

MIASTO I GMINA WYSOKA

G M I N A W Y S O K A
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

tekst jednolity, po zmianie z 2010 roku

2000 r.

Opracowane Studium składa się z:

- części opisowej,
- części graficznej, stanowiącej odpowiednio załącznik nr 1 i 2 do Studium:
  - „Gmina Wysoka - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:10 000,
  - „Miasto Wysoka - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:5000.

Studium uchwalono
Uchwałą Nr XXXII/221/01
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 13.02.2001r.

*Zmianę Studium przyjęto
Uchwałą Nr XLVII/291/2010
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 8 września 2010 roku*

Podstawa prawna opracowania:

art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym,
uchwała Nr X/65/99 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 27.04.1999 roku.

Podstawą prawną dokonania zmiany studium są przepisy art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami).

Zarząd Miasta i Gminy Wysoka

Przewodniczący Zarządu - mgr inż. Marek Madej
Zastępca Przewodniczącego Zarządu - Witold Krzyżosiak
Członek - Tadeusz Spławski

Zespół autorski:

mgr Stefan Leciejewski
nr ewid. upr. 1379/94
- zagadnienia przyrodnicze

mgr inż. arch. Iwona Wojtecka
- zagadnienia przestrzenne

mgr Dorota Nawrot
- zagadnienia programowe

mgr inż. Jolanta Klupś
- zagadnienia rolnictwa

mgr Bernadeta Piecuch
- zagadnienia kulturowe

mgr inż. Mieczysław Cholewo
zagadnienia infrastruktury technicznej

mgr inż. Piotr Stróżyński
zagadnienia komunikacji

opracowanie graficzne
tech. Danuta Nowakowska

Zmianę studium opracował zespół autorski w składzie:

mgr inż. arch. Piotr Kowalski
Członek ZOIU Z-138,
upr. urb. nr 1534
główny projektant

oraz zespół projektowy:

mgr Aleksandra Mikulska
mgr Miłosz Sura
mgr Paweł Żebrowski
mgr Maciej Żebrowski

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania studium.
2. *Cel i zakres opracowania*
3. Materiały wejściowe do studium.
4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - uchwalone w trybie ustawy z dnia 12.07.1984 r.
5. Obowiązujące zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalone w trybie ustawy z dnia 7.07.1994 r.
6. Podstawowe dane o mieście i gminie.

II. STAN ISTNIEJĄCY I OCENA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY.

1. Uwarunkowania wynikające z ukształtowanej struktury funkcjonalno - przestrzennej i polityki przestrzennej państwa na obszarze gminy.
2. Zagadnienia rozwoju demograficzno - społecznego i gospodarczego.
3. Środowisko przyrodnicze.
4. Zagadnienia gospodarki rolnej i leśnej.
5. Uwarunkowania wynikające z cech środowiska przyrodniczego oraz występujących zagrożeń.
6. Środowisko kulturowe.
7. Uwarunkowania wynikające z cech środowiska kulturowego oraz prawnej ochrony dóbr kultury.
8. Infrastruktura techniczna.
9. Zagadnienia komunikacyjne.
10. *Szczegółowe uwarunkowania dotyczące obszaru objętego zmianą studium oraz zakres zmian studium*
  - 10.1. *Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu*
  - 10.2. *Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony*
  - 10.3. *Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrody i krajobrazu kulturowego*
  - 10.4. *Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*
  - 10.5. *Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia*
  - 10.6. *Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia*
  - 10.7. *Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy*
  - 10.8. *Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów*
  - 10.9. *Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych*
  - 10.10. *Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych*
  - 10.11. *Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych*
  - 10.12. *Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych*
  - 10.13. *Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami*
  - 10.14. *Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych*

III. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY.

IV. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I POLITYKA PRZESTRZENNA.

1. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego
2. Kierunki rozwoju produkcji rolnej.
3. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.
4. Kierunki rozwoju komunikacji.
5. Kierunki rozwoju sieci osadniczej.
6. *Kierunki rozwoju i przekształceń w strukturze przestrzennej na terenie objętym zmianą studium*
  - 6.1. *Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów*
  - 6.2. *Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy*
  - 6.3. *Kierunki dotyczące obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk*
  - 6.4. *Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*
  - 6.5. *Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej*
  - 6.6. *Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym*
  - 6.7. *Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*
  - 6.8. *Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz obszary przestrzeni publicznych*
  - 6.9. *Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne*
  - 6.10. *Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej*
  - 6.11. *Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych*
  - 6.12. *Obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny*
  - 6.13. *Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271)*
  - 6.14. *Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji*
  - 6.15. *Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych*
  - 6.16. *Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie*
7. Strefy polityki przestrzennej.

V. OBOWIĄZUJĄCE SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

VI. UZASADNIENIE Z SYNTEZĄ USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

VII. UWAGI KOŃCOWE.

UCHWAŁA NR X/ 65/99
RADY MIASTA I GMINY WYSOKA
z dnia 27 kwietnia 1999r.

w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium
uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Tekst jednolity Dz. U. z 1996r. Nr 13. poz. 74 z późniejszymi zmianami), art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (t. jedn. z 1999 r. Nr 15. poz. 139) Rada Miasta i Gminy Wysoka, uchwala co następuje:

§ 1

W celu określenia polityki przestrzennej miasta i gminy, przystępuje się do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wysoka.

Zakres studium obejmuje obszar administracyjny miasta i gminy Wysoka.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Miasta i Gminy Wysoka.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**WICEPRZEWODNICZĄCA RADY
MIASTA I GMINY**

Aleksandra Kaszyńska

RADA MIASTA I GMINY
ul. Kościelna 4
89-320 WYSOKA
pow. pilski
woj. wielkopolskie

**UCHWAŁA Nr XXXI/194/2009
RADY MIASTA I GMINY WYSOKA
z dnia 29 czerwca 2009 r.**

w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami: z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420), art. 9 ust. 1 i 3, w związku z art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717, z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635 z 2007 r. Nr 127, poz. 880, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, Nr 201, poz. 1237; z 2008 r. Nr 220, poz. 1413) Rada Gminy Wysoka uchwala co następuje:

§ 1. Przystępuje się do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka, uchwalonego Uchwałą Nr XXXII/221/2001 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 13 lutego 2001 r.

§ 2. Przedmiotem zmiany Studium jest wyznaczenie terenów dla lokalizacji parku elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą techniczną w okolicy miejscowości Bądecz, Czajcze, Gmurowo, Jeziorki Kosztowskie, Kijaszkowo, Młotkowo, Nowa Rudna, Rudna, Sędziniec, Stare i Tłukomy.

§ 3. Integralną częścią niniejszej uchwały jest załącznik graficzny przedstawiający granice obszaru objętego projektem zmiany studium.

§ 4. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wysoka.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA I GMINY

I. WSTĘP.

1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA STUDIUM

Podstawą prawną opracowania studium określa art.6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

„Art.6.1. W celu określenia polityki przestrzennej gminy, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy , ...”.

Podstawą prawną dokonania zmiany studium są przepisy art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka określa:

- uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
- kierunki zagospodarowania przestrzennego,
- politykę przestrzenną gminy.

„Art.6.7 Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.”

Uchwała Nr X/65/99 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 27.04.99 w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka.

Zmianę Studium sporządzono na podstawie Uchwały Nr XXXI/194/2009 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 29 czerwca 2009 roku w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka

2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Zgodnie z art. 9.1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) celem studium jest określenie polityki przestrzennej miasta i gminy Wysoka, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Celem niniejszego opracowania jest zmiana uchwalonego w 2000 roku studium, która polega na uzupełnieniu jego treści w jednostkowe ustalenia, wymagane ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Niniejszy dokument sporządzono w formie tekstu jednolitego, uwzględniającego wprowadzone zmiany. Zakres przestrzenny dokumentu określa Uchwała Nr XXXI/194/2009 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 29 czerwca w sprawie sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wysoka. Podstawowym celem zmiany studium było rozważenie i ewentualne umożliwienie realizacji inwestycji, polegającej na budowie elektrowni wiatrowych wraz z obszarem przewidywanej uciążliwości w rejonie Wysokiej oraz wsi: Bądecz, Czajcze, Gmurowo, Jeziorki Kosztowskie,

Kijaszkowo, Młotkowo, Nowa Rudna, Rudna, Sędziniec, Stare, Tłukomy.

Część tekstu stanowiąca zmianę studium została wyróżniona kursywą oraz naniesiona na rysunek studium w formie dodatkowych ustaleń doprecyzowujących i uzupełniających ustalenia studium z 2000 roku.

Zakres zagadnień zmiany treści studium wymagał doprowadzenia do zgodności w tym zakresie z wymogami zawartości studium określonymi przez przepisy art. 10 cytowanej we wstępie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3. MATERIAŁY WEJŚCIOWE DO STUDIUM

Studium opracowano, z wykorzystaniem danych dotyczących gminy Wysoka, na podstawie następujących materiałów:

- miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka, z późniejszymi zmianami, 1993 r.,
- miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka, z późniejszymi zmianami, 1993 r.,
- zbiór danych uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy i Urzędu Statystycznego w Pile, Roczniki Statystyczne (1970-1998),
- zbiór danych uzyskanych z Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, opracowanie - Województwo Wielkopolskie 1998 r.,
- zbiór danych uzyskanych z Urzędu Statystycznego w Poznaniu, opracowanie-Powiaty województwa wielkopolskiego- 1998 r.,
- projekt studium zagospodarowania przestrzennego województwa pilskiego, WBUiA Piła 1997 r.,
- *Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ w Poznaniu,*
- *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Pilskiego wraz z Planem Przedsięwzięć Inwestycyjnych na lata 2007-2015, Piła, 2007.*

4. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – UCHWALONE W TRYBIE USTAWY Z DNIA 12 LIPCA 1984 R. O PLANOWANIU PRZESTRZENNYM, TRACĄ MOC Z DNIEM 1.01.2002 ROKU ZGODNIE Z USTAWĄ Z DNIA 22 GRUDNIA 1999 ROKU O ZMIANIE USTAWY O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM:

- miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka - uchwała Nr XXXI/169/93 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 28.06.1993 r.,

- miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka - uchwała Nr XXXI/168/93 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 28.06.1993 r.,
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego zespołu budownictwa jednorodzinnego w Wysokiej przy ul. Szkolnej i LWP - uchwała Nr IX/46/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy Wysoka z dnia 27.02.1990 r.,
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w Wysokiej przy ul. Dworcowej - uchwała Nr V/45/94 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 9.12.1994 r.,
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w Wysokiej przy ul. Strzeleckiej i Św. Walentego - uchwała Nr V/46/94 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 9.12.1994 roku.

5. OBOWIĄZUJĄCE ZMIANY MIEJSCOWYCH PLANÓW OGÓLNYCH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO: MIASTO WYSOKA I GMINA WYSOKA - UCHWALONE W TRYBIE USTAWY Z DNIA 7 LIPCA 1994 R. O PLANOWANIU PRZESTRZENNYM, ZACHOWUJĄ MOC PRAWNĄ ZGODNIE Z ART. 67 USTAWY Z DNIA 7 LIPCA 1994 R. O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM:

- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Czajcze, wsi Jeziorki Kosztowskie - rejon pałacu i rejon parku, wsi Kostrzynek, wsi Mościska, wsi Młotkowo - uchwała Nr XII/127/95 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 2.10.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Stare - rej. Jeziora - uchwała Nr XLI/378/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Rudna, wsi Stare, wsi Gmurowo - uchwała Nr XL I/3 80/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Rudna - uchwała Nr XLI/381/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Stare - uchwała Nr XLI/382/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Rudna, wsi Nowa Rudna, wsi Sędziniec, wsi Wysoka Wielka, wsi Wysoka Mała, wsi Wysoczka, wsi Jeziorki Kosztowskie, miasta Wysoka - uchwała Nr XLI/379/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Rudna - uchwała Nr XLVI/439/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,

- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Czajcze - uchwała Nr XLVI/440/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Rudna - uchwała Nr XLVI/441/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Kijaszkowo - uchwała Nr XLVI/442/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Stare - uchwała Nr XLVI/443/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Mościska - uchwała Nr XLVI/444/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Wysoka Wielka - uchwała Nr XLVI/445/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.06.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Czajcze - uchwała Nr IV/19/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.12.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Młotkowo - uchwała Nr IV/20/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.12.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Młotkowo - Jądrowo - uchwała Nr IV/21/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.12.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka na obszarze wsi Gmurowo - uchwała Nr IV/22/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 18.12.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie starej szkoły, w rejonie ul. Dworcowej i placu Powstańców Wlkp., w rejonie Placu Powstańców Wlkp., w rejonie ul. Św. Walentego, w rejonie szkoły podstawowej, w rejonie ul. Dworcowej, w rejonie ul. Strzeleckiej - uchwała Nr XII/126/95 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 2.10.1995 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Kościelnej - uchwała Nr XLI/368/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,

- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Ogrodowej (dz. nr 241) - uchwała Nr XLI/369/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Strzeleckiej - uchwała Nr XLI/371/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Ogrodowej (dz. nr 237) - uchwała Nr XLI/372/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie Urzędu Miasta i Gminy - uchwała Nr XLI/373/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Dworcowej - uchwała Nr XLI/376/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Pocztovej - uchwała Nr XLI/377/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie oczyszczalni - uchwała Nr XLI/370/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Św. Walentego - uchwała Nr XLI/374/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.,
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Wysoka w rejonie ul. Dworcowej i Ogrodowej - uchwała Nr XLI/375/98 Rady Miasta i Gminy Wysoka z dnia 6.04.1998 r.

6. PODSTAWOWE DANE O MIEŚCIE I GMINIE:

6.1. Dane statystyczne: (stan w dniu 31.12.1997 r.)

a) powierzchnia km²		123,1	
miasta		4,9	
gminy		118,2	
b) liczba mieszkańców		7168	7.307 (dane UMiG-1999)
miasta		2738	2.871
w tym kobiet		1397	(51,0%)
		4430	4.436
w tym kobiet		2144	(48,4%)
c) liczba bezrobotnych			
miasto i gmina		438	
w tym kobiet		267	(60,9%)
d) liczba pracujących wg sekcji (30.09.1997 r.)			
miasto i gmina		803	
w tym kobiet		376	(46,8%)
e) liczba pracujących w rolnictwie indyw.		879	(12.06.1996r.)

Miasto i gmina Wysoka na tle powiatu, województwa i kraju.

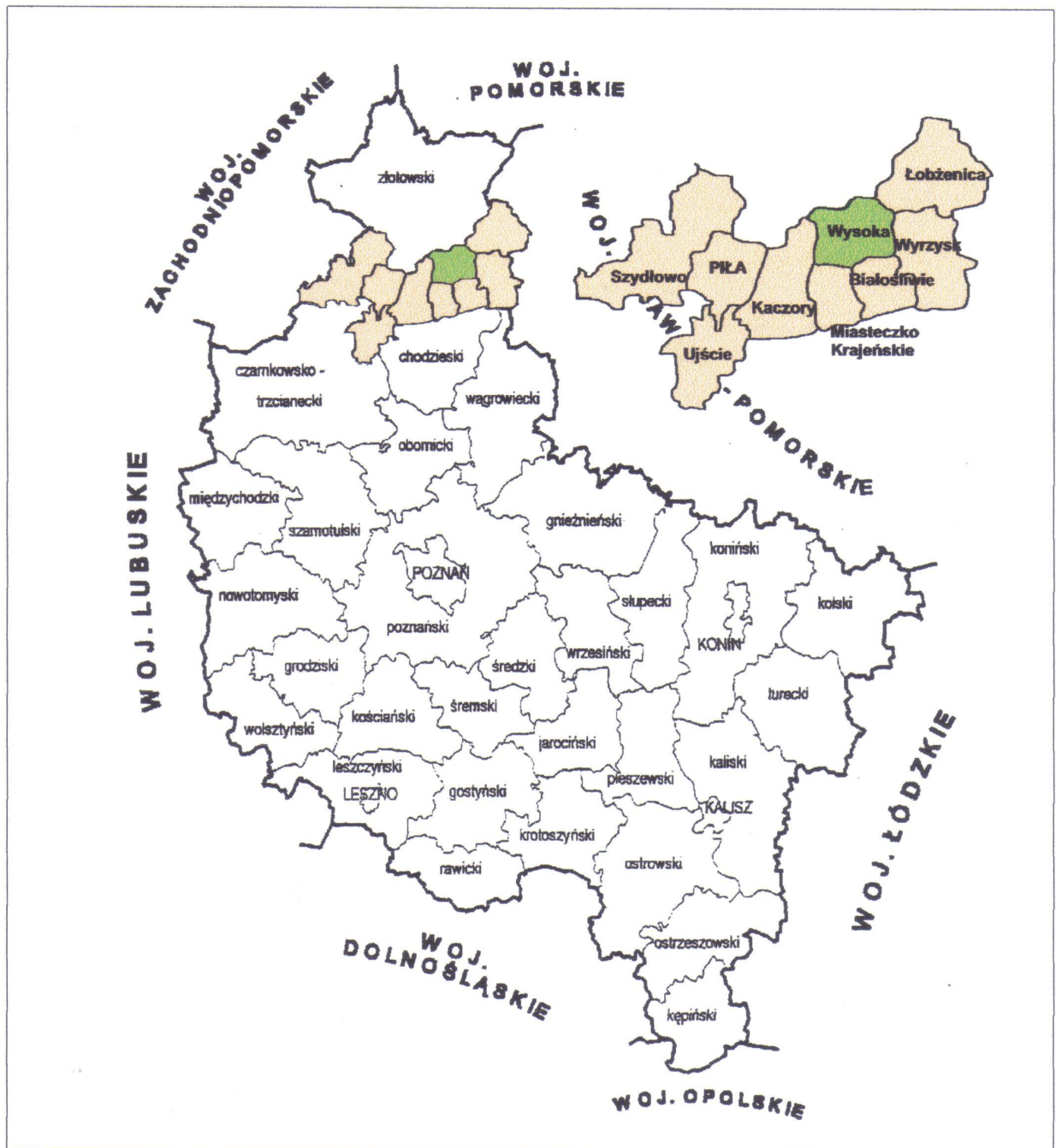
Wyszczególnienie (wskaźniki)	miasto Wysoka	gmina Wysoka	miasto i gmina Wysoka	Powiat pilski	wojew. wielko- polskie	Polska
1	2	3	4	5	6	7
Ludność:						
kobiet na 100 mężczyzn	104,2	93,8	97,6	103,9	106,0	105,6
ludność na 1 km	558,8	37,5	58,2	109,0	112,0	124,0
urodzenia żywe na 1000 ludności	9,3	14,2	12,3	11,7	11,4	10,7
zgony na 1000 ludności	10,4	7,4	8,6	8,6	9,9	9,8
przyrost natur, na 1000 ludności	-1,1	6,8	3,7	3,1	1,5	0,9
ludność w wieku nieprodukcyjnym						
na 100 osób w wieku produkcyjnym	75,3	87,4	82,6	67,8	68,5	68,0
bezrobotni na 1000 osób w wieku	*	*	111,6	74,6	63,7	79,4
produkcyjnym						
pracujący na 1000 ludności	153,0	82,2	109,2	108,7	250,5	242,0
Mieszkalnictwo:						
osób /izbę	1,04	1,18	1,12	0,97	0,94	0,96
nr pow. użyt. /osobę	16,6	16,0	16,2	17,6	19,0	18,6
przeciętna pow. mieszkania nr	60,5	71,1	66,5	62,8	66,5	60,9
mieszkania oddane do użytku na	-	-	-	1,6	1,8	1,9
1000 ludności						
Infrastruktura społeczna:						
liczba uczniów szkół podstawowych	27	15	20	25	23	*

na pomieszczenie do nauczania						
ludności na 1 plac. poczt, -telekom.	2738	4430	3584	4759	4660	4603
abonentów telefonii przewodowej						
na 1000 ludności	252,7	11,3	103,5	199,4	191,6	194,2
lekarze na 10 000 ludności	7,3	-	2,8	20,3	18,7	21,4
lekarze dentyści na 10 000 ludności	3,7	-	1,4	3,6	4,1	*
pielęgniarki na 10 000 ludności	18,3	-	7,0	58,5	45,6	52,6
położne na 10 000 ludności	*	*	1,4	7,2	6,0	*

Źródło: Powiaty województwa wielkopolskiego - Urząd Statystyczny w Poznaniu 1998 r. * - brak danych

GMINA WYSOKA

NA TLE POWIATU PILSKIEGO I WOJEWÓDZTWA W I E L K O P O L S K I E G O

6.2. Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Wysoka, według Jerzego Kondrackiego, położona jest w mezoregionie fizyczno-geograficznym Pojezierze Krajeńskie, który jest częścią składową makroregionu Pojezierze Południowo-Pomorskie. Wyżej wymienione jednostki fizyczno-geograficzne wchodzi w skład podprovincji Pojezierza Południowo-bałtyckie.

Rozciągłość południkowa gminy wynosi 6'00" od 53°14'26" na północy (w północnej części Bądecza) do 53°08'26" szerokości geograficznej północnej na południu (na połud.-wschód od Wysokiej Małej).

Rozciągłość równoleżnikowa wynosi 16'18" od 16°55'08" na zachodzie,(na zachód od m. Stare) do 17°11'26" długości geograficznej wschodniej (w Kijaszku na wschodzie gminy).

Gmina Wysoka położona jest w środkowo-wschodniej części powiatu pilskiego wchodzącego w skład województwa wielkopolskiego. Siedziba urzędu znajduje się w miejscowości Wysoka położonej w odległości około 35 km od Piły i około 110 km od Poznania (przez Margonin – Wągrowiec).

Gmina Wysoka graniczy z następującymi gminami: od północy z gminami Krajenka i Złotów, od wschodu z gminami Łobżenica i Wyrzysk, od południa z gminami Białośliwie i Miasteczko Krajeńskie, od zachodu z gminą Kaczory.

OCENA UWARUNKOWAŃ
ROZWOJU GMINY

II. OCENA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z UKSZTAŁTOWANEJ STRUKTURY FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ I POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE GMINY

Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Wysoka to układ sieci osadniczej i obszarów przyrodniczych. Historycznie ukształtowaną sieć osadniczą tworzy miasto Wysoka, 11 wsi sołeckich oraz 3 pozostałe miejscowości. Miasto Wysoka pełni rolę ośrodka lokalnej obsługi mieszkańców gminy. Większość wsi położonych na obszarze gminy Wysoka posiada zwartą przestrzennie strukturę, należą do nich wsie: Bądecz, Czajcze, Jeziorki Kosztowskie, Młotkowo, Mościska, Rudna, Kostrzynek i Sędziniec. Pozostałe jednostki osadnicze o częściowo rozproszonej zabudowie to wsie: Kijaszkowo, Tłukomy, Wysoka Mała, Stare i Wysoczka. Wieś Wysoka Wielka posiada rozproszoną zabudowę.

Sieć osadnicza gminy Wysoka położona jest wśród jednorodnej przestrzeni rolniczej przecinanej enklawami łąk, rozciągających się wzdłuż cieków i zbiorników wodnych oraz niedużych obszarów lasów. W południowo – zachodniej i północno – zachodniej części gminy znajdują się tereny lasów ochronnych, częściowo objęte obszarem chronionego krajobrazu.

Całokształt działalności na tych terenach winien być podporządkowany ochronie środowiska naturalnego. Obszary łąk, w tym największy położony wzdłuż cieku wodnego Okaliniec, wymagają melioracji i uporządkowania gospodarki ściekowej.

Na terenie gminy Wysoka wyznaczono obszary pretendujące do rozwoju turystyki. We wsi Stare są to 2 tereny – jeden położony nad Jeziorem Stare, drugi nad Jeziorem Głubczyn Wielki (gmina Krajenka). W Wysokiej Wielkiej, w okolicy Gór Wysockich oraz w Mościskach zmieniono przeznaczenie terenów na wypoczynkowo – rehabilitacyjne.

W południowo – zachodniej części miasta występują rezerwy terenów mieszkaniowych, natomiast w północnej tereny rekreacyjno – sportowe.

Na obszarze miasta i gminy Wysoka brakuje terenów dla prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej.

Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych oraz przebieg drogi wojewódzkiej przez centrum miasta powodują konieczność usprawnienia ruchu tranzytowego w kierunku północ - południe poprzez budowę obwodnicy.

Położenie gminy Wysoka przy trasie krajowej nr 10 jest czynnikiem sprzyjającym pozyskiwaniu inwestorów spoza gminy, jednocześnie peryferyjne położenie w stosunku do głównych centrów życia społeczno - gospodarczego kraju wymaga zwiększonej aktywności lokalnej i usprawnienia połączeń komunikacyjnych gminy. Czynnikiem utrudniającym realizację

przedsięwzięć publicznych w gminie Wysoka jest mały udział własności komunalnej w strukturze własności gruntów.

Uwarunkowaniami zewnętrznymi dla gminy Wysoka są kierunki rozwoju regionu i zamierzenia władz rządowych dotyczące zadań służących ponadlokalnym celom publicznym. W okresie sporządzania „studium” zadania te nie były jeszcze sprecyzowane (w rozumieniu ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym). Prace nad strategią i planem województwa wielkopolskiego zostały podjęte w styczniu 1999 roku po wprowadzeniu nowego podziału administracyjnego państwa.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 i ust. 5 pkt 8 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, w studium gminy określa się obszary przewidziane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki zawartej w strategii rozwoju województwa i planie województwa.

2. ZAGADNIENIA ROZWOJU DEMOGRAFICZNO – SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO

2.1. Zagadnienia demograficzne

Gmina Wysoka zajmuje obszar 123,1 km², w tym 4,9 km² stanowi powierzchnia miasta, średnie zaludnienie wynosi 58,2 osoby/km : w mieście Wysoka - 558,8 osób/km², na terenach wiejskich gminy 37,5 osób/km². W dniu 1.01.1999 roku na terenie gminy Wysoka ogółem zamieszkiwało 7307 osób, z tego 2871 to mieszkańcy miasta (38,2 %). Analiza procesów demograficznych wykazuje, że znacznie szybciej rozwijało się miasto Wysoka. Głównym czynnikiem wzrostu liczby mieszkańców miasta był wysoki przyrost naturalny od 17,1 na 1000 M w 1978 roku do 10,9 w 1993 roku, który w latach następnych zmniejszył się do -1,1 w 1997 roku, oraz dodatnie saldo ruchu migracyjnego ludności 96 osób w 1983 roku. 6 osób w 1988 roku. Największy odpływ ludności z miasta nastąpił w 1975 roku 82 osoby (saldo migracji - 59 osób). Liczba urodzeń żywych dla miasta w 1996 roku wynosiła 25 osób, osiągając poziom z roku 1975 (22), najwięcej urodzeń zanotowano w 1989 roku 64 osoby oraz najmniejszą liczbę zgonów 18 osób. Wskaźnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów obniżył się z 3,29 (najwyższy) w 1978 roku do 0,90 w 1997 roku. W ostatnich latach spada również ilość zawieranych małżeństw na 1000 mieszkańców. W 1997 roku zawarto 2,9 związków, podczas gdy w 1978 roku było ich 12,3, w latach osiemdziesiątych średnio 6,7 do 7,6 małżeństw na 1000 mieszkańców miasta.

Na terenach wiejskich znacznie wyższemu przyrostowi naturalnemu wynoszącemu od 19,6 na 1000 M w 1975 roku do 6,8 w 1997 roku, towarzyszyło bardzo wysokie ujemne saldo migracji ludności. Zanotowano większy odpływ ludności poza teren gminy do miast niż na wieś. Saldo migracji w 1978 roku to - 138 osób, natomiast w 1997 roku - 39 osób. Korzystnie przedstawiała się w analizowanym okresie liczba urodzeń żywych (około 100 osób rocznie), która znacznie się obniżyła dopiero w 1997 roku (63). Liczba zgonów utrzymywała się na poziomie 30 - 40 osób rocznie. Wskaźnik zawieranych małżeństw na 1000 M był najwyższy w 1991 roku (16,8) oraz najniższy w 1996 roku (4,9). Wskaźnik dynamiki demograficznej dla terenów wiejskich jest korzystny i wynosi od 4,08 w 1993 roku do 1,91 w 1997 roku.

Zagadnienia demograficzne dotyczące miasta i terenów wiejskich gminy Wysoka przedstawiono w tabelach oraz na wykresach.

Ludność - dynamika wzrostu.

Lp.	Lata	Ludność		Kobiety		%		Dynamika wzrostu ludności	
		miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
1	2	3	4	9	10	11	12	13	14
1	1975	1799	4505	934	2213	51,9	49,1	-	-
2	1978	1869	4234	957	2073	51,2	48,9	103,9	94,0
3	1983	2141	4257	1125	2063	52,5	48,5	114,6	100,5
4	1985	2227	4265	1188	2066	53,3	48,4	119,2	100,7
5	1988	2571	4149	1333	2012	51,8	48,5	115,4	97,3
6	1989	2632	4142	1368	1999	52,0	48,3	102,4	99,8
7	1990	2655	4148	1376	2030	51,8	48,9	100,9	100,1
8	1992	2738	4278	1408	2061	51,4	48,2	103,1	103,1
9	1995	2754	4333	1407	2097	51,1	48,4	107,1	104,4
10	1996	2749	4416	1396	2117	50,8	47,9	99,8	101,9
11	1997	2738	4430	1397	2144	51,1	48,0	99,4	102,2
12	1998	2758	4342	1410	2090	51,1	48,1	100,7	98,0
13	1999	2871	4436	*	*	*	*	104,9	102,2

Źródło: Roczniki Statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile.

Przyrosty ludności w latach.

Wyszczególnienie	1975-1985	1985-1995	1995-1997	1975-1997	1975-1999
miasto	428	527	-16	939	1072
wieś	-240	68	97	-75	-69
gmina ogółem	188	595	81	864	1003

Wysoka miasto - rozwój ludności.

L.p.	Lata	Ludność ogółem	Przyrost ludności	Małżeństwa	Przyrost naturalny		Urodzenia	Zgony	Wskaźnik dynamiki demograf.
			osoby	na 1000 M	osoby	na 1000 M	osoby	osoby	
1.	1975	1799	-	9,2	10	6,5	22	12	1,83
2.	1978	1869	70	12,3	32	17,1	46	14	3,29
3.	1980	1927	58	6,8	27	14,1	41	14	2,93
4.	1983	2141	214	6,7	31	14,8	52	21	2,48
5.	1985	2227	86	7,6	32	14,3	54	22	2,45
6.	1988	2571	244	7,3	16	6,5	43	27	1,59
7.	1989	2632	61	5,3	46	17,5	64	18	3,56
8.	1990	2655	23	6,3	27	10,0	46	19	2,42
9.	1991	2651	-4	3,7	13	4,8	36	23	1,56
10.	1992	2738	87	4,4	31	11,3	55	24	2,29
11.	1993	2744	6	4,7	30	10,9	52	22	2,36
12.	1994	2741	-5	4,0	10	3,6	43	33	1,30
13.	1995	2754	13	5,0	4	1,4	29	25	1,16
14.	1996	2749	-5	3,2	5	1,8	25	20	1,25
15.	1997	2738	-11	2,9	-3	-1,1	26	29	0,90
16.	1998	2758	20	*	16	5,8	36	20	1,80
17.	1999	2871	113	*	*	*	*	*	*

Źródło: materiały statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile

Wysoka wieś - rozwój ludności.

L.p.	Lata	Ludność ogółem	Przyrost ludności	Małżeństwa	Przyrost naturaln		Urodzenia	Zgony	Wskaźnik dynamiki demograf.
			osoby	Na 1000M	osoby	na 1000 M	osoby	osoby	
1.	1975	4505	-	9,2	89	19,6	119	30	3,97
2.	1978	4234	-271	9,4	56	13,2	101	45	2,24
3.	1980	4205	-29	5,5	70	16,6	112	42	2,67
4.	1983	4257	52	11,2	67	15,0	106	39	2,72
5.	1985	4265	8	6,9	70	15,7	117	47	2,49
6.	1988	4149	-116	7,8	55	12,6	92	38	2,42
7.	1989	4142	-7	7,4	66	15,3	103	37	2,78
8.	1990	4148	6	10,7	61	14,1	106	45	2,36
9.	1991	4154	6	16,8	73	16,8	109	36	3,03
10.	1992	4278	124	6,9	47	10,9	77	30	2,57
11.	1993	4320	42	5,3	74	17,1	98	24	4,08
12.	1994	4328	8	6,9	49	11,2	84	35	2,40
13.	1995	4333	5	6,9	55	12,7	76	21	3,62
14.	1996	4416	83	4,9	50	11,2	79	29	2,72
15.	1997	4430	14	8,3	30	6,8	63		1,91
16.	1999	4436	6	*	*	*	*	*	*

Zródło: materiały statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile.

Wysoka - miasto. Ruch migracyjny ludności w latach 1975 - 1997.

Lata	Ludność	Napływ				Odpływ				Saldo
		Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1975	1799	23	13	10	-	82	39	43	-	-59
1978	1869	73	19	54	-	56	38	18	-	17
1980	1927	38	16	22	-	43	31	12	-	-5
1983	2141	126	37	89	-	30	18	12	-	96
1985	2227	61	11	50	-	51	26	25	-	10
1988	2571	69	16	53	-	63	34	29	-	6
1989	2632	66	8	58	8	51	25	26	11	15
1990	2655	41	17	27	-	65	39	26	-	-21
1991	2651	23	12	11	-	40	26	14	-	-17
1992	2738	66	25	41	-	55	25	30	-	11
1993	2744	32	9	23	-	56	39	17	-	-24
1994	2741	66	7	59	-	42	29	13	-	24
1995	2754	45	7	38	-	40	18	22	-	5
1996	2749	47	12	35	-	39	23	16	-	8
1997	2738	22	9	13	-	48	29	19	-	-26

Wysoka -wieś. Ruch migracyjny ludności w latach 1975 — 1997.

Lata	Ludność	Napływ				Odpływ				Saldo
		Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1975	4505	122	14	108	-	260	140	120	-	-138
1978	4234	141	30	111	-	234	137	97	-	-93
1980	4205	110	31	79	181		81	100	-	-71
1983	4257	133	72	61	-	169	102	67	-	-36
1985	4265	113	50	63	-	158	86	70	2	-45
1988	4149	100	34	66	-	159	75	84	-	-59
1989	4142	83	29	54	21	156	89	67	19	-73
1990	4148	71	28	43	-	111	63	48	-	-40
1991	4154	42	6	36	-	109	49	60	-	-67
1992	4278	51	27	24	-	119	78	41	-	-68
1993	4320	34	19	15	-	66	39	24	3	-32
1994	4328	40	14	26	-	89	64	25	-	-49
1995	4333	64	21	43	-	78	51	26	1	-14
1996	4416	64	19	45	-	69	36	33	-	-5
1997	4430	19	16	3	-	58	29	29	-	-39

Źródło: Roczniki Statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile.

Struktura wieku ludności w gminie Wysoka w porównaniu do 1978 roku nie uległa większym zmianom, zmniejszył się jedynie nieznacznie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym o 1,2 punkta, natomiast wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym z 9,9% do 11,1%. Relatywnie młodsza jest ludność zamieszkująca na terenach wiejskich gminy Wysoka, szczególnie wyższy jest udział dzieci (0-14 lat) oraz ludności w wieku 20-29 lat. Przeciętne wartości przekracza jednak poziom tzw. obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada w gminie 82,6 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w mieście 75,3, na wsi 87,4, podczas gdy wskaźnik ten kształtuje się w powiecie pilskim na poziomie 67,8, w województwie wielkopolskim 68,5 i w kraju 68,0 osób. Społeczeństwo gminy Wysoka jest znacznie młodsze niż przeciętne społeczeństwo w powiecie pilskim, czy województwie wielkopolskim. Szczególnie jest to widoczne na obszarach wiejskich, gdzie grupa ludności w wieku do 17 lat stanowi 35,4 % mieszkańców, natomiast w mieście - 32,0 %. Strukturę wieku mieszkańców gminy należy więc ocenić jako uwarunkowanie, które będzie sprzyjać rozwojowi gminy. Należy jednak podjąć działania w celu zagospodarowania grupy młodzieży wchodzącej w wiek produkcyjny - poprzez aktywizację rynku pracy w gminie. W zakresie struktury płci mieszkańców miasta Wysoka na 100 mężczyzn przypadają 104,2 kobiety, natomiast na obszarach wiejskich gminy 93,8, średni wskaźnik dla gminy Wysoka wynosi 97,6 kobiet na 100 mężczyzn, podczas gdy w powiecie pilskim 103,9, w województwie wielkopolskim 106,0, a w kraju 105,6.

Struktura wieku ludności - miasto.

Lp.	Grupa wieku	1993	%	1995	%	1997	%
	Ludność ogółem w wieku:	2744	100,0	2754	100,0	2738	100,0
1.	Przedprodukcyjnym	974	35,5	950	34,5	877	32,0
2.	Produkcyjnym	1473	53,7	1511	54,9	1562	57,1
3.	Poprodukcyjnym	297	10,8	293	10,6	299	10,9

Źródło; Roczniki Statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile.

Struktura wieku ludności - wieś.

Lp.	Grupa wieku	1993	%	1995	%	1997	%
	Ludność ogółem w wieku:	4320	100,0	4333	100,0	4430	100,0
1.	Przedprodukcyjnym	1632	37,8	1588	36,7	1569	35,4
2.	Produkcyjnym	2224	51,5	2259	52,1	2364	53,4
3.	Poprodukcyjnym	464	10,7	486	11,2	497	11,2

Źródło; Roczniki Statystyczne -Urząd Statystyczny w Pile.

Struktura wieku ludności - gmina.

Lp.	Grupa wieku	1978	%	1997	%
	Ludność ogółem w wieku:	6059	100,0	7168	100,0
1.	Przedprodukcyjnym	2175	35,3	2446	34,1
2.	Produkcyjnym	3284	54,8	3926	54,8 !
3.	Poprodukcyjnym	600	9,9	79	11,1

Ludność w wieku -1997 r. miasto

Ogółem	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65~>
2738	177	234	282	296	323	407	487	190	88	254
100,0	6,5	8,5	10,3	10,8	11,8	14,9	17,8	6,9	3,2	9,3

Ludność w wieku -1997 r. wieś

Ogółem	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65~>
4430	396	430	475	436	708	532	568	311	163	411
100,0	8,9	9,7	10,7	9,8	16,0	12,0	12,8	7,0	3,7	9,3

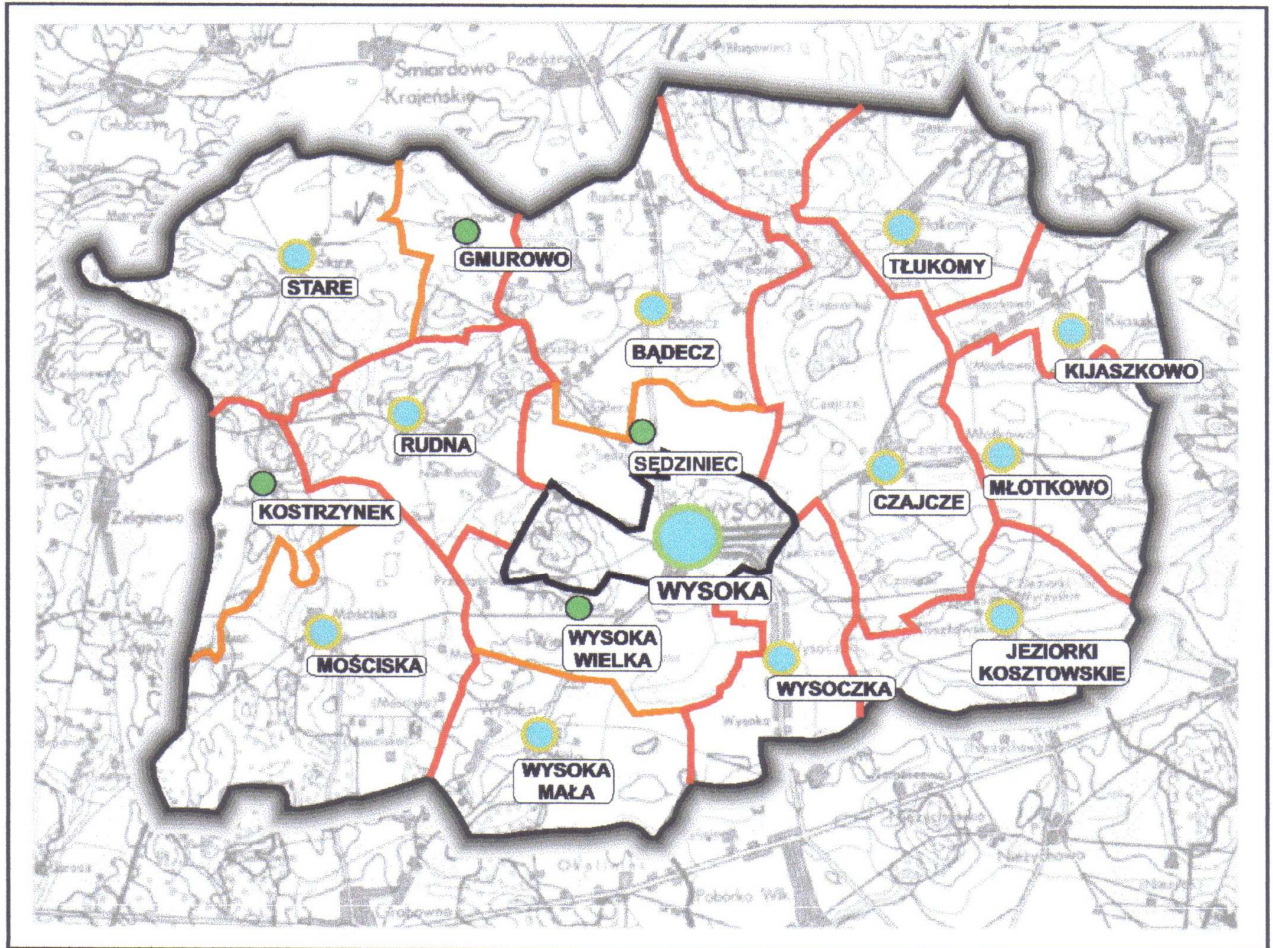
2.2. Sieć osadnicza gminy - hierarchia i funkcje

Sieć osadniczą gminy Wysoka tworzy miasto i 13 wsi oraz 2 pozostałe miejscowości

Gmurowo i Kostrzynek (byłe PGR) oraz 1 integralna część miejscowości - Nowa Rudna. W strukturze sieci osadniczej gminy Wysoka składającej się z 11 sołectw, dominują wsie liczące 200 do 500 mieszkańców. W okresie lat 1978 - 1999 największy przyrost ludności nastąpił

GMINA WYSOKA

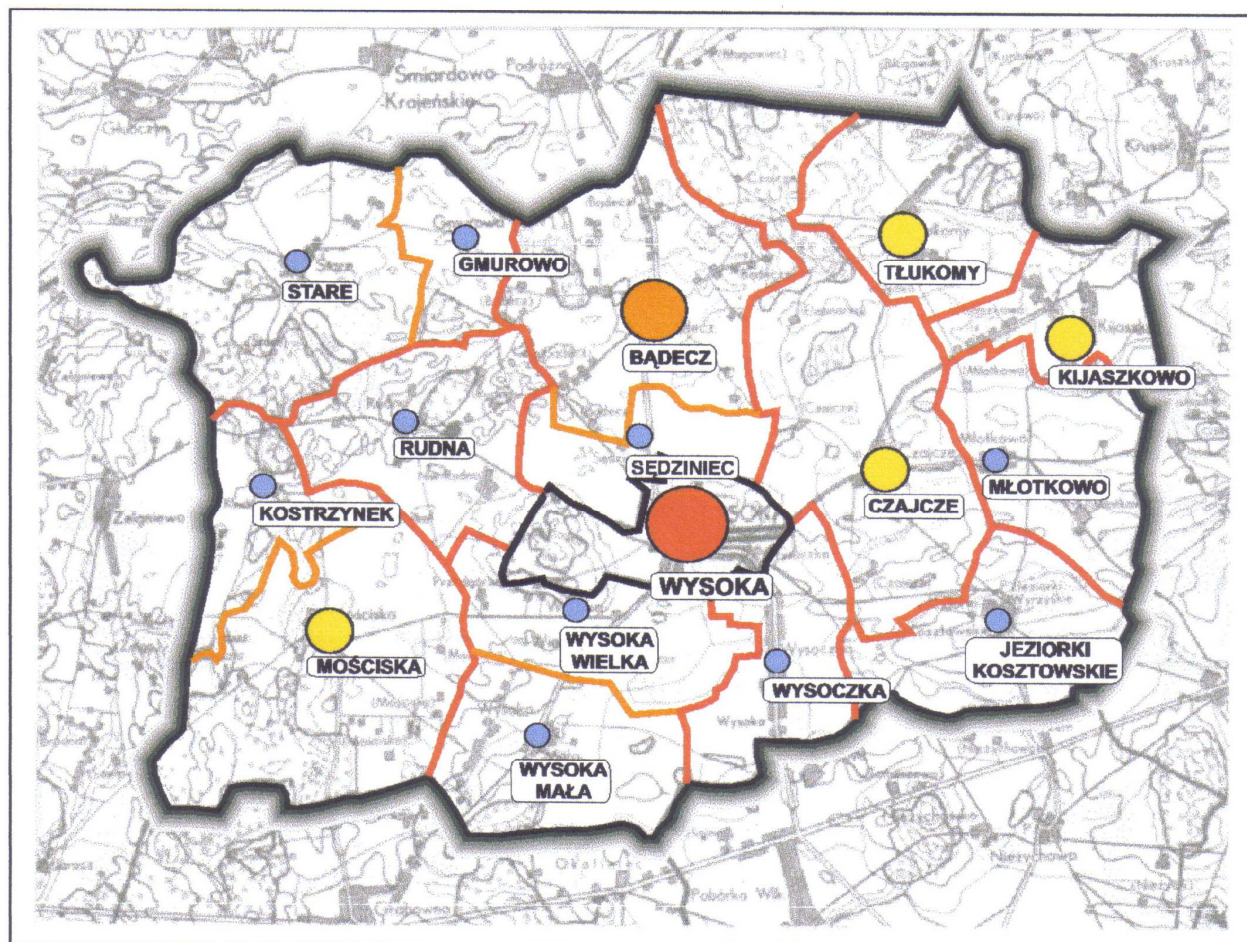
PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

	SIEDZIBA GMINY		GRANICA SOŁECTWA
	SIEDZIBA SOŁECTWA		GRANICA MIASTA
	WIEŚ		GRANICA GMINY
	GRANICA WSI (obrębóu goedezyjnego)		

GMINA WYSOKA

HIERARCHIA SIECI OSADNICZEJ

OŚRODEK GMINNY LOKALNY

WIEŚ PODSTAWOWA

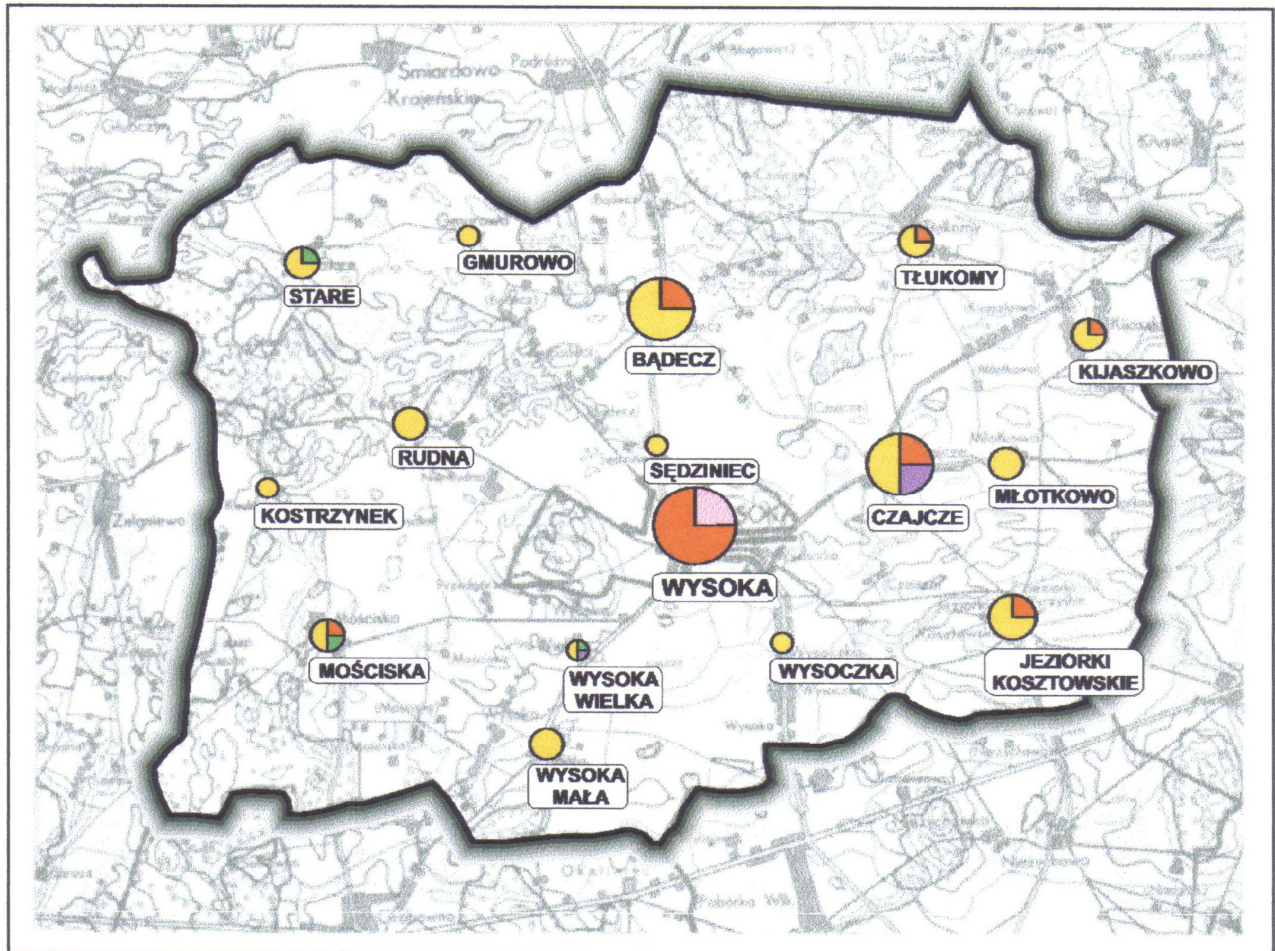
OŚRODEK UZUPEŁNIAJĄCY

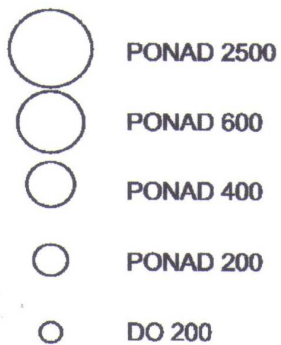
WIEŚ ELEMENTARNA

GMINA WYSOKA

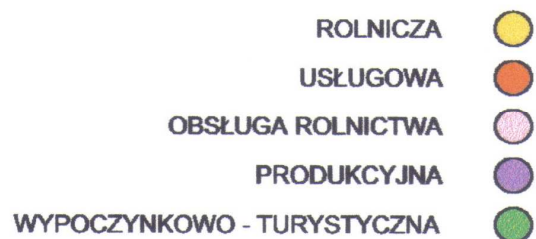
FUNKCJE JEDNOSTEK OSADNICZYCH

LICZBA LUDNOŚCI

FUNKCJE WSI

w sołectwie Bądecz (o 22,9%), Mościska (o 10,3%), Czajcze (o 9,1%), Młotkowo (o 7,6%), Stare (o 6,0%), Wysoczka (o 3,1%), Jeziorki Kosztowskie (o 1,1%), oraz we wsi Gmurowo (o 6,9%). W tym samym okresie spadek liczby mieszkańców zanotowano w sołectwach: Rudna (o 17,6%), Kijaszkowo (o 17,2%), Tłukomy (o 2,9%), Wysoka Mała (o 2,2%), oraz we wsiach Sędziniec (o 2,8%) i Wysoka Wielka (o 2,3%). Liczba ludności miasta Wysoka zwiększyła się o 54,4% tj. o 1012 mieszkańców, natomiast na terenach wiejskich przyrost wyniósł 5,6% (236 osób). Ogółem liczba mieszkańców gminy wzrosła o 20,6 %.

W hierarchii sieci osadniczej miasto Wysoka pełni rolę ośrodka usługowego dla ludności całej gminy oraz obsługi rolnictwa. Miejscowością o randze uzupełniającej jest wieś Bądecz, o funkcji rolniczo - usługowej. Ośrodkami o randze podstawowej są następujące wsie: Czajcze, Kijaszkowo, Mościska i Tłukomy o funkcji rolniczej wyposażone w zakres niektórych usług podstawowych, jak: szkoły, przedszkole, poczta, handel. Pozostałe wsie to jednostki elementarne o funkcji rolniczej (sadownictwo), Wysoka Wielka - rolniczo-produkcyjno-wypoczynkowo-turystycznej , a wieś Stare o funkcji rolniczo-wypoczynkowo-turystycznej.

Gmina Wysoka - ranga i funkcje wsi.

L.p.	Nazwa miejscowości	Ranga miejscowości	Rodzaj pełnionej funkcji
	Miasto Wysoka	ośrodek miejsko-gminny	usługowa, obsługa rolnictwa
1.	Bądecz	uzupełniająca	rolniczo-usługowa
2.	Sędziniec	elementarna	rolnicza
3.	Czajcze	podstawowa	rolniczo-usługowo-produkcyjna
4.	Jeziorki Kosztowskie	podstawowa	rolniczo-usługowa
5.	Kijaszkowo	podstawowa	rolniczo-usługowa
6.	Młotkowo	elementarna	rolnicza
7.	Mościska	podstawowa	rolniczo-usług.-wypoczynk. -turystyczna
8.	Kostrzynek	elementarna	rolnicza
9.	Rudna	elementarna	rolnicza
10.	Stare	elementarna	rolniczo- wypoczynkowo-turystyczna
11.	Gmurowo	elementarna	rolnicza
12.	Tłukomy	podstawowa	rolniczo-usługowa
13.	Wysoczka	elementarna	rolnicza
14.	Wysoka Mała	elementarna	rolnicza
15.	Wysoka Wielka	elementarna	rolniczo-produkc.-wypoczynk. -turystyczna

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Wysokiej.

Zmiany w liczbie ludności gminy w latach 1978-1999.

Lp.	Sołectwo	wieś	L a t a			1999- 1978	1999 1978
				1988	1999		
1.	Bądecz	Bądecz	566	652	696	130	122,9
		Sędziniec	144	141	140	-4	97,2
2.	Czajcze	Czajcze	572	593	624	52	109,1
		Jeziorki Koszt.	449	466	454	5	101,1
4.	Kijaszkowo	Kijaszkowo	325	332	269	56	82,8
5.	Młotkowo	Młotkowo	264	286	284	20	107,6
6.	Mościska	Mościska	302	319	333	31	110,3
		Kostrzynek	*	*	102	*	*
7.	Rudna	Rudna	307	324	253	-54	82,4
8.	Stare	Stare	266	232	282	16	106,0
		Gmurowo	87	93	93	6	106,9
9.	Tłukomy	Tłukomy	274	269	266	-8	97,1
10.	Wysoczka	Wysoczka	191	184	197	6	103,1
11.	Wysoka Mała	Wysoka Mała	409	436	400	-9	97,8
		Wysoka Wielka	44	45	43	-1	97,7
12.	Wieś razem		4200	4439	4436	236	105,6
13.	Miasto Wysoka		1859	2687	2871	1012	154,4
14.	Ogółem Gmina	Wysoka	6059	7127	7307	1248	120,6

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Wysokiej

2.3. Rynek pracy, działalność produkcyjna

W wyniku przekształceń własnościowych, zapoczątkowanych w latach dziewięćdziesiątych, zmieniła się struktura podmiotów gospodarczych, wzrósł udział sektora prywatnego, co spowodowało również zmiany w strukturze zatrudnienia. W 1997 roku w gminie Wysoka zarejestrowane były w systemie Regon 263 podmioty, w tym 253 prywatne, najwięcej 105 to handel, następnie przemysł 32 oraz budownictwo 31. W 1999 roku liczba podmiotów zmniejszyła się do 229, z tego 164 w mieście i 65 na terenach wiejskich. Struktura branżowa podmiotów to: handel artykułami spożywczymi i przemysłowymi, stolarstwo, remontowo-budowlane, fryzjerstwo itp. W porównaniu do lat osiemdziesiątych liczba pracujących w gospodarce narodowej według Europejskiej Klasyfikacji Działalności zmniejszyła się prawie o połowę. Dokonanie pełnej analizy danych z zakresu zatrudnienia na terenie gminy jest niemożliwe z uwagi na brak danych dotyczących zatrudnienia w zakładach zatrudniających poniżej 5 osób (tajemnica statystyczna).

Spośród 3926 mieszkańców gminy Wysoka (miasto i wieś) w wieku produkcyjnym, pracujące w gospodarce narodowej wg sekcji EKD były w 1997 roku 803 osoby, z tego 419 w mieście i 384 na wsi. W strukturze zatrudnienia przeważającą część osób zatrudnionych w mieście stanowiły osoby pracujące w działalności produkcyjnej (139), handlu i naprawach

(53) oraz edukacji (44), natomiast w rolnictwie i leśnictwie (179) i edukacji (77) oraz w działalności produkcyjnej (68) a terenach wiejskich gminy. W rolnictwie indywidualnym według spisu powszechnego w 1996 roku pracowało 879 osób. Z powyższego wynika, że zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich gminy występuje brak miejsc pracy, większość ludności korzystając z dojazdów do pracy, podejmuje ją w innych miastach, jak: Wyrzysk, Łobzenica, Piła, Nakło n Notecią oraz w miejscowości Śmiłowo - „H.S. Farmutil”.

Pracujący[^] w gospodarce narodowej wg EKD - miasto.									
Lata	Ogółem	kobiety	rolnictwo	działaln. produk.	budown.	handel i naprawy	transport łączność	edukacja	ochrona zdrowia
1983	781	305	*	129	-	177	23		131
1985	660	301	*	133	-	179	23		137
1988	612	272	*	44	-	193	24		122
1991	488	256	*	22	38	109	23		178
1992	367	215	*	14	20	89	20		161
1993	407	199	8	77	18	75	*	62	34
1994	411	187	51	53	53	53	*	50	33
1995	316	169	11	41	21	59	22	51	34
1996	373	245	11	133	20	45	23	46	31
1997	419	251	39	139	31	53	20	44	26

Źródło: Roczniki Statystyczne województwa pilskiego.

[^] - zakłady zatrudniające powyżej 5 osób, bez indywidualnych gospodarstw rolnych.

Pracujący w gospodarce narodowej wg EKD - wieś									
Lata	Ogółem	kobiety	rolnictwo leśnictwo	działaln. produk.	budownictwo	handel i naprawy	transport łączność	edukacja	ochrona zdrowia
1983	406	126	*	23	-	4	2		91
1985	572	168	*	26	21	4	2		103
1988	634	253	*	23	13	17	2		171
1991	422	145	*	-	-	-	5		91
1992	580	173	*	62	-	-	39		99
1993	445	121	310	10	-	-	*	91	-
1994	542	153	279	100	-	24	*	100	-
1995	409	140	230	29	-	26	19	73	25
1996	380	133	190	19	6	26	30	76	32
1997	384	125	179	68	-	23	10	77	26

Źródło: Roczniki Statystyczne województwa pilskiego

Bezrobocie

W okresie lat 1990-1999 liczba osób pozostających bez pracy początkowo rosła i w 1993 roku była najwyższa - 804 osoby, (stopa bezrobocia w rejonie Wyrzysk wynosiła wówczas 27,9 %), następnie zmniejszyła się do 438 osób w 1997 roku (15,2) i 415 osób w 1998 roku (stopa bezrobocia 14,6 %). Wzrasta udział bezrobotnych kobiet, które w 1994 roku stanowiły 48,5% ogółu bezrobotnych, natomiast w 1997 roku 60,9%. W 1997 roku bezrobotni mieszkańcy

gminy stanowili 11,2 % ludności w wieku produkcyjnym, spośród 438 bezrobotnych - 284 osoby pozostawały bez prawa do zasiłku, natomiast pozostających bez pracy dłużej niż rok było 165 osób. Spośród bezrobotnych najwięcej stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym. Obecnie liczba bezrobotnych nadal wzrasta, natomiast od 1997 roku zmienił się sposób klasyfikacji osób pozostających bez pracy i z powyższego wynika spadek wielkości bezrobocia w latach 1997 i 1998.

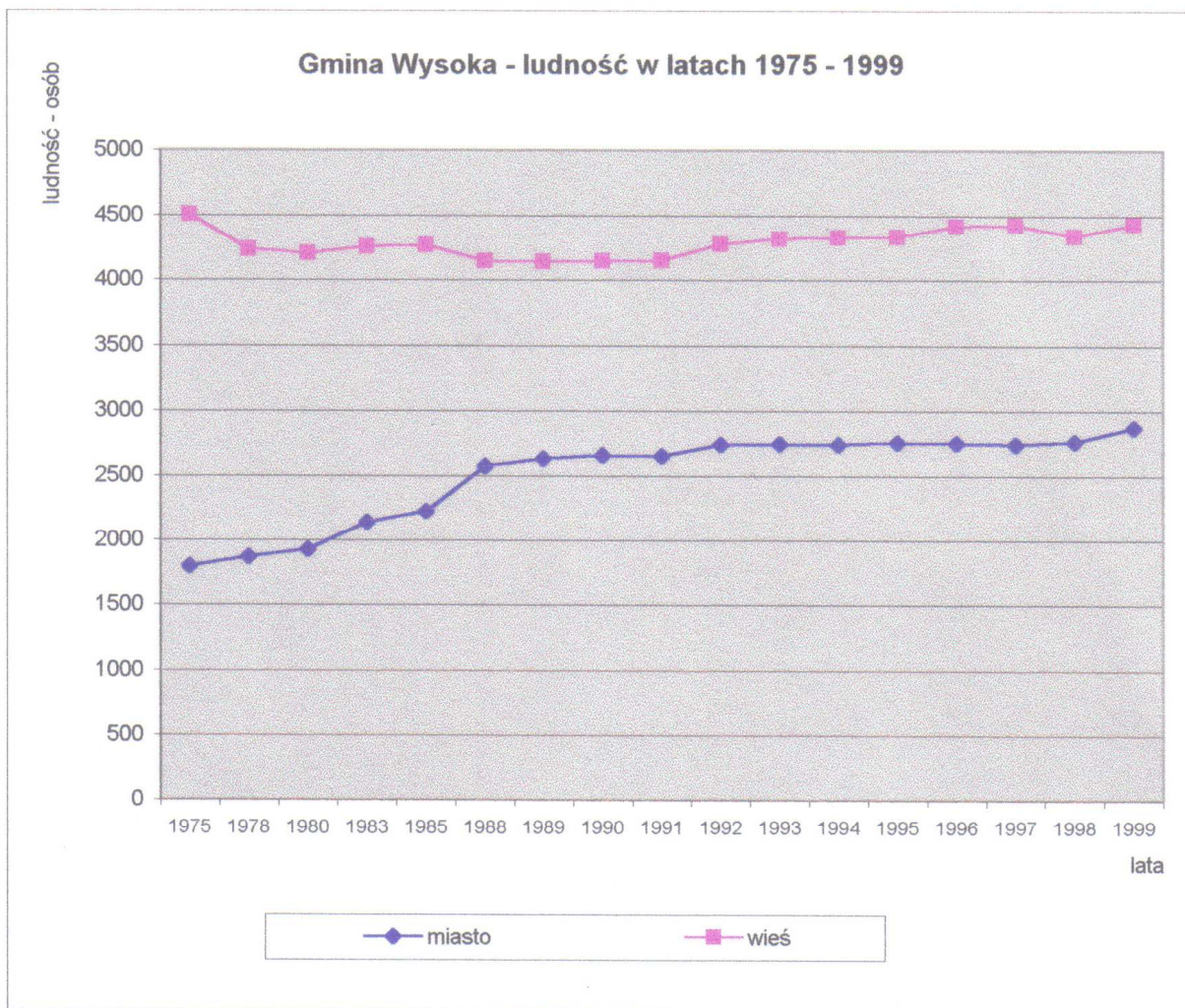
Rynek pracy - gmina Wysoka								
Wyszczególnienie	1991		1994		1995		1997	
	Osób	%	Osób	%	Osób	%	Osób	%
Bezrobotni	520	100,0	662	100,0	590	100,0	438	100,0
w tym: kobiety	267	51,3	321	48,5	293	49,7	267	60,9
Skierowani:								
- do pracy	36	6,9	18	2,7	341	57,8	253	57,8
- na przyucz. do zawodu	1	0,2	22	3,3	16	2,	*	-
- do prac interwencyjnych	24	4,6	41	6,2	65	11,	79	18,0

Liczba bezrobotnych w gminie w latach 1990-1998 (wg stanu na dzień 31.12.)						
Lp.	Lata	Liczba bezrobotnych	Dynamika %	Stopa bezrobocia		
				rejon Wyrzysk	byłe województwo pilskie	kraj
1.	1990	538	-	*	7,7	6,1
2.	1991	520	96,6	*	16,4	11,4
3.	1992	558	107,3	*	20,8	13,6
4.	1993	804	144,1	27,9	25,1	16,4
5.	1994	662	82,3	25,6	24,2	16,0
6.	1995	590	89,1	21,3	20,6	14,9
7.	1996	524	88,8	19,3	17,4	13,2
8.	1997	438	83,6	15,2	12,8	10,3
9.	1998	415	94,7	14,6	12,4	10,4

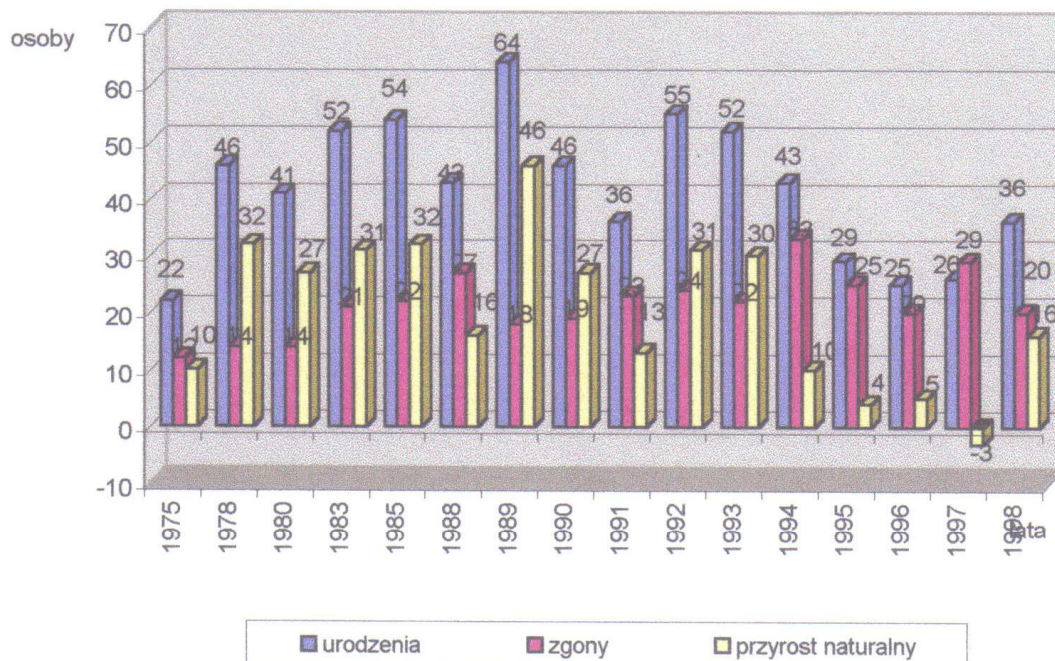
* - łącznie z rej. Piła.

Zakłady produkcyjne działające na terenie gminy Wysoka.

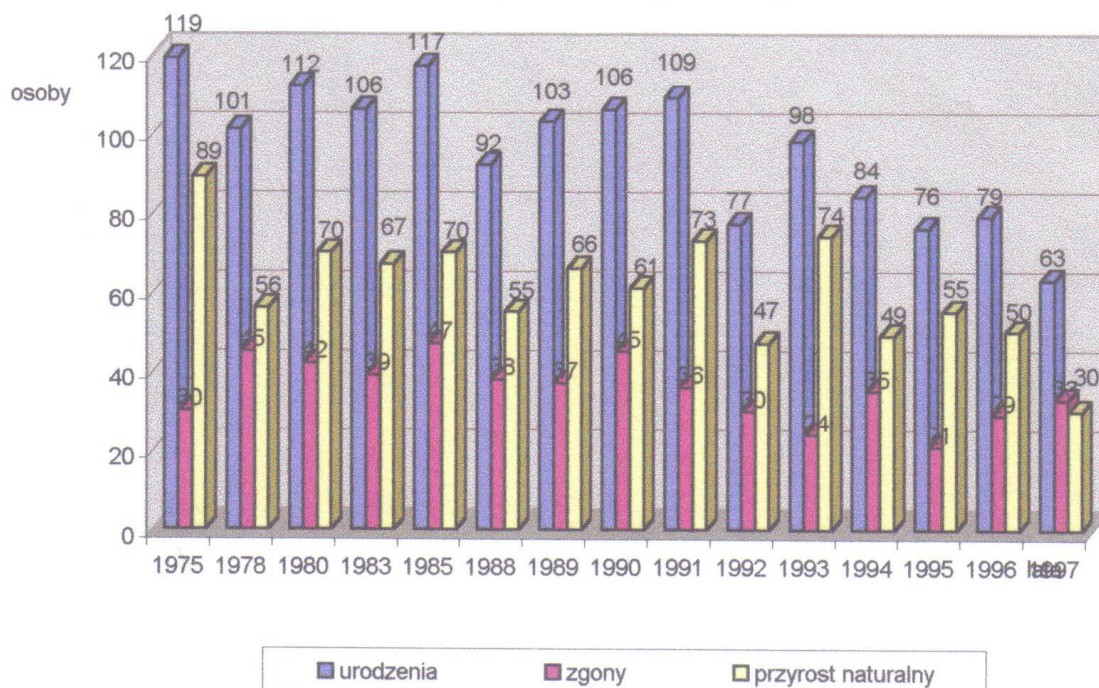
- 1) „Ceramik 91” w Czajczu - produkcja ceramiki, zatrudnienie 30 osób,
- 2) Zakład Dziewiarski „Lindon Polen” Sp. z o. o.- w Wysokiej, ul. Powstańców Wlkp.-dziewiarstwo, zatrudnienie 100 osób,
- 3) Zakład Obróbki Drewna „Zodan”- Wysoka ul. Batorego 1 - stolarstwo, zatrudnienie 15 osób,
- 4) Piekarnia „Chrupek” w Wysokiej - wyroby piekarnicze, zatrudnienie 15 osób,
- 5) Piekarnia Kaczorowski w Wysokiej - wyroby piekarnicze, zatrudnienie 15 osób,
- 6) Zakład Produkcyjno - Usługowy „Sadex” S. C. - Gmurowo 1 - zatrudnienie ok. 30 osób.

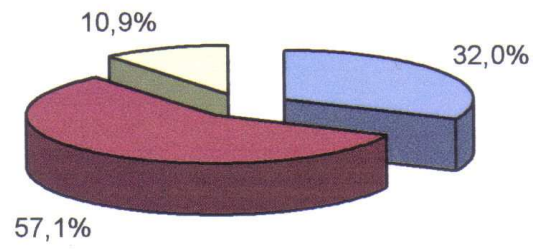
Ruch naturalny ludności - Wysoka - miasto

Ruch naturalny ludności - Wysoka - wieś

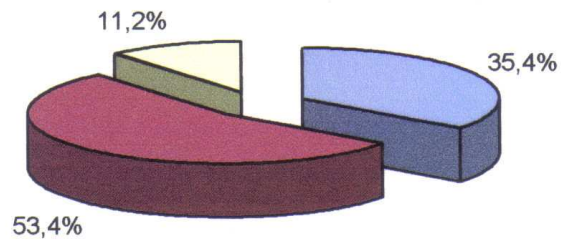

Struktura wieku ludności - Wysoka - miasto

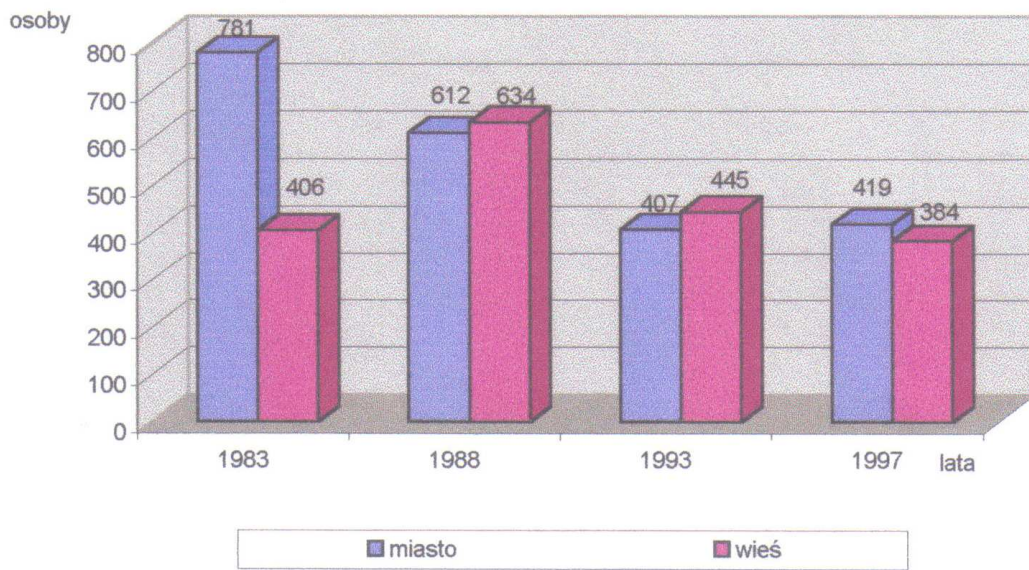
■ przedprodukcyjnym ■ produkcyjnym □ poprodukcyjnym

Struktura wieku ludności - Wysoka - wieś

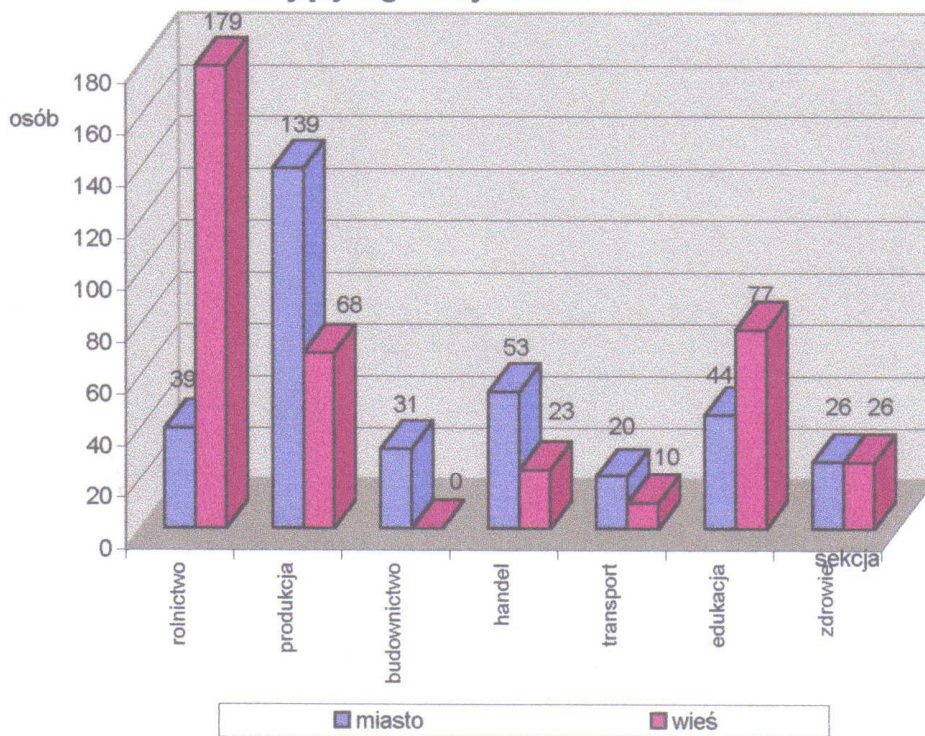

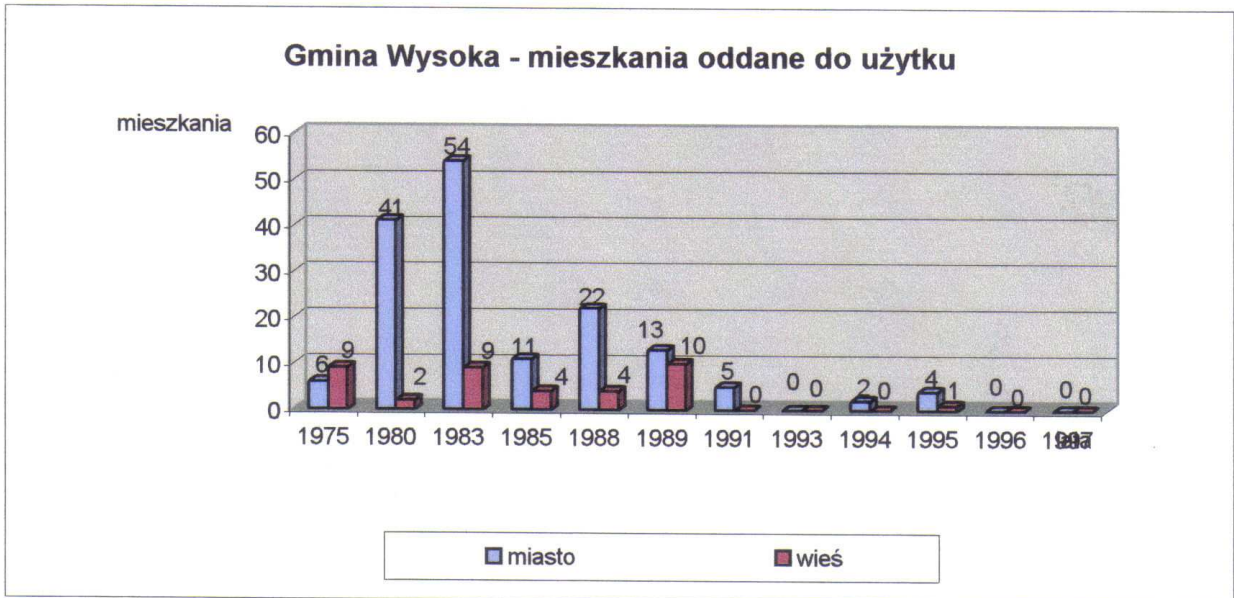
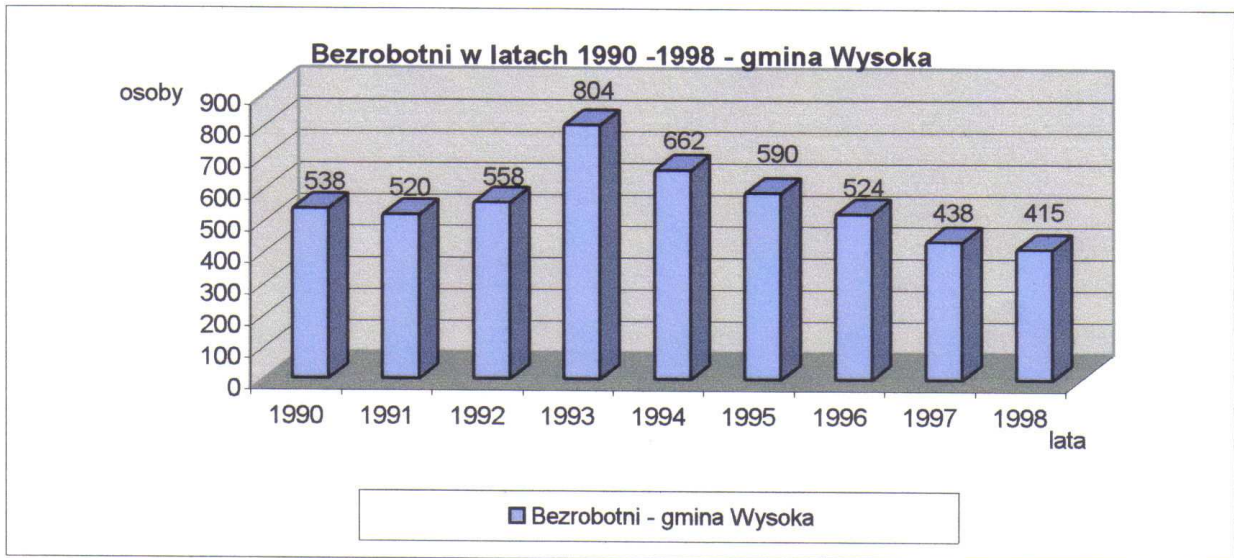
■ przedprodukcyjnym ■ produkcyjnym □ poprodukcyjnym

Pracujący w gospodarce narodowej ogółem

Pracujący wg sekcji EKD w 1997 roku

2.4. Mieszkalnictwo

Na koniec 1997 roku zasoby mieszkaniowe gminy Wysoka stanowiły:

	miasto	wieś
mieszkania	752	981
izby	2643	3673
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	45500	69700

Najwyższe tempo przyrostu nowej substancji mieszkaniowej przypada na lata 1980-1989, rocznie oddawano wtedy do użytku od 54 w 1983 roku do 11 w 1985 roku w mieście oraz od 2 w 1980 roku do 10 w 1989 roku na wsi. W latach 1970-1997 przyrost mieszkań w mieście wyniósł 91,8% oraz izb mieszkalnych 106,9% i powierzchni użytkowej 120,6%. Na wsi od 1980 roku przyrosty te wyniosły: mieszkań - 3,0%), izb - 11,2% i powierzchni użytkowej -12,2%. Największy przyrost nastąpił w powierzchni użytkowej mieszkań, w 1997 roku przeciętne mieszkanie w mieście Wysoka miało 60,5 m² (w 1970 roku - 52,6 m²). Znacznej poprawie uległy również podstawowe wskaźniki charakteryzujące standard zamieszkania, i tak:

- liczba osób na izbę zmniejszyła się z 1,29 w 1970 roku do 1,04 w 1997 roku w mieście na terenach wiejskich gminy z 1,25 do 1,18,
- powierzchnia użytkowa mieszkania w m na osobę wzrosła z 12,5 nr do 16,6 nr - miasto, oraz z 14,6 m² do 16,0 m² na terenach wiejskich.

Liczba mieszkań oddanych do użytku

Lata	Mieszkania		Izby		Powierzchnia użytkowa m ² .	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
1975	6	9	25	34	600	900
1980	41	2	155	9	2800	200
1983	54	9	199	28	3190	649
1985	11	4	47	16	1240	293
1988	22	4	75	19	1202	489
1989	13	10	46	48	747	1009
1991	5	-	25	-	486	-
1993	-	-	-	-	-	-
1994	2	-	9	-	176	-
1995	4	1	17	6	381	113
1996	-	-	-	-	-	-
1997	-	-	-	-	-	-

Zródło: materiały Urzędu Statystycznego w Pile

Zasoby mieszkaniowe - miasto.

Lata	Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa m ²	Wskaźniki			
				osób/ mieszkanie	osób/ izbę	m ² p.uż./ osobę	m ² p.uż./ mieszkanie
1	2	3	4	5	6	7	8
1970	392	1277	20622	4,59	1,29	12,5	52,6
1980	532	1851	*	3,62	1,04	*	*
1983	620	2176	36000	3,50	1,00	16,8	58,1
1985	635	2240	37916	3,50	0,99	17,0	59,7
1993	744	2600	44600	3,69	1,06	16,2	59,9
1994	745	2607	44700	3,68	1,05	16,3	60,0
1995	747	2618	45000	3,69	1,05	16,4	60,3
1996	752	2543	45500	3,66	1,04	16,5	60,5
1997	752	2643	45500	3,64	1,04	16,6	60,5

Źródło: materiały Urzędu Statystycznego w Pile.

Zasoby mieszkaniowe - wieś

Lata	Liczba mieszkań	Liczba izb	powierzchnia użytkowa m	Wskaźniki			
					osób/ izbę	m ² p.uż./ osobę	m ² p.uż./ mieszkanie
1	2	3	4	5	6	7	8
1970	*	*	*	*	*	*	*
1980	952	3303	*	4,33	1,25	*	*
1983	974	3377	62100	4,40	1,30	14,6	63,8
1985	986	3433	63491	4,24	1,22	15,2	64,4
1993	979	3659	69500	4,33	1,16	16,4	71,0
1994	979	3659	69500	4,34	1,16	16,3	71,0
1995	979	3663	69500	4,42	1,18	16,0	71,0
1996	981	3673	69500	4,42	1,18	16,1	71,1
1997	981	3673	69700	4,43	1,18	16,0	71,1

Źródło: materiały statystyczne - Urząd Statystyczny w Pile. * - brak danych.

2.5. Edukacja i wychowanie

Ogółem w Gminie Wysoka funkcjonuje 1 Publiczne Gimnazjum w Wysokiej, w którym do 6 oddziałów uczęszcza 140 uczniów, oraz 5 samorządowych szkół podstawowych z oddziałami I-VI, 2 szkoły filialne i 2 oddziały zamiejscowe. Wszystkie placówki należą do szkół publicznych. Szkoły dysponują 54 pomieszczeniami, w których do 60 oddziałów uczęszcza 1060 uczniów. Na 1 oddział średnio w szkołach podstawowych przypada 17 uczniów, w gimnazjum 23 uczniów. Z powodu niżu demograficznego w młodszych rocznikach dzieci

w wieku szkolnym, szczególnie w szkołach filialnych występują klasy łączone(I z II), (II z III) i (III z IV), do których uczęszcza po kilkoro uczniów. Sale gimnastyczne posiadają tylko szkoła w Wysokiej - 2, oraz szkoła w Mościskach. Zatrudnienie w szkołach wynosi ogółem 110 nauczycieli (etatów). Obwody publicznych szkół podstawowych na terenie gminy Wysoka są następujące:

- 1) Publiczne Gimnazjum w Wysokiej, ul. Szkolna 4 - obejmuje miasto Wysoka oraz wszystkie miejscowości z terenów wiejskich Gminy Wysoka,
- 2) Samorządowa Szkoła Podstawowa w Wysokiej, ul. Szkolna 4 - miasto Wysoka oraz wsie: Wysoczka, Wysoka Mała, Wysoka Wielka, Jeziorki Kosztowskie,
- 2a) Szkoła Filialna w Wysokiej Małej - Wysoka Mała,
- 3) Samorządowa Szkoła Podstawowa w Bądeczu - Bądecz, Sędziniec,
- 4) Samorządowa Szkoła Podstawowa w Czajczu - Czajcze, Młotkowo,
- 5) Samorządowa Szkoła Podstawowa w Kijaszkowie - Kijaszkowo, Tłukomy,
- 5a) Oddziały zamiejscowe w Tłukomach Szkoły Podstawowej w Kijaszkowie,
- 6) Samorządowa Szkoła Podstawowa w Mościskach - Mościska, Nowa Rudna, Stare, Gmurowo, Kostrzynek,
- 6a) Szkoła Filialna w Starem - Stare.

W Gminie Wysoka występuje brak placówek szkolnictwa zawodowego i średniego, młodzież uczęszcza do szkół ponadpodstawowych w pobliskich miastach: Łobżenicy, Wyrzysku i Pile.

Szkoły podstawowe – stan 1999/2000

Lp.	Miejscowość	pomiesz- czenia do nauki	oddziały	liczba uczniów	liczba nauczycieli (etaty)	uczniów na pomiesz- czenie do nauki	uczniów na oddział
1	Wysoka- gimnazj.	21	6	140	11	27	23
2	Wysoka - szkoła podstawowa		19	429	42		23
3	Wysoka Mała- filia	(2)	2	18	-	9	9
4	Bądecz	9	7	115	11	13	16
5	Czajcze	7	7	141	13	20	20
6	Kijaszkowo	7	9	85	15	12	10
7	w tym; Tłukomy	-	2	8	-	-	4
8	Mościska	7	7	102	15	15	15
9	Stare - filia	3	3	30	3	10	10
10	Ogółem	54	54(6)	920 (140)	110	17	17(23)

Zródło; Urząd Miasta i Gminy w Wysokiej. ( ) - gimnazjum

Wychowanie przedszkolne

Wychowaniem przedszkolnym w gminie objętych jest 157 dzieci, z tego 21 uczęszcza do przedszkola w Wysokiej oraz 136 dzieci do oddziałów „0” zlokalizowanych przy szkołach. Sieć placówek przedszkolnych na terenie miasta i gminy Wysoka jest następująca:

- oddział przedszkolny - 21 dzieci oraz 2 oddziały „0” - 54 dzieci w Wysokiej,
- oddział „0” - 16 dzieci przy Samorządowej Szkole Podstawowej w Bądecz,
- oddział „0” - 22 dzieci przy Samorządowej Szkole Podstawowej w Czajczu,
- oddział „0” - 12 dzieci przy Samorządowej Szkole Podstawowej w Mościskach,
- oddział „0” - 13 (6-latków) i 12 (5-latków) przy Szkole Filialnej w Starem,
- oddział „0” - 7 dzieci w Tłukomach.

Należy stwierdzić, że obecnie oprócz 21 dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczających do przedszkola na terenie miasta, pełną opieką przedszkolną na terenie gminy objętych jest tylko 136 dzieci sześciolletnich i częściowo pięcioletnich uczęszczających do oddziałów tzw. „0” zorganizowanych przy szkołach podstawowych. W 1993 roku w mieście funkcjonowało przedszkole 5-oddziałowe z 115 miejscami, do którego uczęszczało 87 dzieci, natomiast w 1995 roku 4-oddziałowe z 98 miejscami i 76 uczęszczających dzieci. Na terenach wiejskich natomiast w 1993 do 6 oddziałów „0” przy szkołach uczęszczało 87 dzieci, w 1995 roku do 7 oddziałów 111 dzieci. W roku 1997 w mieście funkcjonowało już tylko przedszkole 3-oddziałowe z 81 miejscami, do którego uczęszczało 77 dzieci, natomiast do 7 oddziałów „0” - 102 dzieci. Przedszkola w 1997 roku zatrudniały ogółem 11 nauczycieli. Powyższa sytuacja spowodowana jest wysokim udziałem kobiet pozostających bez pracy, w wyniku czego występuje zmniejszone zapotrzebowanie na miejsca w przedszkolach.

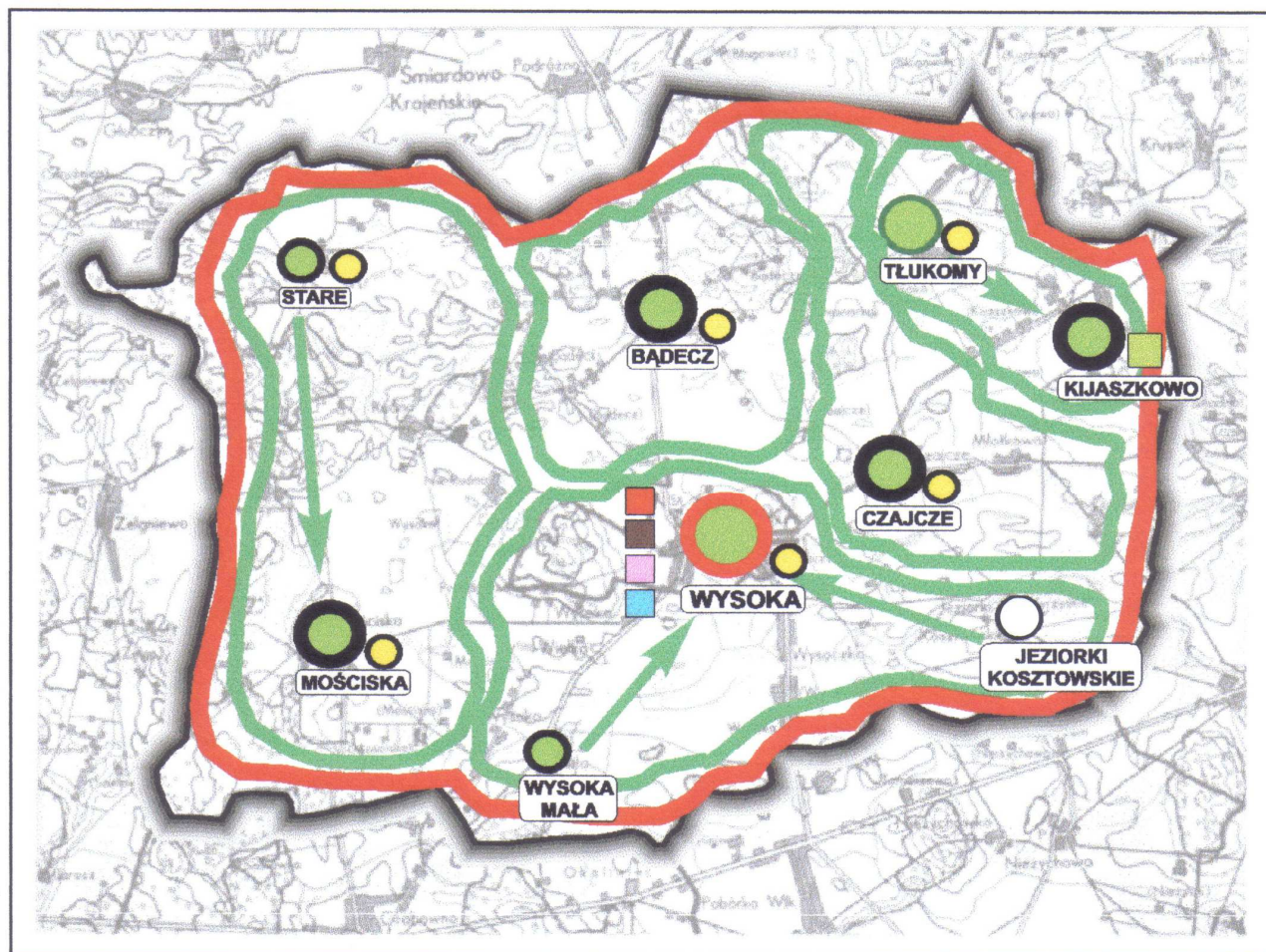
Wychowanie przedszkolne w 1999 roku.

Lp.	Miejscowość	oddziały	liczba dzieci uczęszczających	dzieci na oddział
1	Wysoka	1(2)	21 (54)	21 (27)
2	Bądecz	(1)	(16)	(16)
3	Mościska	(1)	(12)	(12)
4	Stare	(1)	(25)	(25)
5	Czajcze	(1)	(22)	(22)
6	Tłukomy	(1)	(7)	(7)
5	Ogółem	1(7)	21 (136)	21(19)

Źródło; Urząd Miasta i Gminy w Wysokiej. ( ) - oddziały przedszkolne i „0” przy szkołach.

GMINA WYSOKA

OŚWIATA I WYCHOWANIE,
 OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

	SIEDZIBA GIMNAZJUM PUBLICZNEGO		ZESPÓŁ LEKARZY RODZINNYCH
	SIEDZIBA SAMORZĄDOWEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z ODDZIAŁAMI I - VI		APTEKA
	SIEDZIBA SZKOŁY FILIALNEJ		GABINET DENTYSTYCZNY
	SIEDZIBA ODDZIAŁU ZAMIEJSCOWEGO SZKOŁY		OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
	SIEDZIBA PRZEDSZKOLA		DOM DZIECKA
	OBRĘB GIMNAZJUM		
	OBRĘB SZKOŁY PODSTAWOWEJ		

2.6. Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Usługi w zakresie ochrony zdrowia i opieki socjalnej zlokalizowane są w Wysokiej przy ul. Powstańców Wlkp.16, gdzie funkcjonuje Zespół Lekarzy Rodzinnych – 3 gabinety, w których 4 lekarzy (3 ogólnych i 1 pediatra) obsługują mieszkańców gminy Wysoka. Ponadto również w Wysokiej znajduje się 1 gabinet dentystyczny, zatrudnienie to 1 lekarz stomatolog oraz apteka „Libra” przy ul. Powstańców Wlkp. 15. W zakresie leczenia szpitalnego i specjalistycznego ludność gminy korzysta z placówek służby zdrowia w Wyrzysku i Pile. Opiekę socjalną dla mieszkańców gminy zapewnia Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiej.

Na terenie gminy Wysoka znajduje się placówka o znaczeniu ponadlokalnym - Dom Dziecka w Kijaszkowie. W placówce obecnie przebywa 48 wychowanków (50 miejsc). Zatrudnienie ogółem wynosi 16 osób, w tym 8 wychowawców.

2.7. Kultura

Obiekty kultury zlokalizowane na terenie gminy Wysoka to:

- 1) Ośrodek Upowszechniania Kultury w Wysokiej, przy ul. Strzeleckiej 1, w skład którego wchodzi Biblioteka Publiczna im. A. Bederskiego w Wysokiej- Plac Wolności 1 oraz jej filia w Bądeczu.
- 2) Biblioteki przy szkołach podstawowych w Bądeczu Czajczu, Kijaszkowie i Mościskach.
- 3) Klub Rozrywki „Pokusa” w Wysokiej,
- 4) Świetlice wiejskie: w Bądeczu, Młotkowie, Tłukomach i Rudnej.

Biblioteki posiadają księgozbiór liczący 20,2 tys. woluminów, na 1000 mieszkańców gminy przypada 2828,8 woluminów. Z usług placówek bibliotecznych w 1998 roku korzystało 1290 czytelników, na 1 czytelnika przypadało 41,4 wypożyczeń.

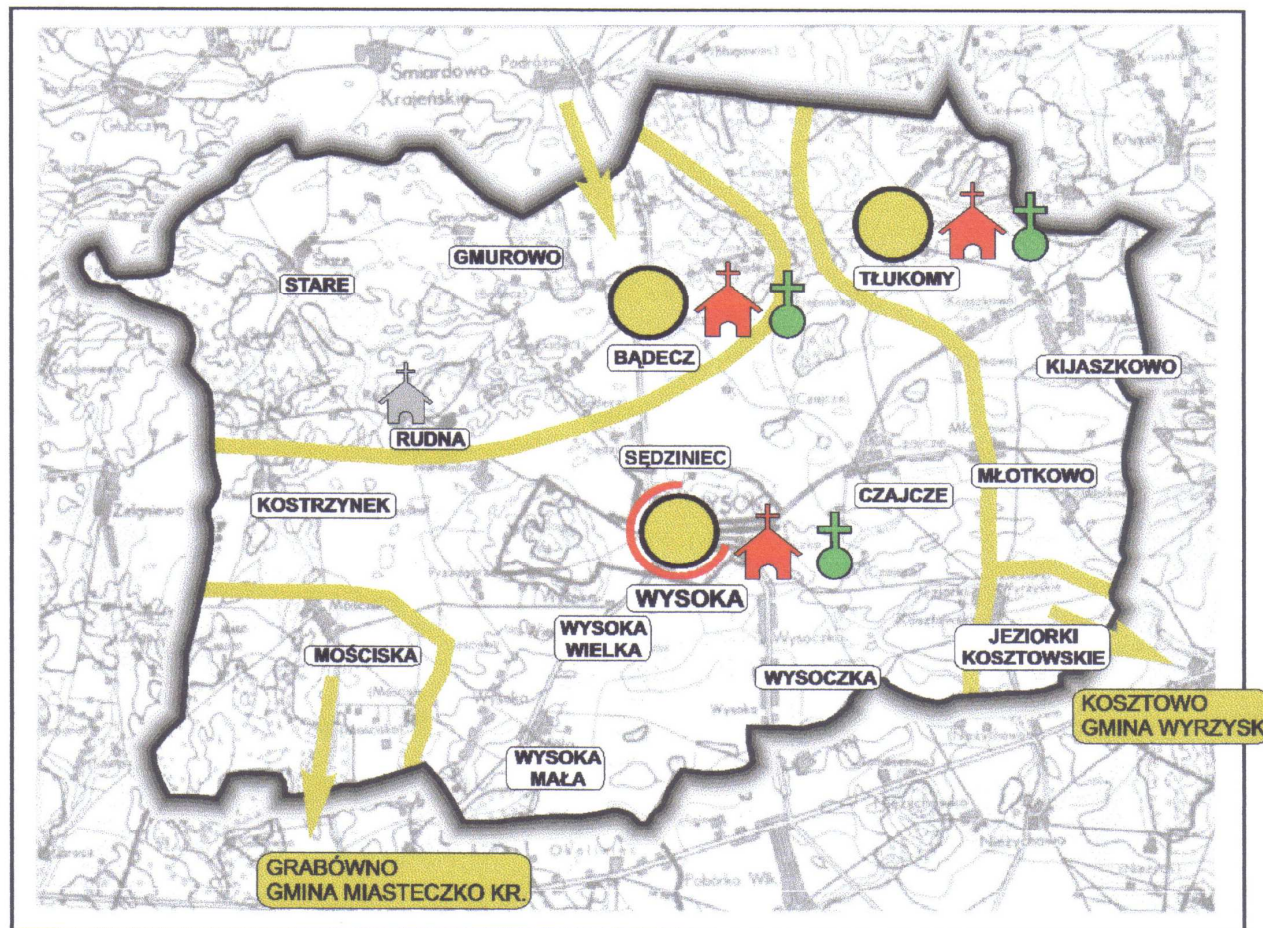
2.8. Kultura sakralna

W zakresie usług sakralnych obszar gminy należy do dekanatu Wysoka, obsługę ludności zapewniają następujące parafie:

- 1) Bądecz - kościół, do rejonu obsługi należą: Bądecz, Gmurowo, Podrózna, Stare (część),
w Rudnej znajduje się kościół filialny należący do parafii Bądecz.
- 2) Tłukomy - kościół p.w. Św. Mikołaja, do rejonu obsługi należą: Tłukomy, Kijaszkowo, Młotkowo (część),
- 3) Wysoka - kościół obsługuje: Czajcze, Jeziorki Kosztowskie (część), Kostrzynek, Młotkowo, Rudna Nowa, Sędziniec, Wysoczka, Wysoka Mała, Wysoka Wielka,

GMINA WYSOKA

PARAFIE

- SIEDZIBA DEKANATU
- SIEDZIBA PARAFII
- REJON OBSŁUGI PARAFII
- KIERUNEK OBSŁUGI PARAFII
- KOŚCIÓŁ
- KOŚCIÓŁ FILIALNY
- CMENTARZ

- 4) Grabówno - kościół p.w. Św. Antoniego z Padwy w gminie Miasteczko Krajeńskie obsługuje Mościska,
- 5) Kosztowo - kościół, w gminie Wyrzysk obsługuje Jeziorki Kosztowskie.

Cmentarze przy parafiach znajdują się w następujących miejscowościach: Wysoka, Tłukomy i Bądecz. W Wysokiej przy ul. Kościelnej 39/2 znajduje się siedziba Zgromadzenie Sióstr Serafitek.

2.9. Handel, gastronomia i turystyka

W 1997 roku na terenie miasta Wysoka funkcjonowało 45 placówek handlowych, natomiast na terenach wiejskich gminy 16 oraz 2 stacje benzynowe w mieście. Powierzchnia sprzedażowa tych placówek wynosiła ogółem 2324 m², w tym 1564 w mieście i 760 na wsi. Większość placówek handlowych to jednostki prywatne. Ponadto w gminie funkcjonuje Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Wysokiej, której sieć handlowa to 16 sklepów na terenach wiejskich - branży spożywczej i spożywczo-przemysłowej oraz 5 placówek w mieście Wysokiej, o następujących branżach: mięsnej, piekarniczej, nabiałowej, przemysłowej oraz z artykułami do produkcji rolnej.

Obiekty gastronomiczne w gminie Wysoka to: bar i stołówka Gminnej Spółdzielni „SCH” w Wysokiej oraz 2 lokale prywatne „Pokusa” i PAB „Royal” zlokalizowane na terenie miasta. W zakresie sportu, rekreacji i turystyki w gminie zlokalizowane są: Ośrodek Rekreacyjno-Rehabilitacyjny „Zielone Wzgórze” w Wysokiej Wielkiej, który posiada halę sportową i rehabilitacyjną, boiska oraz basen. Ponadto w Bądeczu powstało gospodarstwo agroturystyczne ze stadniną koni. Budownictwo letniskowe w gminie to 1 obiekt prywatny - „Rybakówka” w Tłukomach.

2.10. Usługi pozostałe

Obiekty świadczące usługi dla mieszkańców miasta i gminy Wysoka to:

- 1) Urząd Miasta i Gminy w Wysokiej ul. Kościelna 4,
- 2) Urząd Poczto-Telekomunikacyjny w Wysokiej ul. Powstańców Wlkp. 23 oraz Urząd Pocztowy w Tłukomach,
- 3) Bank Spółdzielczy w Wysokiej przy ul. Strzeleckiej 1,
- 4) Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Wysokiej ul. Powstańców Wlkp.
- 5) Spółdzielnia Mieszkaniowa w Rozbudowie w Wysokiej, ul. Kościuszki 10,
- 6) Zakład Gospodarki Komunalnej w Wysokiej, ul. Szkolna 1,
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Wysokiej, Plac Studzienny 4 oraz remizy OSP zlokalizowane

w następujących jednostkach osadniczych: Wysoka, Kijaszkowo, Bądecz, Stare, Tłukomy,
Rudna, Jeziorki Kosztowskie,

8) Posterunek Policji w Wysokiej, ul. Św. Walentego 10,

9) Stacje benzynowe w Wysokiej.

3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

3.1. Ukształtowanie terenu i formy powierzchni ziemi

Ukształtowanie powierzchni związane jest ściśle z geomorfologią terenu i miejscami jest bardzo urozmaicone.

Najwyższy punkt w gminie Wysoka o rzędnej 156,8 m n.p.m. położony jest w odległości około 1,5 km na zachód od m. Wysoka i jest wierzchołkiem moreny czołowej spiętrzonej. Najniższy punkt o rzędnej 92,2 m n.p.m. położony jest na linii brzegowej Jez. Głubczyn Wielki w północno-zachodniej części gminy Wysoka. Deniwelacje w gminie wynoszą więc 64,6 m. Rzeźba terenu ukształtowana została w wyniku procesów morfogenetycznych związanych ze stadiąłem poznańskim zlodowacenia bałtyckiego w czasie postępu i regresji lądolodu z linii moren czołowych ciągnących się od Osieka do Miasteczka Krajeńskiego. Kolejne nasunięcie lądolodu pozostawiło ślad w postaci wału moren czołowych w rejonie miejscowości Wysoka, nazywanych Wzgórzami Wysockimi. Wyniesione one są ponad 50 m nad powierzchnię otaczającą je moreny dennej, stanowiąc wyraźną dominantę w rzeźbie terenu i krajobrazie gminy Wysoka.

Mniejsze pagórki moren czołowych występują w północno-wschodniej części gminy. Wznoszą się one nad powierzchnię otaczającą moreny dennej na wysokość 20 – 30 m. Przeważającą formą powierzchni terenu w gminie Wysoka jest morena denna płaska i falista, w której zaznaczają się liczne obniżenia, głównie o płaskim dnie, nieznacznie wcięte w powierzchnię moreny dennej, oraz niewielkie rynny jeziorne w północno-zachodniej części gminy. Nie ma w gminie Wysoka wykształconych wyraźnie dolin rzecznych. Odwadniająca gminę ciek o nazwie Kanał Okaliniec przepływa przez liczne płaskie i szerokie obniżenia nie tworząc wyraźnej doliny.

3.2. Budowa geologiczna

Gmina Wysoka położona jest w jednostce geologiczno-strukturalnej zwanej Antyklinorium Pomorsko - Kujawskie.

Z wierceń znane są tutaj utwory jurajskie, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Utwory jurajskie to: piaskowce, mułowce oraz łupki ilaste liasu osiągające prawdopodobnie miąższość 1000 m, piaskowce i serie mułowo - ilaste doggeru o maksymalnej miąższości 200 - 300 m oraz margle i wapienie szare malmu o maksymalnej miąższości dochodzącej również do 300 m.

Strop jury w pobliskim Białośliwiu nawiercono na głębokości 160 - 170 m i zalega w tym rejonie na rzędnej 90 m ppm.

Nie stwierdzono utworów kredy na obszarze gminy Wysoka. Występują one na zachód od

omawianego terenu.

Utwory trzeciorzędowe wykształcone są następująco:

- eocen - ility toruńskie z piaskami i łupkami o średniej miąższości 15 - 20 m.
oligocen - piaski i żwiry o zmiennej miąższości dochodzącej do 40 m, miejscami brak,
miocen - piaski o zmiennej granulacji z domieszką pyłu węglowego i z wkładami węgla brunatnego o miąższości od 22 do 96 m,
pliocen - ility poznańskie i mułki o różnej miąższości, w rejonie Czajcza i Wysokiej - występują wśród utworów czwartorzędowych w postaci porwaków budujących tzw. moreny wyciśnięcia i moreny spiętrzone oraz situ w południowo - wschodniej części gminy.

Czwartorzęd starszy czyli plejstocen budują utwory glacialne i interglacialne w postaci nawzajem przewarstwiających się glin, piasków i iłów warwowych akumulacji wodno - lodowcowej i lodowcowej.

Cechą charakterystyczną w budowie czwartorzędu w gminie Wysoka jest częste występowanie „porwaków” skał trzeciorzędowych, których wychodnie spotykane są również na powierzchni, głównie w postaci iłów plioceńskich. np. w rejonie Wzgórz Wysockich i Czajcza.

Miąższość utworów czwartorzędowych jest zmienna i wynosi od około 40 m w rejonie wsi Wysoka Mała i 92 m na projektowanym ujęciu wody w Wysokiej do ok. 120 m w rejonie Bądecza i prawdopodobnie ok. 140 - 150 m w najwyższych partiach Wzgórz Wysockich.

Budowę geologiczną przedstawiają niżej podane profile geologiczne:

Wysoka Mała - ujęcie wiejskie, rzędna 100 m n.p.m.

0,0	-	1,0	nasyp	czwartorzęd
1,0	-	4,5	glina piaszczysta, brązowa	„
4,5	-	8,0	piasek drobny, żółty i szary	„
8,0	-	36,0	glina zwałowa, szara	„
36,0	-	40,0	mułek (pył) piaszczysty, szary	„

40,0	-	41,0	glina piaszczysta, szara	„
41,0	-	43,0	ił pstry	trzeciorzęd - pliocen
43,0	-	65,0	ił szaroniebieski	„
65,0	-	70,0	mułek piaszczysty, niebieski	„

70,0	-	79,0	ił z pyłem węglowym	miocen
79,0	-	80,0	węgiel brunatny	„
80,0	-	82,0	węgiel brunatny z pyłem	„
82,0	-	83,5	mułek szary	„
83,5	-	85,0	węgiel brunatny z pyłem	„
85,0	-	87,0	mułek z dom. węgla brunat. c. szary	„
87,0	-	92,5	piasek drobny	„

92,5	-	94,0	węgiel brunatny	„
94,0	-	104,0	piasek drobny z dom. pyłu, brunatny	„
104,0	-	107,0	mułek szary	„

Warstwy wodonośne:

I	4,5	-	8,0 m ppt, zw. ustabiliz.	4,5 m ppt
II	36,0	-	40,0 m ppt, zw. ustabiliz	23,0 m ppt
III	87,0	-	104,0 m ppt, zw. ustabiliz	26,0 m ppt

Wydajność studni Q = 31,0 m³/godz., przy S = 25,0m

Rudna (b. PGR), rzędna terenu 104,5 m n.p.m.

0,0	-	1,0	gleba z nasypem, szara	czwartorzęd
1,0	-	7,0	glina piaszczysta, żółta	„
7,0	-	9,0	glina zwałowa, szara	„
9,0	-	18,0	piasek drobny, żółty	„
18,0	-	19,0	pył zwarty, szary	„
19,0	-	28,0	glina zwałowa, szara	„
28,0	-	29,5	piasek drobny, j. szary	„
29,5	-	30,0	glina zwałowa, szara	„
30,0	-	50,0	piasek średni, j. szary	„

Warstwy wodonośne:

I	9,0	-	18,0 m ppt, zw. ustabiliz.	-
II	30,0	-	50,0 m ppt, zw. ustabiliz	11m ppt.

Wydajność studni Q = 22,0 m³/godz., przy S = 6,0m

Czajcze (b. PGR), rzędna terenu 103,0 m n.p.m.

0,0	-	0,3	gleba	czwartorzęd
0,3	-	6,5	piasek drobny, żółty	„
6,5	-	7,0	żwir	„
7,0	-	16,0	glina zwałowa, szara	„
16,0	-	17,5	pospółka	„
17,5	-	38,5	glina zwałowa, szara	„
38,5	-	62,0	piasek drobny, szary	„
62,0	-	62,3	glina zwałowa, szara	„
62,3	-	68,5	piasek drobny z dom. średn., szary	„
68,5	-	70,0	piasek drobny, szary	„

70,0 - 72,0 piasek drobny z lignitem trzeciorzęd

Wydajność studni Q = 21,6 m³/godz., przy S = 0,77m

Stare(d. PGR), rzędna terenu 98,04 m n.p.m.

0,0	-	0,5	gleba	czwartorzęd
0,5	-	7,0	glina z kamieniami, żółto-brąz.	„
7,0	-	10,0	piasek średni z dom. żwiru	„
10,0	-	22,5	glina z kamieniami szara	„
22,5	-	28,0	piasek średni	„
28,0	-	29,0	piasek gruby	„
29,0	-	30,0	glina szara	„

Warstwy wodonośne:

I 7,0 - 10,0 m ppt, zw. ustabiliz. 7,0 m ppt

II 22,5 - 29,0 m ppt,

Wydajność studni Q = 24,0 m³/godz.

Gmurowo (d. PGR), rzędna terenu 108,52 m n.p.m.

0,0	-	0,5	gleba	czwartorzęd
0,5	-	2,5	glina piaszczysta, żółta	„
2,5	-	5,5	glina zwałowa, szara	„
5,5	-	18,4	glina z kam., szara	„
18,4	-	19,5	piasek pylasty	„
19,5	-	48,5	glina zwałowa, szara	„
48,5	-	49,0	piasek drobny z dom. p. pylastego	„
49,0	-	53,5	glina zwałowa c.szara	„
53,5	-	54,7	piasek drobny z kam. otoczkami	„
54,7	-	56,0	glina zwałowa c.szara	„
56,0	-	56,5	piasek drobny	„
56,5	-	61,5	glina zwał. szara	„
61,5	-	63,5	piasek średni	„
63,5	-	66,7	piasek drobny	„
66,7	-	68,7	glina zwał. szara	„

Warstwy wodonośne:

66,7 - 61,5 m ppt, zw. wody ustabiliz.

Wydajność studni Q = 21,6 m³/godz., przy S = 8,6m

Jeziorki Kosztowskie (RSP)

0,0	-	0,5	gleba	czwartorzęd
0,5	-	4,2	glina, żółto-brunatna	„
4,2	-	23,0	glina zwałowa, szara	„
23,0	-	38,0	piasek drobny, j. szary	„
38,0	-	40,0	piasek drobny, szary	„
40,0	-	41,5	piasek średni, c. szary	„
41,5	-	43,5	piasek średni, szary	„

Warstwy wodonośne:

I 23,0 - 43,5 m ppt, zw. ustabiliz. 8,5 m ppt.

Wydajność studni Q = 32,6 m³/godz., przy S = 5,4 m

Mościska (b. PGR)

0,0	-	1,8	glina piaszczysta	czwartorzęd
1,8	-	11,5	piasek drobny	„
11,5	-	21,0	glina z pyłem i iłem	„
21,0	-	28,0	piasek drobny z dom. pylastego	„
28,0	-	36,0	glina, pył	„
36,0	-	46,0	piasek średni z dom. drobnego	„

46,0 - 47,0 glina zwałowa szara „

Wydajność studni Q = 15,0 m³/godz.

Kijaszkowo (26 K Wysoka)

0,0	-	1,1	piasek gliniasty	czwartorzęd
1,1	-	6,5	glina piaszczysta	„
6,5	-	6,8	piasek pylasty	„
6,8	-	40,5	glina zwałowa	„
40,5	-	40,6	piasek gliniasty	„
40,6	-	43,8	glina zwałowa	„
43,8	-	46,5	pospółka	„
46,5	-	54,5	piaski różnoziarniste	„
54,5	-	55,0	pył	„
55,0	-	57,5	piasek drobny	„

Wydajność studni Q = 31,0 m³/godz.

Bądecz RSP rzędna terenu 106,6 m n.p.m.

0,0	-	0,3	gleba	czwartorzęd
0,3	-	2,0	glina żółta	„
2,0	-	3,5	piasek drobny, żółty	„
3,5	-	12,0	glina zwałowa, szara	„
12,0	-	18,5	glina zw. z otoczkami szara	„
18,5	-	19,0	piasek pylasty	„
19,0	-	24,0	glina zwałowa szara	„
24,0	-	26,0	piasek drobny, szary	„
26,0	-	30,0	glina zwałowa, szara	„
30,0	-	30,5	piasek drobny, szary	„
30,5	-	50,5	glina zw. z otoczkami szara	„
50,5	-	64,0	glina zwałowa, szara	„
64,0	-	65,5	piasek pylasty	„
65,5	-	103,0	glina zwałowa, szara	„
103,0	-	108,0	piasek gruboziarnisty	„
108,0	-	115,0	piasek średnioziarnisty	„
115,0	-	116,5	piasek średnioziarnisty z wkładkami zwęglonego węgla	„

Warstwy wodonośne:

I	18,5	-	19,0 m ppt, zw. ustabiliz. 16,1 m ppt
II	24,0	-	26,0 m ppt, zw. ustabiliz. 13,1 m ppt

I	30,0	-	30,5 m ppt, zw. ustabiliz. 18,2 m ppt
II	64,0	-	65,5 m ppt, zw. ustabiliz. 48,5 m ppt

III 103,0 - 116,5 m ppt, zw. ustabiliz. 13,5 m ppt.

Wydajność studni $Q = 44,5 \text{ m}^3/\text{godz.}$

Wysoka – cegielnia, rzędna terenu 106,8 m n.p.m.

0,0	-	0,5	nasyp	czwartorzęd
0,5	-	1,0	ił brunatny	trzeciorzęd – pliocen (porwak)
1,0	-	10,0	ił szaro brunatny	„
10,0	-	15,0	glina z otocz., szara	czwartorzęd
15,0	-	22,0	ił szary	„
20,0	-	22,0	piasek drobny	„
22,0	-	26,0	glina z otoczakami szara	„
26,0	-	40,0	piasek średni	„
40,0	-	42,0	pospółka z otoczakami	„
42,0	-	45,0	ił szarzielony	trzeciorzęd – pliocen (porwak)

Warstwy wodonośne:

I 26,0 - 42,0 m ppt, zw. ustabiliz. 10,5 m ppt

II Wydajność studni $Q = 45,15 \text{ m}^3/\text{godz.}$ przy $S = 5,83$

Wysoka –projektowane w 1986r. ujęcie wody dla miasta

Studnia R-3, rzędna terenu 99,9 m n.p.m.

0,0	-	0,5	gleba c. brunatna	czwartorzęd
0,5	-	6,0	glina piaszczysta, żółta	„
6,0	-	14,0	glina z otoczakami, szara	„
14,0	-	20,0	otoczaki w glinie, szara	„
20,0	-	70,0	glina z otoczakami, szara	„
77,0	-	78,0	piasek drobny, szary	„
78,0	-	80,0	glina z otoczakami i żwirem, szara	„
80,0	-	84,0	żwir z otoczakami, szary	„
84,0	-	88,0	piasek różno. Ze żwirem, szary	„
88,0	-	92,0	glina z otoczakami, szara	„
92,0	-	93,0	węgiel brunatny	trzeciorzęd – miocen
93,0	-	104,0	piasek drobny, c. brunatny	„
104,0	-	110,0	węgiel brunatny	„

Warstwy wodonośne:

I 77,0 - 88,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 8,13 m ppt

- II 93,0 - 104,0 m ppt
 III Wydajność studni $Q = 31\text{m}^3/\text{godz.}$ przy $S = 19,5\text{ m}$

Wysoka –projektowane w 1986r. ujęcie wody dla miasta
Studnia R-2, rzędna terenu 102,0 m n.p.m.

0,0	-	0,2-0,3	gleba piaszczysta, brunatna	czwartorzęd
0,3	-	4,0	piasek drobny, żółty	„
2,0	-	7,0	glina piaszczysta, żółta	„
4,0	-	9,0	piasek drobny, żółty	„
7,0	-	12,0	żwir z otoczkami, szary	„
9,0	-	16,0	piasek drobny zagl., szary	„
12,0	-	18,0	pospółka szara	„
16,0	-	20,0	piasek gruby z otocz., szary	„
18,0	-	44,0	glina szara	„
20,0	-	46,0	glina piaszcz. z otocz., szara	„
44,0	-	46,0	piasek różnoz. z otocz., szary	„
46,0	-	48,0	piasek sredni z otocz., szary	„
48,0	-	52,0	piasek drobny z otocz., szary	„
52,0	-	66,0	glina z otoczkami, szara	„
66,0	-	68,0	piasek średni zagliniony, szary	„
68,0	-	72,0	piasek różnoz. z przewarstwieniami i żwirem, szary	„
76,0	-	80,0	żwir z otoczkami, szary	„
80,0	-	82,0	piasek drobny, szary	„
82,0	-	84,0	piasek średni, szary	„
84,0	-	88,0	piasek drobny, szary	„
88,0	-	97,0	piasek średni, szary	„
97,0	-	105,0	glina z otoczkami, szara	„

Warstwy wodonośne:

2,5	-	18,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 2,5 m ppt
44,0	-	52,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 7,1 m ppt
66,0	-	97,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 9,2 m ppt

Wydajność studni $Q = 31,0\text{ m}^3/\text{godz.}$, przy $S = 19,5\text{ m}$

Wysoka – ujęcie miejskie przy ul. Ogrodowej, rzędna terenu ok. 119 m n.p.m.

0,0	-	0,3	gleba	czwartorzęd
0,3	-	2,0	piasek drobny, jasno-żółty	„
2,0	-	4,0	piasek drobny, zagliniony, jasno-żółty	„
4,0	-	5,0	piasek drobny, jasno-żółty	„
5,0	-	8,0	glina zwałowa, szara	„
8,0	-	10,0	żwir z otoczkami, szary	„
10,0	-	12,0	glina zwałowa z wkładkami iłu, szarożółta	„
12,0	-	16,0	ił pstry, szaroniebieski – porwak plioceński	„
16,0	-	22,0	glina zwałowa, szara	„
22,0	-	26,0	piasek drobny, j. szary	„
26,0	-	28,0	piasek drobny ze żwirem, szary	„
28,0	-	32,0	żwir szary	„
32,0	-	38,0	glina zwałowa z otoczkami, szara	„
38,0	-	40,0	glina zwałowa ze żwirem, szara	„

40,0	-	44,0	piasek drobny, szary	„
44,0	-	46,0	piasek średni, szary	„
46,0	-	48,0	piasek drobny, szary	„
48,0	-	50,0	glina zwałowa z otoczkami, szara	„
50,0	-	54,0	żwir zagliniony, szary	„
54,0	-	62,0	piasek drobny, j. szary	„
62,0	-	72,0	piasek średni, szary	„
72,0	-	76,0	żwir szary	„
76,0	-	80,0	glina zwałowa, szara	„

Warstwy wodonośne:

22,0	-	38,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 20,0 m ppt
40,0	-	48,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 24,1 m ppt
50,0	-	76,0 m ppt, zwierciadło ustabiliz. 24,1 m ppt

Wydajność studni $Q = 55,0 \text{ m}^3/\text{godz.}$, przy $S = 6,7 \text{ m}$

Na podstawie przedstawionych profili geologicznych można stwierdzić, że przykrycie osadów trzeciorzędowych (w części północno-zachodniej - mioceńskich, a w części południowo-wschodniej - plioceńskich) osadami czwartorzędowymi o zróżnicowanej miąższości związane było głównie z efektami procesów morfotwórczych w plejstocenie i wpłynęło na charakter tego obszaru pod względem stref litologicznych. Przypowierzchniowy obszar wysoczyzny morenowej budują głównie osady czwartorzędowe glacialne i fluwioglacjalne reprezentowane przez kilka poziomów glin zwałowych przedzielonych piaskami i żwirami wodnolodowcowymi, a w lokalnych obniżeniach występują utwory organogeniczne.

Miąższość utworów czwartorzędowych jest bardzo zróżnicowana i w wielu analizowanych profilach studziennych ze względu na ich głębokość nie zostały one przewiercone do głębokości od 30 - 116,5 m. Jedynie w Wysokiej Małej, zostały one przewiercone i sięgają 41 m ppt terenu i na nowym ujęciu dla m. Wysoka - 92 m ppt.. We wszystkich profilach studziennych glina zwałowa występuje w kilku pokładach na różnych głębokościach przedzielonych warstwami piasków. Warstwy gliny mają od kilku do kilkudziesięciu metrów grubości np. w Wysokiej Małej warstwa gliny zwałowej występuje od 8 m ppt do 36 m ppt, a w Gmurowie grube pokłady gliny występują na dwóch głębokościach: jeden od 2,8 - 18,4 m ppt, drugi od 19, do 48,5 m ppt, natomiast w Bądeczu jest nawet pięć pokładów gliny. Jak bardzo zróżnicowana jest budowa geologiczna plejstocenu (utwory polodowcowe) i strop powierzchni podczwartorzędowej można określić na podstawie profili geologicznych studni Nr 2, Nr 3 na projektowanym nowym ujęciu wody dla Wysokiej. Studnie te oddalone są od siebie tylko o około 150 m, a deniwelacje w stropie trzeciorzędu wynoszą co najmniej 13 m. W otworze nr 2 warstwy gliny mają łączną miąższość 50 m, a w otworze nr 3 - 77m.

Zaleganie pokładów gliny jest bardzo zróżnicowane. Tak zróżnicowana budowa geologiczna ma wpływ na warunki hydrogeologiczne.

Osady pochodzenia organicznego, reprezentowane przez torfy i gytie występują w obniżeniach dolinnych oraz zagłębieniach bezodpływowych - w północnej i południowej części.

Torfy reprezentowane są głównie przez takie gatunki jak torf turzycowy i torf mszysty.

Są one dobrze rozłożone i bez domieszek osadów mineralnych. Miąższość ich oscyluje w granicach 0,55 - 4,95 m.

Gytia zalega pod warstwą torfu, na niewielu udokumentowanych polach, a jej średnie miąższości wahają się od 0,37 - 2,22 m.

3.3. Surowce mineralne

Na terenie gminy Wysoka prowadzono szereg prac geologiczno - rozpoznawczych w poszukiwaniu kruszywa naturalnego, surowców ilastych, torfu i gytii.

Najistotniejsze znaczenie mają w gminie Wysoka złoża surowców ilastych do produkcji wyrobów ceramicznych. Są to złoża iłów pstrych, wieku plioceńskiego występujące w rejonie miejscowości Wysoka Wielka i Czajcze. Są to złoża iłów oderwanych od podłoża przez nasuwający się łądolód i występują w postaci porwaków w utworach plejstocenijskich. Obydwa złoża są eksploatowane. Po dalszych szczegółowych badaniach geologicznych istnieje możliwość powiększenia zasobów tych złóż.

Złoże kruszywa w Wysokiej Małej rozpoznane są w formie karty rejestracyjnej złoża i wydana została koncesja na jego eksploatację.

Złoża torfu i gytii rozpoznawane są w sposób niepełny i mało precyzyjny pod względem ustalenia granic złóż, obliczenia zasobów i specjalistycznych badań laboratoryjnych. Złoża nie są eksploatowane.

Prowadzone badania geologiczne, zakończone sprawozdaniami wykazały, że jest mało prawdopodobne, poza istniejącymi, występowanie innych większych złóż surowców mineralnych.

Zestawienie dokumentowanych złóż surowców mineralnych

Lp	Lokalizacja	Rodzaj kopalny	Zakres rozpoznania	Zasoby na dzień 31.12.96 r.	Zasoby przemysł. na dzień 31.12.1996r.	Dane dotyczące eksploatacji			
						Wielkość	Koncesja		Wielkość obszaru górniczego
							Nr	Data	
1.	Wysoka Mała	kruszywo	A+B+C,	106 tys.m ³	0		15/97	22.10.97	1,265 ha

2.	Wysoka Wielka	surowce ilaste	A+B+C,	97 tys. m ³	97 tys. m ³	3 tys. m ³	14/96	16.09.96	ok. 1,6 ha
3.	Czajcze	surowce ilaste	A+B+C,	259 tys. m ³	259 tys. m ³	3 tys. m ³	6/97	14.04.97	7,05 ha
	Lokalizacja	Rodzaj Kopaliny	Zakres rozpoznania	Zasoby ogółem					
					Zasoby bilansowe				
4.	Grabówno - Wysoka Pola A-D	torf	wstępne	991 tys. m ³	610 tys. m ³	nie eksploatowane			
5.	Stare Pola A,B,D,E	torf gytia	wstępne wstępne	340 tys. m ³ 155 tys. m ³		nie eksploatowane			
6.	Jeziorki Kosztowskie Pola C, D	torf gytia	wstępne wstępne	1095 tys. m ³ 438 tys. m ³	471 tys. m ³				
7.	Bądecz - Thukomy Pola B-I	torf gytia pole B i E	wstępne wstępne	1173 tys. m ³ 1074 tys. m ³	423 tys. m ³	nie eksploatowane			
8.	Wysoka Pola A i B	torf	wstępne	234 tys. m ³	0m ³				

3.4. Warunki hydrogeologiczne i zasoby wód podziemnych

3.4.1. Charakterystyka i poziomu wodonośnego

W gminie Wysoka zaleganie I poziomu wodonośnego zależy od geomorfologii terenu i głębokości zalegania warstwy nieprzepuszczalnej. Na wysoczyźnie morenowej zbudowanej na powierzchni z glin zwałowych, zwierciadło I poziomu znajduje się pod pierwszą warstwą gliny na głębokości od 5 - 12 m ppt.. Są to wody eksploatowane w kopanych studniach wiejskich.

W obniżeniach terenowych, w sąsiedztwie jezior, Kanału Okaliniec i rowów, zwierciadło I poziomu wodonośnego występuje znacznie płycej - na głębokości poniżej 2 m i ma związek ze zwierciadłem wód powierzchniowych. W rejonie pagórków i wzgórz morenowych głębiej.

Lokalnie, gdzie płytko pod powierzchnią ziemi występują porwaki nieprzepuszczalnego łu pliocenińskiego, woda gruntowa występuje na stropie tych iłó, tworząc tzw. warstwę wodonośną zawieszoną. Gdy strop iłó przecina powierzchnię Wzgórz Wysockich na powierzchni tworzą się wysięki.

Zaznaczyć należy pogłębiający się deficyt wody związany z obniżaniem się pierwszego poziomu wodonośnego, szczególnie po wykonaniu melioracji. Dotyczy to szczególnie strefy wododziału na północny zachód od Wysokiej.

Zasilanie wód gruntowych zależy od wielu czynników: wielkości opadów, spadków terenu i przepuszczalności utworów powierzchniowych.

Na terenie gminy Wysoka nie ma posterunku obserwacyjnego wód podziemnych IMGW,

więc dokładnie nie można określić przebiegu wahań zwierciadła wody pierwszego poziomu wodonośnego.

3.4.2. Charakterystyka głębszych warstw wodonośnych

Wody w utworach jurajskich nie są rozpoznane i nie są eksploatowane. Wody te są pod ciśnieniem i mogą być zasolone.

Wody trzeciorzędowe występują prawdopodobnie na obszarze całej gminy Wysoka, gdyż eksploatowane są również w Łobzenicy, w Okalińcu gm. Miasteczko Krajeńskie i w Zelgniewie gm. Kaczory. Warstwę wodonośną tworzą piaski drobno i średnioziarniste miocenu o średniej miąższości 10-20 m, przykryte utworami nieprzepuszczalnymi. Zwierciadło wody jest pod ciśnieniem 6-10 atmosfer i znajduje się na głębokości kilkudziesięciu do stu metrów. Wydajność jest zmienna od kilku do kilkudziesięciu m³/h. W Wysokiej Małej, gdzie eksploatowane są wody trzeciorzędowe, warstwa wodonośna występuje na głębokości 87,0 - 104,0 m ppt. Wydajność studni wynosi 31,0 m³/h przy depresji S=2,5 m. Zwierciadło wody jest pod dużym ciśnieniem subartezyjskim i stabilizuje na głębokości 26,0 m ppt. Na większości terenu gminy ze względu na wystarczające zasoby wód czwartorzędowych nie ma aktualnie potrzeby eksploatacji wód trzeciorzędowych.

W poziomach wodonośnych występujących na głębokości poniżej 20 m zwierciadło wody występuje pod ciśnieniem 1-4 atmosfer i stabilizuje się najczęściej od kilku do kilkunastu metrów pod powierzchnią terenu, a więc są to wody subartezyjskie.

Według mapy hydrodynamicznej piętra czwartorzędowego stwierdzić można, że w gminie Wysoka występuje małe zróżnicowanie hydroizohips, które mieszczą się w przedziale od 95 m npm na północy do 85 m npm na południu. Podziemny odpływ wód odbywa się na południe, a jego wielkość wynosi około 6 m³/h z 14 km² powierzchni.

W północno-zachodniej i zachodniej części gminy pierwszy śródglinowy poziom wodonośny zalega na głębokości od 17,5 - 5,0 m ppt. Miąższość tej warstwy wynosi od 5 - 20 m, a przewidywana wydajność od 20 - 50 m³/h (Stare, Rudna, Kostrzynek, Wysoka Wielka). W północno-wschodniej i wschodniej części gminy śródglinowy poziom wodonośny zalega na głębokości od 43,5 - 116,5 m ppt (Gmurowo, Bądecz). Miąższość tej warstwy wynosi od 10 - 20 m, a przewidywana wydajność od 24 - 50 m³/h..

Najlepsze warunki dla zaopatrzenia w wodę z piętra czwartorzędowego występują w rejonie Wysokiej - Bądecza oraz w pasie od Starego przez Rudną do Mościsk i w południowo-wschodniej części gminy od Jeziorek Kosztowskich do Młotkowa.

Najgorsze warunki zaopatrzenia w wodę z utworów czwartorzędowych występują w rejonie

moren zawierających porwaki iłów pliczeńskich oraz w okolicy Wysokiej Małej, gdzie miąższość czwartorzędu jest mała. W tym rejonie eksploatuje się wody trzeciorzędowe.

W mieście i gminie Wysoka zasoby eksploatacyjne wody na dzień 1.01.1980 r. wynosiły 553,0 m³/h, w tym wód czwartorzędowych 522,0 m³/h.

Wartości te zostały podane w opracowaniu zasobów wód podziemnych dla województwa pilskiego w 1980 r. Aktualnie można przyjąć, że nie nastąpiły przez ostatnie 20 lat znaczne zmiany w wielkości tych zasobów.

3.5. Wody powierzchniowe i gospodarka wodna

Wody powierzchniowe w gminie Wysoka zajmują powierzchnię 127 hektarów, co stanowi 1,03% jej ogólnej powierzchni (stan na 01.01.1999r.).

Wskaźnik ten dla powiatu pilskiego wynosi 2,28%. Gmina Wysoka ma najmniejszy wskaźnik terenów pod wodami w powiecie pilskim, gdyż w pozostałych gminach przedstawia się on następująco: Piła - 4,14%, Wyrzysk 3,91%, Łobżenica - 3,27%, Ujście - 1,87%, Miasteczko Krajeńskie - 1,37% i Szydłowo - 1,19%.

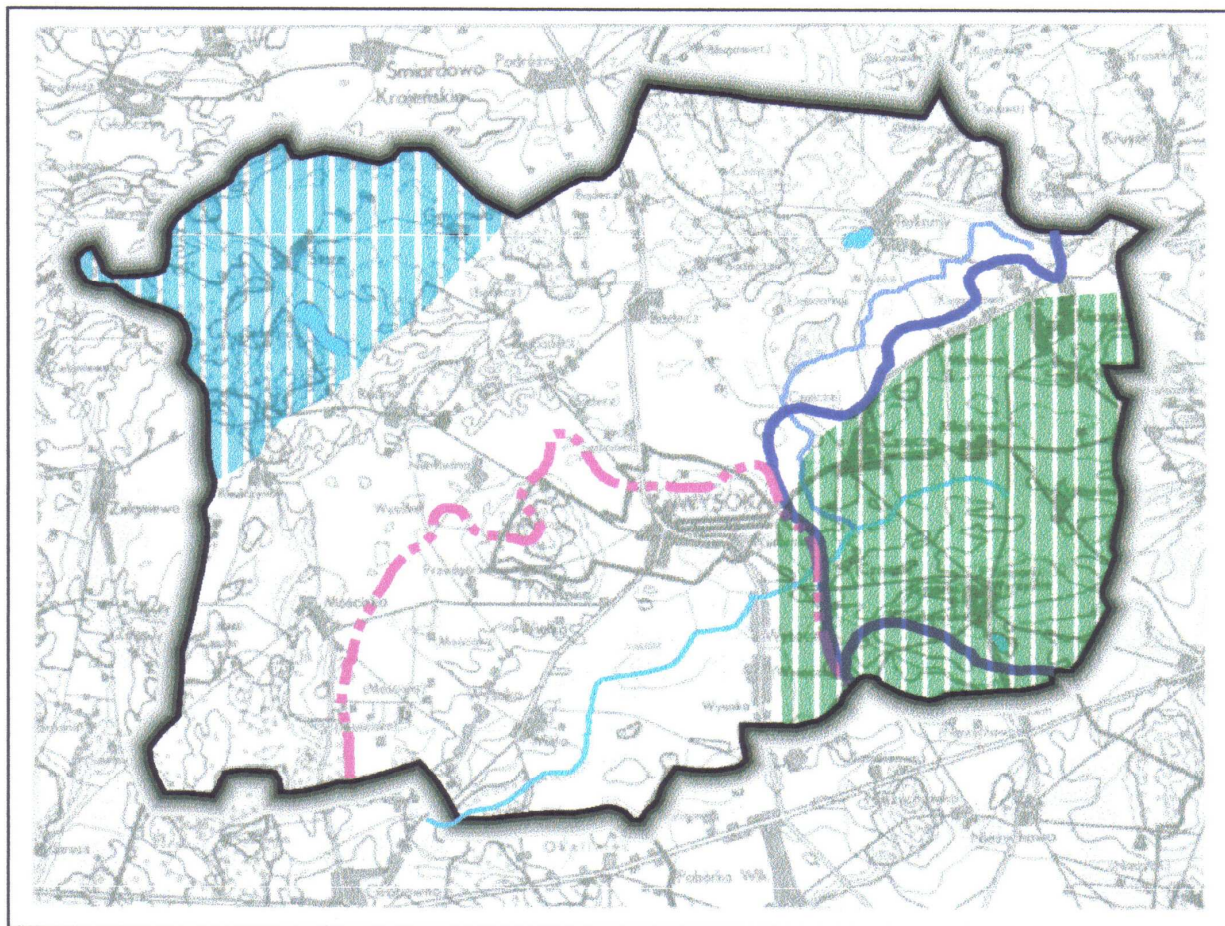
Na ogólną powierzchnię wód składają się: wody płynące - 2 ha, wody stojące - 45 ha i rowy - 80 ha.

Wody powierzchniowe, które są ważnym geokomponentem środowiska przyrodniczego, w gminie Wysoka zajmują więc, bardzo małą powierzchnię, w związku z tym należy dbać o ich czystość oraz, o ile na to pozwolą uwarunkowania terenowe starać się o zwiększenie ich powierzchni.

Gmina Wysoka położona jest w zlewni Noteci. Z południowo-wschodniej części gminy wody odprowadzane są przez Strugę Białośliwkę i Kanał Młotkowski - dopływ Łobzonki.

GMINA WYSOKA

ELEMENTY HYDROGEOLOGICZNE I HYDROGRAFICZNE

JEZIORA I CIEKI WODNE

DZIAŁ WODNY IV RZĘDU

GRANICA OBSZARU
BEZODPŁYWOWEGO

GLÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH
"MŁOTKOWO" (czwartorzędowych)
- obszar wysokiej ochrony - OWO

GLÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH
"SUBZBIORNIK ŻŁOTÓW - PIŁA"
- STRZELCE KRAJEŃSKIE

Północno-zachodnia część gminy, około 70% jej powierzchni, położona jest w zlewni rzeki Gwdy dopływu Noteci. Środkowa część gminy położona jest w zlewni cząstkowej Kanału Okaliniec, która jest obszarem bezodpływowym Jeziora Kopcze, położonego w gminie Kaczory. Rejon wsi: Mościska, Stare, Gmurowo, Bądecz, Tłukomy, Sędziniec i częściowo Rudna odwadniany jest do Gwdy przez sieć rowów wpływających do Strużnicy i dalej przez Głomię do Gwdy.

Należy tutaj zaznaczyć, że pomimo przynależności terenów gminy Wysoka do wymienionych wcześniej zlewni faktycznie występuje wiele lokalnych terenów bezodpływowych, co świadczy o tym, że sieć hydrograficzna na tym terenie nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięta.

Dział wodny IV rzędu między zlewnią Gwdy, a zlewniami Łobzonki i Strugi Białośliwki przez gminę Wysoką przebiega następująco: od gminy Łobżenica prawie do miasta Wysoka biegnie nieco na północ od drogi Wysoka-Łobżenica, potem skręca na południe i biegnie około 1 km na wschód od drogi Wysoka-Pobórka Wielka, następnie skręca na zachód i biegnąc w odległości około 1,0 - 1,5 km na północ od granicy gminy w rejonie wsi Okaliniec przechodzi na teren gminy Miasteczko Krajeńskie. Odcinek działu wodnego w rejonie położonym na południowy wschód od miasta Wysoka określony jest jako niepewny.

Najważniejszym ciekim w gminie Wysoka jest Kanał Okaliniec o całkowitej długości 23,3 km, określany jako ciek podstawowy.

Kanał Okaliniec - ciek VI rzędu bierze swój początek we wschodniej części Wzgórz Wysockich. Początkowo płynie w mało wykształconej dolinie do drogi Wysoka - Pobórka Wielka, a następnie przepływa przez płaskie obniżenie znajdujące się między Wysoką i Wysoczką, a Wysoką Małą i na południowy-zachód od tej miejscowości wpływa na teren gminy Miasteczko Krajeńskie.

Powierzchnia zlewni Kanału Okaliniec wynosi 126,1 km². W gminie Wysoka znajduje się około 30% powierzchni tej zlewni.

Struga Białośliwka - ciek V- rzędu, nazywana również Strugą Niezychowską o całkowitej długości 13,9 km, bierze swój początek z Jeziora Głębocek na południe od miejscowości Jeziorki Kosztowskie i w odległości około 200 m na południe od tego jeziora wpływa na teren gminy Białośliwie. Odcinek ciek o długości ok. 3 km przed J. Głębocek oznaczony jest jako rów okresowy. W gminie Wysoka znajduje się niewielki fragment jej zlewni, której całkowita powierzchnia wynosi 60,5 km².

Kanał Młotkowski - ciek VI- rzędu (dopływ Łobzonki) - ma całkowitą długość 12,5 km. Bierze swój początek w obniżeniach między miejscowościami Czajcze i Kijaszkowo i płynie

w kierunku wschodnim do jeziora Młotkowskiego (gmina Wyrzysk). Jego całkowita zlewnia ma powierzchnię 44,8 km². W gminie Wysoka zbiera wody z jej północno-wschodniej części. Ciek Strużnica (ciek VII rzędu), o długości 17,8 km, ma swoje źródła w okolicy miejscowości Tłukomy i płynie na zachód w rejonie miejscowości Bądecz i Stare, przepływając przez jezioro Stare (Suche), a następnie przez jeziora w Głubczynie (Gmina Krajenka) i wpływa do rzeki Głomii.

Strużnica, której zlewnia wynosi 99,8 km², odwadnia północne i zachodnie fragmenty gminy.

Bardzo ważnym, chociaż w gminie Wysoka mało znaczącym elementem hydrograficznym są jeziora. W gminie Wysoka jest tylko kilka małych jezior.

WYKAZ JEZIOR W GMINIE WYSOKA

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia+ w ha	Objętość wody w tys. m ³	Głębokość		Rzędna zwier- ciadła wody w m nppm	Zlewnia rzeki
				max	średnia		
Według Atlasu jezior Polski							
1.	Stare (Suche)	14,5	169,9	1,9	1,1	94,3	Strużnica, Głomia, Gwda
Według Atlasu Jezior Województwa Pi							skiego
2.	Tłukomy	9,67		6,0		102,8	Strużnica
3.	Lipa	5,10				94,6	Łobżonka - Noteć
4.	Jeziorzek	2,60		6,0		93,3	Łobżonka
5.	Głęboczek	2,03		7,0		92,8	Struga Białośliwka
6.	Kijaszkowo	1,64				99,0	Łobżenica

Łączna powierzchnia jezior o powierzchni powyżej 1 ha w gminie Wysoka wynosi - 35,54 ha, co daje wskaźnik jeziorności około 0,29%.

Jeziora są elementem hydrograficznym, który podlega najszybszym zmianom. Lustro wody ulega stopniowemu obniżaniu, co może być przyspieszone przez nie zawsze wnikliwie przemyślaną meliorację, nieraz terenów nawet odległych od jeziora lecz mających wpływ na zasilanie ich w wodę. Drugim czynnikiem zmniejszającym powierzchnię lustra wody w jeziorach jest ich zarastanie, tym silniejsze im zbiornik jest płytszy i woda bogatsza w składniki pokarmowe dla roślin. Pozostałością po dawnych jeziorach są obszary bagien i mokradeł, docelowo przekształcające się w łąki z występującymi w podłożu złożami torfu i gytii.

Obszary bagien, mokradeł i łąk są ważnym czynnikiem regulującym stosunki wodne,

nieraz na znacznych obszarach.

3.5.1. Gospodarka wodna

Z przedstawionej wyżej analizy sieci hydrograficznej wynika, że w gminie Wysoka nie ma większych cieków i jezior. Teren gminy, a szczególnie Wzgórza Wysockie, jest strefą wododziałową, gdyż wszystkie wyżej wymienione cieki: Okaliniec, Struga Białośliwka, Kanał Młotkowski i Strużnica swoje tereny źródłiskowe mają na jej terenie. Ze względu na nieprzepuszczalne (iły) i mało przepuszczalne (gliny) podłoże w gminie Wysoka dobrze rozwinięta jest sieć rowów.

Istniejące cieki mają śnieżno-deszczowy reżim zasilania z dwoma okresami maksimum: na wiosnę i w czerwcu / lipcu oraz jednym wydłużonym minimum w okresie jesieni. Ostatnie zmiany klimatyczne, m.in. brak śnieżnych zim, zaczyna ją zmieniać ten układ.

Na obszarze gminy Wysoka nie ma punktów wodowskazowych. Najbliższe obserwacje wodowskazowe są w Wyrzysku na Łobżonce i w Białośliwiu na Noteci. Wyliczone przez analogię (głównie dla Łobżonki) przepływy na ciekach biorących swój początek w gminie Wysoka w ich odcinkach ujściowych są następujące:

- Kanał Okaliniec: średni - $0,34 \text{ m}^3/\text{sek}$, maksymalny - $4,2 \text{ m}^3/\text{sek}$,
minimalny - $0,07 \text{ m}^3/\text{sek}$
- Kanał Młotkowski: średni - $0,14 \text{ m}^3/\text{sek}$, maksymalny - $7,4 \text{ m}^3/\text{sek}$,
minimalny - $0,033 \text{ m}^3/\text{sek}$,
- Struga Białośliwki: średni - $0,19 \text{ m}^3/\text{sek}$, maksymalny - $3,1 \text{ m}^3/\text{sek}$,
minimalny - $0,03 \text{ m}^3/\text{sek}$
- Strużnica: średni - $0,4 \text{ m}^3/\text{sek}$, maksymalny $9,7 \text{ m}^3/\text{sek}$
minimalny - $0,148 \text{ m}^3/\text{sek}$.

Na wymienionych ciekach w gminie Wysoka przepływy te są znacznie mniejsze, za przepływy maksymalne przyjęto wodę 3%.

Średni odpływ jednostkowy dla Łobżonki wynosi $4,21/\text{sek}$ z 1 km^2 . Dla zlewni Kanał Młotkowski, Strugi Białośliwki wyliczony odpływ jednostkowy wynosi - $3,1 \text{ l}/\text{sek}$ z 1 km^2 a dla Strażnicy $4,0 \text{ l}/\text{S}$ z 1 km^2 . Są to wielkości od 30% do 45% niższe od średniego odpływu przyjętego dla Polski.

Z budowli hydrotechnicznych na ciekach i rowach w gminie Wysoka są zastawki i stopnie oraz budowla upustowa (przepust z zastawką) z Jez. Starego.

Najważniejszym ciekiem w gminie Wysoka jest Kanał Okaliniec. Koryto jego jest uregulowane z budowlami piętrzącymi do nawodnień odsiakowych.

W gminie Wysoka nie występują warunki do większego retencjonowania wody.

3.6. Warunki klimatyczne

Obszar gminy leży w obrębie nadnoteckiej dzielnicy rolniczo - klimatycznej (wg podziału R. Gumińskiego, 1948).

Dzielnica nadnotecka charakteryzowana jest jako przejściowa od chłodnej dzielnicy pomorskiej (na północy) do suchej i dość ciepłej dzielnicy środkowej (na południu). Warunki klimatyczne tej dzielnicy dla stacji meteorologicznej w Pile charakteryzują m.in. następujące parametry: średnia temperatura roczna 7,1°- 8,7°C (1985), średnia temperatura najcieplejszego miesiąca lipca od 14,5°C - (1979), do 19,3°C - (1985). Od szeregu lat najzimniejszym miesiącem jest luty. Średnia temperatura tego miesiąca waha się od -0,5°C (1979) do -0,3°C (1985). W dzielnicy tej występuje stosunkowo mało dni chłodnych (około 100), dni pogodnych jest około 40, a pochmurnych 140.

Bardzo ważnym elementem klimatycznym z rolniczego punktu widzenia jest wielkość opadów. Rozpatrywany obszar charakteryzuje się zmienną sumą rocznych opadów. Suma rocznych opadów ostatnio kilkakrotnie osiągnęła wartość tylko ok. 500 mm (1975 - 452mm, 1988-513 mm, 1989-474 mm).

Minimum opadów przypada na miesiąc luty (6,5 mm w 1988), a maksimum najczęściej za miesiąc lipiec, wrzesień, październik i sierpień.

Pokrywa śnieżna zalega tu stosunkowo krótko, średnio 38 - 50 dni. Cechą charakterystyczną klimatu tego obszaru jest występowanie stosunkowo częstych wiatrów z sektorów zachodnich. Notuje się przewagę wiatrów średnich (5 m /sek) i umiarkowanych (5-10 m/sek) W rozkładzie rocznym zauważa się występowanie wiatrów najsilniejszych w zimie, a najsłabszych w miesiącach letnich.

Według podziału na regiony i krainy klimatyczne dokonanego przez W. Okołowicza gmina Wysoka położona jest w rejonie pomorskim, krainie 13. Jest to obszar przewagi wpływów oceanicznych, na które nakłada się pośredni wpływ Bałtyku. Opisywany obszar, wg charakterystyki W. Okołowicza, ma klimat stosunkowo chłodny, lato dość krótkie, zima dłuższa. Amplitudy temperatur nie są zbyt wielkie i pomimo, kształtowane są przez wpływy oceaniczne i morskie nie wykazują wzrostu w miarę oddalania się od wybrzeża.

Dla wielolecia średnia temperatura roczna wynosi około 7,5° C. Najzimniejszym miesiącem jest luty (-2,5°C), a najcieplejszym - lipiec (17,8°C).

Gmina Wysoka leży na wschód od Wałcza, a ponieważ położona jest na wysoczyźnie, można przyjąć dane klimatyczne z tej stacji jako reprezentatywne dla charakterystyki klimatu tej gminy.

TABLICE WARTOŚCI ELEMENTÓW KLIMATYCZNYCH (LATA 1951-60)

Miejscowość	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ROK
Średnia miesięczna i roczna temperatura powietrza w °C													
Wałcz	-1,7	-2,5	1,2	6,6	12,1	16,5	17,8	16,7	12,7	8,2	3,2	0,7	7,6
Średnie miesięczne i roczne temperatury maksymalne w °C													
Wałcz	0,6	0,6	5,4	11,8	17,8	21,6	23,0	22,2	18,2	12,4	5,6	2,7	11,8
Średnia miesięczna i roczna temperatura minimalna w °C													
Wałcz	-4,2	-5,6	-2,4	1,9	6,2	10,3	12,8	12,2	8,4	4,7	0,9	-1,2	3,7
Absolutne maxima temperatury °C													
Wałcz	10,0	11,4	20,4	27,8	30,8	33,8	38,2	30,8	29,4	21,7	15,1	11,9	38,2
Absolutne minima temperatury w °C													
Wałcz	-23,8	-28,0	-14,0	-8,1	-2,2	0,6	4,4	5,5	-1,5	-7,6	-9,4	-13,5	-28,0
Liczba dni przymrozkowych (z temp. min. <0°C)													
Wałcz	24,8	23,0	23,5	10,2	1,1	-	-	-	0,1	3,5	11,3	16,6	114,1
Liczba dni mroźnych (z temp. max. <0°C)													
Wałcz	12,6	11,1	3,5	-	-	-	-	-	-	-	1,6	5,8	34,6
Liczba dni gorących (z temp. max. >25°C)													
Wałcz	-	-	-	0,2	2,1	7,1	6,7	8,4	2,0	-	-	-	28,5
Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych (w mm)													
Wałcz	48,5	33,1	27,0	36,2	39,5	61,9	96,9	79,2	42,2	49,0	37,0	55,6	606,1
Średnia liczba dni z opadem > 0,1 mm													
Wałcz	15,9	12,8	10,2	12,4	11,3	12,5	16,0	14,2	12,4	12,7	11,6	15,6	157,6
Średnia liczba dni z opadem > 10 mm													
Wałcz	0,7	0,6	0,3	0,6	0,7	1,5	2,9	2,2	1,1	1,2	0,5	1,6	13,9
Średnia liczba dni ze śniegiem													
Wałcz	11,9	8,6	6,7	2,6	0,5	-	-	-	-	0,2	2,9	7,1	40,5
Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną													
Wałcz	19,8	19,3	4,7	0,7	-	-	-	-	-	-	0,9	7,4	52,8
Średnia wilgotność względna (w %)													
Wałcz	86	84	79	75	70	72	76	80	83	86	90	90	81
Średnie zachmurzenie													
Wałcz	7,9	7,5	6,0	6,4	5,8	6,0	6,6	6,3	5,6	6,7	8,2	8,3	6,8
Średnia liczba dni pogodnych													
Wałcz	1,9	2,1	6,9	4,1	3,4	3,3	2,7	2,3	4,7	3,4	1,0	1,5	37,3
Średnia liczba dni pochmurnych													
Wałcz	19,3	15,6	12,4	11,9	7,4	9,2	11,6	8,6	7,6	13,2	19,3	21,4	157,8
Średnia liczba dni z mgłą													
Wałcz	1,9	2,9	1,7	1,0	0,2	0,2	0,4	1,2	1,3	3,1	5,5	4,4	23,5
Średnia miesięczna i roczna prędkość wiatru (w m/sek)													
Wałcz	2,8	2,4	2,7	2,4	2,5	2,1	2,1	2,0	2,1	2,1	2,1	2,6	2,3
Średnia liczba dni z wiatrem > 15 m/sek													
Wałcz	0,4	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7

Daty występowania przymrozków oraz długość okresu bezprzymrozkowego

Miejscowość	Średnia data przymrozków		Najwcześniejsza data przymrozków		Najpóźniejsza data przymrozków		Okres bezprzymrozkowy
	ostatniego	pierwszego	ostatniego	pierwszego	ostatniego	pierwszego	
Wałcz	5.V.	16.X	<u>22.IV</u>	30.IX.	29.V	8.XI.	163

Amplituda średnich miesięcznych temperatur w skali roku osiąga wartość 20°C. Liczba dni mroźnych (37,5) i upalnych (28,5) jest dość duża. Przymrozki mogą tu występować od trzeciej dekady września do drugiej dekady maja.

Łączna ilość dni z przymrozkami waha się od 114 do 120.

Liczba dni pochmurnych wzrasta z oddaleniem od morza, prawidłowość ta dotyczy zwłaszcza średnich wartości rocznych (np. Ustka 144 dni pochmurne, Wałcz 158 i pory letniej (odpowiednio 24 dni, 29,4 dni). Wilgotność względna powietrza jest znaczna i wynosi 81-82%, najniższa w maju 7%, a najwyższa w grudniu 90%.

Średnia roczna suma opadów wynosi na badanym obszarze ok. 550 mm. Maksymalna ilość spada w lecie (lipiec - sierpień 176,1 mm), minimalna w zimie (luty-marzec 60,1 mm), a na przykład na północ od wzniesień morenowych - okolice Słupska otrzymują ok. 787 mm rocznie. Średnia liczba dni z opadem wynosi rocznie ok. 160 z tego 14 dni z opadem bardzo intensywnym (powyżej 10 mm).

Rozkład opadów w rejonie, w którym znajduje się gmina Wysoka przedstawiają wyniki pomiarów opadów na posterunkach opadowych: w Wysokiej - lata obserwacji 1957-80(I), w Łobzenicy (116 m npm) - lata obserwacji 1962-86 (III), w Wyrzysku - lata obserwacji 1957-80 (IV) i w Śmiłowie -lata obserwacji 1957 - 1980 (V).

Posterunek	Sumy opadów													
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	ROK	
I (1967) (1959)	P	44	46	37	32	29	38	51	53	87	53	52	45	567
	W	34	74	54	67	29	24	49	94	87	71	106	36	725
	S	11	47	48	15	3	45	35	76	97	5	13	17	412
II (1961) (1959)	P	35	40	50	24	24	30	43	44	76	51	42	38	474
	W	39	33	26	27	40	52	71	55	167	78	34	32	654
	S	7	28	39	3	10	22	23	24	81	4	6	8	275

	P	40	35	32	22	26	31	50	57	66	58	45	39	501
III (1985)	W	57	15	24	21	21	24	54	114	74	198	49	10	661
(1979)	S	17	66	29	20	36	21	19	25	60	37	42	4	376
	P	48	49	33	28	30	40	57	59	92	56	56	51	598
IV (1958)	W	18	67	42	73	24	31	77	127	93	64	82	115	813
(1972)	S	24	39	6	11	46	34	52	46	44	61	51	7	417
	P	54	55	42	33	34	40	58	63	90	59	57	55	641
V (1974)	W	108	79	50	29	8	19	44	163	174	56	29	197	956
(1959) ...	S	12	55	43	4	11	33	31	46	104	14	9	17	379

P - rok przeciętny (normalny)

W - rok wilgotny

S - rok suchy

Na podstawie przedstawionych wyników obserwacji wielkości opadów, stwierdzić można, że pomimo niewielkich odległości pomiędzy tymi stacjami, widać istotne różnice w wielkości i przebiegu opadów.

Suma średniorocznych opadów waha się od 474 mm w Białośliwiu do 641 mm w Śmiłowie. Rozpiętość wynosi więc 107 mm. Rozpiętość sumy rocznych opadów dla lat suchych wynosi 142 mm, od 275 mm w Białośliwiu do 417 mm w Wyrzysku. Rozpiętość sumy rocznych opadów dla lat wilgotnych wynosi 295 mm, od 661 mm w Łobzenicy do 956 mm w Śmiłowie. W Wysokiej wielkość opadów jest przeciętna dla przedstawionych stacji opadowych, dlatego retencjonowanie wody ma istotne znaczenie dla rolnictwa i innych dziedzin gospodarczych korzystających z wody.

Okres zalegania pokrywy śnieżnej nie jest ciągły i utrzymuje się ona średnio przez 53 dni w roku. Pokrywa śnieżna notowana jest od listopada do kwietnia, w rzadkich przypadkach do początków maja.

Istotna jest częstość występowania mgieł z uwagi na możliwą uciążliwość bioklimatyczną tego zjawiska. Z okresem zalegania mgły wiąże się bowiem zmniejszone promieniowanie słoneczne, zmniejszone parowanie, gromadzenie się zanieczyszczeń. Mgły występują przez cały rok ze szczególnym nasileniem od października do marca. Bardzo uciążliwe są tzw. „mgły radiacyjne” - poranne utrzymujące się w zagłębieniach terenu z płytkim zwierciadłem wód gruntowych lub wodą powierzchniową.

Częstotliwość kierunków wiatrów i cisz w poszczególnych porach roku i w roku w %%

	Pora roku	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
WAŁCZ	zima	5,3	11,4	11,8	6,5	8,6	19,3	23,9	8,2	5,0
	wiosna	9,3	16,3	12,2	4,0	5,0	10,2	21,5	15,8	5,7
	lato	6,4	10,3	7,3	3,3	5,9	20,5	23,7	14,0	8,6
	jesień	3,6	12,8	11,8	5,7	8,5	16,6	21,7	6,7	12,6
	ROK	6,0	12,7	10,8	4,9	7,0	16,7	22,7	11,2	8,0
Piła rok	1971-80	6,0	9,5	10,5	8,2	8,3	15,7	19,8	10,9	10,1

Ważnym czynnikiem, od którego zależne są niektóre cechy klimatu, a zwłaszcza mikroklimatu są wiatry. W skali całego roku dominującymi kierunkami są zachodnie (Wałcz kierunek W - 22,7%, Piła kierunek SW - 21,5%). Wiosną wzrasta udział wiatrów płn. wsch. (NE) - 16,3%), które przyczyniają się do występowania wiosennych przymrozków. Latem, jesienią i zimą duży udział mają także wiatry płd. - zach. (SW). Charakterystyczny jest tu także znikomy udział cisz (Wałcz - 8%, Piła 10%).

Charakterystyka klimatu lokalnego

Klimat lokalny kształtowany jest przede wszystkim poprzez rzeźbę terenu, charakter pokrycia podłoża, obecność zbiorników wodnych, poziom zalegania wód gruntowych oraz czynniki wynikające z działalności człowieka.

Na zaburzenia w bilansie cieplnym wpływ mają przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza charakterystyczne dla obszarów urbanistycznych. Dymy i pyły znajdujące się w powietrzu powodują w porze dziennej osłabienie promieniowania słonecznego, natomiast w nocy zmniejsza się promieniowanie efektywne ziemi.

W gminie Wysoka można wyróżnić następujące topoklimaty:

1. Topoklimat obszarów wysoczyznowych płaskich i lekko falistych występujących na przeważającej części gminy. Są to obszary na ogół dobrze nasłonecznione i dobrze przewietrzane na skutek braku większych kompleksów leśnych i małego zróżnicowania hipsometrycznego. Można tutaj wyróżnić:

- a) topoklimat terenów użytkowanych rolniczo z wodą gruntową zalegającą na głębokości większej od 1,0 m ppt, o przeciętnych warunkach klimatycznych,
- b) topoklimat terenów użytkowanych rolniczo (głównie jako trwałe użytki zielone)

z wodą gruntową zalegającą na głębokości do 1 m ppt, o mniej korzystnych warunkach bioklimatycznych.

2. Topoklimat rynien jeziornych i głębszych obniżeń na wysoczyźnie o niekorzystnych warunkach bioklimatycznych ze względu na mniejsze nasłonecznienie, zwiększoną wilgotność powietrza i występowanie inwersji termicznych i zamgleń.

3. Topoklimat obszarów wyniesionych (m. in. Wzgórza Wysockie) cechujące się zmiennością nasłonecznienia i przewietrzania.

Można tutaj wymienić:

a) topoklimat bardziej korzystny na zboczach o ekspozycji południowej,

b) topoklimat mniej korzystny na zboczach o ekspozycji północnej.

4. Topoklimat obszarów zalesionych, występujących na niewielkich obszarach głównie w zachodniej i północnej części gminy, o korzystnych warunkach bioklimatycznych.

5. Topoklimaty obszarów zurbanizowanych:

a) obszary zieleni śródmiejskiej korzystnie wpływające na bioklimat

b) teren zabudowy rozproszonej niskokondygnacyjnej o dobrych warunkach bioklimatycznych

c) obszar intensywnej zabudowy śródmiejskiej o mniej niekorzystnych warunkach klimatycznych

d) tereny przemysłowo - składowe i komunikacyjne wyróżniające się niekorzystnym oddziaływaniem na bioklimat.

3.7. Warunki glebowe

Gleby występujące w gminie Wysoka są bardzo zróżnicowane. Różnorodność występujących gleb świadczy o tym, że istniejącą pokrywą glebową ukształtowały różne procesy glebotwórcze. Zróżnicowany jest także charakter skały macierzystej oraz stosunki wodne. Znaczny wpływ na właściwości gleb wywarła również działalność człowieka. Materiałem glebotwórczym na przeważającym obszarze są gliny zwałowe i w mniejszym stopniu utwory fluwioglacjalne.

Na terenie gminy Wysoka przeważają gleby bielicowe powstałe na podłożu piaszczystym i gliniasto - piaszczystym oraz brunatne powstałe na glinach mocnych i iłach. Poza tym występują czarne ziemie właściwe i zdegradowane, gleby murszowe i torfowe. Największą grupę stanowią gleby wytworzone z glin zwałowych lekkich i średnich. Wierzchnie warstwy tych gleb stanowią piaski gliniaste lekkie oraz piaski gliniaste mocne.

Najlepsze z tych gleb o dobrze rozwiniętym poziomie próchnicznym zaliczane

są do kompleksu pszennego bardzo dobrego i dobrego (kompleks 1 i 2). Są to najlepsze gleby pod względem przydatności rolniczej. Zajmują w gminie niewielkie powierzchnie, występują w rejonie wsi: Sędziniec, Czajcze, Wysoczka, Młotkowo, Jeziorki Kosztowskie, Bądecz i Stare. Do tych gleb należą typy: gleby brunatne właściwe i wylugowane oraz w mniejszym stopniu pseudobielicowe i czarne ziemie.

Największe powierzchnie w gminie zajmują gleby utworzone z glin lekkich i średnich, których wierzchnie warstwy stanowi piasek gliniasty lekki i mocny zaliczone do gleb pszenno - żytnich kompleksu 4-go. Posiadają płytszy poziom próchniczny, większe zakwaszenie i mniej składników pokarmowych w warstwie powierzchniowej. Wśród tych gleb wyróżnia się następujące typy: gleby brunatne wylugowane, gleby pseudobielicowe oraz sporadycznie czarne ziemie. Zajmują one w gminie 39,5% powierzchni gruntów ornych. Występują w rejonie wsi: Sędziniec, Czajcze, Wysoka Mała, Wysoczka, Gmurowo, Młotkowo, Mościska, Jeziorki Kosztowskie, Bądecz, Kijaszkowo, Stare, Rudna, Tłukomy. Licznie występują na terenie gminy także gleby utworzone z piasków gliniastych lekkich i słabogliniastych podścielonych średnio głęboko gliną lekką lub średnią. Są to gleby żytnio -ziemniaczane w typie gleb brunatnych wylugowanych, czarnych ziem zdegradowanych i gleb pseudobielicowych. Należą do kompleksu 5-go i 6-go (żytni dobry i słaby). Zajmują one w gminie Wysoka 42,3%. Są one wrażliwe na suszę w okresie wegetacyjnym, charakteryzują się większym zakwaszeniem gleb. Enklawy tych gleb występują w całej gminie. Na niewielkich powierzchniach występują w gminie gleby należące do kompleksu żytniego bardzo słabego (kompleks 7-my żytnio - łubinowy). Są to gleby bielicowe, utworzone głównie z piasków luźnych i słabogliniastych. Do tego kompleksu należą także gleby brunatne wylugowane utworzone z piasków słabogliniastych podścielonych piaskiem luźnym. Są to gleby najslabsze, ubogie w składniki pokarmowe, przeważnie trwale suche. Najczęściej w sąsiedztwie użytków zielonych występują gleby kompleksu 8-go i 9-go tj. zbożowo - pastewnego mocnego i zbożowo - pastewnego słabego. Zajmują one w gminie ok. 7% powierzchni gruntów ornych. Do tego kompleksu należą gleby typu: czarne ziemie zdegradowane i gleby szare. Są to gleby okresowo i trwale podmokłe oraz najlepsze gleby torfowe i murszowe.

W latach mokrych gleby te dają niższe plony, a w latach suchych można otrzymać wysokie plony. Rozróżnia się tutaj gleby na podłożu mineralnym i na podłożu organicznym (torfowe i murszowe).

Użytki zielone w 72,5% należą do kompleksu 2z, tj. użytki zielone średnie. Należą tu łąki i pastwiska zaliczane w klasyfikacji bonitacyjnej do klas III i IV. Około 27,5% użytków zielonych należy do kompleksu 3z - użytki zielone słabe i bardzo słabe zaliczane

w klasyfikacji bonitacyjnej do klasy V i VI.

Uregulowania stosunków wodnych wymaga w gminie około 4000 ha użytków rolnych. Gleby najłabsze RN winny być zalesione. Jest ich w gminie około 20 ha tj. ok. 0,40% powierzchni użytków rolnych (0,19% ogólnej powierzchni miasta i gminy).

W strefie Wzgórz Wysockich gleby są narażone na silne procesy erozyjne, dlatego wymagają odpowiedniego zabezpieczenia przez zalesienie, zadrzewienie i uprawę roślin wieloletnich.

3.8. Szata roślinna

Tereny trwale pokryte roślinnością zajmują w gminie Wysoka powierzchnię około 3030 ha, to jest około 24,6% ogólnej powierzchni gminy, (stan na 01.01.1999 r.) Wskaźnik ten w powiecie pilskim wynosi około 44,1%.

Na powierzchnię trwale pokrytą roślinnością składają się w gminie Wysoka lasy -2069 ha, tereny zadrzewione i zakrzewione - 21 ha, łąki 462 ha, pastwiska - 666 ha i część nieużytków, głównie bagien i mokradeł na powierzchni 16 ha.

3.8.1 Ekosystemy leśne

Tereny leśne w gminie Wysoka zajmują 16,82% powierzchni gminy. W powiecie pilskim wskaźnik ten wynosi około 28,76%.

Występują one w niewielkich enklawach głównie w południowo - zachodniej części gminy (wieś Mościska) w północno - wschodniej części gminy między Bądeczem a Tłukomami. Według L. Mroczkiewicza lasy w gminie Wysoka należą do III Wielkopolsko - Pomorskiej Krainy Przyrodniczo - Leśnej.

Dominującym siedliskiem jest las mieszany świeży - ok. 80%. Na siedlisku lasu mieszanego świeżego dominującym gatunkiem jest sosna z domieszkami brzozy, świerka, dębu, buka, modrzewia. W poszyciu występują podrosty grabu, dębu, leszczyny, świerka, brzozy, jesionu, klonu, jarzębiny.

Runo jest dość bogate. Występują w nim konwalie, przylaszczki, zawilce, paprocie, trawy i zioła.

Drugim siedliskiem pod względem zajmowanego areалу jest bór mieszany świeży. Występuje on na niewielkich powierzchniach w gminie Wysoka. Najwięcej lasów mieszanych świeżych występuje między Rudną a Gmurowem. Dominującym gatunkiem jest tutaj sosna z domieszkami brzozy.

W obniżeniach terenu występuje las wilgotny, ols i ols jesionowy. Zajmuje on w gminie Wysoka bardzo niewielkie powierzchnie. Zróżnicowanie siedliskowe, od którego zależy skład

drzewostanu, podszytu i runa leśnego związane jest z żyznością gleby i warunkami wodnymi. Średni wiek lasów w gminie Wysoka wynosi ok. 60 lat.

3.8.2 Ekosystemy łąkowe

Ten rodzaj trwałego pokrycia powierzchni ziemi roślinnością obejmujący łąki i pastwiska, zajmuje w gminie Wysoka powierzchnię około 1128 ha, co stanowi około 9,2% powierzchni gminy (w powiecie pilskim ok. 12,8%).

Naturalny skład gatunkowy tego ekosystemu został częściowo przekształcony przez człowieka poprzez: koszenie, zabiegi melioracyjne i wysiew bardziej przydatnych gospodarczo gatunków traw. Największe powierzchnie łąk i pastwisk występują w obniżeniach, przez które przepływa Kanał Okaliniec między Wysoką i Wysoką Małą, na południe od miejscowości Czajcze oraz między Mościskami a Kostrzynkiem.

Mniejsze powierzchnie (ale dość liczne) występują w północnej części gminy Wysoka. Podobne znaczenie dla środowiska jak ekosystemy łąkowe mają murawy wzdłuż dróg i rowów.

3.8.3. Ekosystemy bagienne

Występują one nielicznie w lokalnych przegłębieniach głównie w północnej części gminy na przestrzeni od wsi Stare do wsi Tłukomy, wokół jezior Tłukomy i Stare oraz jako bagna śródleśne. Do tej roślinności należą rośliny wodnolubne: torfowce, turzyca pospolita, kosaciec żółty, kmieć błotna, pałka szerokolistna, trzcina i wiele innych roślin. Są to najbardziej naturalne zbiorowiska roślinne w gminie.

3.8.4. Zieleń urządzona

W skład tej zieleni wchodzi parki podworskie, parki i zieleńce miejskie i osiedlowe, zieleń cmentarna, składające się z trawników, krzewów i drzew, a także zadrzewienia przydrożne, śródpolowe i nad ciekami zawdzięczające swe istnienie człowiekowi. Część tej zieleni w gminie Wysoka podlega ochronie konserwatorskiej.

4. ZAGADNIENIA GOSPODARKI ROLNEJ I LEŚNEJ

4.1. Użytkowanie gruntów

Użytkowanie gruntów w gminie Wysoka przedstawia się następująco: (stan na 1.01.1999 r.)

wyszczególnienie	miasto		tereny wiejskie		razem	powiat pilski	
	pow. w ha	%	pow. w ha	%		pow. w ha	%
Użytki rolne	311	64,52	939	79,50	9710	78,92	59,61
w tym: grunty orne	263	54,56	8139	68,84	8402	68,29	45,
sady	17	3,53	163	1,38	180	1,46	49
łąki	8	1,66	454	3,84	462	3,76	1,
pastwiska	23	4,77	643	5,44	666	5,41	3
Lasy	84	17,43	1595	13,49	1679	13,65	5
Grunty zadrzewione i zakrzewione	3	0,62	18	0,15	21	0,17	0,91
Wody	2	0,42	125	1,06	127	1,03	2,28
w tym :wody płynące	0	0	2	0,02	2	0,02	0
wody stojące	0	0	45	0,38	45	0,36	,
rowy	2	0,42	78	0,66	80	0,65	5
							1
Grunty zabudowane i zurbanizowane	76	15,77	440	3,72	516	4,19	5,79
w tym mieszkaniowe	39	8,09	154	1,30	193	1,57	1
przemysłowe i inne	2	0,42	4	0,04	6	0,05	,
niezabudowane	4	0,83	5	0,04	9	0,07	6
wypoczynkowe	4	0,83	12	0,10	16	0,13	8
kopalne	1	0,21	0	0	1	0,01	0
komunikacyjne	26	5,39	265	2,24	291	2,36	,
Użytki ekologiczne	0	0	0	0	0	0,	0
Tereny różne	0	0	3	0,03	3	0,02	0,66
Nie użytki	6	1,24	242	2,05	248	2,02	1,99
Razem powierzchnia geodezyjna	482	100,00	11822	100,00	12304	100,00	100,00

Źródło: obliczenia własne na podstawie wykazu gruntów.

Gmina Wysoka ma blisko 20% wyższy udział użytków rolnych od wskaźnika dla powiatu pilskiego. Składa się na to głównie wyższy udział gruntów ornych. Natomiast wskaźnik areału łąk w gminie Wysoka jest 2,5 - krotnie niższy od wskaźnika dla powiatu pilskiego. Wynika to z położenia gminy poza obrębem Pradoliny Noteci i Warty. Wskaźnik lesistości gminy Wysoka jest o połowę niższy od wskaźnika dla powiatu, a terenów zurbanizowanych jest niższy o 15 %.

Dynamikę zmian w użytkowaniu gruntów w gminie Wysoka przedstawia tabela opracowana na podstawie danych geodezyjnych.

Rodzaj użytku	1977 r.*		1990 r.		1999 r.	
	pow. w ha	%	pow. w ha	%	pow. w ha	%
Użytki rolne	9768	79,39	9715	78,96	9710	78,92
Lasy i grunty zadrzew, i zakrzew.	1609	13,08	1641	13,34	1700	13,82
Wody	129	1,05	128	1,04	127	1,03
Pozostałe	798	6,48	820	6,66	767	6,23
w tym nieużytki	x	x	263	x	248	x
Razem	12304	100,00	12304	100,00	12304	100,00

* - z planu województwa piłskiego z 1978 r. x - brak danych

Użytkowanie gruntów w gminie Wysoka jest stosunkowo stabilne. Nieznacznie, bo o 58 ha zmniejszył się areał użytków rolnych. Zalesienie gminy wzrosło przez 22 lata o 91 ha. Powierzchnia wód zmniejszyła się o 2 ha przez likwidację rowów i zarastanie brzegów jezior.

4.2. Rolnictwo

4.2.1. Bonitacja gleb

Bonitacja gleb jest systemem podziału gleb według kryterium ich jakości. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w gruntach ornym i użytkach zielonych na terenie gminy Wysoka przedstawia się następująco:

Grunty orne (z sadami)		Użytki zielone	
Klasa	Udział procentowy	Klasa	Udział procentowy
I	0,0		
II	0,1		
IIIa	8,6		
IIIb	26,2	III	10,7
IV a	35,6	IV	58,2
IVb	19,9	V	23,1
V	8,2	VI	7,9
VI	1,1	VI z	0,1
VI RZ	0,3		
Razem	100,0		100,00

IUNG Puławy 1990R.

Średni wskaźnik bonitacji dla gminy wynosi 0,85 i jest identyczny ze średnim wskaźnikiem dla powiatu pilskiego.

Punktową ocenę jakości gleb uzyskuje się po przeliczeniu powierzchni klas bonitacyjnych przez współczynniki stosowane w IUNG.

Ocena gleb w punktach

Wyszczególnienie	Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone	
Gmina Wysoka	57,1	40,8	59,2	41,7	56,1
Byłe woj. pilskie	45,3	37,5	48,5	38,1	44,9

IUNG Puławy 1990 r.

4.2.2. Kompleksy przydatności rolniczej gleb

Kompleksy przydatności rolniczej gleb obejmują różne zespoły gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Stanowią one typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które winny determinować dobór roślin uprawnych i agrotechnikę produkcji.

W obrębie gruntów ornych w gminie Wysoka wydzielono 9 kompleksów przydatności rolniczej gleb. Ich udział przedstawia się następująco:

Kompleks 1 - pszenney bardzo dobry	0,1%
Kompleks pszenney dobry	8,5%
Kompleks 3 - pszenney wadliwy	0,9%
Kompleks 4 - żytni bardzo dobry	39,6%
Kompleks 5 - żytni dobry	34,3%
Kompleks 6 - żytni słaby	8,1%
Kompleks 7 - żytni bardzo słaby	1,6%
Kompleks 8 - zbożowo-pastewny mocny	4,1 %
Kompleks 9 - zbożowo-pastewny słaby	2,8%

W obrębie trwałych użytków zielonych wyróżnia się kompleksy 2 z i 3 z, czyli użytki zielone średnie - 72,5% oraz słabe i bardzo słabe - 27,5%. Użytki rolne rolniczo nieprzydatne zajmują 0,2% powierzchni ogólnej.

W gminie Wysoka około 74% gruntów ornych należy do kompleksów żytnich bardzo dobrych i dobrych. Predestynują one do uprawy następujących gatunków roślin: żyto, jęczmień

ozimy, jary, browarny, kukurydza, ziemniaki, buraki cukrowe i pastewne, rzepak ozimy, marchew pastewna, groch, bobik, lucerna, koniczyna czerwona i biała, słonecznik pastewny, peluszka, wyka kosmata, łubin żółty, seradela.

Z pewnymi ograniczeniami na kompleksie nr 4 można także uprawiać: pszenicę ozimą i jarą, rzepak jary, rzepik ozimy a na kompleksie nr 5: jęczmień ozimy, owies, kukurydzę, łubin żółty na zielono, koniczynę białą i słonecznik pastewny.

4.2.3. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Jednostka administracyjna	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Gm. Wysoka	56,1	10,0	4,4	3,2	73,7
Byłe pilskie	44,9	10,0	4,3	2,6	61,8
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

IUNG Puławy 1990 r.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Wysoka jest o 7,1 pkt. wyższy od ogólnego wskaźnika dla kraju. Najbardziej zbliżone są wskaźniki agroklimatu i warunków wodnych, a korzystniejsze -jakości gleb (o 6,6 pkt.) i rzeźby terenu (o 0,5 pkt.).

4.2.4. Właściwości agrochemiczne gleb

Zestawienie gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych, potrzeb wapnowania koniecznych i potrzebnych oraz zawartości bardzo niskiej i niskiej P,K i Mg w % UR

Wyszczególnienie	Gleby bardzo kwaśne i kwaśne	Wapnowanie konieczne i potrzebne	Zawartość bardzo niska i niska		
			P	K	Mg
Bądecz	65	52	55	53	57
Czajcze	28	25	35	57	63
Jeziorki Koszt.	19	15	2	23	81
Kijaszkowo	51	45	35	59	76
Młotkowo	23	21	39	55	34
Mościska	51	45	31	51	90
Rudna	29	12	34	8	40
Stare	28	20	35	20	60
Tłukomy	36	29	23	48	52
Wysoczka	33	24	22	34	61
Wysoka	23	14	27	23	48

Wysoka Mała	20	8	70	47	56
Wysoka Wielka	20	20	36	60	88
Wysoka miasto	4	4	30	47	60
Średnia	30	23	32	40	59

OSCHR Szczecin 1996 r

W poszczególnych miejscowościach gminy Wysoka obserwuje się duże zróżnicowanie co do udziału gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych - od 4% (Wysoka miasto) do 65% (Bądecz). Gleby bardzo kwaśne (pH<4,5) wymagają możliwie jak najszybszego wapnowania. W przeciwnym razie można się spodziewać znacznej obniżki plonów, w porównaniu z plonami uzyskanymi na glebach o odczynie optymalnym. Zalecane dawki CaO w t/ha wynosić będą odpowiednio 1,34 do 2,45. Znaczne zróżnicowanie występuje również w zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu. Niedobór tych pierwiastków wynika ze zbyt niskiego lub jednostronnego nawożenia, które prowadzi do ubożenia gleb i nie zaspokaja potrzeb pokarmowych roślin uprawnych. Użytki rolne posiadające ponad 50% gleb o zawartości bardzo niskiej i niskiej magnezu, winny być wapnowane co drugą rotację wapnem magnezowym.

4.2.5. Użytkowanie gruntów

Blisko 70% ogólnej powierzchni gminy stanowią grunty orne, a około 10% trwałe użytki zielone. Przesądza to o typowo rolniczym jej charakterze. Gminę charakteryzuje niewielki odsetek lasów, rzędu 13,54%.

4.2.6. Struktura władania ziemią

Właściciel	Gr. orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Razem	
	ha		ha		ha	%
Indywidualne gospodarstwa rolne	5 406	168	382	541	6 497	67,13
Pozostałe (RSP,RKS)	2 954	12	83	132	3 181	32,87
Razem	8 360	180	465	673	9 678	100,00

US Piła

W chwili obecnej użytki rolne na terenie gminy należą wyłącznie do sektora prywatnego. Zasoby AWRSP zostały już wyczerpane (kupno, dzierżawa). Agencja dysponowała majątkiem PGR Wysoka z zakładami w: Rudnej, Wysokiej Małej, Czajczu, Mościskach i miejscowości

Stare. Obecnie majątek ten przeszedł w ręce prywatne (rolnicy indywidualni, RKS Bądecz). Na terenie gminy istnieje mała możliwość zakupu ziemi (jedynie w obrocie między rolnikami). Nie ma gruntów odłogowanych.

4.2.7. Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych

Miejscowość	Liczba gospodarstw w przedziałach obszarowych (ha)						
	1 -2	2-5	5-7	7- 10	10- 15	pow. 15	Ogółem
Wysoka	37	25	4	3	10	9	88
Wysoka Mała	3	5	1	6	9	16	40
Wysoczka	4	3	-	3	7	19	36
Tłukomy	5	4	-	2	14	15	40
Stare	2	2	-	3	9	11	27
Rudna	2	-	-	5	7	5	19
Mościska	2	1	1	2	1	4	11
Młotkowo	3	-	-	5	3	3	14
Kijaszkowo	3	2	-	4	10	8	27
Jeziorki Kosztowskie	2	2	3	7	6	5	25
Czajcze	4	2	1	9	19	16	51
Bądecz	10	26	3	8	15	27	89
Razem	77	72	13	57	110	138	467

Stan na 1999 r. - dane UMiG

Procentowy udział poszczególnych grup obszarowych gospodarstw indywidualnych przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Grupa obszarowa w ha						
	1-2	2-5	5-7	7- 10	10- 15	pow. 15	Ogółem
Gmina	16,49	15,42	2,78	12,21	23,55	29,55	100,00

Obliczenia własne

Około 32% ogółu gospodarstw indywidualnych to gospodarstwa małe - do 5 ha. Nieco ponad 50% stanowią gospodarstwa powyżej 10 ha, z przewagą grupy gospodarstw 15 ha i większych.

Gmina Wysoka posiada korzystną strukturę agrarną, średnia wielkość gospodarstwa wynosi 15,06 ha.

4.2.8. Produkcja roślinna

Powierzchnia upraw, zbiory i plony głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych przedstawiają się następująco:

Roślina	Powierzchnia uprawy w ha	Zbiór w dt	Plon dt/ha
Pszenica ozima	781	31 162	39,9
Pszenica jara	271	10 108	37,3
Zyto	730	19 637	26,9
Jęczmień ozimy	30	615	20,5
Jęczmień jary	603	20 261	33,6
Owies	65	1 697	26,1
Pszenżyto ozime	560	18 088	32,3
Pszenżyto jare	55	1 496	27,2
Mieszanki zbóż.	725	20 010	27,6
Ziemniaki	372	57 660	155,0
Buraki cukrowe	242	84 458	349,0
Rzepak ozimy	145	3 465	23,9
Rzepak jary	25	507	20,3
Kukurydza na ziel.	53	27 560	520,0

DaneUMiG 1999 r.

Struktura zasiewów w gospodarstwach indywidualnych:

Wyszczególnienie	1996 rok	1999 rok
Zboża	79,8	77,88
Przemysłowe	7,20	3,50
Kukurydza na zielonkę	1,20	1,08
Strączkowe	0,10	0,63
Ziemniaki	8,30	7,58
Pastewne	1,5	1,65
Pozostałe	1,90	7,68
Ogółem	100,00	100,00

US Piła, obliczenia własne

W strukturze zasiewów zdecydowanie dominują zboża - ok. 78%. Stanowi to sygnał, że został przekroczony dość znacznie tzw. biologiczny próg ich koncentracji (optimum 63 - 68%). Jest to zjawisko szczególnie niepożądane w gospodarstwach indywidualnych, gdzie nie prowadzi się dostatecznej walki z chwastami i chorobami grzybowymi. W konsekwencji prowadzi to do spadku plonów, szczególnie pszenicy i jęczmienia. Tak znaczny udział zbóż w uprawie, powoduje również kłopoty ze zbytem ziarna po godziwej cenie. Na terenie gminy zboża paszowe skupuje Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „OMEGA” w Wysokiej. Zboża konsumpcyjne sprzedaje się w ograniczonych ilościach do zakładów młynarskich: MŁYNPASZ w Białośliwiu i MŁYNMAG w Krajence. Co prawda RKS Bądecz podpisał w roku ubiegłym umowę na interwencyjny skup zbóż, ale od rolników indywidualnych skupił śladowe ilości.

Cenną rośliną towarową dla wszystkich gospodarstw rolnych, niezależnie od profilu produkcji, jest rzepak. Korzystnie wpływa on na stan kultury roli i plonowanie roślin następczych. Istotną zaletą uprawy tej rośliny jest system kontraktacyjny, gwarantujący zbyt. Rzepak, głównie ozimy, zajmował w gospodarstwach indywidualnych w 1999 r. powierzchnię 170 ha. Kontraktację rzepaku prowadzą Zakłady Przemysłu Tłuszczowego w Kruszwicy. Niezadowolające są jednak plony rzepaku, nie tylko w gminie Wysoka, ale także w całym regionie pilskim, gdzie otrzymuje się 45 - 55% średniego plonu wzorcowego uzyskiwanego w stacjach oceny odmian COBORU.

Systemem kontraktacji objęte są także buraki cukrowe i ziemniaki skrobiowe. Buraki odstawia się do Cukrowni w Nakle, ziemniaki skupuje „ZEEMPIL” w Pile. Z odmian skrobiowych uprawia się: HARPUN, EKRA, GROT, DUNAJEC, a z odmian jadalnych: BRYZA, ORLIK, DROP, BILA. Znaczącym ośrodkiem uprawy ziemniaka jest wieś Tłukomy. Ziemniaki jadalne sprzedaje się poprzez rynek hurtowy, odbiorców stałych i targowiska. Plony ziemniaka jadalnego znacznie odbiegają od średniej uzyskiwanej w regionie pilskim.

Na terenie gminy prowadzi się także produkcję sadowniczą na areale 180 ha. Są to głównie sady jabłoniowe i wiśniowe, z mniejszym udziałem śliw i grusz. Większe nasadzenia występują w miejscowościach: Jeziorki Kosztowskie (3 sadowników), Wysoczka (1) oraz Bądecz (1).

Wymienione gospodarstwa sadownicze posiadają przechowalnie owoców. Owoce sprzedawane są poprzez rynki hurtowe w Pile i Poznaniu.

W 1999 roku na terenie gminy dużym zainteresowaniem cieszyła się oferta kontraktacyjna Chłodni Maria z Rogoźna. Przeznaczono dość duży areal na nasadzenia truskawki deserowej. Założona została także plantacja malin z możliwością zbytu owoców w przetwórni owocowo-warzywnej w Kaczorach.

Zestawienie powierzchni magazynowej w gminie Wysoka - 1999 r.

Silosy BEN		Magazyny zbożowe		Przechowalnie ziemniaków		Przechowalnie owoców	
szt.	tony	szt.	tony	szt.	tony	szt.	tony
114	9 438	250	26 120	3	110	8	1 670

OZ WODR St. Łubianka

Zestawienie sprzętu rolniczego w gminie Wysoka - 1999 r.

Ciągniki	Kombajny zbożowe	Kombajny ziemniaczane	Prasy do słomy	Opryskiwacze	Prasy zwijające	Owijarki bel folią
sztuk						
552	88	53	90	189	6	4

OZ WODR St. Łubianka

4.2.9. Produkcja zwierzęca

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych w 1996 r.

Gmina	Bydło (szt.)		Trzoda chlewna (szt.)	Owce (szt.)	Konie (szt.)	Kury (szt.)
	ogółem	w tym krowy				
Wysoka	3 121	1 139	11 905	295	67	7 569
miasto	188	57	949	-	1	1 111
wieś	2 933	1 082	10 956	295	66	6 458

Powszechny Spis Rolny 1996 r.

Szacunkowy stan pogłowia bydła ogółem oraz obsada w szt. fizycznych na 100 ha UR w 1999 r.

Jednostka administracyjna	UR w ha	Pogłowie bydła w szt.	Stan krów w szt.	Obsada	
				bydło	krowy
Gm. Wysoka	9 674	5 490	2 141	56,8	22,1
Pow. pilski	75 579	20 126	7 849	26,6	10,4

OZ WODR St. Łubianka

Szacunkowy stan pogłowia świń ogółem oraz obsada w szt. fizycznych na 100 ha UR w 1999 r.

Jednostka administracyjna	UR w ha	Maciory w szt.	Tuczniaki w szt.	Obsada
Gm. Wysoka	9 674	1 854	29 664	272,6
Pow. pilski	75 579	9817	157 072	220,8

OZ WODR St. Łubianka

Pogłowie drobiu wg gatunków w sztukach

Gmina	Drób ogółem	Z tego					
		kury		gęsi	kaczki	indyki	pozostałe
		razem	w tym nioski				
Miasto	1 226	1 111	972	1	104	-	10
Wieś	7 231	6 458	5 441	90	587	40	56
Razem	8 457	7 569	6413	91	691	40	66

Powszechny Spis Rolny 1996 r.

W 1999 r. stan pogłowa bydła szacowano w gminie na 5 490 sztuk, w tym 2 141 krów. Daje to obsadę w sztukach fizycznych na 100 ha UR rzędu 56,8 w przypadku bydła oraz 22,1 - krów. Wyniki te stawiają gminę w czołówce gmin regionu pilskiego. W ostatnim okresie następują pozytywne zmiany w kierunku powiększania stada podstawowego i koncentracji produkcji. W wielu gospodarstwach poczyniono działania zmierzające do poprawy jakości mleka poprzez:

- zmianę technologii pozysku mleka.
- zakup zbiornikowych schładzalników,
- adaptację pomieszczeń do przechowywania mleka zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Największe stada bydła w gminie Wysoka posiadają: RKS Bądecz - 600 krów, RSP Jeziorki Kosztowskie - 200, Gospodarstwo Rodzinne w Wysokiej Małej - 70. W schładzarki do mleka wyposażonych jest 41 gospodarstw, a w dojarnie przewodowe - 8 obór. Pod kontrolą użytkowości OSHZ w Koszalinie znajduje się 7 stad bydła.

Na terenie gminy stado macior szacuje się na 1 854 szt. a obsada trzody chlewnej w sztukach fizycznych na 100 ha UR wynosi 272,6. Jest to dobry wskaźnik intensywności produkcji, zważywszy, że w powiecie pilskim gm. Wysoka ustępuje pod tym względem tylko gminie Łobzenica (397 szt./100 ha) oraz gminie Wyrzysk (290 szt./100 ha).

W miejscowościach: Wysoczka i Bądecz utrzymuje się jeszcze 2 stada owiec, po około 30 matek.

Chów drobiu ogranicza się do tzw. chowu przydomowego w gospodarstwach indywidualnych. Nie ma na terenie gminy ferm drobiarskich, ani w zakresie produkcji mięsa drobiowego ani jaj.

4.2.10. Obsługa rolnictwa

Na terenie gminy Wysoka znajdują się następujące podmioty gospodarcze świadczące usługi na rzecz rolnictwa:

- SKR w Wysokiej - usługi transportowe, omłot zbóż;
- GS w Wysokiej - sprzedaż opału, materiałów budowlanych, nawozów, skup jabłek na cele przemysłowe;
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe OMEGA w Wysokiej - sprzedaż materiału siewnego, nawozów, środków ochrony roślin, pasz, skup zbóż paszowych;
- Zakład Przemysłu Drzewnego w Wysokiej;
- Punkt diagnostyczny pojazdów w Wysokiej;
- Punkty skupu żywca w: Wysoczce (bydło, trzoda chlewna, owce), Czajczu (trzoda chlewna), Wysokiej (trzoda chlewna, bydło);
- Punkt skupu buraków cukrowych w Czajczu;
- Gorzelnia w Rudnej i Czajczu;
- Punkt sprzedaży pasz z wytwórni SPOMIS Gołańcz.

Poza teren gminy sprzedaje się zboże (głównie konsumpcyjne) do zakładów młynarskich w Białośliwiu i Krajence. Rzepak kontraktują Zakłady Przemysłu Tłuszczowego w Kruszwicy; ziemniak skrobiowy – „ZIEMPIL” w Pile. Ziemniaki jadalne poza gminą sprzedaje się poprzez rynek hurtowy w Pile. Produkcja owoców i warzyw odstawiana jest do przetwórnicy w Kosztowie i Osieku.

Mleko sprzedaje się głównie do OSM Łobżenica i OSM Złotów, ale również poza województwo wielkopolskie - do OSM Strzelce Krajeńskie i OSM Szczecinek.

Żywiec wieprzowy odstawiany jest do Zakładów Mięsnych H. Stokłosy w Śmiłowie oraz punktu skupu agencyjnego w Gładyszewie.

Nawozy oraz środki ochrony roślin gwarantują plantatorom zakłady kontraktujące. Pozostali mogą się zaopatrzyć w środki ochrony w firmie KOŁOS w Kosztowie.

Na terenie gminy brak masarni oraz małych zakładów przetwórstwa owoców i warzyw.

4.3. Stan gospodarki leśnej

Lasy w gminie Wysoka zajmują powierzchnię 1679 ha, co stanowi 13,65% jej ogólnej powierzchni, w tym w mieście 84 ha (17,43%) powierzchni miasta i na terenach wiejskich 1595 ha (13,49% ich ogólnej powierzchni) - stan na 1.01.1999 r.

Lasy w powiecie pilskim zajmują 28,76% jego ogólnej powierzchni. Pod względem lesistości w powiecie pilskim tylko gmina Białośliwie ma niższy wskaźnik. Lasy w gminie Wysoka występują głównie w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części gminy i stanowią fragmenty większych kompleksów ciągnących się przez gminy Miasteczko Krajeńskie i Kaczory aż do Piły.

Struktura własności lasów w gminie Wysoka (stan na 1.01.1999 r.)			
Własność	Powierzchnia w ha	Wskaźnik procentowy	Wskaźnik % w powiecie pilskim
Administracja Lasów Państwowych	1458	86,84	92,26
Inne lasy państwowe	1	0,06	1,07
Lasy komunalne	18	1,07	0,89
Lasy prywatne	159	9,47	3,97
Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne	17	1,01	0,13
Państwowy Fundusz Ziemi (AWRSP)	17	1,01	0,86
Lasy kościołów i osób prawnych	3	0,18	0,48
Powierzchnia wyrównawcza	6	0,36	0,34
Razem (powierzchnia geodezyjna)	1679	100,0	100,0

W strukturze własności lasów w gminie Wysoka zwraca uwagę prawie 2,5-krotnie większy udział lasów prywatnych niż w powiecie pilskim i 0 ok. 6% niższy udział lasów we władaniu P.G. L. - Nadleśnictwo Kaczory.

Udział procentowy najważniejszych gatunków drzew w obrębie Grabówno dla poszczególnych siedlisk jest następujący:

Siedlisko	So	Md	Św	Bk	Db	Brz	Ol	Js
L św	5,5	0,7	2,1	0,6	74,8			
LMśw	54,0	2,6	4,4	0,6	21,3			
BMśw	87,5	1,7	1,9		2,8			
B św	96,5	1,3	0,6			1,5		
Ol i OlJ							84,5	12,4

Udział drzewostanów Wysoka jest następujący	w lasach gospodarczych będących we władaniu ALP w gminie Wysoka (stan na 1.01.1994 r.):		
Drzewostan	Powierzchnia w ha		
	wiek do 40 lat	wiek powyżej 40 lat	razem
Sosna, modrzew	114,41	130,85	245,26

Jodła, świerk, daglezja	10,93	3,09	14,02
Buk		4,42	4,42
Dąb, jesion, wiąz, klon	93,11	148,54	241,65
Brzoza	62,56	124,18	186,74
Olcha	16,50	48,61	65,11
Topola	4,31	1,81	6,12
Razem	301,82	461,50	763,32

Zadania Nadleśnictwa w gospodarce leśnej w gminie Wysoka na lata 1994 - -2003 wg urzędzenia gospodarstw leśnych są w przybliżeniu następujące:

Pozyskiwanie drewna	w 10-leciu	średnio w roku
Użytki rębne z pow. ha	110	11
Użytki rębne w m ³	27300	2730
Użytki przedrębne w pow. ha	1080	108
Użytki przedrębne w m ³	2410	2410
Tzw. drobnica w m ³	9030	903
w tym iglasta w m ³	7330	733
liściasta w m	1700	170

Obowiązujący wiek rębności drzewostanów :	
Db, Is	160 lat
Bk, Dg	120 lat
So, Md	110 lat
Św	90 lat
Brz., OL, Gb., KI., Lp.	80 lat
Olsz., Os.	60 lat
Tp, Wb	40 lat

W zakresie hodowli lasu pierwszym działaniem są prace odnowieniowe, czyli nasadzenia lasu. Ich wielkość w przybliżeniu jest następująca:

		10-lecie	średnio w roku
1.	Odnowienia i zalesienia, w tym:	ok. 170 ha	17 ha
	grunty nieleśne	5 ha	0,5 ha
	zręby bieżące	70 ha	7 ha
	przy rębniach częściowych	20 ha	2 ha
	posadzenia produkcyjne	75 ha	7,5 ha
2.	Dolesienia luk	2 ha	0,2 ha
3.	Poprawki i uzupełnienia, w tym:	40 ha	4 ha
	w uprawach i młodnikach,	12 ha	1,2 ha
	na gruntach proj. do odnowień i zalesień	28 ha	2,8 ha
4.	Wprowadzanie podszytów	2 ha	0,2 ha
5.	Pielęgnowanie, w tym:	410 ha	41 ha
	gleby	210 ha	21 ha
	upraw (CP)	105 ha	10,5 ha
	młodników	95 ha	9,5 ha
6.	Melioracje agrotechniczne	90 ha	9 ha

Ze względu na duży udział gruntów o dobrych i średnich glebach nie przewiduje się znacznego wzrostu powierzchni leśnej. Powierzchnia lasów wzrasta rocznie średnio o 0,5 ha, to jest o około 0,05% rocznie.

Zadania na następne dziesięciolecie 2004 - 2013 planowane są na poziomie przedstawionym powyżej. Duży udział nieużytków - 248 ha, sugeruje możliwość znacznego powiększenia powierzchni leśnej, lecz większość stanowią nieużytki wodne w obniżeniach terenu nie nadające się do zalesień.

Według planu urządzenia lasów w Nadleśnictwie Kaczory będzie następowała zmiana w składzie gatunkowym upraw leśnych na poszczególnych siedliskach. Zmniejszy się udział sosny na siedlisku Bśw o ok. 15%, BMśw o ok. 20%, Lśw o ok. 30%. Zwiększy się natomiast udział gatunków liściastych na siedliskach borowych szczególnie brzozy, a na siedliskach borów mieszanych i lasów: dębu, buka i innych gatunków liściastych.

Przez zwiększenie różnorodności gatunkowej drzewostanów, kosztem zmniejszenia udziałów sosny, poprawi się odporność lasów na zagrożenia wynikające z zanieczyszczenia powietrza, głównie związane ze zjawiskiem kwaśnych deszczy oraz na zagrożenia od szkodników pierwotnych i wtórnych.

Możliwości zwiększenia lesistości gminy są ograniczone ze względu na to, że mały jest udział gruntów z glebami o najniższej klasie bonitacyjnej. Biorąc pod uwagę, że część tych gruntów będzie przeznaczona na cele budowlane, pod zalesienie mogą być przeznaczone tereny o niewielkich powierzchniach, głównie przylegające do lasów.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z CECH ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ WYSTĘPUJĄCYCH ZAGROŻEŃ

5.1. Krajobraz i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

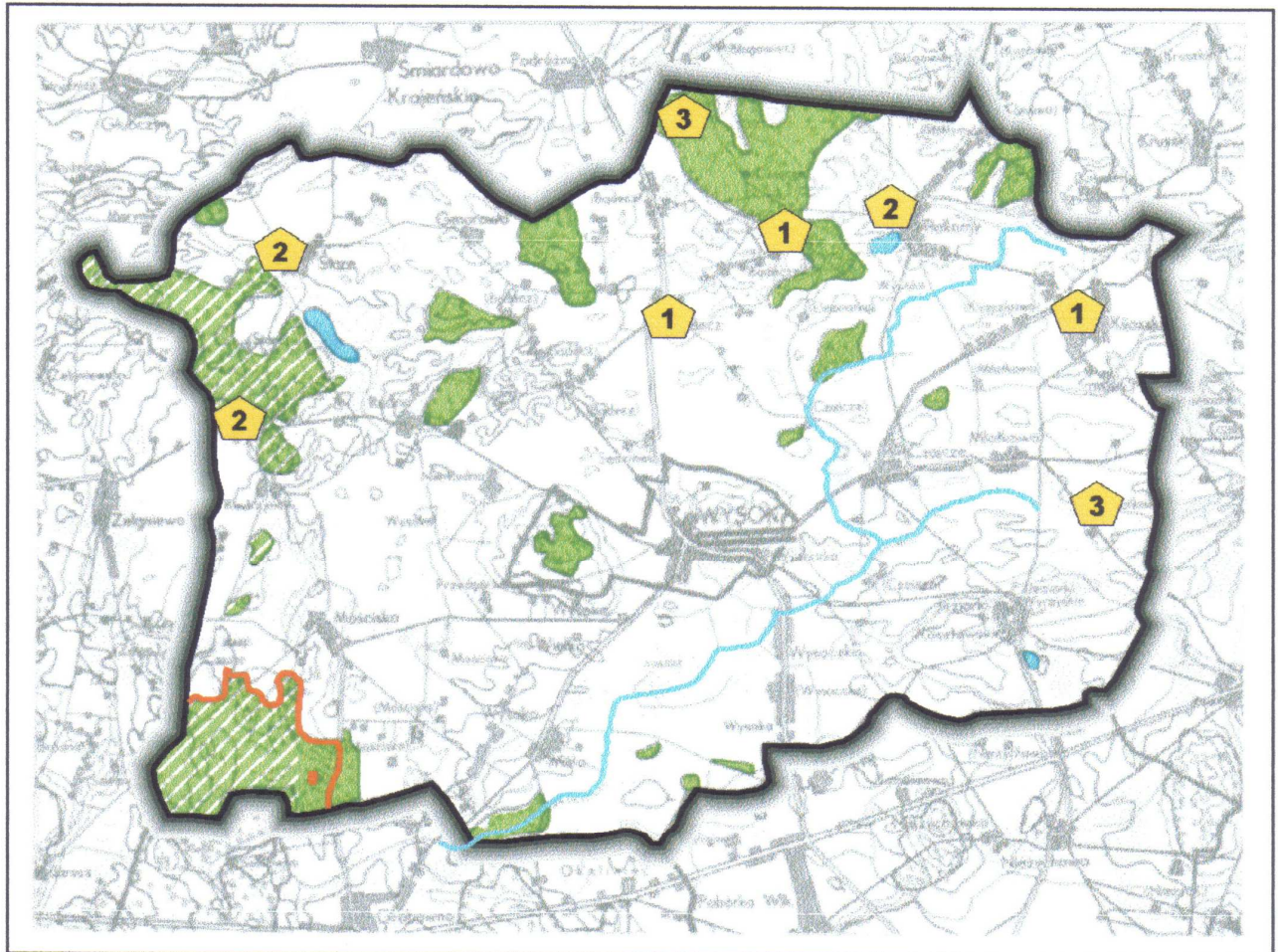
Gmina Wysoka ze względu na tylko lokalnie urozmaiconą rzeźbę terenu, małą lesistość i rolniczy charakter ma niewielką powierzchnię obszarów prawnie chronionych. Uchwałą Nr DC/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. około 360 hektarów (tj. ok. 2,9%) powierzchni gminy wchodzi w skład obszaru chronionego krajobrazu Dolina Noteci. Są to głównie tereny leśne położone w południowo-zachodniej części gminy. Aktualny statut obszarów chronionego krajobrazu na terenie byłego województwa pilskiego reguluje Rozporządzenie nr 5/98 Wojewody Pilskiego w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w woj. pilskim (Dziennik Urzędowy Województwa pilskiego nr 13 poz. 83 z 16 czerwca 1998 r. i Dz. U. Woj. Wielkopolskiego Nr 14 poz. 246 z dnia 31.03.1999 r.).

Rozporządzeniami Wojewody Pilskiego, a wcześniej władz województwa bydgoskiego objęto ochroną w formie pomników przyrody następujące twory przyrody wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

1. Dąb szypułkowy obw. 445 cm, oddz. 18a - leśnictwo Czajcze, rośnie w kompleksie leśnym - nr rej. 49; rok uznania 1954.
2. Dąb szypułkowy obw. 490 cm, oddz. 5d leśnictwo Czajcze, rośnie w kompleksie leśnym - nr rej. 50; rok uznania 1954.
3. Grupa drzew 2 dęby bezszyp. obw.: 445 i 410 cm, leśnictwo Czajcze. oddz. 5b i 5c, rośnie w kompleksie leśnym - nr rej. 51:
4. Dąb szypułkowy rok uznania 1954
5. Dąb szypułkowy obw. 660 cm, Wieś Stare, rośnie w połud.-zach. części parku, nr rej. 385, rok uznania 1984
6. Grupa drzew: obw. 510 cm, Wieś Stare, rośnie w połud.-zach. części parku, nr rej. 386, rok uznania 1984.
2 dęby szyp. - obw.: 330 i 410 cm, świerk pospolity - obw. 170 cm, modrzew europejski - obw. 170 cm, wieś Młotkowo II rosną w parku; nr rej. 387; rok uznania 1984.
7. Grupa drzew: obw. 170 cm, modrzew europejski - obw. 170 cm, wieś Młotkowo II rosną w parku; nr rej. 387; rok uznania 1984.
8. Dąb czerwony 2 dęby szyp. o obw. 322 i 344 cm wieś Tłukomy, rosną w parku przy kościele między drogą do leśnictwa
9. Grupa drzew: Czajcze a jeziorem, nr rej. 388, rok uznania 1984.
obwód 342 cm, wieś Kijaszkowo, park przy Domu Dziecka, nr rej. 512, rok uznania 1990.
10. Dąb szypułkowy 2 dęby szyp. o obw.: 405 i 496 cm, wieś Kostrzynek przy drodze Żelgniewo - Rudna obok Krzyża, nr rej. 669, rok uznania 1996.
obw. 470 cm, wieś Bądecz, rośnie w parku RSP przed dziedzińcem, nr rej. 702, rok uznania 1997.

GMINA WYSOKA

OCHRONA PRZYRODY

5.2. Wody

Północno-zachodnia część gminy Wysoka położona jest w obrębie obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 127 o nazwie Subzbiornik Złotów - Piła - Strzelce Krajeńskie. Jest to zbiornik trzeciorzędowy porowy o całkowitej powierzchni 3876 km², nieobjęty najwyższą ochroną (ONO) i wysoką ochroną (OWO).

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne całego zbiornika wynoszą 186 tys. m³/doba. średnia głębokość ujęć ok. 100 m, a wody mają klasę jakości I b, c. Południowo - wschodni fragment gminy położony jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 133 o nazwie Zbiornik Międzymorenowy Młotkowo. Jest to zbiornik czwartorzędowy, porowy o całkowitej powierzchni 68 km objęty w całości wysoką ochroną (OWO). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne całego zbiornika wynoszą 12 tys. m³/doba, średnia głębokość studni 40 m, a wody mają klasę jakości Ic.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz. U. Nr 116, poz. 504), decyzjami Wojewody lub Starosty, w zależności od wielkości poboru wody, wyznacza się strefy ochronne dla studni ujmujących wody podziemne. Wody podziemne podlegają ochronie zgodnie z artykułem 21 ustawy o ochronie środowiska.

Zarządzeniem Nr 3/86 Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej i Geologii Urzędu Wojewódzkiego w Pile z dnia 24 listopada 1986 r. w sprawie określenia klas czystości wód, rzek i jezior województwa pilskiego ustalone zostały planowane klasy czystości wód powierzchniowych.

W gminie Wysoka planowane i aktualne klasy czystości wód powierzchniowych są następujące:

Rzeki i jeziora		Klasy czystości	
		planowana	aktualna - rok badania
Rzeki	Kanał Okaliniec	II	n.o.n. w 1991 r. aktualnie badana
	Struga Białośliwka	II	n.o.n. w 1991 r. aktualnie nie badana
	Kanał Młotkowski	II	n.o.n. w 1991, aktualnie nie badana
Jeziora	Stare (Suche)	II	nie badano

Na stan czystości wód w gminie Wysoka mają wpływ zrzuty ścieków i dopływ innych zanieczyszczeń tylko z terenu tej gminy, gdyż wszystkie ciekły w niej płynące mają źródła na jej terenie.

W gminie Wysoka do wód powierzchniowych odprowadzane są ścieki z gorzelnii w m. Czajcze - częściowo oczyszczone, ścieki komunalne z Wysokiej - oczyszczone w oczyszczalni, ścieki z Rolniczego Kombinatoru Spółdzielczego w Bądeczu - oczyszczone w zakładowej oczyszczalni. Są to większe punktowe zrzuty ścieków.

Do wód powierzchniowych i gruntowych przenikają zanieczyszczenia z budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego innych wsi. gdzie nie ma kanalizacji sanitarnej.

Jakość wód powierzchniowych i podziemnych pogarszają wpływy zanieczyszczeń z rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Są to związki azotu i fosforu oraz pestycydy, używane najczęściej do opryskiwania sadów.

5.3. Powietrze atmosferyczne, hałas

Gmina Wysoka położona jest w regionie o niskim zainwestowaniu przemysłowym. Emisja zanieczyszczeń do atmosfery związana jest głównie z rolnictwem, szczególnie z hodowlą i przetwórstwem, m.in. w z gorzelnii w Czajczu. Związane to jest z cyklem technologicznym wymagającym dostarczania ciepła. Najwięcej emisji zanieczyszczeń pochodzi z gospodarstw domowych, szczególnie w okresie grzewczym. Wielorodzinną po pegeerowska zabudowa mieszkaniowa otrzymuje ciepło z lokalnych kotłowni, które są emitorami zanieczyszczeń. Jednak w skali całej gminy większość emisji zanieczyszczeń do atmosfery jest tzw. emisja niska związana z budownictwem jednorodzinny, zagrodowym oraz ze starą substancją mieszkaniową.

Zanieczyszczenia komunikacyjne powoduje ruch pojazdów, na drodze Krajenka - Margonin oraz na innych drogach. Ruch pojazdów na drogach jest też źródłem hałasu. W gminie Wysoka nie prowadzi się monitoringu powietrza.

Wokół istniejącego wysypiska odpadów i oczyszczalni ścieków oraz ferm hodowlanych występują okresowo uciążliwe zanieczyszczenia głównie substancjami złoconnymi. Stwierdzić można, że na terenie gminy Wysoka nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczenia powietrza i opadu pyłu.

5.4. Gleby i powierzchnia ziemi

Grunty z glebami klasy II i III zajmują w gminie Wysoka powierzchnię ok. 3115 ha (w tym około 10 ha gruntów klasy II i ok. 120 ha użytków zielonych klasy III), to jest około 32%

powierzchni użytków rolnych w gminie. Grunty z glebami IV klasy bonitacyjnej zaliczane do gleb o dobrych walorach do produkcji rolnej zajmują w gminie Wysoka powierzchnię około 5420 ha (w tym ok. 655 ha łąk) co stanowi ok. 59,8% powierzchni użytków rolnych w gminie. Gleby te, a w szczególności gleby II i III klasy bonitacyjnej, ze względu na rolniczy charakter gminy stanowią o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wyłączenie ich z produkcji rolnej powinno być ograniczone i musi mieć racjonalne uzasadnienie. Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych zakłada ponadto ochronę gruntów z glebami organicznymi, które są regulatorami stosunków wodnych również na obszarach wykraczających poza ich występowanie.

Grunty z glebami organicznymi w klasach V-VI zajmują w gminie powierzchnię około 100 ha tj. 1% powierzchni użytków rolnych.

Łącznie około 89% powierzchni użytków rolnych w gminie Wysoka podlega większym lub mniejszym rygorom ochronnym.

Ochrona powierzchni ziemi obejmuje rekultywację terenów zdegradowanych, głównie przez powierzchniową eksploatację surowców mineralnych. Powierzchnie te powinny być zalesione lub w inny sposób gospodarczo wykorzystane. Najwięcej terenów narażonych na degradację jest w strefie Wzgórz Wysockich oraz w miejscach eksploatacji surowców mineralnych w Czajczu i Wysokiej.

Istnieje obowiązek racjonalnej eksploatacji złóż surowców mineralnych.

5.5. Ochrona świata roślinnego i zwierzęcego

Prowadzona gospodarka leśna zgodnie z zatwierdzonymi planami urządzania lasów dla Nadleśnictwa Kaczory oraz uproszczonymi planami urządzenia lasów niepaństwowych zapewni prawidłowy stan drzewostanów leśnych.

Szczególne zasady gospodarowania są ustalone dla lasów ochronnych, których powierzchnia wg Zarządzeń Ministra OŚZNiL zatwierdzających plany urządzenia lasów dla Nadleśnictwa Kaczory wynosi 634,05 ha, w tym lasów wokół miast 633,41 ha i lasów nasiennych 0,64 ha. Lasy ochronne w gminie Wysoka zajmują 37,76% ogólnej powierzchni lasów. Las nasienny ustanowiony został w oddziale 162f obrębu Grabówno.

Lasy ochronne wokół miast ustanowione zostały w oddziałach: od 33 do 44, od 156 do 160, od 163 do 166 i od 170 do 174 obrębu Grabówno.

Ochroną i racjonalną gospodarką powinny być objęte inne zadrzewienia w gminie, w tym zieleń parkowa, cmentarna, śródpolna, szpalerowa wzdłuż dróg i cieków, a także izolacyjna spełniająca zadania ochronne dla terenów przyległych do wysypiska odpadów i oczyszczalni

ścieków.

Ochronie podlegają również rzadkie i reliktowe gatunki roślin, głównie rosnące na terenach bagiennych oraz świat zwierzęcy, w tym szczególnie gatunki rzadko występujących ptaków oraz ptaki brodzące, w tym również bocian biały.

Ogólnie w gminie Wysoka nie ma dużo gatunków roślin i zwierząt o ponad powszechnym występowaniu.

6. ŚRODOWISKO KULTUROWE

6.1. Rys historyczny

Miasto i gmina Wysoka położona jest na terenach znajdujących się na pn. od rzeki Noteci, na obszarze historycznej Krajny, leżącej na pograniczu Wielkopolski i Pomorza. Region ten jest atrakcyjny turystycznie ze względu na walory historyczne i kulturowe.

Tereny północnej krawędzi środkowego odcinka Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej zaczęto intensywniej zasiedlać w neolicie (młodszej epoce kamienia trwającej 4500 do 2300 - 1800 lat p.n.e.) kiedy to grupy ludzi z Wielkopolski zaczęły przedostawać się na pn. brzeg Noteci.

Tereny te nie należały do zbyt dogodnych dla społeczeństw rolniczych, choć istniały tu warunki dla hodowli zwierząt. Epokę tę reprezentują głównie zabytki ruchome odnalezione w Wysokiej, Rudnej oraz groby neolityczne kultury ceramiki sznurowej 2600 - 1800 lat p.n.e. w Tłukomach. Znaleźiska z okresu brązu ok. 1800 - 650 lat p.n.e. odkryto także w Rudnej (skarby brązowy) i Tłukomach. Najliczniej reprezentowana jest epoka żelaza, okres holszacki 650 - 400 lat p.n.e. i okres latoński. W tym czasie tereny te zamieszkiwała ludność kultury wschodnio-pomorskiej, była ona lokalną grupą kaszubską kultury łużyckiej, która przesuwała się w okresie holszackim w kierunku pd., ku Noteci. Pozostałością po tej kulturze są liczne groby skrzynkowe odnalezione w Mościskach, Wysokiej, Czajczu i Młotkowie. W początkach epoki żelaza od ok. 650 lat p.n.e. osadnictwo Krajny ustabilizowało się dając podstawy do rozwoju społeczeństw we wczesnym średniowieczu. W okresie wczesnego średniowiecza (V/VI w. - do poł. XIII w. w wyniku zrywania więzi rodowo-plemiennych i formowania związków sąsiedzkich rozpoczyna się scalanie terytoriów plemiennych w większe jednostki, a następnie w pierwszy organizm państwowy. Świadectwem tych procesów są 2 osady wczesnośredniowieczne oraz grodzisko nizinne w Wysocze.

W okresie tworzenia się Państwa Polskiego ziemie te były terenem przygranicznym pomiędzy Pomorzem a Wielkopolską, do której zostały przyłączone przez Bolesława Krzywoustego. Obszary te były słabo zaludnione i dopiero od końca XIII wieku rozpoczyna się intensywniejsze osadnictwo ze strony Pałuk i Kujaw. Od 2 połowy XIII wieku tereny te zaczynają być wymieniane w źródłach historycznych.

Najstarszą miejscowością na terenie gminy jest Wysoka, wzmiankowana już w 1260 roku, kiedy książę Bolesław Pobożny podarował ją Mikołajowi z Gostynia z rodu Łodziów. Powstała ona przy odgałęzieniu szlaku komunikacyjnego łączącego Poznań z Gdańskiem z przeprawą przez Noteć pod Białośliwiem. Wysoka wzmiankowana jest ponownie w 1348

i 1366 roku kiedy wieś została nadana Jakubowi Wolterowi i Heningowi Guntersburg przez króla Kazimierza Wielkiego, którzy otrzymali przywilej dla Wysokiej, lecz nie wiemy czy był to przywilej lokacyjny, czy potwierdzenie praw. W XV wieku należała do rodziny Danaborskich, a pod koniec XV wieku krótko do Grudzińskich, następnie Kościeleckich i przez cały czas aż do rozbiorów była własnością szlachecką Chojeńskich, Smoguleckich, Tuczyńskich, Potulickich. Początki kilku wsi leżących na terenie gminy Wysoka także sięgają średniowiecza: Jeziorki Kosztowskie wzmiankowane w 1378 roku, Młotkowo w 1427 roku, Mościska w 1427 roku, Bądecz w 1432 roku, Wysoką Małą w 1480 roku. Pozostałe wsie wzmiankowane na przestrzeni XVIII i XIX wieku. Według dr Alicji Biranowskiej - Kurz lokacja miasta Wysoka nastąpiła pomiędzy 1398 a przed 1520 rokiem, gdyż w latach 1520-21 Wysoka była już miastem na prawie magdeburskim, lecz przywilej lokacyjny zaginął w czasie pożaru. Dla lokacji miasta wybrano, nie rozwidlenie dróg z Białośliwia w kierunku Łobzenicy, lecz ich lokalne odgałęzienie w kierunku Krajenki biegnące na południe od wzniesień, gdzie utworzył się duży plac być może targowy, będący przez długi czas całym założeniem miejskim. Pierwotnie mógł on mieć kształt owalu przekształconego w trapez w czasie nowożytnych regulacji. Samo rozgałęzienie nie mogło być wykorzystane pod tereny miejskie, gdyż otaczały je podmokłe łąki. Miasto Wysoka należało do niewielkich miast Krajny i było ośrodkiem lokalnej wymiany płodów rolnych i wytworów rzemiosła oraz pełniło rolę centrum parafialnego skupionego wokół pierwotnego kościoła p. w. Św. Marcina. W 1578 roku w mieście było 20 rzemieślników, a jarmarki odbywały się cztery razy w roku. Wśród właścicieli miasta bardzo ważną rolę odegrała Apolinara Eleonora ze Smoguleckich Tuczyńska, kasztelanowa gnieźnieńska, która w 1695 roku sprowadziła tutaj kanoników regularnych reguły św. Augustyna z opactwa trzemeszeńskiego oraz uzyskała w 1707 roku od papieża Klemensa IX zezwolenie na założenie i budowę, zachowanych do czasów obecnych, nowego klasztoru i kościoła p.w. Matki Boskiej Różańcowej, co zrealizowano do około 1715 roku. Konsekracja świątyni nastąpiła w 1729 roku, już po śmierci fundatorki, która spoczywa w krypcie kościoła. Klasztor skasowano w 1785 roku na skutek zarządzeń władz pruskich i po przekształceniach pełni on funkcję plebanii, a barokowy kościół jest od tego czasu świątynią parafialną. Do 1854 roku teren przykościelny opasany był rowem z dwiema bramami, a w połowie XIX wieku zastąpiono go murem.

Do parafii Wysoka należało wiele miejscowości: Wysoka miasto i wieś, Wysoczka, Czajcze, Młotkowo, Bądecz, Mościska, Kostrzynek i Eleonorka. W dniu 13.04.1722 roku, po wielkim pożarze miasta, Apolinara Eleonora ze Smoguleckich Tuczyńska nadała Wysokiej nowy przywilej potwierdzający wcześniejsze prawa, rozszerzone o możliwość warzenia piwa i pędzenia wódki oraz zakładania cechów zatwierdzonych przez dwór. W tym okresie

prawdopodobnie przeprowadzono regulację miasta, co mogło się wiązać z powstaniem, regularnej wschodniej pierzei rynku oraz powstaniem dwóch bloków zabudowy wkomponowanych we wschodnią partię wcześniejszego placu targowego. W wyniku tych regulacji kościół znalazł się na wschód od rynku, a sam główny plac otrzymał regularny kształt, zaś dawna owalnica zachowała się w przekształconej zbliżonej do trapezu formie. Prawdopodobnie po 1722 roku zaczęła powstawać zabudowa wzdłuż traktów, rozciągając obszar miasta w trzech kierunkach; na wschód, południe i północny - zachód, co potwierdza przyrastająca ilość zabudowy: w 1788 roku były tu 63 domy i 346 mieszkańców, w 1837 roku było 80 domów i 755 mieszkańców, w 1850 roku było 118 domów i 1044 mieszkańców.

Pod względem administracji kościelnej Wysoka należała do archidiecezji gnieźnieńskiej. Do czasów pierwszego rozbioru Polski w 1722 roku tereny te przynależały do Wielkopolski, wchodząc w skład powiatu nakielskiego i województwa kaliskiego. Po przyłączeniu do Prus obszar ten włączony został do Obwodu Nadnoteckiego i znalazł się w powiecie nakielskim, a od 1818 roku w nowoutworzonym powiecie wyrzyskim w tzw. Regencji Bydgoskiej. W 1846 roku wybuchł pożar, który zniszczył prawie całe miasto, oprócz zespołu kościelnego. Nastąpiła wtedy całkowita wymiana substancji mieszkaniowej, a najstarsze istniejące do dziś domy mogą pochodzić z lat 1846-50. W 1861 roku miasto zamieszkiwało 1154 mieszkańców, w tym: 4 kupców, 3 piekarzy, 2 rzeźników, 16 krawców, 12 stolarzy, 9 szewców, 3 szynkarzy, 7 garncarzy, 4 kowali, 4 stelmachów, 2 sukienników, 2 szklarzy, iglarz, siodlarz, 3 ślusarzy, bednarz, rogownik, szmuglarz. Rolnictwem zajmowało się 31 rodzin, a wielu rzemieślników wynajmowało się w lecie na dniówki w okolicy. W tym okresie w mieście były 103 domy, 3 szkoły, 20 budynków o funkcji przemysłowej oraz 201 o funkcji gospodarczej. Pomiędzy 1883 i 1885 rokiem wzniesiono na środku rynku, obecnie Plac Powstańców Wielkopolskich, murowany z czerwonej cegły kościół ewangelicki, rozebrany w latach 70-ych XX wieku. Kościół ewangelicki i katolicki były dominantami wysokościowymi wśród parterowej i piętrowej zabudowy miejskiej. Kościół ewangelicki otoczony był grupą lip, zastąpioną przez obecną przypadkowo nasadzoną zieleń.

Wszystkie gminy wyznaniowe posiadały założone w przeciągu XIX wieku cmentarze na wzgórzach, tam również znajdował się założony być może w XVIII wieku cmentarz choleryczny.

Do ważniejszych budynków na terenie miasta należał ratusz z mieszkaniem burmistrza usytuowanym przy Pl. Wolności nr 1 - obecnie biblioteka. W zachodniej pierzei Placu Powstańców Wielkopolskich, na narożniku z ul. Strzelecką zachowała się pastorówka, obecnie dom mieszkalny, a plac Studzienny, z współczesnym budynkiem księgarni, pełnił rolę małego

targu świńskiego.

W 1895 roku oddano do użytku Wyrzyską Kolej Powiatową, początkowo funkcjonowała ona na trasie Białośliwie, Kocik - Młyn, Pobórka, Niezychowo Jeziorki, Czajcze, Kijaszkowo, Kruszki, Szerbin do Łobzenicy, z odgałęzieniem z Czajcza do Wysokiej. Wybudowano również, obecnie rozebrany, odcinek Białośliwie - Kocik Młyn, Mościska, Stare, Wysoka. Kolej ta była koleją wąskotorową o największym rozstawie torów wynoszącym 600 mm i miała przyczynić się do ożywienia gospodarczego tych terenów poprzez sprawniejszy przewóz płodów rolnych, a następnie ludzi. Ostatecznie w 1913 roku Wyrzyska Kolej Dojazdowa posiadała łączną długość 150 km i była najdłuższą linią wąskotorową na ziemiach polskich pod zaborem pruskim. Po odzyskaniu niepodległości była własnością Powiatowego Związku Samorządowego z oficjalną nazwą „Wyrzyskie Koleje Powiatowe” z dyrekcją w Białośliwiu.

Po 1920 roku okolice znalazły się nieopodal północno - zachodniej granicy Polski w powiecie wyrzyskim włączonym do województwa poznańskiego, a od 1938 roku do województwa pomorskiego. Po latach zaboru przejmowano z rąk Niemców administrację, pocztę, kolej, posiadłości urzędowe. W latach 1929-30 miasto otrzymało kanalizację, a następnie światło elektryczne.

Po wybuchu drugiej wojny światowej jesienią 1939 roku na stoku tzw. Gór Wysockich, znajdujących się na południowy - zachód od miasta, hitlerowcy rozstrzelali 19 Polaków. Obecnie zwłoki ich spoczywają na cmentarzu w Wysokiej. Miejsce egzekucji upamiętnione jest pomnikiem.

Po 1945 roku Wysoka wraz z powiatem wyrzyskim weszła w skład województwa bydgoskiego, a w latach 1975 - 98 po podziale powiatu wyrzyskiego włączona była do województwa pilskiego.

6.2. Obiekty w rejestrze zabytków

Czajcze

1. Dwór, mur., poł. XIX w.	Nr rej.A-777/96
2. Park dworski, poł. XIX w.. XX w.	Nr rej.A-396/81
3. Stajnia z magazynem zboż., mur., 1941 r.	Nr rej.A-778/96

Gmurowo

4. Pałac, mur., 1871 r.	Nr rej.A-434/83
5. Park, mur., 2 poł. XIX w.	Nr rej.A-399/81

Jeziorki Kosztowskie

6. Park, 3 ćw. XIX w.	Nr rej.A-397/81

Młotkowo

7. Dwór, mur., poł. XIX w.	Nr rej.A-626/89
8. Ogród dworski 1859 r.	Nr rej.A-763/95

Mościska

9. Dwór, mur., poł. XIX w.	Nr rej.A-547/87
10. Park, mur., poł. XIX , XX w.	Nr rej.A-398/81

Tłukomy

11. Dwór ob. dom parafialny, mur., poł. XIX w.	Nr rej.A-136/76
12. Park, poł. XIX, XX w.	Nr rej.A-394/81

Wysoka

13. Kościół par. p. w. NMP Różańcowej, mur., 1707	Nr rej.A-297/33

Wysoka Mała

14. Park dworski XIX w.	Nr rej.A-395/81

Wysoczka

15. Grodzisko wczesnośredniowieczne	Nr rej.A-333/81

6.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską

Bądecz

1. Zespół kościoła ewangelickiego ob. p.w. św. Józefa:
  - a) kościół, mur., 1876 r.
  - b) plebania, mur., pocz. XX w.
  - c) dzwonnica, żeliwo, 3 ćw. XIX w.
2. Zespół dworski z folwarkiem:
  - a) park krajobrazowy, poł. XIX w. przekształcony XIX/XX w.
  - b) dawna stajnia, mur., ok. 1870 r.
  - c) wielofunkcyjny budynek gospodarczy, mur., drewn. 1894 r.
  - d) chlewnia, mur., k. XIX w.
  - e) gorzelnia, mur., 1875 r.
3. Budynek straży pożarnej nr 24, mur., 2 poł. XIX w.
4. Budynek straży granicznej, ob. dom nr 49, mur., ok. 1920 r.
5. Budynek straży granicznej, ob. dom nr 54, mur., 1 ćw. XX w.
6. Cmentarz katolicki, czynny 1934 r.
7. Dom nr 11, mur., pocz. XX w.
8. Dom nr 13, mur., kam., k. XLX w.
9. Dom nr 14, mur., kam., pocz. XX w.
10. Dom nr 51, mur., pocz. XX w.
11. Dom nr 61, mur., pocz. XX w.

Czajcze

12. Zespół dworski - parkowy z folwarkiem
  - a) Mauzoleum Heinricha Kupfera, mur., kam., 3 ćw. XIX w.
13. Szkoła nr 26, mur., ok. 1900 r.
14. Stacja kolejki wąskotorowej, mur., pocz. XX w.
15. Leśniczówka Czajcze nr 84, mur., pocz. XX w.
16. Cmentarz ewangelicko - augsburski, nieczynny, pocz. XX w.
17. Dom nr 17, mur., 2 poł. XIX w.
18. Dom nr 23, mur., pocz. XX w.
19. Dom nr 38, mur., 1937 r.

Gmurowo

20. Oficyna nr 3, mur., ok. 1900 r.

Jeziorki Kosztowskie

21. Zespół dworsko - parkowy

a) kaplica grobowa, mur., 3 ćw. XIX w.

22. Szkoła nr 6, mur., ok. 1900 r.

23. Cmentarz ewangelicko - augsburski, nieczynny, XIX/XX w.

24. Dom nr 12, mur., ok. 1900 r.

25. Dom nr 14, mur., 2 poł. XIX w.

Kijaszkowo

26. Zespół folwarczny, 4 ćw. XIX w.:

a) pałac, ob. Dom Dziecka, 2 poł. XIX w., 1908, 1923 r.

b) park, k. XIX w.

c) gorzelnia, mur., 4 ćw. XIX w.

27. cmentarz ewangelicki, poł. XIX w.

28. Szkoła, mur., ok. 1900 r.

29. Dom nr 3, mur., 3 ćw. XIX w.

30. Dom nr 14, mur., pocz. XX w.

Kostrzynek

31. Zespół dworsko - parkowy z folwarkiem:

a) oficyna nr 34, mur., 3 ćw. XIX w.

b) brama do założenia dworskiego, mur., poł. XIX w.

c) stajnia, mur., 1886 r.

d) stodoła, mur., 1886 r.

e) park krajobrazowy, poł. XIX, XX w.

32. Cmentarz rodowy, ewangelicki, nieczynny, 2 poł. XIX w.

Wysoka Mała

33. Zespół dworski z folwarkiem:

a) dwór ob. szkoła, pocz. XIX, XX w.

b) brama do założenia folwarcznego, mur., ok. 1870 -80.

- c) oficyna mieszkalna administratora, stajnia , mur., 1899 r.
- d) owczarnia, mur., pocz. XX w.
- e) obora, mur., pocz. XX w.
- f) stajnia, mur., 1909 r.

34. Cmentarz ewangelicko - augsburski, nieczynny, pocz. XIX w.

Młotkowo

35. Zespół dworsko - parkowy:

- a) dwór nr 20, mur., 1 poł. XIX,XX w.
- b) park, XIX w.
- c) stodoła, mur., k. XIX, pocz. XX w.

36. Cmentarz ewangelicko - augsburski, nieczynny, k. XIX, pocz. XX w.

Mościska.

37. Zespół dworski z folwarkiem:

- a) spichlerz, mur., ok. 1870, 1885 r.
- b) obora, mur., ok. 1870, 1896 r.

38. Szkoła nr 9, mur., ok. 1900 r.

39. Dom nr 10, mur., pocz. XX w.

40. Dom nr 29, mur., pocz. XX w.

41. Dom nr 30, mur., pocz. XX w.

42. Dom nr 34, drewn., lata 30-te XX w.

43. Dom nr 35, drewn., lata 30-te XX w.

44. Cmentarz katolicki, nieczynny, ok. 1830 r.,

45. Cmentarz ewangelicki, nieczynny, XIX/XX w.

Nowa Rudna

46. Zespół dworsko -parkowy z folwarkiem:

- a) dwór, mur., 2 poł. XIX w., pocz. XX w.
- b) spichlerz, mur., 1909 r.
- c) park, poł. XIX, pocz. XX w.

Rudna

47. Kościół ewangelicki, ob. filialny p.w. św. Józefa, mur., 1905 r.

48. Dom nr 2, mur., 2 poł. XIX w.
49. Dom nr 6, mur., pocz. XX w.
50. Dom nr 12, mur., 3 ćw. XIX w.
51. Dom nr 15, mur., pocz. XX w.
52. Dom nr 17, mur., pocz. XX w.
53. Dom nr 19, mur., 2 poł. XIX w.
54. Gorzelnia, mur., 1901 r.
55. Cmentarz ewangelicko - augsburski, XIX w.
56. Miejsce po cmentarzu ewangelickim z poł. XIX w.

Stare

57. Zespół dworsko - parkowy:
  - a) dwór, mur., 2 poł. XIX w.
  - b) park, poł. XIX, XX w.
  - c) magazyn zbożowy, mur., pocz. XX w.
58. Szkoła nr 23, mur. Ok.. 1900 r.
59. Dom nr 3, drewn., lata 30-te XX w.
60. Dom nr 21, mur., ok. 1900 r.
61. Cmentarz ewangelicko - augsburski, nieczynny, pocz. XX w.
62. Cmentarz rodowy, nieczynny, 1868 r.

Tłukomy

63. Kościół ewangelicki, ob. filialny p. w. Św. Mikołaja, mur., 1912 r.
64. Szkoła nr 37, mur., pocz. XX w.
65. Budynek straży pożarnej, mur., 1 ćw. XX w.
66. Dom nr 5, mur., pocz. XX w.
67. Dom nr 12, mur., pocz. XX w.
68. Dom nr 14, mur., pocz. XX w.
69. Dom nr 17, mur., 2 poł. XIX w.
70. Dom nr 19, mur., k. XIX w.
71. Dom nr 21, mur., 1912 r.
72. Zespół domu nr 32:
  - a) dom, mur., 1934 r.
  - b) stodoła, mur., k. XIX w.
73. Dom nr 33, mur., 4 ćw. XIX w.

74. Dom nr 39, mur., k. XIX w.
75. Dom nr 40, mur., k. XIX w.
76. Dom nr 52, mur., pocz. XX w.
77. Dom nr 55, mur., pocz. XX w.
78. Cmentarz ewangelicki, ob. katolicki, poł. XIX w.

Wysoka

79. Zespół kościoła par. p. w. M.B. Różańcowej:
  - a) dzwonnica, mur ./szach.,
  - b) klasztor kanoników regularnych, ob. plebania, mur., XVII w.
  - c) dwie bramy i mur otaczający cmentarz przykościelny, XVIII w.
  - d) cmentarz przykościelny, XIII, pocz. XVIII w.
80. Ratusz, ob. biblioteka, Plac Wolności 1, mur., 2 poł. XIX w.
81. Szkoła, ob. dom, Plac Wolności 7, mur., ok. 1990 r.
82. Dworzec kolei wąskotorowej, mur., XIX/XX w.
83. Park wraz z aleją dojazdową ul. Strzelecka, XIX w.
84. Cmentarz ewangelicki, nieczynny, ul. Ogrodowa, 1 poł. XIX w.
85. Cmentarz katolicki, czynny, ul. Ogrodowa, poł. XIX w.
86. Cmentarz rodowy, ul. Kościelna, 2 poł. XIX w.
87. Cmentarz żydowski, ul. Szkolna, pocz. XIX w.
88. Miejsce kaźni mieszkańców miasta i okolicy Wysokiej z 1939 r.; pomnik z tablicą upamiętniającą,

Ul. Dworcowa

89. Dom nr 1, mur ./szach., poł. XIX w.
89. Dom nr 2, mur./szach., poł. XIX w.
89. Dom nr 3, mur./szach., poł. XIX w.
90. Dom nr 9, mur., 2 poł. XIX w.
91. Młyn nr 9a, mur., pocz. XIX w.
92. Dom nr 17, mur., 1 ćw. XX w.
93. Młyn nr 19, mur., pocz. XX w.
94. Dom nr 21, mur., 1 ćw. XX w.,

Ul. Kościelna

- 95. Dom nr 21, mur., pocz. XX w.
- 96. Dom nr 27, mur., 1915 r.
- 97. Dom nr 31, mur./szach, poł. XIX w.
- 98. Dom nr 34, mur., I ćw. XIX w.
- 99. Dom nr 41, mur., 2 poł. XIX w.

Ul. Ogrodowa

- 100. Dom nr 2, mur., 1 ćw. XX w.
- 101. Dom nr 4, mur., pocz. XX w.
- 102. Dom nr 7, mur., 1 ćw. XX w.

Ul. Pocztowa

- 103. Dom nr 2, mur., pocz. XX w.
- 104. Dom nr 4, mur., 2 poł. XIX w.
- 105. Dom nr 6, mur., 2 poł. XIX w.
- 106. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX w.

Plac Powstańców Wielkopolskich

- 107. Dom nr 1, mur./szach., poł. XIX w.
- 108. Dom nr 2, mur., k. XIX w.
- 109. Dom nr 3, mur., k. XIX w.
- 110. Dom nr 2, mur., k. XIX w.
- 111. Dom nr 5, mur., k. XIX w.
- 112. Dom nr 6, mur., k. XIX w.
- 113. Dom nr 7, mur., k. XIX w.
- 114. Dom nr 8, mur., k. XIX w.
- 115. Dom nr 10, mur./szach., poł. XIX w.
- 116. Dom nr 14, mur., pocz. XX w.
- 117. Dom nr 16, mur., 4 ćw. XIX w.
- 118. Dom nr 17, mur., poł. XIX w.
- 119. Dom nr 19, mur., k. XIX w.

Plac Studzienny

120. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX w.

Ul. Świerczewskiego

121. Dom nr 1, mur., pocz. XX w.

Ul. Św. Walentego

122. Dom nr 1, mur., k. XIX w., przebudowany

123. Dom nr 2, mur./szach., poł. XIX w.

124. Dom nr 4, mur., k. XIX w.

125. Dom nr 5, mur./szach., 1 poł. XIX w.

126. Dom nr 16, mur./glina, poł. XIX w.

127. Dom nr 28, mur., pocz. XX w.

128. Dom nr 37, mur., 1 ćw. XX w.

129. Dom nr 49, mur./szach. 2 poł. XIX w.

130. Dom nr 44, mur., k. XIX w.

131. Dom nr 51, mur., XIX w.

132. Dom nr 52, mur., pocz. XX w.

Plac Wolności

133. Dom nr 4, mur., 2 poł. XIX w.

134. Dom nr 9, mur., 2 poł. XIX w.

135. Dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w.

Na terenie gminy Wysoka znajduje się 570 zewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych, nie ujętych w niniejszym wykazie, a stanowiących dobro kultury i objętych ochroną konserwatorską.

6.4. Charakterystyka zabudowy

O najdawniejszej zabudowie gminy Wysoka wiemy niewiele. Przez wieki w Polsce drewno było najłatwiej dostępnym i najtańszym materiałem używanym do budowy kościołów, dworów i domów mieszkalnych. Z drewna był zbudowany najstarszy na tym terenie kościół w Wysokiej. Od XVII w. pojawia się na terenach zachodniej i północno-zachodniej Polski konstrukcja ryglowa o drewnianym szkielecie z różnymi wypełnieniami: gliną, beleczkami okręconymi słomą i obrzuconymi gliną lub cegłą (tzw. mur pruski). Przykładem tego typu konstrukcji jest XVIII wieczna dzwonnica przy kościele parafialnym w Wysokiej. W tej konstrukcji zbudowana była parterowa część dworu w Wysokiej Małej oraz budynki mieszkalne i gospodarcze na terenie miasta i gminy Wysoka, do lepiej zachowanych należą domy przy ul. Dworcowej 3 i ul. Św. Walentego 49 w Wysokiej i Bądeczu nr 23.

Z architektury murowanej najstarszym i najciekawszym obiektem jest późnobarokowy kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej w Wysokiej wzniesiony przed 1715 rokiem, przebudowany w latach 1799 - 1802. z fundacji Apolinary ze Smoguleckich Tuczyńskiej, kasztelanowej gnieźnieńskiej. Świątynia ta jest budowlą trójnawową z węższym prezbiterium i dwuwieżową elewacją frontową z hełmami z XIX wieku, wewnątrz nakryte są sklepieniami, z bogatym regencyjnym wyposażeniem z czasów budowy kościoła. Przy kościele jest XVIII-wieczna, barokowa plebania, pierwotnie klasztor kanoników regularnych, przekształcony w XIX i XX wieku, ze sklepieniami kolebkowo - krzyżowymi na parterze oraz XIX-wieczna dzwonnica ryglowa, a w murze kościelnym 2 barokowe bramy. Pozostałe kościoły na terenie gminy wzniesiono w 2 połowie XIX wieku i na początku XX wieku. Są to niewielkie murowane świątynie zainspirowane popularnymi w tym okresie formami neoromańskimi i neogotyckimi. Należą do nich kościoły: w Bądeczu z 1876 roku, w Rudnej z 1905 roku, w Tłukomach z 1912 roku. Bardzo interesującym obiektem jest kaplica grobowa Heinricha von Kupfera w parku dworskim w Czajczu, zbudowana w 3 ćw. XIX w. na rzucie 8-boku, nakryta kamienną kopułą z oculusem, będąca przykładem modnego w tym okresie stylu mauretańskiego. Drugim skromniejszym przykładem architektury sepulkralnej jest kaplica grobowa Beutnerów w parku w Jeziorkach Kosztowskich.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego wsi są zespoły dworskie (lub pałacowe) z folwarkami i parkami. Do najstarszych należał, zbudowany we fragmencie skromny dwór z 1 poł. XIX wieku w Wysokiej Małej, powiększony w 2 poł. XIX wieku o część pałacową. Kolejnymi obiektami są: dwór w Tłukomach z poł. XIX wieku, leżący na terenie folwarku rozparcelowanego na początku XIX wieku i znacznie podzielonego w 1908 roku poprzez wybudowanie drogi publicznej na jego terenie oraz dwory w Starem i Młotkowie nr 20

(w centrum wsi). Kilkadziesiąt lat później powstały: eklektyczny pałac w Gmurowie - w 1871 roku i dwór w Mościskach - około 1880 r., zainspirowany neorenesansem francuskim, a na terenie przyległego do niego folwarku zachował się neogotycki spichlerz. Prawdopodobnie w tym okresie powstał dworek w Nowej Rudnej, z wieżą przebudowana na początku XX wieku i dwory w Czajczu i Młotkowie II. W Kijaszkowie skromną rezydencję z końca XIX wieku rozbudowano około 1908 roku na zakład dla dzieci głuchych. Po II wojnie światowej pałac w Kostrzynku przebudowano na blok mieszkalny, zachowała się neogotycka brama wjazdowa, a na fundamentach dworu w Jeziorkach Kosztowskich wybudowano nowy obiekt.

Na terenie Wysokiej najstarsza zabudowa mieszkalna pochodzi z połowy XIX wieku, jest ona charakterystyczna dla małych miast o funkcji rolniczej z domem mieszkalnym usytuowanym kalenicą do ulicy z podwórzem gospodarczym, z zabudową na granicach działki i ogrodem na tyłach. Do najstarszych należą obiekty zabudowane w konstrukcji ryglowej, obecnie często zatynkowanej lub wymienionej na mur pełny, który staje się coraz bardziej popularny w konstrukcji ścian zewnętrznych w 2 połowie XIX wieku. Na początku XX wieku przy Placu Powstańców Wielkopolskich i przyległych ulicach w Wysokiej wybudowano kilka kamienic przyozdobionych skromnym detalem architektonicznym. Na terenie wsi dominują budynki murowane parterowe, usytuowane kalenicowo. nakryte dwuspadowymi dachami z elewacjami ceglanyimi, kamiennymi lub otynkowanymi, czasem ze skromnym detalem architektonicznym typu opaski, gzymsy.

Do ciekawszych obiektów należą budynki szkół w: Jeziorkach Kosztowskich, Kijaszkowie, Tłukomach, Czajczu, Mościskach. Równie interesujące są wybudowane po 1920 roku w pn. części Bądecza, przy granicy polsko - niemieckiej, budynki posterunku celnego i straży granicznej inspirowane neoklasycyzmem. W latach 30-tych XX wieku na terenie Czajcza, Bądecza, Mościsk, Starego, Wysokiej Małej powstały, poza starymi centrami, zespoły drewnianej zabudowy zagrodowej, wzdłuż dróg dojazdowych do wsi lub rozproszonej, tzw. poniatówki. Na tych terenach powszechny był typ zagrody na rzucie prostokąta z domem usytuowanym od frontu zwróconym szczytem do drogi, z narożnym podcieniem, po bokach działki usytuowana była zabudowa gospodarcza ze stodołą z tyłu. Większość tej zabudowy jest silnie przekształcona, w pierwotnym stanie zachowało się trochę budynków mieszkalnych. Z zabudowy przemysłowej nie związanej z folwarkami zachowały się dwa młyny w Wysokiej.

Na terenie gminy Wysoka ważnym dziedzictwem kultury technicznej jest wąskotorowa Wyrzyska Kolej Dojazdowa o rozstawie torów 600 mm, uruchomiona w 1895 roku, zachowana na trasie Białośliwie - Kocik Młyn, Niezychowo, Jeziorki Kosztowskie, Czajcze, Kijaszkowo, Kruszki, Szczerbin, Łobzenica, z odgałęzieniami Czajcze - Wysoka, z dworcami kolejowymi

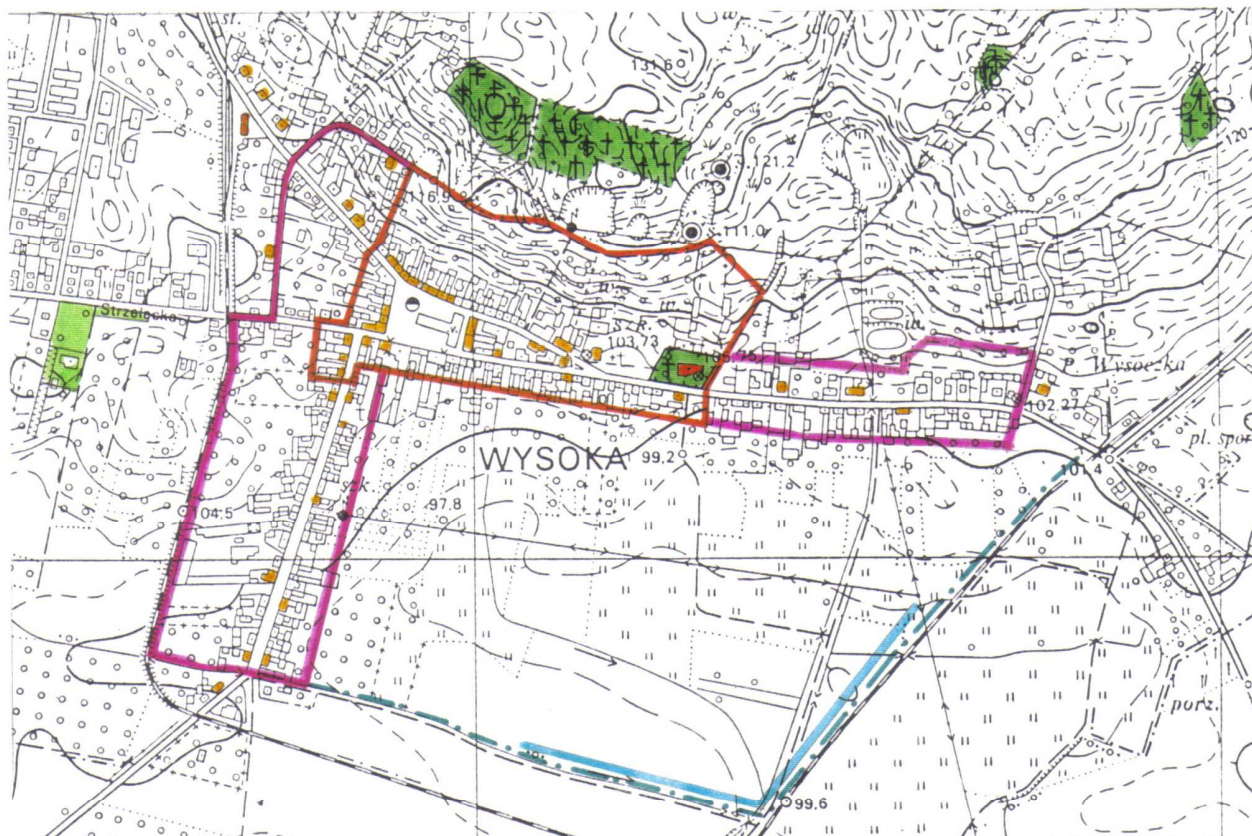
zachowanymi w Wysokiej i Czajczu.

Uzupełnieniem zabudowy na terenie miasta i gminy Wysoka są zabytkowe cmentarze i parki powstałe w XIX i XX wieku oraz aleje drzew. Cmentarze, także te obecnie nieczynne, posiadają czytelny zarys granic, pojedyncze nagrobki i mogiły oraz drzewostan.

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

OZNACZENIA:

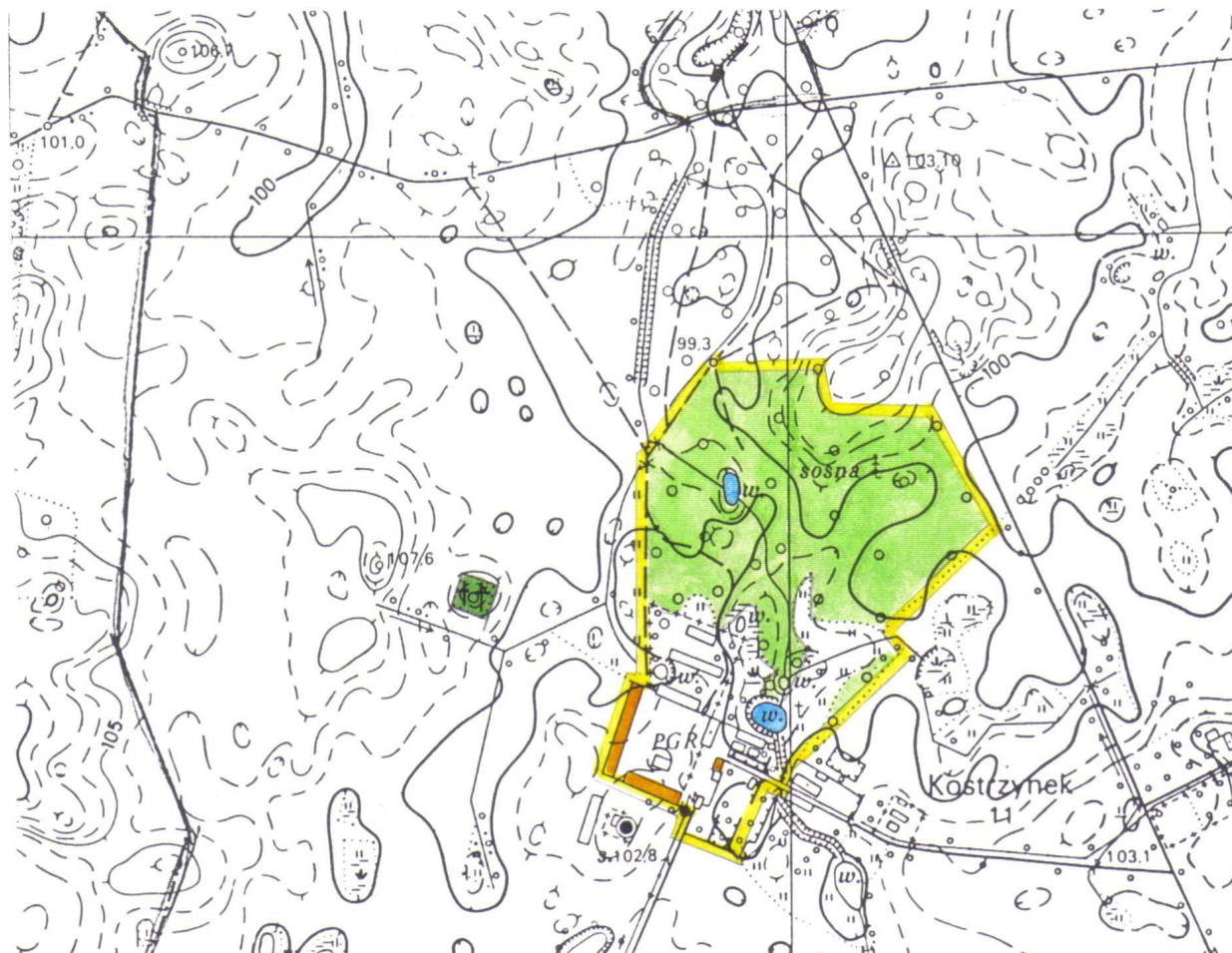
	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU
	STREFA „A” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
	STREFA „B” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
	GRANICA STREFY „K” OCHRONY KRAJOBRAZU
	GRANICA STREFY „E” OCHRONY EKSPOZYCJI

gm. WYSOKA

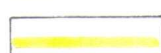
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1 : 10 000

OCHRONA ZABYTKÓW

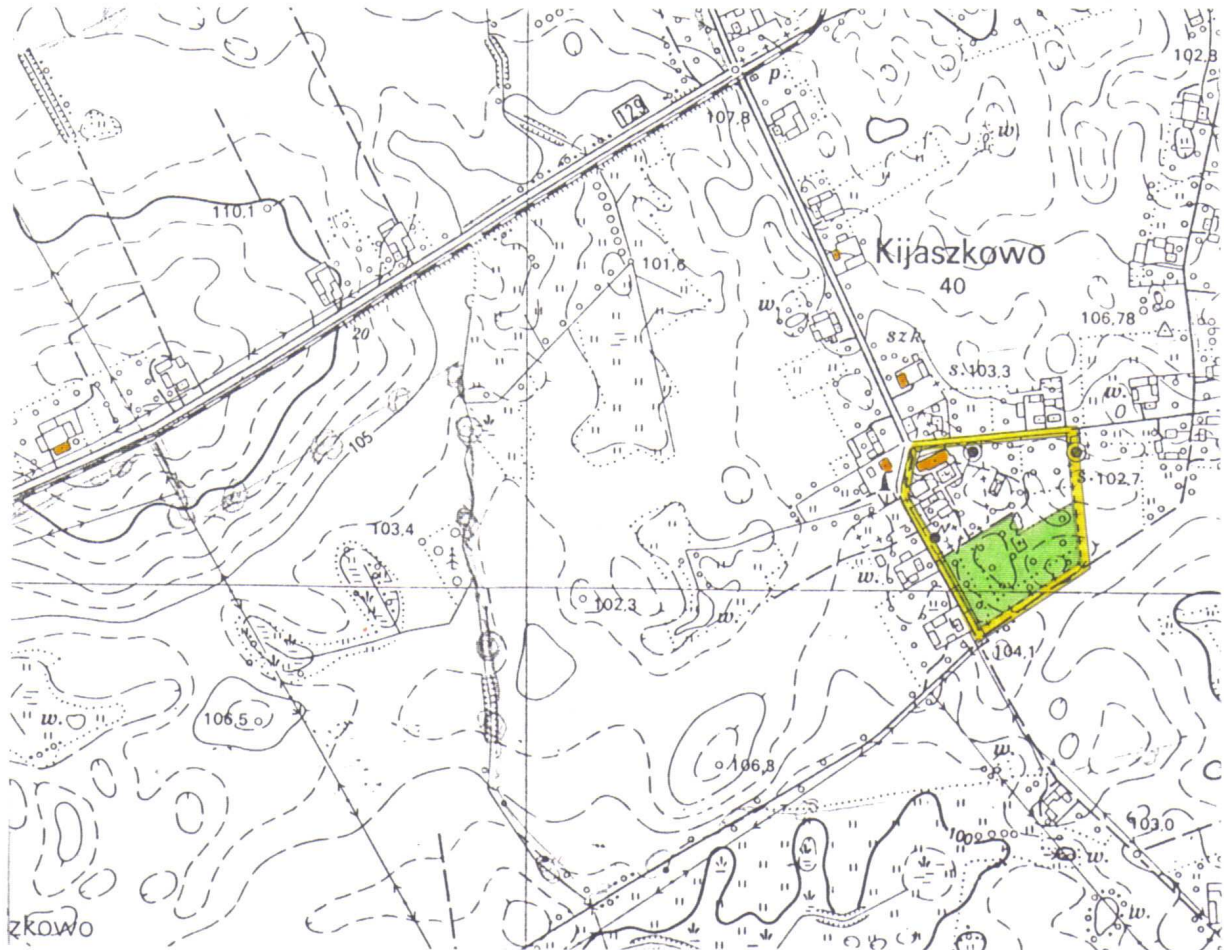
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

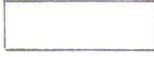

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
1 : 10 000

OCHRONA ZABYTKÓW

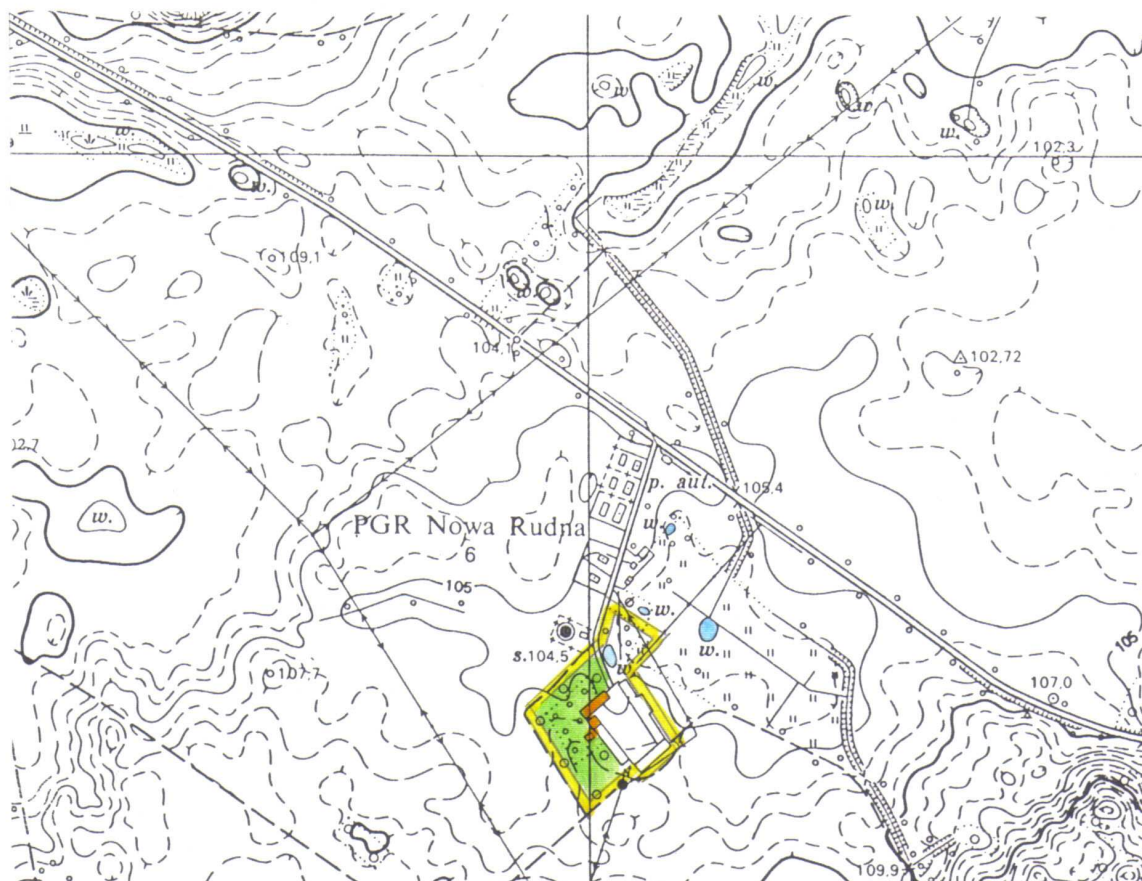

OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW 1 : 10 000

OZNACZENIA:

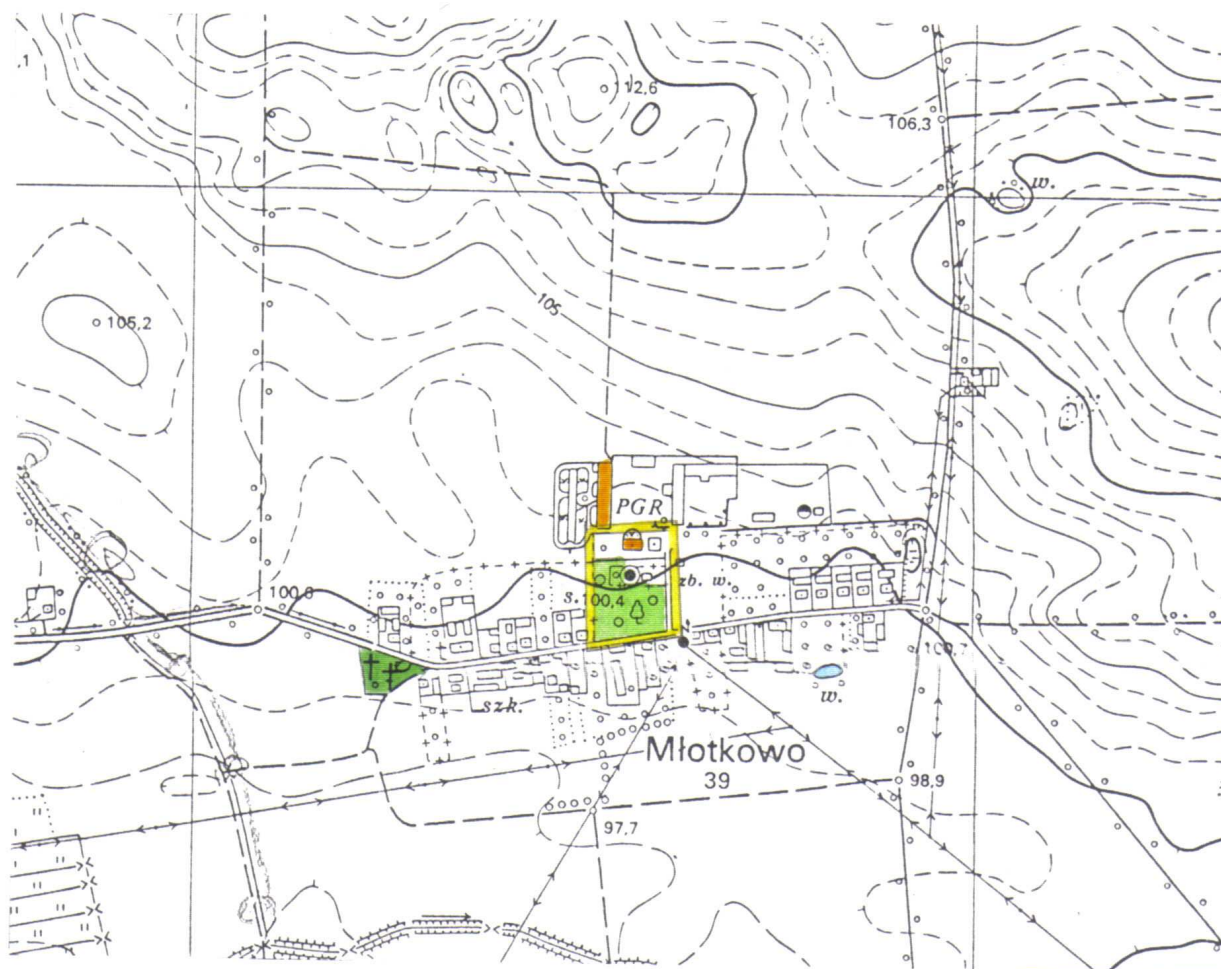
	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

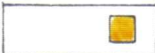

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1 : 10 000

OCHRONA ZABYTKÓW

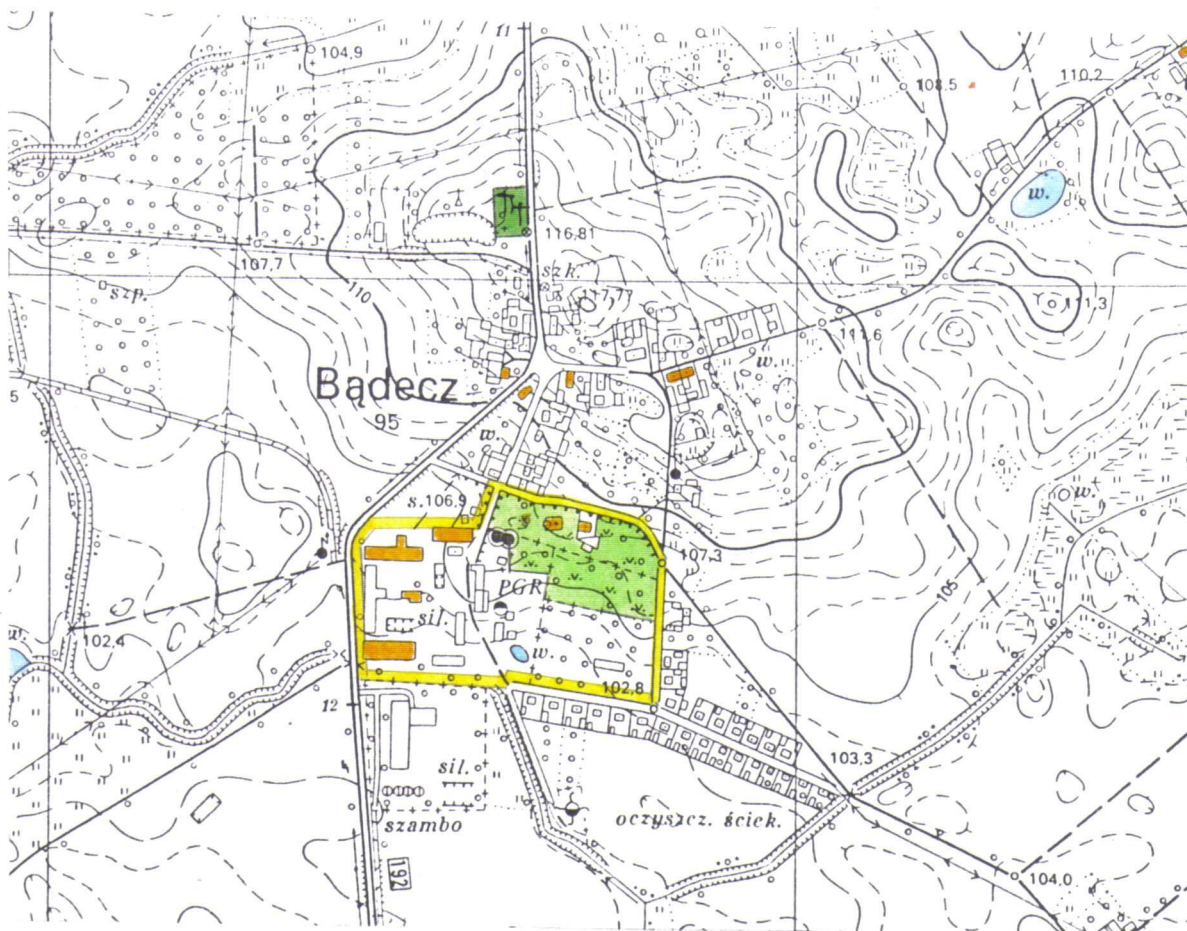
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

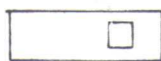
gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
1 : 10 000

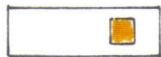
OCHRONA ZABYTKÓW

OZNACZENIA:

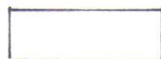
OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU

OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ

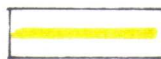
CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ

PARK WPISANY DO REJESTRU

PARK OBJĘTY OCHRONĄ

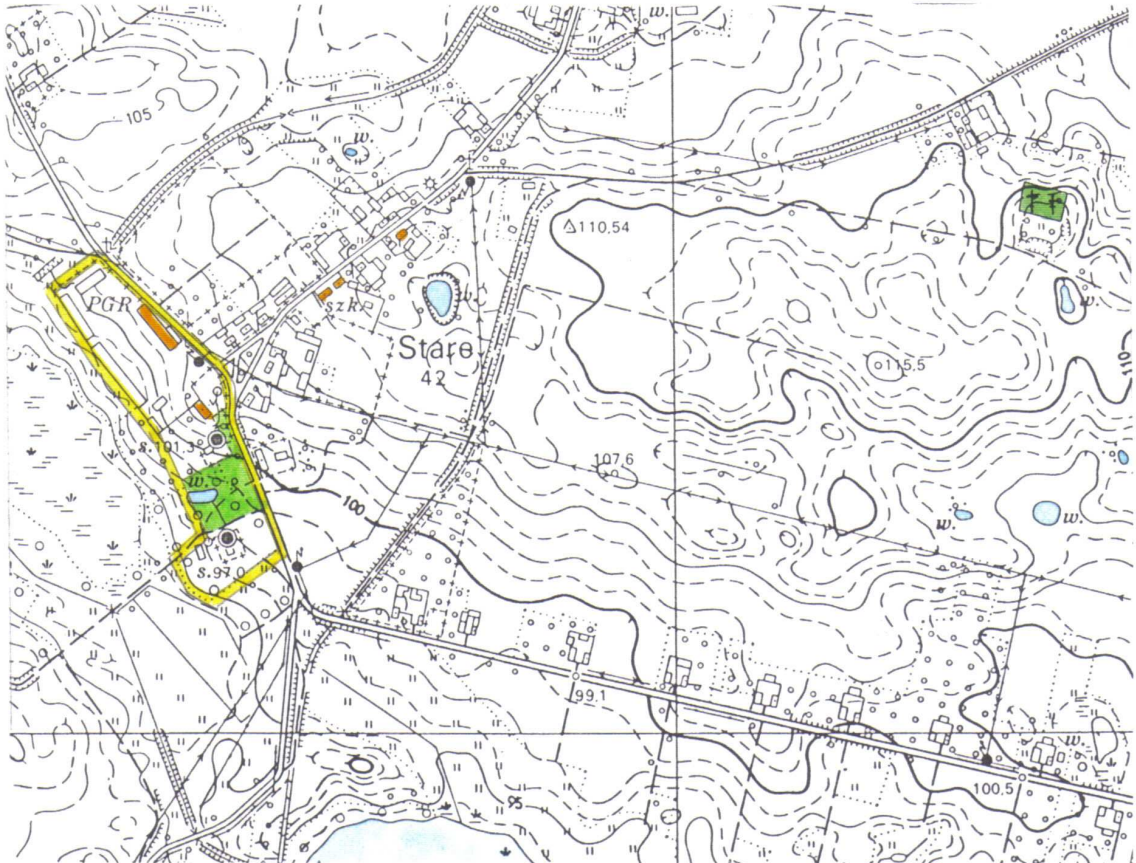

STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

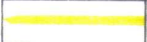
gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

OZNACZENIA:

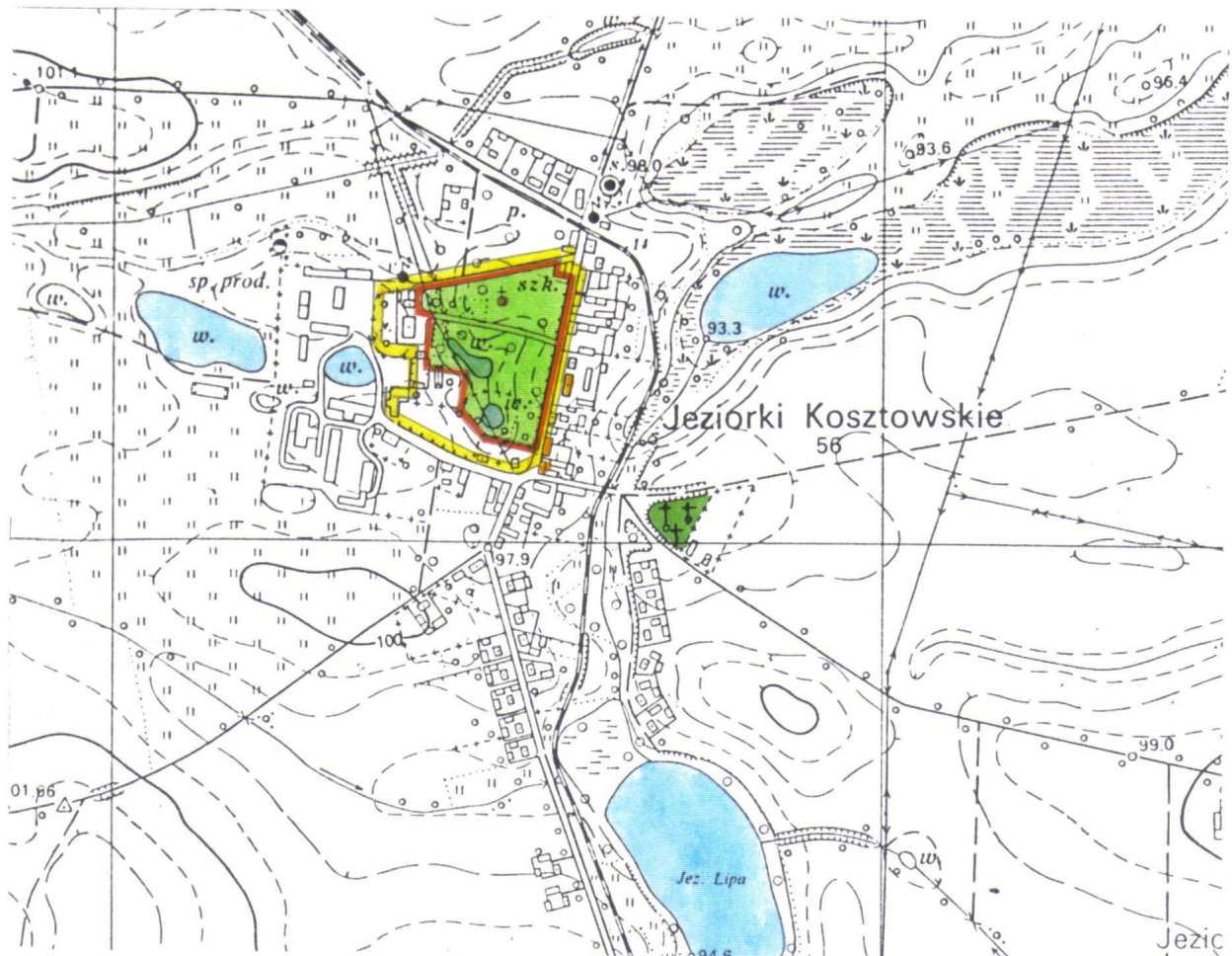
	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

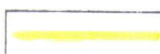
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1 : 10 000

OCHRONA ZABYTKÓW

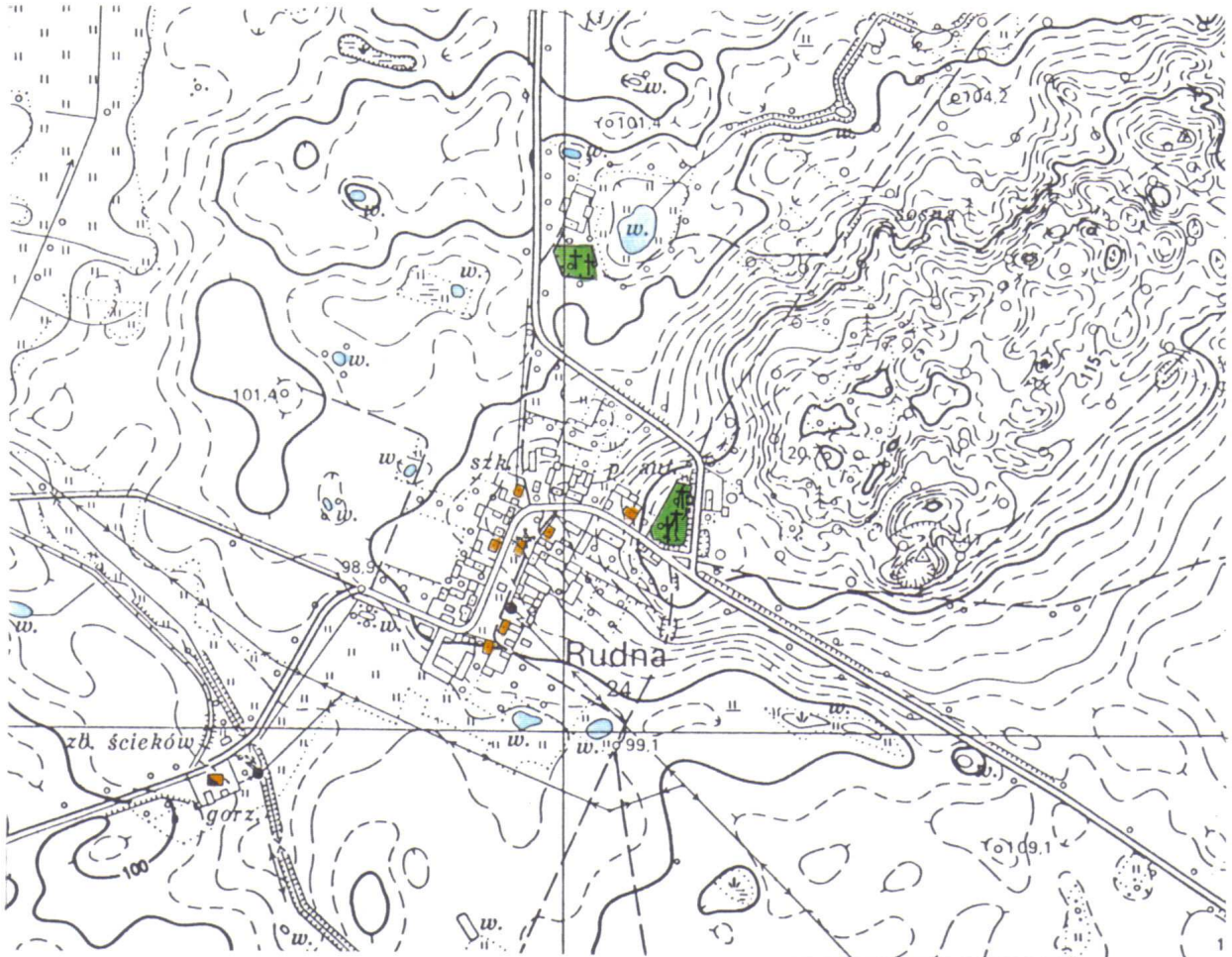
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

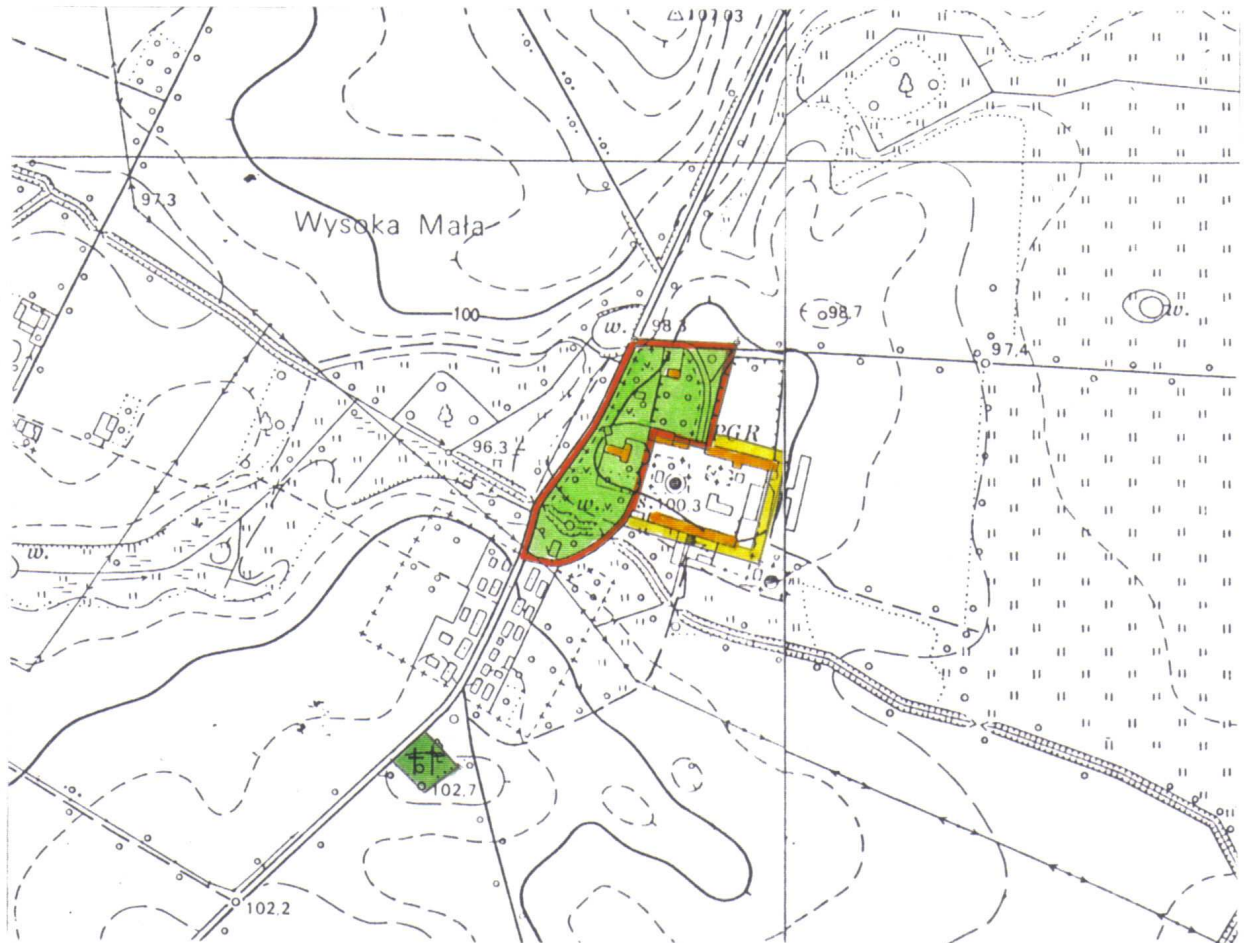
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

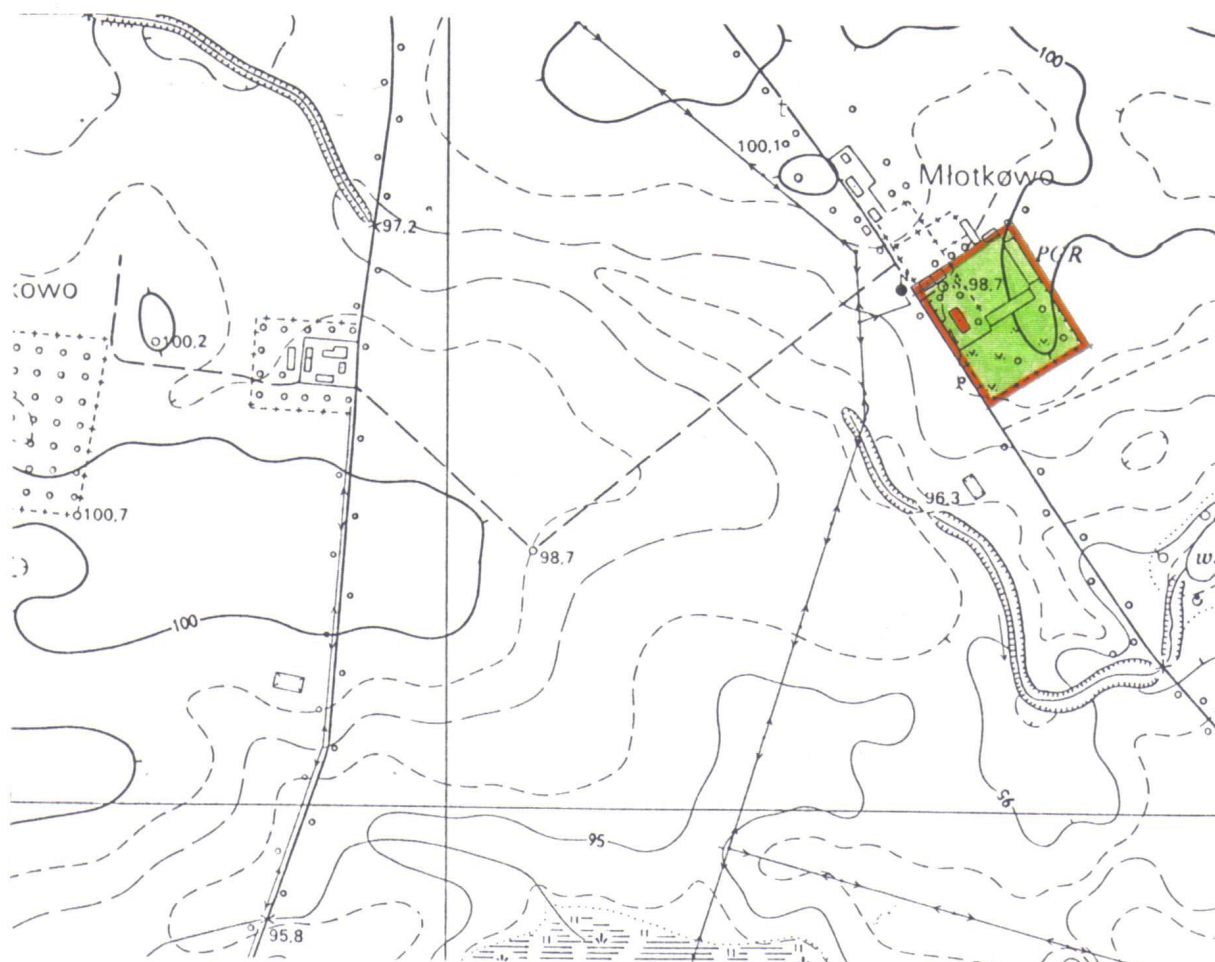
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

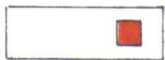

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

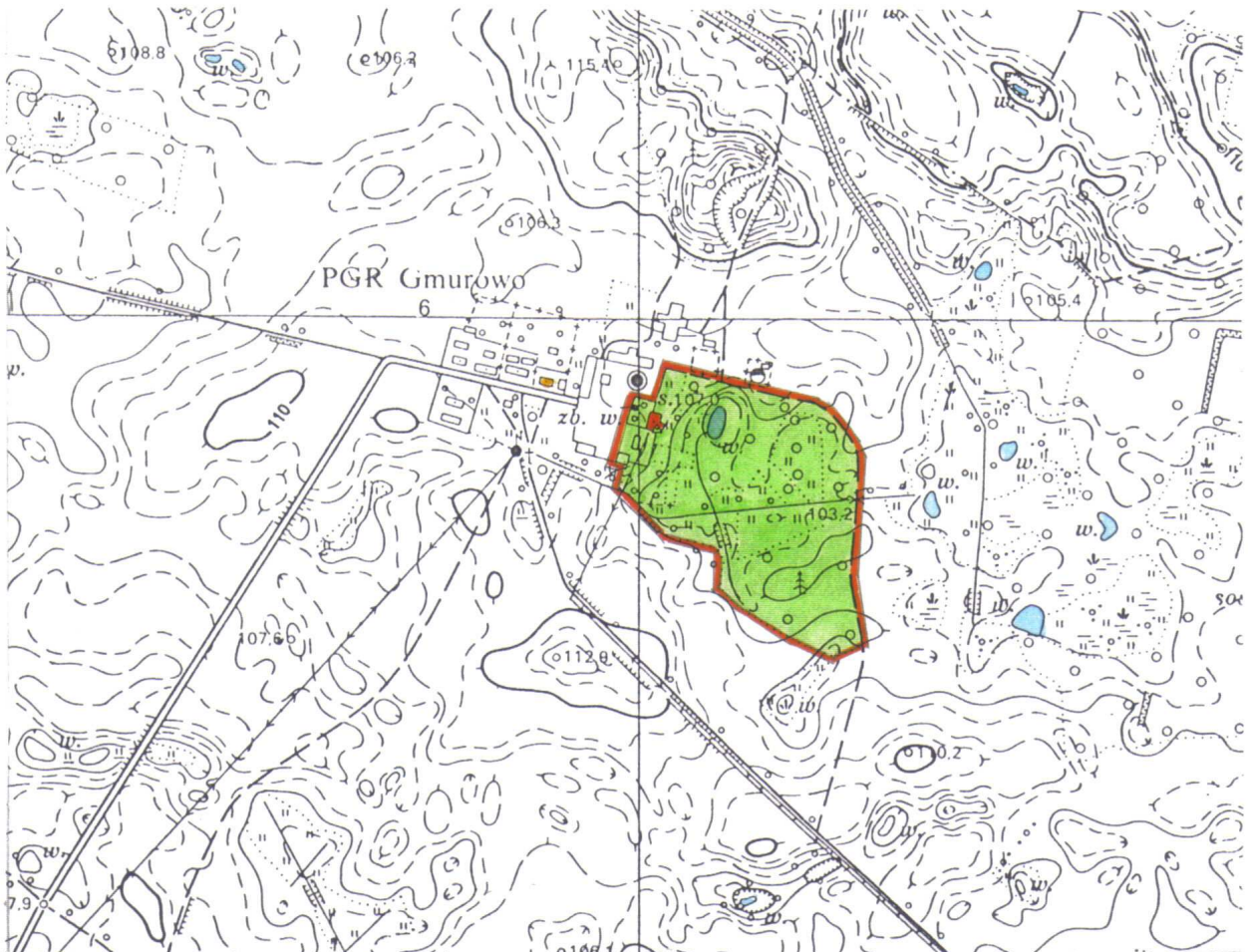
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

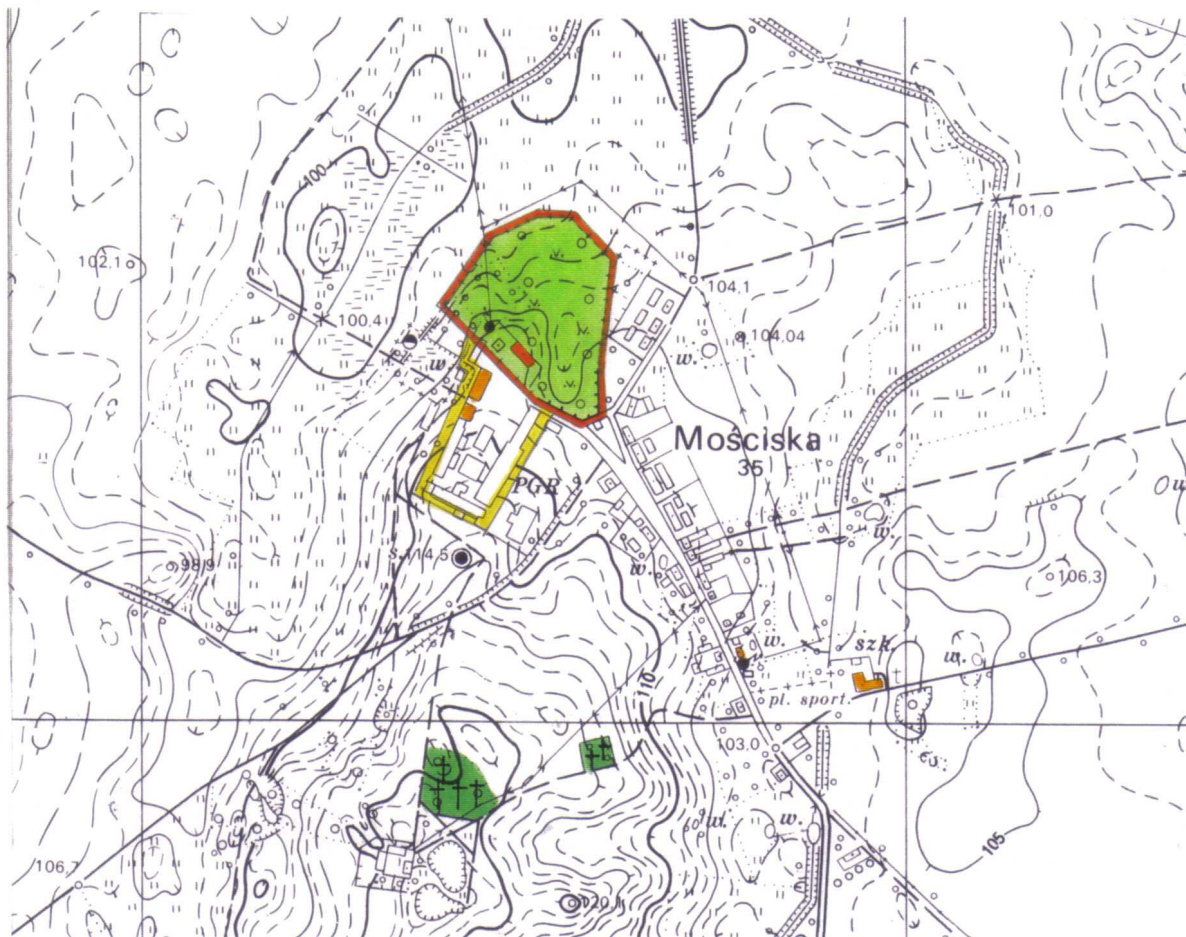

OZNACZENIA:

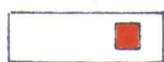
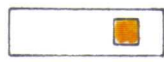

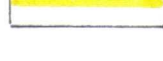
	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
1 : 10 000
OCHRONA ZABYTKÓW

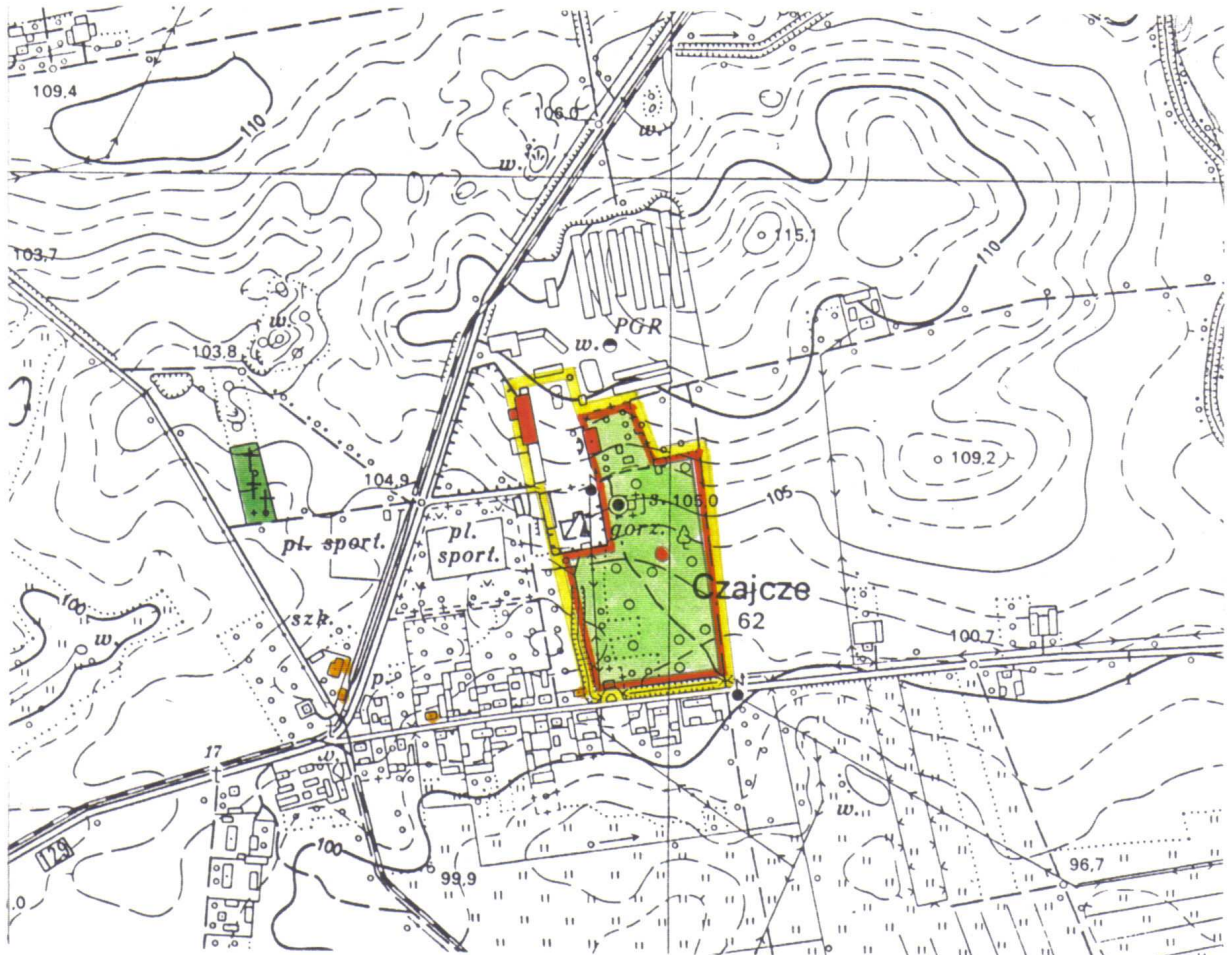
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

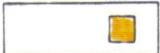

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

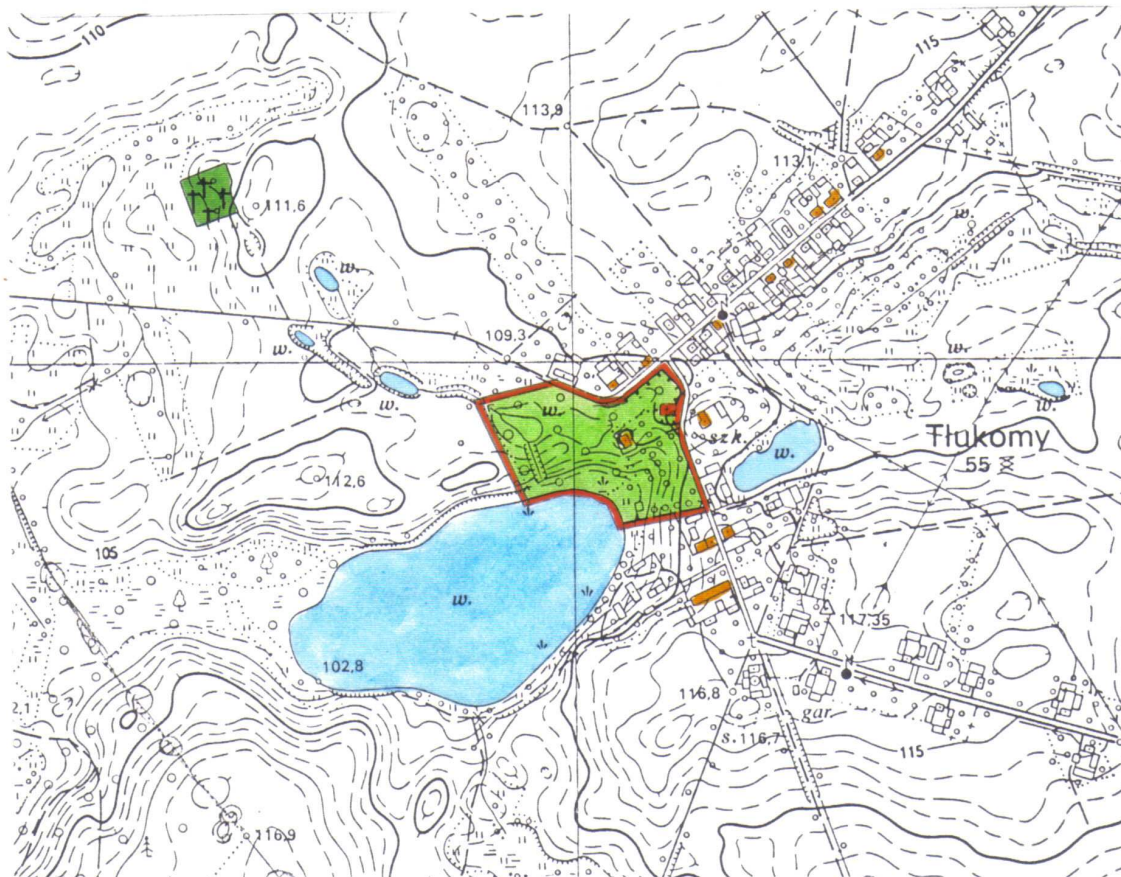
OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

gm. WYSOKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
OCHRONA ZABYTKÓW

1 : 10 000

OZNACZENIA:

	OBIEKT ARCHITEKTURY WPISANY DO REJESTRU
	OBIEKT ARCHITEKTURY OBJĘTY OCHRONĄ
	CMENTARZ OBJĘTY OCHRONĄ
	PARK WPISANY DO REJESTRU
	PARK OBJĘTY OCHRONĄ
	STREFA OCHRONY HISTORYCZNEGO ZAŁOŻENIA

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z CECH ŚRODOWISKA KULTUROWEGO ORAZ PRAWNEJ OCHRONY DÓBR KULTURY

Miasto Wysoka jest jedną z najwcześniej wzmiankowanych miejscowości na terenie okolicznych gmin tj. w 1260 roku. Inne wsie leżące na jej terenie także mają średniowieczną metrykę, są to Jeziorki Kosztowskie wzmiankowane w 1378 roku, Młotkowo i Czajcze w 1427 roku, Mościska w 1429 roku, Bądecz w 1432 roku, Wysoka Mała w 1480 roku. Inne wsie lokowano w XVI wieku za wyjątkiem Gmurowa, które prawdopodobnie założono na przełomie XVIII i XIX wieku.

Na terenie miasta i gminy Wysoka znajduje się 15 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz znaczna ilość obiektów objętych ochroną konserwatorską. Planowany jest wpis do rejestru zabytków zespołu Wyrzyskiej Kolei Dojazdowej (częściowo przebiegającej przez tereny gminy Wysoka), która ze względu na wartości techniczne - rozstaw torów 600 mm i związku z historią regionu, może być dużą atrakcją turystyczną po ponownym uruchomieniu. Najważniejszą jednostką osadniczą jest miasto Wysoka, które posiada dobrze zachowany układ urbanistyczny z dużą ilością historycznej zabudowy oraz zielenią, cmentarzami i parkiem. W związku z powyższym należy dążyć do zachowania w dobrym stanie istniejącej historycznej zabudowy, a na obszarze historycznego centrum przy realizacji nowych budynków utrzymać historyczną kompozycję urbanistyczną w zakresie skali, linii zabudowy, gabarytów wraz z nawiązaniem do cech architektury lokalnej. Także na terenie wsi należących do gminy należy dążyć do zachowania historycznego układu urbanistycznego wraz z dawną zabudową, a nowe realizacje winny nawiązywać do cech architektury lokalnej. Należy zachować nasypy po rozebranych odcinkach Wyrzyskiej Kolei Dojazdowej z docelowym przeznaczeniem ich na ścieżki rowerowe.

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzyskać zezwolenie Służby Ochrony Zabytków na prace remontowe, przebudowy obiektów architektury oraz w założeniach parkowych i na cmentarzach na prace porządkowe, wycinki drzew, gradzenie, lokalizację i budowę obiektów kubaturowych. Dla obiektów architektury i zieleni znajdujących się pod ochroną konserwatorską uzyskać należy pozytywną opinię Służby Ochrony Zabytków na w/w prace, zaś planowane zmiany winny respektować dawną formę architektoniczną, detal architektoniczny, wykroje otworów okiennych, pokrycia dachów dachówką itp.

7.1. Wymagania wynikające z archeologicznej ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy Wysoka znajduje się około 570 rozpoznanych i zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych będących dobrami kultury, objętych ochroną konserwatorską oraz grodzisko wczesnośredniowieczne w Wysoczce, wpisane do rejestru zabytków pod numerem A-333. Na terenie w/w grodziska i w jego bezpośrednim sąsiedztwie istnieje zakaz inwestycji ziemnych oraz innych form działalności mogących mieć wpływ na pogorszenie stanu zabytku.

Stanowiska objęte ochroną konserwatorską rozpoznane są wstępnie w badaniach powierzchniowych, niektóre z nich mają dużą wartość poznawczą. Koncentracja stanowisk archeologicznych występuje w rejonie miejscowości: Czajcze, Bądecz, Mościska, Wysoka, Wysoka Mała, Wysoczka, Tłukomy. Pełne ich rozpoznanie przez prace wykopaliskowe może dokładniej określić ich wartość poznawczą oraz określić zasięg występowania pradziejowego osadnictwa pod ziemią; może ono też występować w sąsiedztwie wyznaczonych na mapach, na podstawie badań powierzchniowych, zasięgów stanowiska. W większości przypadków wytyczne konserwatorskie nie zakazują prowadzenia inwestycji w strefach występowania stanowisk archeologicznych jednak przy inwestycjach związanych z pracami ziemnymi wymagana jest konsultacja z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków lub Konserwatorem Zabytków Archeologicznych dla objęcia ich ewentualnym nadzorem archeologicznym. Celem ochrony jest wszechstronne udokumentowanie śladów osadniczych przez prowadzenie obserwacji archeologicznej w formie nadzoru nad realizacją prac ziemnych, a po ich ukończeniu teren może być na trwałe zainwestowany.

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

8.1. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia relacji:

- Piła - Wierzchowo - Dn 250 mm,
- Rudna - Wysoka - Pobórka Mała (gm. Białośliwie) - Dn 150 mm,
- Wysoka - Grabówno (gm. Miasteczko Krajeńskie) - Dn 100 mm.

Gmina zasilana jest poprzez stację redukcyjno - pomiarową 1° o przepustowości $Q = 3.200 \text{ Nm}^3/\text{h}$. Aktualnie gaz ziemny zaazotowany GZ - 35 doprowadzony jest gazociągami średniego ciśnienia do miasta oraz do wsi: Wysoczka, Czajcze, Młotkowo, Jeziorki Kosztowskie, Sędziniec i Bądecz. Eksploatacją urządzeń i sieci gazowych zajmuje się Posterunek Gazowniczy w Łobzenicy.

8.2. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w wodę następuje z wodociągów komunalnych i zakładowych. Wodociągi komunalne, obsługiwane przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Wysokiej, funkcjonują w miejscowościach:

* WYSOKA

Jest to system wodociągowy złożony z :

- ujęcia wody: 3 studnie wiercone (3 awaryjne) pobierające wody podziemne z formacji czwartorzędowej o zasobach eksploatacyjnych zatwierdzonych w kat. „B” w ilości $Q = 55,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne ważne do 31.12.2002 r.
- stacji uzdatniania: 3 odzłaziacze z mieszaczem, maksymalną wydajność określono na $Q = 860,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Zbiorniki retencyjne - $4 \times 50 \text{ m}^3$. Wodociąg zaopatruje w wodę miasto. Układ jest połączony z wodociągiem grupowym Grabionna - Okaliniec ze zbiornikiem terenowym wody czystej, $4 \times 100 \text{ m}^3$, wybudowanym w Lasku Grabowskim. Maksymalna rzędna lustra wody wynosi 139,15 m npm.

* STARE

Układ wodociągowy składa się z :

- ujęcia wody - 2 studnie wiercone do poboru wód z poziomu czwartorzędowego. Zasoby eksploatacyjne zatwierdzone w kat. „B” wynoszą $Q = 24,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne ważne do 31.12.2002 r.,
- stacji uzdatniania : 2 odzłaziacze $\phi 1200 \text{ mm}$ z aeratorami, 1 hydrofor. Maksymalną wydajność stacji ustalono na $Q - 432,0 \text{ m}^3/\text{d}$.

*** KIJASZKOWO**

System wodociągowy zasilający wieś Kijaszkowo i Tłukomy, składający się z :

- ujęcia wody : 2 studnie głębinowe ujmujące wody z formacji czwartorzędowej o zasobach eksploatacyjnych zatwierdzonych w kat. „B” na $Q = 31,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne wydano na okres do 23.01.2005 r.,

- stacji uzdatniania : 3 odżelaziacze $\phi 1200 \text{ mm}$ z aeratorami, 2 hydrofory o pojemności $V = 3,5 \text{ m}^3$ każdy. Maksymalną wydajność wodociągu przyjęto w wielkości $Q = 209,0 \text{ m}^3/\text{d}$.

***GMUROWO**

Wodociąg lokalny dla wsi jest zbudowany z :

- ujęcia wody : 2 studnie wiercone czerpiące wody podziemne z poziomu czwartorzędowego o zasobach eksploatacyjnych zatwierdzonych w kat. „B” na $Q = 21,6 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne wydano z ważnością do 11 września 2006 r.,

- stacji uzdatniania : 2 odżelaziacze $\phi 1000 \text{ mm}$ z aeratorami $\phi 400 \text{ mm}$, 1 hydrofor $\phi 1200 \text{ mm}$ o pojemności $V = 2,5 \text{ m}^3$. Maksymalna wydajność wodociągu $Q = 39,5 \text{ m}^3/\text{d}$.

*** RUDNA**

Wodociąg lokalny dla wsi złożony z :

- ujęcia wody : studnia wiercona (głębokość 9,5 m) zasilana z warstwy czwartorzędowej o zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” ustalonych na $Q = 6,6 \text{ m}^3/\text{h}$.

- Zbiornika retencyjnego o pojemności $V = 50,0 \text{ m}^3$. Pozwolenie wodnoprawne ważne do 28.03.2007 r.

*** NOWA RUDNA**

Wodociąg złożony z ujęcia wody za pomocą 1 studni o głębokości 50,0 m pobierającej wodę z poziomu IV-rzędowego o zasobach eksploatacyjnych ustalonych w kat. „B” na $18,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne ważne do 31.12.2005 r. W stacji uzdatniania zamontowano 2 odżelaziacze o $V = 2,0 \text{ m}^3$ i $V = 3,0 \text{ m}^3$ oraz 1 hydrofor o $V = 2,0 \text{ m}^3$.

*** MŁOTKOWO**

Ujęcie wody składa się z 2 studni o głębokościach 88,0 i 85,0 m. W stacji uzdatniania zamontowano 4 odżelaziacze i 2 zbiorniki hydroforowe. Zasoby IV-rzędowej warstwy wodonośnej określono na $28,8 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne, wydane w 1979 r. z ważnością do 31.12.2000 r.

*** WYSOKA MAŁA**

Woda pobierana jest za pomocą 2 studni o głębokościach 108,0 i 106,0 m z warstwy III-rzędowej o zasobach w kat. „B” $Q = 31,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne ważne do 31.12.2000 r. W stacji uzdatniania zainstalowano 2 odżelaziacze $\phi 900 \text{ mm}$ i 1 hydrofor

o $V = 2,5 \text{ m}^3$. Poza wyżej wymienionymi układami wodociągowymi na terenie gminy czynne są wodociągi zakładowe w miejscowościach: Bądecz, Sędziniec, Czajcze, Mościska i Kostrzynek.

8.3. Odprowadzenie ścieków deszczowych

Odcinki kanalizacji deszczowej, z wylotami do rowów melioracyjnych w zlewni Kanału Okalinieckiego, wybudowano w Wysokiej oraz wsiach: Bądecz, Stare, Młotkowo i Wysoka Mała. Pozwolenie wodnoprawne na odprowadzenie wód deszczowych z terenu osiedli mieszkaniowych w Wysokiej, poprzez piaskownik, do rowu melioracyjnego - ważne do 1.12.1990 r.

8.4. Odprowadzenie ścieków sanitarnych

Na terenie gminy oczyszczalnie ścieków funkcjonują w miejscowościach:

*** WYSOKA**

Komunalna oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna, o przepustowości maksymalnej $Q = 500,0 \text{ m}^3 / \text{d}$, wyposażona w :

- przepompownię
- 4 rowy cyrkulacyjne o pracy okresowej
- komorę kontaktową.

Zrzut ścieków oczyszczonych następuje do rowu melioracyjnego, dopływu Kanału Okaliniec. Pozwolenie wodnoprawne wydano na okres do 31.12.2001 r.

*** SĘDZINIEC**

Oczyszczalnia zakładowa Rolniczego Kombinatoru Spółdzielczego w Bądeczu o przepustowości $Q_{\text{dmax}} = 36,0 \text{ m}^3 / \text{d}$. Urządzenia technologiczne:

- rów cyrkulacyjny
- punkt dozowania PDC
- 2 poletka osadowe o pow. $F = 88,0 \text{ m}^2$ łącznie.

Odbiornik ścieków oczyszczonych:

rów melioracyjny S - 23 zaliczany do II klasy czystości wód powierzchniowych.

*** CZAJCZE**

Oczyszczalnia zakładowa po byłym PGR w Czajczu o przepustowości $Q_d = 300,0 \text{ m}^3 / \text{d}$. Urządzenia technologiczne :

- osadnik wstępny
- przepompownia komorowa - biologiczna typu „BIOBLOK WS 400” - nieczynna,
- 2 komorowy osadnik piasku z przegrodą filtracyjną do wstępnego podczyszczania

ścieków poprodukcyjnych z gorzelni.

Zrzut ścieków oczyszczonych - do rowu melioracyjnego, dopływu jez. Młodkowskiego, zaliczanego do II kl. czystości wód powierzchniowych. Pozwolenia wodnoprawne wydane z okresem ważności do 31.12.2002 r.

***RUDNA**

Zakładowa oczyszczalnia ścieków poprodukcyjnych z Gorzelni Rolniczej o przepustowości $Q_{\text{thk}} = 158,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Jest to osadnik piasku o pojemności $V = 72,0 \text{ m}^3$. Odbiornik ścieków – rów melioracyjny zaliczany do II kl. czystości wód powierzchniowych. Pozwolenie wodnoprawne wydano do dnia 14.04.1998 r.

*** CZAJCZE - Leśniczówka**

Oczyszczalnia przyobiektowa o wydajności $Q = 0,7 \text{ m}^3/\text{d}$ złożona z osadnika typu PURPLO o $V = 2,0 \text{ m}^3$ i drenażu rozsączającego $3 \times 15,0 \text{ m}$. Odbiornikiem ścieków po oczyszczeniu jest grunt.

*** CZAJCZE - gorzelnia**

Urządzenia w gestii RKS Bądecz służące zabezpieczeniu odbiornika - rowu melioracyjnego II kl. czystości, dopływu Kanału Młodkowskiego - przed zanieczyszczeniem. Jest to 2-komorowy zbiornik betonowy o pojemności czynnej $V = 12,5 \text{ m}^3$. Pozwolenie wodnoprawne wydano do 18.02.1999 r.

* **BADECZ** - oczyszczalnia zakładowa RKS w Bądeczu typu Imhoff z 2 złożami biologicznymi o $Q = 110 \text{ m}^3/\text{d}$.

8.5. Zaopatrzenie w ciepło

Budownictwo wielorodzinne zaopatrywane jest w ciepło z kotłowni osiedlowych natomiast pozostali odbiorcy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem kamiennym oraz w miarę postępu gazyfikacji - gazem ziemnym zaazotowanym (docelowo - wysokometanowym).

8.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Wysoka zasilana jest z GPZ Wyrzysk linią SN 15 kV. Energia elektryczna do odbiorców doprowadzana jest liniami niskiego napięcia poprzez 63 stacje transformatorowe 15/0,4kV.

W planach EP S.A. w Poznaniu nie przewiduje się budowy GPZ ani linii wysokiego napięcia na terenie gminy Wysoka.

8.7. Gospodarka odpadami stałymi

Odpady z miasta Wysoka oraz z miejscowości na terenie gminy gromadzone są na gminnym składowisku zlokalizowanym na południe od miasta w pobliżu cegielni.

8.8. Telekomunikacja

W gminie funkcjonuje 1 centrala telefoniczna o pojemności 2000 NN. Aktualnie zajętość wynosi ok. 1800 NN. Przez teren gminy przebiegają linie światłowodowe:

Wysoka - Grabowno

Wysoka - Rudna

Wysoka - Tłukomy.

9. KOMUNIKACYJA

Komunikacyjną obsługę gminy w zakresie przemieszczania osób i towarów umożliwia system komunikacyjny, który składa się z następujących podsystemów:

- komunikacji drogowej (samochodowej i autobusowej),
- komunikacji rowerowej i pieszej,
- komunikacji kolejowej,
- komunikacji wodnej.

9.1. Komunikacja drogowa

9.1.1. Ogólna charakterystyka sieci drogowej

Komunikacja drogowa odbywa się w gminie na sieci drogowej, która w wyniku reformy ustrojowej państwa dzieli się od 1 stycznia 1999 roku na następujące kategorie dróg publicznych:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Ulice leżące w ciągu dróg wymienionych powyżej należą do tej samej kategorii co te drogi. Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, a drogi powiatowe i gminne własność właściwego samorządu województwa, powiatu lub gminy.

Z sieci drogowej korzysta w obszarze gminy komunikacja samochodowa w zakresie transportu towarów i osób oraz komunikacja autobusowa, która świadczy usługi w zakresie zbiorowych przewozów pasażerskich. Niektóre elementy sieci drogowej mogą być przeznaczone także na obsługę komunikacji rowerowej i pieszej.

Sieć drogową gminy tworzy południkowy przebieg drogi wojewódzkiej z Krajenki do Margonina i wspomagający układ dróg powiatowych i gminnych.

Wysoka pełni funkcję siedziby gminy, dla której jest ważnym węzłem drogowym. Odległość dzieląca Wysoką od siedziby powiatu w Pile wynosi 25 km. Do siedziby województwa w Poznaniu trzeba pokonać z Wysokiej 100 km.

9.1.2. Drogowe powiązania zewnętrzne gminy

Powiązania zewnętrzne w gminie możliwe są poprzez zespół następujących uwarunkowań:

- położenie gminy w obszarze stykowym do drogi krajowej relacji Szczecin - Piła -

Bydgoszcz - Warszawa,

- bezpośredni przebieg przez obszar gminy drogi wojewódzkiej z Krajenki do Margonina,
- przebieg tych dróg powiatowych, które uzupełniają powiązania zewnętrzne gminy.

Droga wojewódzka nr 190 średnicuje obszar gminy na kierunku północ - południe, prowadząc ruch pojazdów samochodowych z Wysokiej do Krajenki i Margonina. Tuż za południową granicą gminy, droga ta krzyżuje się w Poborcę z drogą krajową nr 10, która realizuje powiązania międzyregionalne na kierunku Szczecin - Warszawa oraz obsługuje polsko - niemieckie przejścia graniczne w Kołbaskowie i Lubieszynie. Poza północną granicą gminy, droga wojewódzka nr 190 wplata się w Krajence w przebieg drogi wojewódzkiej nr 188, która prowadzi z Piły do Złotowa i Człuchowa.

Drogi powiatowe nr 29350 i 29362, uzupełniają powiązania zewnętrzne gminy, poprzez kierowanie ruchu pojazdów do węzła na drodze nr 10 w Grabównie i do węzła w Łobzenicy, skąd możliwe jest połączenie do Sępólna Krajeńskiego.

9.1.3. Drogowe powiązania międzygminne

Gmina Wysoka graniczy z 7 gminami, z którymi ma następujące powiązania:

- z gminą Krajenka poprzez drogę wojewódzką nr 190 i drogę powiatową nr 29346 ze Starego do Głubczyna,
- z gminą Kaczory poprzez gruntowo - brukową drogę gminną z Rudnej do Zelgniewa i pośrednio poprzez obszar gminy Miasteczka Krajeńskiego,
- z gminą Miasteczko Krajeńskie za pomocą drogi powiatowej nr 29350 prowadzącej z Wysokiej do Grabówna i drogi powiatowej nr 29349 z Rudnej do Grabówna,
- z gminą Białośliwie poprzez drogę wojewódzką nr 190 i drogę powiatową nr 29363 z Jeziorek Kosztowskich do Białośliwia,
- z gminą Wyrzysk pośrednio za pomocą drogi krajowej nr 10,
- z gminą Łobzenica za pomocą drogi powiatowej o numerze 29361, która z Kijaszkowa prowadzi ruch pojazdów przez Kunowo do Łobzenicy oraz drogi powiatowej o numerze 29362, która łączy Kijaszkowo z Wiktorówkiem (odcinek tej drogi pomiędzy Kijaszkowem i Kruszkami jest o nawierzchni gruntowo - brukowej),
- z gminą Złotów bezpośrednie połączenie możliwe jest tylko pełną drogą z Tłukom do Bługowa; połączenia pośrednie są dłuższe i wymagają przejazdu przez teren gminy Krajenka lub Łobzenica.

Od sąsiednich siedzib gminnych dzielą Wysoką następujące odległości:

- Wysoka - Krajenka: 15,5 km.

- Wysoka - Kaczory: 21 km.
- Wysoka - Miasteczko Krajeńskie: 12 km,
- Wysoka - Białośliwie: 10 km,
- Wysoka - Wyrzysk: 17 km,
- Wysoka - Łobzenica: 22 km (przez Kunowo),
- Wysoka - Złotów: 24 km.

9.1.4. Drogowe powiązania wewnętrzne gminy

W obszarze gminy powiązania wewnętrzne umożliwiają następujące drogi:

- ✓ droga wojewódzka nr 190, która oprócz powiązań zewnętrznych łączy ze sobą siedzibę gminy z Bądeczem, Sędzińcem i Wysoczką,
- ✓ droga powiatowa nr 29350, która łączy ze sobą Wysoką i Wysoką Małą,
- ✓ drogi powiatowe nr 29362 i 29361, które łączą Tłukomy, Kijaszkowo i Czajcze z Wysoką,
- ✓ droga powiatowa nr 29363, która umożliwia dojazd z Jeziorek Kosztowskich i Młotkowa do Wysokiej,
- ✓ drogi powiatowe nr 29346 i 29347, które łączą miejscowości: Stare, Gmurowo i Rudna z Wysoką,
- ✓ droga powiatowa nr 29349, łącząca Rudną z Kostrzynkiem i Mościskami.

Prawie wszystkie drogi powiatowe ukierunkowane są promieniście do węzła gminnego w Wysokiej. Mają nawierzchnię bitumiczną. O nawierzchni gruntowo - brukowej jest tylko krótki odcinek drogi z Kijaszkowa do Kruszek w gminie Łobzenica.

9.1.5. Obciążenie ruchem gminnej sieci drogowej i utrudnienia ruchu

Generalne badania ruchu przeprowadzone w 1995 roku dotyczyły drogi wojewódzkiej nr 190, na której pomierzono wartość natężenia ruchu równą 750 pojazdów umownych na dobę. Udział ruchu ciężarowego stanowił 11%. Wielkość natężenia należy do grupy najniższych w skali województwa wielkopolskiego. W porównawczym okresie 10 lat wielkość ta wzrosła 1,5 razy.

Droga wojewódzka nr 190 przebiega przez centralną zabudowę Wysokiej. W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego Wysokiej i planie gminy, wyznaczono zachodnio - południową obwodnicę miasta.

9.1.6. Komunikacja autobusowa

Obsługę w zakresie przewozów pasażerskich realizuje na obszarze gminy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej z Piły, Bydgoszczy i Człuchowa. Linie autobusowe umożliwiają następujące połączenia:

- Piła - Wysoka Mała - Wysoka - Łobzenica przez Kijaszkowo lub - Wyrzysk przez Jezioraki Kosztowskie,
- Złotów - Krajenka - Wysoka - Wyrzysk - Bydgoszcz,
- Piła - Mościska - Rudna - Wysoka - Wyrzysk.

9.2. Komunikacja rowerowa

Rower stanowi alternatywny środek komunikacji w połączeniach lokalnych. Brak wytyczonych i oznakowanych w obszarze gminy tras rowerowych, wymusza poruszanie się rowerem często w bezpośrednim sąsiedztwie pojazdów samochodowych i maszyn rolniczych.

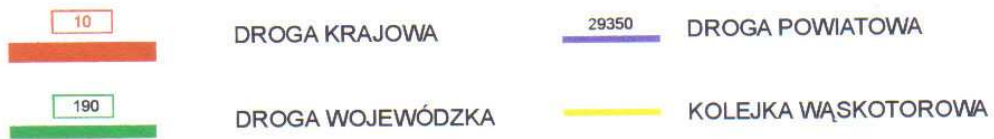
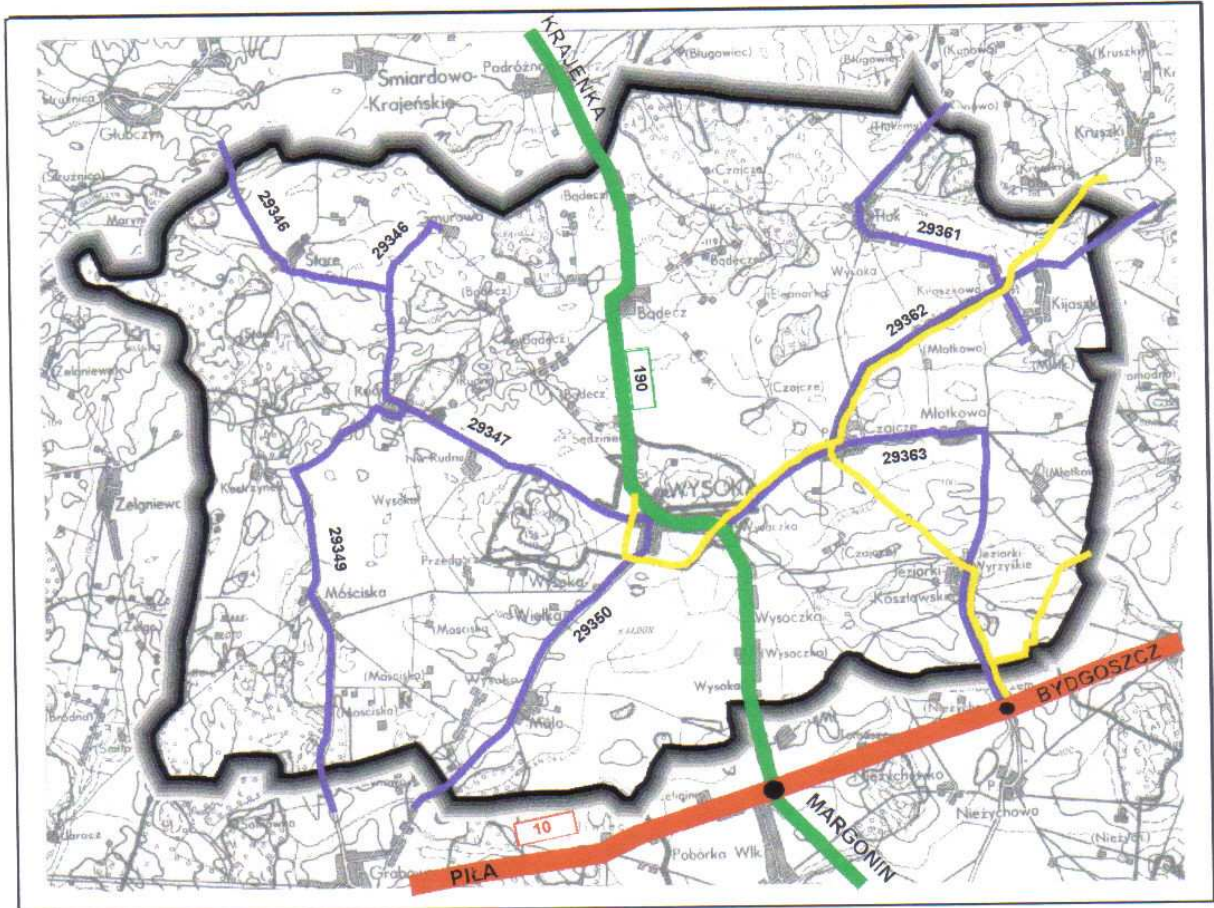
9.3. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega tor kolejki wąskotorowej z Białośliwia przez Jezioraki Kosztowskie, Czajcze i Kijaszkowo do Łobzenicy. Pętla tej linii zamyka się na południe od Jeziorak Kosztowskich i Kosztowa - Wybudowanie. W Czajczu do istniejącej pętli włącza się tor kolejki wąskotorowej, prowadzącej z Wysokiej. Obecnie linia wąskotorowa nie jest eksploatowana. Znajduje się pod ochroną konserwatorską. Najbliższe przystanki kolejowe linii normalnotorowych znajdują się:

- ✓ w Białośliwiu lub Miasteczku Krajeńskim przy szlaku z Piły do Bydgoszczy,
- ✓ w Krajence przy szlaku z Piły do Złotowa.

GMINA WYSOKA

KOMUNIKACJA

10. SZCZEGÓŁOWE UWARUNKOWANIA DOTYCZĄCE OBSZARU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM ORAZ ZAKRESU ZMIAN STUDIUM

10.1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

Z uwagi na brak obowiązujących aktów prawa miejscowego ustalających przeznaczenie obszarów objętych zmianą studium, określenie uwarunkowań wynikających z dotychczasowego przeznaczenia obszaru należy przeprowadzić na podstawie poprzedniego studium. W związku z tym przeprowadzono analizę stanu zagospodarowania oraz uzbrojenia terenu.

Aktualne użytkowanie terenu ma charakter przestrzeni rolniczej, poprzecinanej enklawami łąk, rozciągających się wzdłuż cieków i zbiorników wodnych oraz niewielkich obszarów lasów i jest rezultatem wykorzystania potencjału przyrodniczo-zasobowego środowiska.

Największym udziałem procentowym zajmowanej powierzchni charakteryzują się grunty orne (68,3 % obszaru opracowania). Drugim pod względem zajmowanej wielkości typem użytkowania są tereny leśne – stanowią 13,6 % powierzchni obszaru. Niewielką powierzchnię obejmują łąki i pastwiska, nieużytki, wody, tereny komunikacyjne oraz obszary zabudowy w gminie Wysoka.

W zakresie uzbrojenia w energię elektryczną gmina Wysoka zasilana jest z GPZ Wyrzysk linią SN 15 kV. Energia elektryczna doprowadzana jest do odbiorców liniami niskiego napięcia poprzez 63 stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Przedmiotowy teren zasilany jest gazem ziemnym z głównej linii przesyłowej wysokiego ciśnienia Ø250 Piła – Wierzchowo za pomocą stacji redukcyjno – pomiarowej 1° o przepustowości $Q=3.200 \text{ Nm}^3/\text{h}$, zlokalizowanej na zachód od miejscowości Rudna. Następnie gaz ziemny, zaazotowany typu GZ – 50, doprowadzany jest przez gazociąg średniego ciśnienia Ø150 do stacji redukcyjno – pomiarowej w zachodniej części miasta. Stąd gaz rozprowadzany jest gazociągami niskiego ciśnienia do mieszkańców miasta oraz wsi: Wysoczka, Czajcze, Młotkowo, Jeziorki Kosztowskie, Sędziniec i Bądecz.

System zaopatrzenia w ciepło występuje jedynie na obszarze budownictwa wielorodzinnego, które zaopatrywane jest w ciepło z kotłowni osiedlowych.

W zakresie zaopatrzenia w wodę gmina Wysoka posiada wodociągi komunalne. Wodociągi komunalne, obsługiwane przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Wysokiej, funkcjonują we wszystkich miejscowościach.

Odcinki kanalizacji deszczowej wybudowano w Wysokiej oraz wsiach Bądecz i Młotkowo. W Wysokiej występuje także system kanalizacji sanitarnej. Na terenie gminy funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Wysoka, do której doprowadzone są kolektory tłoczne i grawitacyjne (Bądecz – Sędziniec - Wysoka, Wysoka Mała - Wysoka Wielka - Wysoka, Kijaszkowo - Wysoka, Wysoczka - Wysoka) oraz w miejscowości Stare istnieje kanalizacja sanitarna z punktem zlewnym.

Przez teren przedmiotowej gminy przebiegają linie telekomunikacyjne, światłowodowe: Wysoka – Grabowno, Wysoka - Rudna oraz Wysoka - Tłukomy.

10.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Analizę stanu ładu przestrzennego na terenie objętym zmianą studium przeprowadzono na podstawie wizji lokalnej, opracowania ekofizjograficznego, analizy źródeł kartograficznych oraz informacji uzyskanych w urzędzie miasta i gminy Wysoka.

Ukształtowanie powierzchni terenu gminy jest bardzo zróżnicowane. W przeważającej części obszaru opracowania zmiany studium zasadniczą formą rzeźby terenu jest morena denna płaska i falista, na której dominuje funkcja typowo rolnicza. Odznacza się ona występowaniem licznych obniżeń o płaskim dnie. Krajobraz powierzchni analizowanego obszaru poprzecinany jest enklawami łąk, rozciągających się wzdłuż cieków i zbiorników wodnych oraz niewielkich obszarów lasów. Teren opracowania urozmaicony jest występowaniem zadrzewień śródpolnych oraz zieleni szlaków komunikacyjnych.

Drugim typem krajobrazu jest wał moren czołowych w rejonie miejscowości Wysoka, nazywany Wzgórzami Wysockimi. Wyniesione one są ponad 50 m nad powierzchnię otaczającej je moreny dennej, stanowiąc wyraźną dominantę w rzeźbie terenu i krajobrazie gminy Wysoka.

W północno – zachodniej części gminy znajdują się niewielkie rynny jeziorne. Brak jest natomiast wyraźnie wykształconych dolin rzecznych. Przez liczne tereny płaskie i szerokie obniżenia przepływają cieki o nazwach: Kanał Okaliniec, Kanał Młotkowski i Kanał Strużnica.

Ze względu na lokalnie urozmaiconą rzeźbę terenu, małą lesistość i rolniczy charakter gmina Wysoka ma niewielką powierzchnię terenów prawnie chronionych. W skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci wchodzi jedynie lasy znajdujące się w części południowo – zachodniej opracowania zmiany studium.

Obszar opracowania zmiany studium objęty jest ochroną konserwatorską (strefa A, K i E). Występują tu obiekty architektoniczne i stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru oraz objęte ochroną konserwatorską. Ponadto ochroną objęto układy ruralistyczne wsi, wyznaczając na ich obszarach strefy ochrony historycznego założenia (Kijaszkowo, Nowa Rudna, Młotkowo, Bądecz, Stare, Rudna, Jezioroki Kosztowskie, Wysoka Mała, Gmurowo, Mościska, Czajcze i Tłukomy). W niektórych miejscowościach układy ruralistyczne zostały zatarte w wyniku lokalizacji PGR-u.

Pomimo występowania na obszarze zmiany studium zabudowań gospodarczych i mieszkaniowych po byłym PGR, które obniżają wartość lokalnego krajobrazu, stan ładu przestrzennego można określić jako zadowalający.

10.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrody i krajobrazu kulturowego

Teren objęty zmianą studium położony jest w obrębie makroregionu Pojezierza Południowo-pomorskiego w granicach mezoregionu Pojezierze

Krajeńskie. Charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu. Dominującymi formami geomorfologicznymi na obszarze objętym zmianą studium są:

- płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa, z licznymi obniżeniami o płaskim dnie,
- wał moren czołowych (Wzgórza Wysockie).

Na ogólną powierzchnię wód w gminie Wysoka składają się wody płynące – 2 ha, wody stojące – 45 ha oraz rowy – 80 ha. Niewielki udział wód powierzchniowych w strukturze użytkowania terenów wskazuje na konieczność dbania o ich czystość oraz w miarę możliwości zwiększania ich powierzchni.

Pod względem hydrograficznym obszar opracowania objęty zmianą studium znajduje się w dorzeczu Odry. Gmina Wysoka przynależy do zlewni Noteci i Warty. Z południowo – wschodniej części gminy wody odprowadzane są przez Strugę Białośliwkę i Kanał Młotkowski - dopływ Łobżonki. Północno-zachodnia część gminy (ok. 70% powierzchni) położona jest w zlewni Gwdy dopływu Noteci, natomiast środkowa część gminy położona jest w zlewni cząstkowej Kanału Okaliniec. Rejon wsi: Mościska, Stare, Gmurowo, Bądecz, Tłukomy, Sędziniec i częściowo Rudna odwadniany jest do Gwdy przez sieć rowów wpływających do Strużnicy i dalej przez Głomię do Gwdy. Pomimo przynależności obszaru objętego zmianą studium do licznych zlewni, to występowanie licznych terenów bezodpływowych świadczy o niedostatecznym rozwinięciu lokalnej sieci hydrograficznej.

Podstawowym ciekim w gminie jest Kanał Okaliniec (23,3 km), który bierze swój początek we wschodniej części Wzgórz Wysockich, przepływając następnie przez płaskie obniżenie w okolicy Wysokiej Małej i wpływając na teren gminy Miasteczko Krajeńskie. Koryto tego ciek jest uregulowane i posiada budowle piętrzące do nawodnień podsiąkowych.

Drugim ważnym dla analizowanego obszaru ciekim jest Struga Białośliwska, nazywana także Strugą Niezychowską (13,9 km, z czego 3 km przed Jeziorom Głęboczek jest rowem okresowym). Bierze ona swój początek z Jeziora Głęboczek i w odległości około 200 m na południe od niego wpływa na teren gminy Białośliwie.

Kanał Młotkowski (dopływ Łobżonki) bierze swój początek w obniżeniach pomiędzy miejscowościami Czajcze i Kijaszkowo, płynąc w kierunku wschodnim do Jeziora Młotkowskiego (12,5 km długości). Odwadnia północno – wschodni obszar opracowania zmiany studium.

Ostatnim ważnym dla gminy ciekim wodnym jest Strużnica (17,8 km), której źródło znajduje się w okolicy miejscowości Tłukomy i płynie na zachód w rejonie miejscowości Bądecz i Stare, przepływając przez jezioro Stare (Suche) i docelowo wpływa do rzeki Głomia.

Z przedstawionej wyżej analizy sieci hydrograficznej wynika, iż teren Wzgórz Wysockich jest strefą wododziałową, bowiem wszystkie wymienione wyżej cieki mają swoje tereny źródłiskowe na ich terenie.

Występowanie na terenie opracowania zmiany studium nieprzepuszczalnego (iły) i mało przepuszczalnego podłoża (gliny) wpłynęło na dobrze rozwiniętą sieć rowów melioracyjnych.

Budowlami hydrotechnicznymi na ciekach i rowach analizowanego terenu są zastawki i stopnie oraz budowla upustowa (przepust z zastawką) z Jeziora Starego.

Jakość wód powierzchniowych rzek i jezior została ustalona w 1991 roku jako pozaklasowe. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 3/86 Dyrektora Wydziału

Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej i Geologii Urzędu Wojewódzkiego w Pile z dnia 24 listopada 1986 r. w sprawie określenia klas czystości wód, rzek i jezior województwa pińskiego ustalono planowane klasy czystości wód powierzchniowych jako klasa II.

Wody powierzchniowe nie były obiektem badań jakościowych, jednak ze względu na małe możliwości samooczyszczania, intensywną produkcję rolną oraz szybko zachodzącą sukcesję roślinności wnioskować można, iż wody te są silnie zanieczyszczone związkami biogennymi azotu i fosforu.

Występowanie wód podziemnych związane jest z ukształtowaniem i budową geologiczną terenu. Zwierciadło pierwszego przypowierzchniowego poziomu wód gruntowych na wysoczyźnie morenowej zbudowanej z glin zwałowych znajduje się na głębokości 5-12 m ppt. Wykonanie melioracji na obszarze zmiany studium spowodowało obniżenie się pierwszego poziomu wodonośnego i w konsekwencji pogłębienie deficytu wody (strefa wododziału na północny – zachód od Wysokiej). W sąsiedztwie jezior, Kanału Okaliniec oraz rowów, w obniżeniach terenowych zwierciadło I poziomu wodonośnego występuje na głębokości poniżej 2 m, natomiast w rejonie pagórków i wzgórz morenowych – głębiej.

Głębiej, w seriach piasków i żwirów fluwioglacjalnych rozdzielających serie starszych utworów nieprzepuszczalnych występują wody trzeciorzędowe. Zwierciadło wody znajduje się na głębokości od kilkudziesięciu do stu metrów, a wydajność kształtuje się na poziomie od kilku do kilkudziesięciu m³/h. W Wysokiej Małej warstwa wodonośna zalega na głębokości 87-104 m ppt., a wydajność studni wynosi 31,0 m³/h przy depresji S=2,5 m. Zwierciadło wody jest pod dużym ciśnieniem subartezyjskim i kształtuje się na poziomie 26 m ppt. Ze względu na wystarczające zasoby wód czwartorzędowych na obszarze opracowania zmiany studium nie ma potrzeby eksploatacji wód trzeciorzędowych.

Do obszaru objętego opracowaniem, w miejscowości Kijaszkowo, przylega punkt pomiarowy wchodzący w skład sieci regionalnej Monitoringu Wód Podziemnych. Wyniki pomiarów z lat 2004 – 2006 wskazują na IV klasę wód.

W gminie Wysoka występuje małe zróżnicowanie hydroizohips piętra czwartorzędowego. Mieszczą się one w przedziale od 95 m ppt na północy, do 85 m ppt na południu terenu. W północno – zachodniej i zachodniej części gminy pierwszy śródglinowy poziom wodonośny kształtuje się na poziomie 17,5- 5,0 m ppt. Jego miąższość wynosi 5-20 m, a spodziewana wydajność 20-50 m³/h (Stare, Rudna, Kostrzynek, Wysoka Wielka). Z kolei śródglinowy poziom wodonośny w północno – wschodniej i wschodniej części obszaru opracowania zmiany studium zalega na głębokości 43,5- 116,5 m ppt (Gmurowo, Bądecz), miąższość wynosi 10-20 m, a przewidywana wydajność 24-50 m³/h.

Najlepsze warunki dla zaopatrzenia w wodę z utworów czwartorzędowych charakteryzują rejon Wysoka – Bądecz, pas od Starego przez Rudną do Mościsk oraz południowo – wschodnią część gminy od Jeziorek Kosztowskich do Młotkowa. Z kolei najgorszymi warunkami odznaczają się okolice Wysokiej Małej, która charakteryzuje się nieznaczną miąższością. W tym rejonie eksploatowane są wody trzeciorzędowe.

Zasoby eksploatacyjne wód miasta i gminy Wysoka ustalono na 553,0 m³/h, w tym wód czwartorzędowych 522,0 m³/h (stan na dzień 1.01.1980 r.).

Na obszarze opracowania zmiany studium znajdują się dwa zbiorniki wodne:

- Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Nr 127 o nazwie Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie, znajdujący się w północno – zachodniej części gminy (szacunkowe zasoby wynoszą 186 tys. m³/dobę, średnia głębokość ujęć ok. 100m, klasa jakości I b, c);
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Nr 133 o nazwie Zbiornik Międzymorenowy Młotkowo, znajdujący się w południowo – wschodniej części gminy, objęty w całości wysoką ochroną (OWO). Szacuje się, że zasoby zbiornika wynoszą 12 tys. m³/dobę, średnia głębokość studni wynosi 40 m (wody mają klasę jakości Ic).

Zgodnie z podziałem klimatycznym obszaru Polski R. Gumińskiego (1948), obszar objęty zmianą studium znajduje się w zasięgu nadnoteckiej dzielnicy rolniczo – klimatycznej. Dzielnicę tę charakteryzuje przejściowość od chłodnej dzielnicy pomorskiej (na północy) do suchej i dość ciepłej dzielnicy środkowej (na południu). Stacje meteorologiczne znajdują się w Pile i Wałczu. Natomiast według podziału A. Wosia (1999) teren ten leży w granicach Regionu Środkowowielkopolskiego i charakteryzuje się dużą zmiennością pogody.

Istotne z punktu widzenia zmiany studium w celu realizacji farm wiatrowych są wiatry. Na obszarze objętym opracowaniem dominują wiatry z kierunków zachodnich (Wałcz kierunek W – 22,7 %, Piła kierunek SW – 21,5 %). Wiosną wzrasta udział wiatrów północno – wschodnich (NE – 16,3 %), z kolei latem, jesienią i zimą przeważają wiatry południowo – zachodnie (SW). Obszar opracowania zmiany studium charakteryzuje także niewielki udział ciszy (Wałcz – 8 %, Piła – 10 %). Bliższa charakterystyka zjawisk wiatrowych obszaru objętego zmianą studium zostanie przeprowadzona na podstawie badań siły i kierunków wiatru mierzonych na specjalnym maszcie pomiarowym.

Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej warunkowany jest rzeźbą terenu, charakterem podłoża litologicznego, warunkami wodnymi oraz klimatem i roślinnością. Materiałem glebotwórczym na zdecydowanej części obszaru są gliny zwałowe oraz rzadziej utwory fluwioglacjalne. Na terenie gminy Wysoka przeważają gleby biellicowe oraz brunatne. Występują tu również czarne ziemie właściwe oraz zdegradowane gleby murszowe i torfowe. Największą grupę stanowią gleby wytworzone z glin zwałowych lekkich i średnich, których wierzchnie warstwy stanowią piaski gliniaste lekkie oraz piaski gliniaste mocne.

Najlepsze gleby występują w rejonie wsi Sędziniec, Czajcze, Młotkowo i Bądecz. Są to gleby brunatne właściwe wylugowane oraz w mniejszym stopniu pseudobiellicowe i czarne ziemie. Pod względem wartości użytkowej są to gleby I i II klasy bonitacyjnej, zaliczane do pszennego bardzo dobrego i dobrego kompleksu rolniczej przydatności. Zajmują niewielkie powierzchnie na terenie objętym zmianą studium.

Największe powierzchnie zajmują gleby brunatne wylugowane, gleby pseudobiellicowe oraz sporadycznie czarne ziemie, zaliczane do gleb pszenno – żytniego kompleksu 4-go. Posiadają płytszy poziom próchniczny, większe zakwaszenie oraz mniej składników pokarmowych w warstwie powierzchniowej. Występują one w rejonie wsi Sędziniec, Czajcze, Gmurowo, Młotkowo, Jeziorki Kosztowskie, Bądecz, Kijaszkowo oraz Tłukomy.

Licznie występują także gleby żytnio – ziemniaczane w typie gleb brunatnych wylugowanych, czarnych ziem zdegradowanych i gleb pseudobiellicowych (kompleks żytni dobry i słaby). Gleby te są wrażliwe na suszę w okresie wegetacyjnym i charakteryzują się większym zakwaszeniem. Ich enklawy występują na obszarze całej gminy.

Niewielkie powierzchnie pokrywają gleby należące do kompleksu żytniego bardzo słabego (kompleks 7-my żytnio – łubinowy). Są to gleby bielcowe oraz gleby brunatne wylugowane. Charakteryzują się ubogimi składnikami pokarmowymi i trwałym przesuszaniem.

Często użytkom zielonym towarzyszą gleby kompleksu 8-go i 9-go, tj. zbożowo – pastewnego mocnego i zbożowo – pastewnego słabego. Tworzą je czarne ziemie zdegradowane oraz gleby szare, okresowo i trwale podmokłe.

W rejonie cieków wodnych wykształciły się gleby mineralne i mułowo – torfowe, które są wykorzystywane w charakterze łąk i pastwisk, należące do kompleksu 2z (tj. użytki zielone średnie, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej), oraz 3z (tj. użytki zielone słabe i bardzo słabe, zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej). Największe powierzchnie łąk i pastwisk występują w obniżeniach, przez które przepływa Kanał Okaliniec (między Wysoką i Wysoką Małą), na południe od miejscowości Czajcze.

Podsumowując należy stwierdzić, że na terenie objętym zmianą studium występują gleby wysokiej i dobrej jakości, które stanowią o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszaru objętego zmianą studium, dlatego wyłączenie ich z produkcji rolnej winno być ograniczone i musi mieć racjonalne uzasadnienie. Szczegółowe dane dotyczące udziału poszczególnych klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych w gminie Wysoka prezentuje tabela zamieszczona w dziale 4.2.1. Bonitacja gleb.

Na przedmiotowym terenie znaczna część użytków rolnych objętych jest większymi lub mniejszymi rygorami ochronnymi. Z tego względu konieczne jest uregulowanie stosunków wodnych oraz zalesienie najslabszych gleb (RN). Ponadto strefa Wzgórz Wysockich oraz miejsca eksploatacji surowców mineralnych w rejonie miejscowości Czajcze i Wysokiej są narażone na silne procesy erozyjne, w związku z tym zaleca się odpowiednie ich zabezpieczenie poprzez zalesienie, zadrzewienie i uprawę roślin wieloletnich lub inny sposób ich gospodarczego wykorzystania.

Obszar objęty zmianą studium ma charakter zdecydowanie rolniczy, ponieważ grunty orne stanowią tu ok. 80 % powierzchni, natomiast trwale użytki zielone ok. 10 %. Dominują tu wielkopowierzchniowe uprawy zbóż (pszenica ozima, pszenica jara, żyto, jęczmień jary, przędzyto ozime, mieszanki zbożowe) oraz ziemniaki, buraki cukrowe i rzepak ozimy, prowadzone w sposób zmechanizowany.

Obszar leśnej przestrzeni produkcyjnej znajduje się w północno – zachodniej i południowo- zachodniej części obszaru objętego zmianą studium. Stanowią one fragmenty większych kompleksów ciągnących się przez gminy Miasteczko Krajeńskie i Kaczory aż do Piły. Dominującym siedliskiem jest las mieszany świeży z przewagą sosny oraz domieszką brzozy, świerka, dębu, buka i modrzewia. Kompleksy te odpowiadają za powiązania przyrodnicze obszaru z otoczeniem i walory krajobrazowe. Zadania gospodarki leśnej polegają głównie na pozyskiwaniu drewna oraz prace odnowieniowe, tj. nasadzenia lasu. Możliwości zwiększenia lesistości gminy są ograniczone z uwagi na znaczny udział gruntów o dobrych i średnich glebach. Jednocześnie duży udział nieużytków wodnych w obniżeniach terenu wyklucza możliwość ich zalesienia ze względu na brak przydatności pod ten cel.

Na rozpatrywanym terenie występują parki podworskie, zadrzewienia śródpolne i przydrożne oraz zieleń nad ciekami. Dodatkowo cieki pełnią funkcje lokalnych korytarzy ekologicznych.

Ogólnie można stwierdzić, iż stan przekształceń środowiska przyrodniczego na omawianym obszarze jest relatywnie niewielki. Wpływa na to dostatecznie duże oddalenie od dużych aglomeracji miejskich, brak źródeł zanieczyszczeń na terenie opracowania, jak i w najbliższym otoczeniu oraz rolniczy charakter obszaru. Zaleca się natomiast racjonalną eksploatację złóż surowców mineralnych w celu zmniejszenia bezpośredniej ingerencji w środowisko. Stan odporności środowiska na obciążenia obszaru objętego zmianą studium jest wysoki. Wpływają na to korzystne warunki przewietrzania terenu, korzystne warunki ochrony zasobów użytkowych wód podziemnych GZWP Nr 127 o nazwie Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie oraz GZWP Nr 133 o nazwie Zbiornik Międzymorenowy Młotkowo, niewielkie spadki terenu i deniwelacje na terenach rolniczych, ograniczające zjawisko erozji wodnej gleb (przeważająca część obszaru zmiany studium, poza strefą Wzgórz Wysockich). Do potencjalnych zagrożeń środowiska należą: zagrożenie erozją wietrzną w rejonie Wzgórz Wysockich, degradacja gleb w wyniku nieprzemysłanej eksploatacji złóż surowców mineralnych, zanieczyszczenia płytkich wód gruntowych oraz znaczne uproszczenie struktury ekologicznej i krajobrazowej. Powstanie zespołu elektrowni wiatrowych nie spowoduje wzrostu opisanych wyżej potencjalnych zagrożeń środowiska, ani powstania nowych.

10.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym zmianą studium występują ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego. Znane są tu zewidencjonowane obiekty i stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską oraz obiekty architektury, parki i stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Szczegółowo w/w obiekty zostały opisane w rozdziale 6.2., 6.3. oraz 7. studium.

10.5. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony zdrowia dla obszaru objętego zmianą studium mogą być analizowane w skali poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy. Na całokształt warunków i jakości życia mieszkańców składa się wiele czynników, spośród których najbardziej odczuwalny jest czynnik ekonomiczny, związany z brakiem pracy i niskimi dochodami mieszkańców. Większość ludności podejmuje ją w innych miastach, takich jak Wyrzysk, Łobżenica, Piła i Nakło n. Notecią oraz w miejscowości Śmiłowo („H.S. Farmutil”).

Ważnym czynnikiem jest także dostęp do podstawowych usług. Położenie wsi w niewielkiej odległości od miasta Wysoka ułatwia ich mieszkańcom komunikację oraz dostęp do usług w mieście.

Planowanie inwestycji na terenie pól uprawnych nie wpłynie na możliwości uprawy pól, lecz na podniesienie kwot podatków na niewielkich

obszarach (np. zajętych pod konstrukcję siłowni wiatrowych) – lokalizacja farm wiatrowych ma pozytywny wpływ na stan budżetu gminy, zwiększając jej dochody. Jednocześnie jest obojętne dla czynnika ekonomicznego mieszkańców gminy Wysoka (nie ma bezpośredniego przełożenia na ich dochody).

Eksploracja elektrowni wiatrowych nie powoduje jakichkolwiek emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych podziemnych oraz gruntów. Przeciwnie – farmy wiatrowe przyczyniają się do obniżenia emisji zanieczyszczeń energetycznych do atmosfery, zmniejszenia ilości odpadów oraz zanieczyszczeń wód. Jedyнным negatywnym wpływem planowanej inwestycji na środowisko i warunki życia ludności są oddziaływania akustyczne oraz przysłonięcie terenu i pojawienie się efektu stroboskopowego powodowanego przez ruchy obrotowe ramion wirnika. W celu ochrony przed powyższymi, negatywnymi oddziaływaniami ustalono odległości i strefy, w obrębie których obowiązywać będzie zakaz lokalizacji farm wiatrowych. Nie wykazano, aby inwestycja polegająca na budowie farmy wiatrowej miała bezpośrednio negatywny wpływ na życie i zdrowie ludzi mieszkających w sąsiedztwie tego typu inwestycji.

10.6. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Obszar objęty zmianą studium nie należy do obszarów nadzwyczajnych zagrożeń, tj. obszary zalewowe dużych rzek, tereny górnicze. Niewielka ilość kompleksów leśnych nie stwarza także zagrożenia pożarowego.

10.7. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

Planowana inwestycja polegająca na lokalizacji farm wiatrowych nie ogranicza innych możliwości rozwojowych dla tego terenu. Przeciwnie – stanowi szansę rozwoju gminy poprzez wprowadzenie nowej inwestycji, która będzie wykorzystywała źródło odnawialnej energii.

10.8. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

W analizowanej gminie występuje mały udział własności komunalnej w strukturze własności gruntów. Poza drogami publicznymi, należącymi do gminy drogami wewnętrznymi oraz gruntami Administracji Lasów Państwowych (tereny leśne w północnej i południowo - zachodniej części obszaru) większość gruntów stanowi własność prywatną lub są w użytkowaniu osób lub firm prywatnych. W strukturze użytków rolnych dominuje własność prywatna.

10.9. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Gmina Wysoka charakteryzuje się małą powierzchnią obszarów prawnie chronionych. W południowo - zachodniej i północno - zachodniej części gminy znajdują się tereny lasów ochronnych, częściowo objęte obszarem chronionego krajobrazu. Uchwałą Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 roku ok. 360 ha gruntów gminy Wysoka (tj. ok. 2,9% powierzchni gminy) weszło w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci. Są to głównie tereny leśne położone w południowo-zachodniej części gminy. Statut OChK Dolina Noteci reguluje Rozporządzenie nr 5/98 Wojewody Piłskiego w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w woj. Piłskim (Dziennik Urzędowy Województwa piłskiego nr 13 poz. 83 z 16 czerwca 1998 r. i Dz. U. Woj. Wielkopolskiego Nr 14 poz. 246 z dnia 31.03.1999 r.). Natomiast aktualną podstawę prawną dla określenia granic oraz zasad gospodarki na terenie ww. OChK jest Rozporządzenie Nr 25/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 października 2007 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”. Obszar ten obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach (łąki, trzcinowiska, starorzecza, kanały i rowy odwadniające), wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

Ponadto Rozporządzeniami Wojewody Piłskiego, a wcześniej władz województwa bydgoskiego, objęto ochroną w formie pomników przyrody niżej wymienione drzewa lub grupy drzew i wpisano je do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody:

1. Dąb szypułkowy - (obw.445 cm), oddz. 18a - Leśnictwo Czajcze, rok uznania 1954;
2. Dąb szypułkowy - (obw.490 cm), Leśnictwo Czajcze oddz. 5d, rok uznania 1954;
3. Grupa drzew - 2 dęby bezszypułkowe (obw.445 i 410 cm), Leśnictwo Czajcze oddz. 5b i 5c, rok uznania 1954;
4. Dąb szypułkowy - (obw.660 cm), wieś Stare, południowo-zachodnia część parku, rok uznania 1984;
5. Dąb szypułkowy - (obw.510 cm), wieś Stare, południowo-zachodnia część parku, rok uznania 1984;
6. Grupa drzew - 2 dęby szypułkowe (obw.330 i 410 cm), świerk pospolity (obw.170 cm), modrzew europejski (obw.170 cm), wieś Młotkowo II, park, rok uznania 1984;
7. Grupa drzew - 2 dęby szypułkowe (obw.322 i 344 cm), wieś Tłukomy, park przy kościele, rok uznania 1984;
8. Dąb czerwony - (obw.342 cm), wieś Kijaszkowo, park przy Domu Dziecka, rok uznania 1990;
9. Grupa drzew - 2 dęby szypułkowe (obw.405 i 496 cm), wieś Kostrzynek przy drodze Zelniewo - Rudna, rok uznania 1996;
10. Dąb szypułkowy - (obw.470 cm), wieś Bądecz, park RSP, rok uznania 1997.

Na terenie analizowanej gminy znajduje się fragment obszaru proponowanego do objęcia ochroną w ramach systemu Natura 2000 – „Ostoja Piłska” (PLH300045).

Z uwagi na charakter inwestycji (budowa elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą) istotne jest także położenie analizowanego terenu w odległości ok. 3,8 km od obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Puszcza nad Gwdą” (PLB300012) oraz ok. 7 km od obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (PLB300001). Ponadto, obszar objęty projektem zmiany studium, znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie terenów, które są ważne dla ptaków w okresie gniazdowania i migracji - „Jezioro Sławianowskie oraz Bagno Kocuńskie” oraz w odległości ok. 0,8 km od obszaru „Jezioro Kleszczynek” i ok. 0,5 km od obszaru „Bagna koło Wysokiej”.

10.10. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie objętym zmianą studium występuje zagrożenie erozją gleb na terenie Wzgórz Wysockich. Ponadto gleby na terenie eksploatacji surowców mineralnych w rejonie Wysokiej i miejscowości Czajcze są narażone na degradację. Nie występują tu natomiast obszary zagrożeń górniczych.

10.11. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

Na obszarze objętym zmianą studium udokumentowano występowanie złóż kopalin. Najistotniejsze znaczenie dla gminy mają złoża surowców ilastych, wykorzystywane do produkcji wyrobów ceramicznych. Są nimi złoża iłówpstrych, występujące w okolicy miejscowości Czajcze. Złoża są eksploatowane. Ponadto na przedmiotowym terenie występują także złoża torfu i gytii, które nie są eksploatowane.

W zakresie zasobów wód podziemnych teren opracowania jest położony na obszarze zbiornika wód podziemnych: część północno – zachodnia gminy położona jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 127 o nazwie Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie (nieobjęty najwyższą ochroną ONO i wysoką ochroną OWO), natomiast część południowo – wschodnia na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 133 o nazwie Zbiornik Międzymorenowy Młotkowo, objęty w całości wysoką ochroną (OWO).

10.12. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze objętym zmianą studium występuje jeden teren górniczy, wyznaczony na podstawie przepisów odrębnych. Obejmuje on działki ewidencyjne gruntu oznaczone numerami 228/7 i 237 we wsi Czajcze. Wyznaczono tam obszar górniczy o nazwie „Czajcze” o powierzchni 7,05 ha (wydobycie surowców ilastych ceramiki budowlanej).

10.13. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

Układ komunikacyjny obsługujący obszar opracowania objętego zmianą studium stanowią następujące szlaki komunikacyjne:

- droga wojewódzka nr 190, która oprócz powiązań zewnętrznych łączy ze sobą siedzibę gminy z Bądeczem, Sędzińcem i Wysoczką;
- droga powiatowa nr 1184P, która łączy ze sobą Wysoką i Wysoką Małą;
- drogi powiatowe nr 1197P i 1198P, które łączą Tłukomy, Kijaszkowo i Czajcze z Wysoką;
- droga powiatowa nr 1186P, która umożliwia dojazd z Jeziorek Kosztowskich i Młotkowa do Wysokiej;
- drogi powiatowe nr 1060P i 1181P, które łączą miejscowości: Stare, Gmurowo i Rudna z Wysoką;
- droga powiatowa nr 1182P, łącząca Rudną z Kostrzynkiem i Mościskami.

Wszystkie wyżej wymienione posiadają nawierzchnię bitumiczną. Nawierzchnię gruntowo – brukową posiada tylko niewielki odcinek drogi z Kijaszkowa do Kruszek w gminie Łobżenica. Niemal wszystkie drogi powiatowe zorientowane są promieniście do węzła gminnego w Wysokiej.

Teren objęty zmianą studium posiada uzbrojenie w energię elektryczną. Na terenie objętym zmianą studium system zaopatrzenia w ciepło występuje jedynie na obszarze budownictwa wielorodzinnego. Aktualnie systemem gazyfikacji objęto miasto Wysoka oraz miejscowości: Wysoczka, Czajcze, Młotkowo, Jeziorki Kosztowskie, Sędziniec i Bądecz.

W zakresie zaopatrzenia w wodę przedmiotowy obszar posiada sieć wodociągową i kanalizacyjną.

10.14. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych. „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Pilskiego wraz z Planem Przedsięwzięć Inwestycyjnych na lata 2007-2015” określił te zadania w ramach poszczególnych programów. Są nimi:

- Program budowy i przebudowy infrastruktury drogowej i około drogowej, zadanie: Budowa drogi powiatowej nr 29362 Kruszki – Kijaszkowo (3,389 km)
- Program rewitalizacji obiektów kolejki wąskotorowej na terenie powiatu pilskiego, zadanie: Ochrona i rewitalizacja Wyrzyskiej Kolejki Powiatowej.

**CELE STRATEGICZNE
ROZWOJU GMINY**

III. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY

1. CEL PODSTAWOWY ROZWOJU

ZRÓWNOWAŻONY I WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ GMINY DROGĄ DO POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.

2. CELE STRATEGICZNE

Jako cele strategiczne, zapewniające spełnienie celu głównego, uznaje się:

- 1) ochronę oraz racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego jako warunku zrównoważonego rozwoju gminy,
- 2) wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla rozwoju gospodarczego gminy,
- 3) wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju różnych form turystyki.
- 4) stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju różnych form przedsiębiorczości i osadnictwa.

3. ZADANIA, JAKO SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego wymaga:

- 1) ochrony prawnej zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- 2) traktowania ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego jako priorytetu przy kształtowaniu struktury funkcjonalno - przestrzennej,
- 3) kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego,
- 4) rozwijanie funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska,
- 5) prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi (wody, lasy),
- 6) utrzymanie właściwych stosunków wodnych,
- 7) ochronę wód przed zanieczyszczeniem,
- 8) ochronę powietrza,
- 9) zahamowanie procesów niszczących, rehabilitację i wzbogacanie środowiska przyrodniczego i kulturowego.

3.2. Restrukturyzacja rolnictwa wymaga:

- 1) przekształcenia istniejącej bazy obsługi rolnictwa w ośrodki aktywizacji gospodarczej gminy,
- 2) przebudowy struktury rolnej i własnościowej,
- 3) tworzenie powiązań pomiędzy producentami rolnymi a przedsiębiorstwami przemysłu

rolno - spożywczego oraz handlem hurtowym,

- 4) podnoszenie kultury rolnej w gminie oraz tworzenie urzędzeń obsługi rolnictwa,
- 5) ochrony terenów o najwyższej wartości dla rolnictwa,
- 6) wsparcia instytucjonalnego, doradczego i finansowego programu przekształcanie gospodarstw rolnych.

3.3. Rozwijanie turystyki wymaga:

- 1) reaktywowania istniejącej kolejki wąskotorowej,
- 2) stworzenia bazy i urzędzeń obsługi turystyki,
- 3) budowy tras rowerowych i pieszych,
- 4) zapewnienia warunków dla przekształceń istniejących gospodarstw rolnych w agroturystyczne,
- 5) wyznaczenia terenów rozwojowych dla turystyki, rehabilitacji i wypoczynku.

3.4. Rozwój przedsiębiorczości i osadnictwa wymaga:

- 1) wyznaczenia terenów rozwojowych,
- 2) zachowania ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa,
- 3) likwidacji nieprawidłowości dotychczasowego zagospodarowania terenu,
- 4) wyposażenia terenów zabudowanych i preferowanych do zabudowy w sieć infrastruktury technicznej, stosownie do występujących potrzeb,
- 5) poprawy dostępności do jednostek osadniczych przez modernizację układu komunikacyjnego, dbałości o rozwój przedsiębiorstw komunalnych i usług publicznych.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
I POLITYKA PRZESTRZENNA

IV. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I POLITYKA PRZESTRZENNA

1. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI I ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

1.1. Ochrona środowiska przyrodniczego

1.1.1. Kierunki ochrony obszarów i obiektów przyrodniczych objętych ochroną prawną

Gmina Wysoka ma na znacznej powierzchni przekształcone środowisko przyrodnicze. Najbardziej naturalną formę zachowała rzeźba terenu. Najistotniejsze przekształcenia środowiska przyrodniczego to:

1. wylesienie znacznych terenów pod uprawy rolne,
2. ukształtowanie się sieci osadniczej,
3. regulacja stosunków wodnych,
4. budowa linii komunikacyjnych, szczególnie drogi Szczecin - Piła.

Kierunki działania muszą mieć na celu zachowanie istniejących w środowisku przyrodniczym walorów oraz poprawę stanu środowiska na terenach, które zostały zdegradowane.

1.1.2. Obszary chronionego krajobrazu

Kierunki zagospodarowania przestrzennego, - powinny w obrębie obszaru chronionego krajobrazu na terenach niezabudowanych, być dostosowane do zasad zawartych w Rozporządzeniu nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. U. Woj. Piłskiego Nr 13 poz. 83 z dnia 16 czerwca 1998 r. i Dz. U. Woj. Wielkopolskiego Nr 14 poz. 246 z dnia 31 marca 1999 r.), a w szczególności uwzględniać:

- zakaz budowy zakładów przemysłowych, których produkcja oparta jest o surowce przywożone spoza województwa oraz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska,
- zakaz lokalizowania wielkotowarowych form hodowlanych większych od 300 dużych jednostek przeliczeniowych i form bezściołowych oraz gnojowicowania użytków rolnych,
- zakaz lokalizowania budynków na gruntach leśnych oraz w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów jezior i rzek,

- zakaz zmiany sposobu użytkowania gruntów ornych IV i wyższych klas bonitacyjnych z wyjątkiem niezbędnego minimum na potrzeby mieszkaniowe miejscowej ludności.
- rozwój jednostek osadniczych w oparciu o istniejący system osadniczy i ograniczanie zabudowy rozproszonej,
- ochronę walorów naturalnych środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem krajobrazu.

Na obszarach chronionego krajobrazu nadrzędnym celem jest ochrona środowiska, dlatego rozwój gospodarczy powinien być ukierunkowany na te gałęzie, które wynikają z naturalnej predyspozycji terenu: gospodarka leśna i rolna, rybactwo, turystyka i wypoczynek. Rozwój przemysłu i urbanizacji winien być ograniczony do niezbędnego minimum uzasadnionego potrzebami miejscowej ludności i opartego na wykorzystaniu miejscowych zasobów. Obowiązywać winna wzmożona ochrona czystości wód, powierzchni ziemi i powietrza. W celu zapewnienia obszarom chronionego krajobrazu ochrony i dostosowania do niej gospodarki należy je uwzględniać w planach zagospodarowania przestrzennego jako ich integralną część.

1.1.3. Pomniki przyrody

Ochronę istniejącym pomnikom przyrody (wykaz w punkcie 5.1. w dziale dot. uwarunkowań), zgodnie z obowiązującymi przepisami zapewni przestrzeganie ustanowionych następujących zakazów;:

- wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew,
- zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- wchodzenia na pomniki przyrody,
- zanieczyszczania terenu i stosowania środków chemicznych oraz wzniecania ognia w pobliżu drzew,
- zmiany stosunków wodnych,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków za wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną pomnika.

Na terenie gminy Wysoka istnieją inne obiekty przyrodnicze zasługujące na ochronę indywidualną przez uznanie ich za pomniki przyrody, min. w parkach podworskich.

Środowisko przyrodnicze gminy Wysoka nie stwarza warunków do bytowania dla chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Pomimo rozpoznania istniejącej flory i fauny na części obszaru gminy obejmującego tereny

leśne w ramach opracowania planów urządzania lasu, duża część gminy wymaga opracowania inwentaryzacji przyrodniczej. Władze gminy powinny stwarzać warunki dla lepszego rozpoznania środowiska przyrodniczego gminy m.in. przez pomoc przy organizowaniu studenckich obozów naukowych.

Poznane już siedliska roślin chronionych i ostoje zwierząt chronionych należy zachować w stanie gwarantującym ich dalsze bytowanie. Wymaga to w szczególności zachowania istniejących warunków wodnych, istniejącego nasłonecznienia i warunków glebowych. Zagospodarowanie gminy Wysoka nie powinno stwarzać barier dla przemieszczania się dziko żyjących zwierząt.

1.1.4. Ochrona środowiska wodnego

W celu zapewnienia środowisku wodnemu odpowiedniej ochrony kierunki działania powinny być następujące:

- ustanowienie zgodnie z przepisami stref ochronnych dla ujęć wody podziemnej,
- zapewnienie ochrony wód Głównym Zbiornikom Wód Podziemnych m. in. przez eliminowanie zanieczyszczeń mogących do nich przeniknąć,
- doprowadzenie do poprawy czystości wód powierzchniowych posiadających aktualnie gorsze klasy czystości wód od planowanych
  - uporządkowanie gospodarki ściekowej polegającej na właściwym oczyszczeniu ścieków komunalnych i przemysłowych,
  - oczyszczenie wód deszczowych przez budowę kanalizacji deszczowej zakończonej urządzeniami oczyszczającymi,
  - ochronę wód przed ściekami pochodzącymi z rolnictwa: gnojowicą i odciekami z obornika (właściwe rozdeszczowywanie, budowa płyt obornikowych),
  - likwidacja lub przynajmniej ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i gruntowych z powierzchni użytkowanej rolniczo przez właściwe stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

Do zadań w zakresie poprawy środowiska wodnego jest powiększenie zasobów wód powierzchniowych i oszczędne gospodarowanie zasobami wód podziemnych. Powiększenie zasobów wód powierzchniowych nastąpi przez retencjonowanie wody w zbiornikach. Należy dążyć do wykonania przynajmniej zadań ujętych w programie małej retencji do 2015 r.

Są one następujące:

Miejscowość Nazwa zadania	Zlewnia	Pow. w ha	Pojemność w tys. m ³		Rok wykonania
			całkowita	użytkowa	
Wysoka	Kanał Okaliniec	0,50	1,80	1,00	1998
Wysoka	Kanał Okaliniec	0,20	2,50	-	1998
Wysoka	Kanał Okaliniec	0,25	3,00	2,00	1998
Wysoka	Kanał Okaliniec	3,00	35,00	25,00	1999
Wysoczka (staw)	Kanał Okaliniec	5,00	65,00	-	2000
Wysoka Mała (staw)	Kanał Okaliniec	5,00	70,00	-	2005
Młotkowo	Kanał Młotkowski	0,09	1,20	0,80	2005
Młotkowo	Kanał Młotkowski	0,20	2,00	1,20	2005
Młotkowo	Kanał Młotkowski	0,05	0,50	0,30	2005
Mościska	Kanał Młotkowski	0,20	2,00	1,30	2005
Czajcze	Kanał Młotkowski	1,00	15,00	9,00	2006
Młotkowo	Kanał Młotkowski	0,50	7,50	5,00	2010
Młotkowo	Kanał Młotkowski	0,05	0,75	0,50	2010
Jeziorki Kosztowskie	Kanał Młotkowski	0,25	2,50	1,80	2010
Wysoczka	Kanał Okaliniec	0,30	4,50	2,50	2010
Mościska	Kanał Okaliniec	2,00	20,00	13,00	2010
Gmurowo	Strużnica	0,20	2,00	1,30	2010
Rudna	Strużnica	0,30	3,00	1,70	2010
Rudna	Strużnica	0,50	7,50	5,00	2011-15
Stare	Strużnica	0,50	7,50	5,50	2011-15
Bądecz	Strużnica	0,40	6,00	4,00	2011-15
Stare	Strużnica	0,25	3,00	1,80	2011-15
Tłukomy	Strużnica	0,25	3,00	1,80	2011-15
Gmurowo	Strużnica	3,00	30,00	19,00	2011-15
Bądecz	Strużnica	0,40	4,50	3,00	2011-15
Bądecz	Strużnica	0,20	2,00	1,20	2011-15
Bądecz	Strużnica	0,20	2,00	1,10	2011-15
Bądecz	Strużnica	0,30	0,30	6,00	2011-15
Razem		25,09	312,75	114,80	

O potrzebie retencjonowania wody świadczy ilość planowanych zadań, a niewielka powierzchnia zbiorników potwierdza wcześniejsze stwierdzenie, że w gminie Wysoka ukształtowanie terenu nie sprzyja budowie zbiorników retencyjnych.

Ze względu na brak środków nie zbudowano planowanych na lata 1998 - 1999 czterech zbiorników. Nie zrealizowana jest budowa zbiorników również w roku 2000. Po wybudowaniu wszystkich zbiorników i stawów powierzchnia gruntów pod wodami zwiększy się o około 25 ha, zwiększy ich udział procentowy w gminie o 0,02% do wielkości 1,23%.

Realizacja planowanych zbiorników retencyjnych zmniejszy czerpanie wód podziemnych na potrzeby rolnictwa i sadownictwa, co zwiększy zasoby dyspozycyjne wód podziemnych.

1.1.5. Kierunki działań dla ochrony gleb i powierzchni ziemi oraz wykorzystania surowców mineralnych

Powierzchnia ziemi, a w szczególności gleby stanowią pomost pomiędzy przyrodą nieożywioną i ożywioną, dlatego ochrona i zagospodarowanie tych elementów środowiska przyrodniczego stanowi ważne zagrożenie.

Obowiązek ochrony gleb wynika z Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 9 lutego 1995 r. (Dz. U. Nr 115 poz. 78) i nowelizacji tej ustawy z dnia 22 maja 1997 r. (Dz. U. Nr 60 poz. 370), z których wynika, że na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczyć gleby oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.

Jakość gleb w gminie Wysoka jest średnia i lokalnie dobra dlatego ochroną powinny być objęte gleby II i III klasy bonitacyjnej, które stanowią 32% użytków rolnych. Ochrona gruntów w gminie polegać będzie na ograniczaniu lub eliminowaniu ich degradacji przez odpowiednie użytkowanie i zabiegi agrotechniczne, zakładanie zadrzewień śródpolnych, pasów zieleni izolacyjnej przy drogach, aby ograniczyć negatywny wpływ zanieczyszczeń komunikacyjnych na jakość gleb i upraw roślinnych. Glebom użytkowanym rolniczo zapewniać się będzie optymalne warunki powietrzno - wodne poprzez regulacje odpływu wody, zachowanie torfowisk i śródpolnych oczek wodnych, a także przez okresowe nawadnianie. Część terenów o najłagodniejszych glebach przeznaczać się będzie pod zalesianie, gdyż produkcja rolna jest tam nieopłacalna, a stosowane ewentualne wysokie nawożenie, szczególnie nawozami sztucznymi, prowadzi w konsekwencji do degradacji gleb i skażenia wód.

Tereny zdegradowane np. przez eksploatację powierzchniową m.in. w rejonie miejscowości Wysoka, Wysoka Wielka i Czajcze zostaną zrekultywowane i przeznaczone na cele gospodarcze. Aktualnie prowadzona jest eksploatacja surowców ilastych i kruszywa na które udzielono koncesje.

Koncesja nr 14/96 z dnia 16.09.1996 r. na wydobywanie surowców ilastych ceramiki budowlanej ze złoża „Wysoka” przez Spółkę Cywilną „Ceramik 91” w Wysokiej. Utworzony został obszar górniczy obejmujący działki ewidencyjne gruntu oznaczone numerami 776; 777; 778; 779 oraz część działki nr 19 położonych w m. Wysoka Wielka o nazwach „Wysoka - Pole A o pow. ok. 0,74 ha i „Wysoka - Pole B o powierzchni ok. 0,86 ha. Koncesja jest ważna do 15.09.2020 r.

Koncesja nr 6/97 z dnia 14.04.1997 r. na wydobywanie surowców ilastych ceramiki budowlanej ze złoża „Czajcze” przez spółkę cywilną „Ceramik 91” w Wysokiej. Utworzony został obszar górniczy w granicach działek ewidencyjnych gruntu oznaczonych numerami:

228/7; 237 we wsi Czajcze oraz wyznaczono obszar górniczy o nazwie „Czajcze” o powierzchni 7,05 ha. Koncesja jest ważna do 13.04.2030 r.

Koncesja nr 15/97 z dnia 22.10.1997 r. na wydobywanie kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego Wysoka Mała przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Wysokiej, utworzony został obszar górniczy o nazwie Wysoka Mała położony w granicach działki ewidencyjnej gruntu oznaczonej numerem 17/2 o powierzchni około 1,1 ha. Koncesja jest ważna do 21.10.2017 r.

Eksploatację kopalin należy prowadzić zgodnie z zatwierdzonym i aktualnym projektem zagospodarowania złoża i planem ruchu zakładu górniczego. Gmina Wysoka nie jest zasobna w surowce mineralne, szczególnie piaszczysto - żwirowe. Rekultywacji wymagają tereny „dzikich” wysypisk, występujące w wielu miejscowościach.

1.1.6. Ochrona powietrza atmosferycznego

Powietrze atmosferyczne jest nośnikiem wielu zanieczyszczeń na bardzo duże odległości. Stan czystości powietrza atmosferycznego wpływa na jakość życia, a także na wyniki ekonomiczne z dziedzin gospodarczych ściśle związanych ze środowiskiem, takich jak: rolnictwo, leśnictwo, turystyka.

Na stan czystości powietrza atmosferycznego w gminie Wysoka mają wpływ zanieczyszczenia migrujące z zewnątrz, nieraz z bardzo dużych odległości oraz zanieczyszczenia lokalne. Stan czystości powietrza w gminie można uznać za dobry, gdyż nie ma przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. Do zadań na terenie gminy Wysoka należy nie dopuszczenie do pogorszenia się stanu czystości powietrza atmosferycznego w skali ogólnej oraz poprawę stanu w niektórych rejonach gminy. Poprawę tą można uzyskać poprzez:

- upłynnienie ruchu pojazdów na drogach,
- zagospodarowania terenów wzdłuż dróg zielenią,
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery z kotłowni lokalnych i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie tzw. emisji niskiej z gospodarstw domowych poprzez spalanie lepszych gatunków węgla, zwiększanie korzystania z gazu i energii elektrycznej,
- nie spalanie odpadów i nie wypalanie traw i chwastów,
- zakładanie pasów zieleni izolacyjnej przy uciążliwych obiektach: wysypisku odpadów, oczyszczalniach ścieków, przepompowniach ścieków, fermach hodowlanych itp.

Zagospodarowanie terenów powinno zapewnić głównie na terenie miasta korzystne warunki dla przewietrzania terenu, szczególnie tam, gdzie istnieje zagrożenie powstania nadmiernego

poziomu tak zwanej emisji niskiej, co ma często miejsce w osiedlach domków jednorodzinnych oraz na terenach mieszkaniowo - rzemieślniczych z zastosowaniem tradycyjnego ogrzewania węglem.

1.1.7. Ochrona biosfery

Najbardziej cenne obiekty przyrodnicze wchodzące w skład biosfery objęte są ochroną szczególną, której sposób określony został w punkcie 1.1.

Do dalszych zadań należy:

- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzania lasów,
- utrzymanie pożądanego składu drzewostanów na poszczególnych siedliskach leśnych,
- zachowanie istniejących zadrzewień,
  - zwiększanie powierzchni terenów zadrzewionych i zakrzewionych w obrębie terenów zabudowanych, wśród pól i na terenach zdegradowanych,
- utrzymanie naturalnych zbiorowisk roślinnych na terenach nieprzydatnych gospodarczo, tj. na terenach podmokłych m. in. przez zachowanie szuwarów nadbrzeżnych itp., które są ostoją świata zwierzęcego,
- zachowanie różnorodności biologicznej wynikającej z lokalnych predyspozycji środowiska,
- dostosowanie gospodarki łowieckiej do pojemności łowisk (obwodów łowieckich),
- zwiększenie lesistości gminy przez zalesianie terenów nieprzydatnych i mało przydatnych dla rolnictwa,
- ochrona lasów przed gradacją szkodników,
- ochrona przeciwpożarowa terenów leśnych,
- prowadzenie działań prowadzących do nie wypalania traw, głównie przez uświadamianie o ich szkodliwości dla środowiska roślin i zwierząt.

1.2. Środowisko kulturowe

WYSOKA

Miejscowość wzmiankowana w 1260 roku, lokacja miasta nastąpiła pomiędzy 1398 i 1520 rokiem, gdyż w latach 1520-21 miasto rządziło się prawem magdeburskim. Układ urbanistyczny miasta wywodzący się z placu targowego, opartego o trakty komunikacyjne z zabudową zlokalizowaną przy 2 placach i odchodzących od nich 4 głównych ulicach od południa do miasta dochodzą łąki i pola, od północy wzgórze morenowe z cmentarzami. Miasto Wysoka posiada wykonane przez dr Alicję Biranowską- Kurz w 1990 roku Wytyczne i postulatory konserwatorskie do planu ogólnego z określeniem stref ochrony konserwatorskiej: „A” , „B”, krajobrazu i ekspozycji, ochrony archeologicznej. W w/w Wytycznych wyznaczono **strefę ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”**, obejmującą ściśle centrum miasta z rynkiem i zespołem kościelnym, jej granice poprowadzono:

- od zachodu: zapleciami zabudowy gospodarczej wyznaczonej przez budynki gospodarcze zlokalizowane przy ul. Św. Walentego w kierunku północnym aż do ul. Strzeleckiej, krótkim odcinkiem ul. Strzeleckiej, w kierunku rynku i później zapleciami działek zlokalizowanych przy zachodniej pierzei Pl. Powstańców Wielkopolskich. Granica strefy „A” przecina ul. Dworcową i prowadzona jest w linii prostej aż do ul. Ogrodowej,
- od północy: południową stroną ul. Ogrodowej w kierunku ul. Szkolnej,
- od wschodu: ul. Szkolną w kierunku południowym przecinając ul. Kościelną i dalej granicą działki zlokalizowanej przy ul. Kościelnej nr 41 a,
- od południa: granica wyznaczona jest równoległe do ul. Kościelnej i Strzeleckiej z włączeniem w strefę zabudowy gospodarczej. Granica strefy wyznaczona zostaje na odcinku pomiędzy domem przy ul. Kościelnej 41a aż do zabudowy przy ul. Św. Walentego.

Strefa „A” ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary szczególnie wartościowe do bezwzględного zachowania

Działalność konserwatorska w tej strefie polega na zachowaniu i konserwacji istniejących elementów zabytkowych, na usunięciu elementów dysharmonizujących w południowej pierzei Placu Powstańców Wlkp. (dawnego domu towarowego i restauracji) oraz na kształtowaniu nowych elementów układu dostosowanych do historycznej kompozycji urbanistycznej tych terenów, tj. na:

- 1) zachowaniu rozplanowania ulic i placów w niezmienionej formie oraz zaleceniem

zachowania przekroi i szerokości ulic w niezmienionej formie wraz z liniami rozgraniczającymi,

- 2) zachowaniu zabudowy historycznej wpisanej do rejestru zabytków lub w spisach zabytków oraz pozostałej zabudowy posiadającej znaczenie historyczne i estetyczne w skali lokalnej,
- 3) konieczna jest restauracja obiektów zabytkowych i dawnych oraz dopuszcza się ich modernizację z zastrzeżeniem nie przekształcania elewacji,
- 4) proponuje się wprowadzenie wysokich dachów dla części kolidującej zabudowy mieszkaniowej,
- 5) dopuszcza się realizację zabudowy plombowej wykonanej wg indywidualnych projektów o wysokości do 2 kondygnacji, nakrytych wysokimi dachami z możliwością wykorzystania poddasza na cele mieszkalne. Nowa architektura winna nawiązywać do cech architektury lokalnej i być zaopiniowana przez Służbę Ochrony Zabytków,
- 6) wszelka działalność przy projektowaniu i realizacji w strefie „A” wymaga aprobaty władz konserwatorskich,
- 7) zgodnie z uwarunkowaniami zachować należy funkcję mieszkaniową miasta z dużymi działkami siedliskowymi i usługami będącymi lokalną obsługą rolnictwa,
- 8) zaleca się zachowanie zieleni na terenie dawnego cmentarza przykościelnego oraz alei drzew.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej tworzy pas ochronny, który ma na celu utrzymanie i uszanowanie terenów szczególnie wartościowych (wpisanych w strefę „A”) i jest obszarem przejściowym między obszarami przedmieść i zespołów współczesnej zabudowy. Dla miasta Wysoka strefa „B” wyznaczona jest w 2 obszarach:

- 1) począwszy od kościoła w kierunku wschodnim obejmując obustronną zabudowę ul. Kościelnej,
- 2) obustronną zabudowę ul. Św. Walentego aż do linii kolejki wąskotorowej i od zachodu linią kolejki w kierunku północnym, a następnie ul. Ogrodową aż do terenów objętych strefą „A”.

Zabudowa na tych terenach powstała w wyniku zabudowy traktów wylotowych z miasta. W strefie tej chronione jest rozplanowanie, skala i bryły zabudowy ze szczególnym zwróceniem uwagi na:

- 1) zachowanie rozplanowania ulic z zachowaniem ich przekroi, szerokości, dawnych linii rozgraniczających oraz alei drzew,
- 2) zachowanie zabudowy historycznej wraz z możliwością jej modernizacji w uzgodnieniu ze

Służbą Ochrony Zabytków,

- 3) dopuszcza się realizację współczesnej zabudowy plombowej przy spełnieniu warunków w strefie „A”.

Wytyczne konserwatorskie dla pozostałych terenów:

- 1) dopuszcza się modyfikacje i modernizacje innych ulic na terenie miasta (poza zastrzeżonymi),
- 2) wymagane jest uporządkowanie terenów położonych na południe od strefy „A” ochrony konserwatorskiej,
- 3) zachować i uporządkować 3 zespoły pocmentarne (ewangelicki, żydowski, choleryczny),
- 4) zaleca się zachowanie zieleni istniejącej przy ul. Strzeleckiej (dawnej strzelnicy), należy ją poddać pielęgnacji i uzupełnić,
- 5) zaleca się zachowanie alei zlokalizowanych przy ul. Kościelnej, Dworcowej i Św. Walentego.

Wytyczne dotyczące ochrony krajobrazu i ekspozycji:

Założenie przestrzenne miasta Wysoka ma zabudowę zlokalizowaną przy 2 placach i odchodzących od nich 4 głównych ulicach. Od południa dochodzą do miasta łąki i pola, od północy miasto ograniczone jest wzgórzami z cmentarzami. Dogodne miejsce ekspozycji znajduje się na południe od miasta na terenie łąk oraz przy nasypie kolejowym i pozwala na oglądanie panoramy miasta rysującego się na tle zieleni ogrodów i cmentarzy. Strefę ochrony ekspozycji wyznaczono granicami linii kolejowej poprowadzonej od południowej i wschodniej strony zespołu.

Dla miasta Wysoka strefami ochrony krajobrazu obejmuje się:

- 1) obszar łąk i pól zlokalizowanych na południe od miasta wyznaczony przebiegiem linii kolejowej,
- 2) teren cmentarza poewangelickiego w jego współczesnych granicach z koniecznością wykorzystania na tereny zielone po uporządkowaniu,
- 3) teren cmentarza żydowskiego poszerzonego o rosnący las z zastrzeżeniem jw.,
- 4) tereny cmentarza cholerycznego z zastrzeżeniem jw..

Wszystkie w/w strefy zostały oznaczone na mapach

Strefa ochrony archeologicznej:

Według autorki „Wytycznych...” dr Alicji Biranowskiej - Kurz dla miasta Wysoka trudno określić tę strefę. Z nielicznych zapisów historycznych wynikałaby translokacja miasta ze wzgórz na tereny nizinne. Całe wzgórza winny więc podlegać obserwacjom, a wszelkie znaleziska należy natychmiast zgłaszać Służbie Ochrony Zabytków.

BADECZ

Wieś wzmiankowana w 1432 roku. W 1511 roku liczyła 14 włók ziemi. W 1773 roku należała do hrabiego Bleszczyńskiego, następnie do Augusta Gorzewskiego, a w 1831 roku do Gotzendorf - Grabowskiego, później majątek często zmieniał właściciele aż w 1877 roku stał się częścią dóbr krajeńsko - złotowskich, należących do książąt pruskich. Około 1880 roku wieś liczyła 66 mieszkańców, w tym 50 katolików i 16 ewangelików. W 1920 roku wieś znalazła się w granicach Polski, a kościół (zbudowany w 1876 roku), przejęli katolicy. W tym czasie miejscowość zamieszkiwały 322 osoby: 265 Polaków i 57 Niemców. Wieś rozlokowana wzdłuż drogi z Wysokiej do Krajenki z zespołem parkowym i kościołem w części wschodniej. Zabudowa wsi murowana, kalenicowa, przeważają budynki jednokondygnacyjne, nakryte dachami dwuspadowymi. Układ wsi do zachowania wraz z parkiem i zabudową folwarczną, kościołem oraz zabudową mieszkalną. Na uwagę zasługują budynki posterunku celnego i straży granicznej powstałe po 1920 roku w północnej części wsi.

Nowa zabudowa winna nawiązywać bryłą i skalą do zabudowy historycznej.

CZAJCZE

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1427 roku. W XVIII wieku właścicielem wsi był A. Łącki, później rodzina Łakińskich. W 1798 roku majątki Czajcze i Tłukomy przechodzą na własność grafa Albrechta von der Goltz i w rękach tej rodziny Czajcze pozostało do 1945 roku. W 1881 roku wieś liczy 232 mieszkańców, w tym 100 protestantów i 132 katolików, a folwark miał 1123 ha ziemi, w tym 710 ha ziemi uprawnej. Na terenie folwarku funkcjonowała gorzelnia i cegielnia.

Wieś jest dwustronnie zabudowaną ulicówką z zespołem dworsko - parkowym po jej północnej stronie. Zabudowa murowana, kalenicowa, parterowa, nakryta dachami dwuspadowymi. Układ wsi do zachowania wraz z obiektami w rejestrze zabytków: dworem z poł. XIX w, stajnią z magazynem zbożowym z 1941 roku, parkiem, na terenie którego znajduje się kaplica grobowa Heinricha von Kupflera wzniesiona w stylu mauretańskim i aleją prowadzącą na teren folwarku oraz obiektami w spisach zabytków.

W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły oraz usytuowania obiektu na działce.

GMUROWO

Folwark powstał na przełomie XVIII i XIX wieku. Park wydzielony około 1820 roku z kompleksu leśnego i zagospodarowany przez pierwszego właściciela Orlanda. Później przeszedł w ręce rodziny Gmurowskich. Eklektyczny pałac zbudowany około 1871 roku. Układ ograniczony do założenia pałacowo - parkowego i kilku przekształconych czworaków. Do zachowania pałac i park wpisane do rejestru zabytków oraz czworak w spisie zabytków. Nowa zabudowa winna nawiązywać do zabudowy historycznej w zakresie skali, gabarytów.

JEZIORKI KOSZTOWSKIE

Osada wzmiankowana w 1378 roku, przed 1722 rokiem była własnością A. Smoguleckiej, a następnie A. Kołudzkiego. W 1744 roku we wsi mieszkało 6 wolnych kmieci, w 1773 roku przechodzi na własność Trabczyńskich, w 1882 roku nabywa ją Józef Sikorski, a na przełomie XIX i XX wieku kolonista Beutner. W 1937 roku dokonano parcelacji majątku. Wieś rozlokowana przy skrzyżowaniu lokalnych dróg z parkiem w części zachodniej, na terenie którego znajduje się kaplica grobowa ze szczątkami rodziny Beutnerów. Na fundamentach starego dworu wybudowano w latach 50-tych XX wieku nowy budynek. Zabudowa wsi jednokondygnacyjna, kalenicowa.

Do zachowania park z przełomu XIX i XX wieku o powierzchni 6,05 ha, wpisany do rejestru zabytków z kaplicą grobową, którą należy utrzymać w dobrym stanie technicznym oraz zabudowa w spisach zabytków.

Nowa zabudowa winna nawiązywać bryłą i skalą do zabudowy historycznej.

KIJASZKOWO

Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z lat 1510-20. W 1773 roku należała do Kitnowskiej, a w 1908 roku hrabina Emma von Goltz założyła zakład dla dzieci głuchych i osób niepełnosprawnych. Zabudowa wsi murowana, kalenicowa, parterowa, nakryta wysokimi dachami. Do zachowania układ wsi wraz z parkiem wpisany do rejestru zabytków i obiektami w spisach zabytków: pałacem, gorzelnią szkołą i zabudową mieszkalną.

W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły.

KOSTRZYNEK

Pierwszy raz wzmiankowany w 1543 roku. Kostrzynek był majątkiem folwarku Mościska, jednakże siedziba szlachecka znajdowała się w Kostrzynku. Od 1853 roku właścicielem majątku jest rodzina von Schmidt, w 1896 roku liczył on 445 ha, w tym 294 ha ziemi ornej. Po I wojnie światowej zamieszkiwało tu 112 osób, w tym 73 Polaków i 39 Niemców. Od 1921 roku folwark jest własnością Wacława Popiela. Układ ograniczony do zespołu dworsko-parkowego z folwarkiem poprzedzonym neogotycką bramą z dworem na osi, przebudowanym po 1945 roku na blok mieszkalny, z oficyną nr 34, z częściowo zachowanymi budynkami gospodarczymi i parkiem w części północnej. Do zachowania obiekty w spisach zabytków wraz z parkiem, oficyną, bramą i budynkami gospodarczymi. W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły.

MŁOTKOWO

Wieś należała w 1427 roku do parafii w Wysokiej. W XV wieku należała do J. Białośliwskiego, a następnie do Młotkowskich. W 1773 roku miała 2 sołtysów, oberżę, kuźnię i młyn. W XVIII i XIX wieku należała do klucza Falmierowo. W 1846 roku liczyła 208 mieszkańców, 12 gospodarstw i 2320 ha gruntów.

Układ wsi w formie jednostronnej ulicówki z założeniem dworsko - parkowym i resztkami folwarku po jej stronie północnej, drugi folwark znajduje się poza wsią, na wschód od niej. Zabudowa murowana, kalenicowa, parterowa nakryta wysokimi dachami. Do zachowania układ wsi wraz z zespołem dworu i parku Młotkowo II, wpisanym do rejestru zabytków oraz dworem nr 20 i otaczającą go zielenią i innymi obiektami w spisach zabytków.

W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły.

MOŚCISKA

Osada wzmiankowana w 1429 roku, (parafię założono w 1479 roku). W latach 1565 - 81 obszar uprawny wsi wynosił 25 łąnów, w tym 7 łąnów folwarku, którego właścicielem byli Dębińscy, Zborowski i Kościelscy. W 1773 roku właścicielem był Lutomski. W 1880 roku wieś ma 229 mieszkańców. W 1881 roku właścicielem był Friedrich Schmidt, prawdopodobnie w tym okresie wybudowano dwór w stylu francuskiego neorenesansu. Kolejnym właścicielem był Władysław Popiel, który miał też majątki w Brzostowie i Kostrzynku. Układ wsi w formie obustronnie zabudowanej ulicówki z zabudową murowaną, kalenicową, nakrytą dachami dwuspadowymi. Układ wsi do zachowania wraz z dworem i parkiem, wpisanymi do rejestru zabytków oraz obiektami uwzględnionymi w spisach zabytków. Do interesujących obiektów na

terenie folwarku należy ceglany spichlerz neogotycki z ok. 1870 roku.

W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły, usytuowania obiektu na działce.

RUDNA

W 1578 roku we wsi było 12 łąnów zasiedlonych, 2 puste i 3 zagrodników. W końcu XVIII wieku jest własnością Kazimierza Raczyńskiego, w 2 połowie XIX wieku we wsi było 31 domów i 258 mieszkańców. W skład okręgu wchodził folwark Nowa Rudna, który w 2 połowie XIX wieku należał do rodziny Schruckmann, w 1909 roku majątek nabył Karl Kruger z Zelgniewa, który po jego śmierci w 1939 roku odziedziczyła bratanica Sabina Bressler. Zabudowa w centrum wsi rozlokowana wokół dużego prostokąta placu z kościołem w części północnej. Domy parterowe, murowane, kalenicowe, nakryte wysokimi dachami.

Do zachowania układ wsi z centralnym placem i otaczającą go zabudową oraz folwark Nowa Rudna z dworem, parkiem spichlerzem i pozostałymi obiektami w spisach zabytków. W nowej zabudowie należy nawiązać do linii zabudowy historycznej, bryły, gabarytów.

STARE

W 1578 roku do wsi Stare należało 18 łąnów zasiedlonych, 1 łąn pusty, mieszkało tu 6 zagrodników i 1 pasterz. W 1773 roku majątek należał do Andrzeja Gostomskiego, w 1831 roku do Barbary Gostomskiej, a w 1835 roku do jej męża Wierzbno Rydzyńskiego. Od 1853 do 1945 roku był w posiadaniu rodziny Orland. W 1890 roku było tu 17 domów i 136 mieszkańców. Układ wsi oparty na rozgałęzieniu 3 dróg z dworem otoczonym parkiem, z folwarkiem w części zachodniej. W części południowej kolonia Stare z zabudową z lat 30-tych XX wieku. Zabudowa centrum wsi kalenicowa, parterowa, nakryta wysokimi dachami. Domy powstałe w latach 30-tych XX wieku szczytowe.

Do zachowania zespół parku wraz z dworem, folwarkiem i cmentarzem oraz zabudowa w spisach zabytków.

W nowej zabudowie należy nawiązać do linii zabudowy historycznej w zakresie skali, bryły, usytuowania obiektu na działce.

TŁUKOMY

W 1578 roku wieś należała do Tłukomskich i miała 10 łąnów i 4 zagrodników. W końcu XVIII wieku jej właścicielem był Paweł Łakiński. W 2 połowie XIX wieku wieś wraz z okręgiem dworskim liczy 323 mieszkańców, w tym 257 katolików i 166 protestantów. Po śmierci

(w 1906 roku) Maxa Weissledera, ostatniego właściciela wsi, majątek rozparcelowano. W 1908 roku pobudowano drogę łączącą Tłukomy z Kijaszkowem, dzielącą budynki dawnego folwarku, a w 1910 roku zbudowano na skraju parku kościół, dawny dwór adaptowano na pastorówkę. W części północnej wsi obustronnie zabudowana ulica, dwór z parkiem i przekształconym folwarkiem w części południowo - zachodniej. Ochronie podlegają dwór i park wpisane do rejestru zabytków oraz pozostałe obiekty w spisach zabytków.

W nowej zabudowie należy nawiązać do linii zabudowy historycznej w zakresie skali, bryły i usytuowania obiektu na działce.

WYSOKA MAŁA

Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z 1480 roku, w 1578 roku było tu 17 łanów, 3 zagrodników i 1 rzemieślnik. W 1773 roku należała do Stanisława Augusta von Goltza, w 1793 roku do Karola Rydzyńskiego. Prawdopodobnie od połowy XIX wieku należy do rodziny Butner, aż do parcelacji krótko przed II wojną światową. Na początku XX wieku folwark liczył 606 ha, w tym 229 ha ziemi ornej.

Układ przestrzenny zwarty z dominującym zespołem dworsko - parkowym w części północno - wschodniej z czworakami usytuowanymi wzdłuż drogi.

Do zachowania zespół dworsko - folwarczny z parkiem wpisany do rejestru zabytków oraz obiektami w spisach zabytków: zespołem folwarcznym z fragmentem dworu z 1 połowy XIX wieku powiększonym o część pałacową w 2 poł. XIX wieku i bramą wjazdową na folwark.

W nowej zabudowie należy nawiązać do zabudowy historycznej w zakresie skali i bryły.

2. KIERUNKI ROZWOJU PRODUKCJI ROLNEJ I LEŚNEJ

2.1. Gospodarka rolna

Podstawową funkcją gminy powinno pozostać rolnictwo i związane z nim sadownictwo. Decydują o tym warunki naturalne środowiska przyrodniczego wyrażone wysokim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na który składają się:

- dobra średnia jakość gleb,
- dobre warunki agroklimatyczne,
- wysoki poziom kultury rolnej.

Gmina Wysoka jest gminą typowo rolniczą. Warunki glebowo-klimatyczne sprzyjają wysokiej produkcji roślinnej. Praktycznie bez ograniczeń mogą być uprawiane rośliny towarowe i pastewne. Średnie plony zbóż osiągnęte na terenie gminy są nieco wyższe od średniej krajowej. Niższe natomiast plony uzyskuje się w produkcji rzepaku, ziemniaków i buraków cukrowych. Produkcja pasz na potrzeby chowu i hodowli zwierząt oparta jest na produkcji polowej, ze względu na niewielki udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych. Produkcja zwierzęca stoi na wysokim poziomie. Wskaźniki jej intensywności stawiają gminę Wysoka w czołówce gmin całego regionu pilskiego. Brak przemysłu i czyste środowisko powinny sprzyjać rozwojowi produkcji żywności metodami ekologicznymi oraz rozwojowi agroturystyki. Obecnie istnieje 1 gospodarstwo posiadające atest EKOLANDU i 1 gospodarstwo oferujące usługi agroturystyczne. Gospodarstwa charakteryzuje wysoka kultura rolna, są one dobrze wyposażone w maszyny i urządzenia do produkcji. Gmina posiada korzystną strukturę agrarną.

Zwiększenie wydajności w rolnictwie wymaga jednak poprawy warunków wodnych. Średnia roczna suma opadów w gminie Wysoka jest jedną z najmniejszych w gminach położonych na północ od Noteci.

Działania w zakresie gospodarki wodnej powinny zapewnić rolnictwu optymalne warunki wodne, które można uzyskać przez budowę małych zbiorników retencyjnych i nawadnianie gruntów rolnych. Następnym kierunkiem działania w zakresie utrzymania wysokiej produktywności rolnej powinna być ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna obejmuje wszystkie grunty rolne, z wyłączeniem zabudowanych i przeznaczonych na zabudowę. W rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wyodrębnia się:

- a) tereny wód otwartych i ekosystemy łąk tworzących obszar, na którym obowiązują priorytety ograniczenia stosowania chemizacji, które powinny być wyłączone z zabudowy,

- b) użytki rolne II i III klasy bonitacyjnej, które powinny być przeznaczone wyłącznie na produkcję polową i sadowniczą,
- c) pozostałe użytki rolne, których zabudowa może nastąpić na cele związane z urządzeniami służącymi produkcji rolnej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu, a także na inne cele o ile jest to gospodarczo i społecznie uzasadnione.

Na całym obszarze gminy Wysoka są zbliżone warunki glebowo - klimatyczne do produkcji rolnej. Prawie we wszystkich wsiach występuje duża mozaikowość gleb, pod względem ich jakości i przydatności rolniczej.

Zachowanie rolniczego charakteru gminy wymaga ochrony gruntów rolnych zgodnie z wymogami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, która nakłada obowiązek uzyskania odpowiednich zgód na zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych:

- użytków rolnych klasy II i III o powierzchni > 0,5 ha
- użytków rolnych klasy IV o powierzchni >1,0 ha
- użytków rolnych klas V i VI z glebami pochodzenia organicznego, torfowisk i oczek wodnych.

Struktura upraw powinna być dostosowana do istniejących warunków glebowych. Powiększany powinien być areał sadów, gdyż sprzyjające są tutaj warunki glebowe i klimatyczne, a ponadto wrażliwość sadów na niedobory wilgoci jest mniejsza niż upraw polowych. Bardziej powinna być zróżnicowana struktura zasiewów, gdyż udział zbóż jest za wysoki, co uniemożliwia prawidłowy płodozmian i prowadzi do jednostronnego wyjaławiania gleby i większych nakładów na zwalczanie chorób i chwastów. Uprawa buraków cukrowych powinna być preferowana ze względu na bliską odległość do cukrowni w Nakle n. Notecią. Uprawa ich wymaga poza dobrą glebą dobrych warunków wilgotnościowych. Korzystne warunki są do uprawy rzepaku, dlatego uprawę tej rośliny powinno się zwiększać. Gospodarstwa mniejsze powinny być ukierunkowane na uprawę warzyw i owoców (porzeczki, truskawki itp.).

W gminie Wysoka są bardzo dobre warunki do zwiększania hodowli trzody chlewnej i bydła. Produkcja mleka wymaga dokonania zmian organizacyjnych m. in.:

- zwiększenia stad do wielkości minimum 20 sztuk,
- zwiększenia wydajności jednostkowej,
- wyposażenia obór w nowoczesną aparaturę udojową i schładzającą mleko,
- zapewnienie stałego odbioru mleka przez zawieranie umów.

Nie wykorzystane dotychczas są potencjalne możliwości hodowli ryb. Wymaga to budowy stawów rybnych zasilanych w wodę retencjonowaną w dolinie Kanału Okaliniec i Strużnicy.

Sady i plantacje warzyw i owoców powinny być zakładane w pewnej odległości od pasa drogowego i izolowane od niego ekranem zieleni - wysoki żywopłot.

Dla kilku gospodarstw istnieje możliwość zwiększenia dochodów przez obsługę ruchu turystycznego - agroturystyka z możliwością udostępniania turystom koni do czynnego wypoczynku i krajoznawstwa. Aktualnie sytuacja w rolnictwie jest bardzo zła. Rozwój rolnictwa, które jest i pozostanie podstawową funkcją gospodarczą gminy Wysoka powinien być siłą napędową dla rozwoju całej gospodarki, co zapewni byt jej mieszkańcom. Wymaga to stworzenia warunków do osiągnięcia takich standardów, aby mogło skutecznie konkurować z rolnictwem zachodnioeuropejskim.

Dla osiągnięcia takiego poziomu potrzebna jest w szczególności odpowiednia polityka państwa, ale również odpowiednie działania władz lokalnych oraz inicjatywy gospodarczej samych rolników.

Podstawowym problemem jest zwiększenie dochodowości gospodarstw co pozwoli na bezpieczne inwestowanie w produkcję rolną.

Polityka państwa to stwarzanie warunków dla:

- uzyskania konkurencyjności zbytu krajowych produktów rolnych,
- uzyskania przez rolników tanich kredytów dostosowanych do cykli produkcyjnych
- w rolnictwie,
- zapewnienia funduszy na aktywizację zawodową dla ludzi odchodzących z rolnictwa
- i pozostających na wsi.

Polityka władz gminnych to m. in.:

- stworzenie warunków do modernizacji gospodarstw rolnych przez budowę infrastruktury technicznej, przygotowanie terenów pod inwestycje związane z obsługą rolnictwa i przetwórstwem rolno-spożywczym,
- zapewnienie wody dla produkcji rolnej,
- współpraca z innymi gminami dla rozwiązania problemów ponadgminnych m. in. dotyczących wykorzystania zasobów paszowych doliny Noteci, ułatwianie rolnikom zawierania umów kontraktacyjnych,
- pomoc inwestorom w tworzeniu nowych miejsc pracy dla ludzi odchodzących z rolnictwa.

Najważniejsze zadania dla rolników to:

- wybór modelu gospodarstwa, z którego produkcja zapewni odpowiedni dochód i skuteczne

- konkurowanie z producentami krajowymi i zagranicznymi,
- specjalizacja i unowocześnienie produkcji rolnej,
  - obniżanie kosztów produkcji w rolnictwie,
  - zwiększanie wydajności z zachowaniem standardów w produkcji „zdrowej żywności”,
  - zrzeszanie się rolników w grupy producentów, dla trwałego zapewnienia zbytu swoich produktów i eliminowanie zbędnych pośredników,
  - stosować niskonakładowe technologie uprawy oraz wprowadzać nowe wysokowydajne odmiany roślin uprawnych w tym zbóż na potrzeby przemysłu zbożowo-młynarskiego, jęczmienia browarnego na potrzeby przemysłu piwowarskiego, buraków cukrowych, rzepaku i ziemniaków,
  - racjonalizować produkcję zwierzęcą w tym produkcję pasz,
  - produkcje żywca wieprzowego opierać na rasach i krzyżówkach o dużej mięsności,
  - rozwijać przechowalnictwo by zapobiec skokom cenowym i zapewnić ciągłość dostaw,
  - wykorzystywać istniejące w gospodarstwach maszyny i urządzenia do prowadzenia pozarolniczej działalności w sferze produkcji i usług.

2.2. Gospodarka leśna

Ze względu na małą powierzchnię lasów wynoszącą około 1680 hektarów, co stanowi około 13,7% powierzchni gminy leśnictwo jest mało znaczącą dziedziną gospodarczą w dochodach gminy i zatrudnieniu jej mieszkańców. Administracja lasów państwowych jest właścicielem lasów, obejmujących blisko 87% ich ogólnej powierzchni (w powiecie pilskim - 92,2%), co jest korzystne dla utrzymania lasów-w odpowiedniej kondycji zdrowotnej i prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z przyjętymi w planach urządzania lasów ustaleniami.

W działaniach kierunkowych powinno dążyć się do utrzymania wysokiego wskaźnika władania lasami przez A. L. P., w tym celu powinny być stworzone warunki (naciski) aby lasy Państwowego Funduszu Ziemi będące we władaniu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa zostały przekazane Nadleśnictwom.

Rozwój leśnictwa nastąpi przez zwiększenie powierzchni lasów w gminie w wyniku zalesień gruntów rolniczo nieprzydatnych i zdegradowanych. W gminie został opracowany program zwiększenia lesistości do roku 2020, w którym przeznaczono do zalesienia 23,34 ha gruntów, głównie przejętych przez lasy państwowe. Aktualnie zgłoszono do władz gminy wnioski osób fizycznych dotyczące zalesienia gruntów rolnych na powierzchni 5,87 ha -działki nr: 39, 42 i 43, 791 i 792, w Wysokiej, 148/12 i 210/3 w Wysokiej Małej, 249 w Tłukomach oraz

pólhektarowe działki w miejscowościach Stare i Gmurowo.

Powierzchnia lasów w gminie Wysoka do 2000 r. zwiększy się więc przynajmniej o 30 ha.

Powierzchnia ogólna lasów wyniesie około 1710 ha, co da wskaźnik lesistości około 13,9%.

Następnym działaniem w leśnictwie jest zwiększenie produktywności lasów.

Jest to zależne od wielu czynników, między innymi:

- dostosowania składu gatunkowego drzewostanów do typu siedliska,
- utrzymania dobrego stanu zdrowotności lasów,
- właściwych i terminowych zabiegów pielęgnacyjnych,
- zapobiegania występowaniu gradacji szkodników lasów i ochrona przeciwpożarowa,
- utrzymania właściwych stosunków wodnych na terenach leśnych,
- dostosowania wielkości turystyki do pojemności turystycznej terenów leśnych.

Służyć temu również powinny szczegółowe wytyczne w sprawie wykonania czynności gospodarczych w lasach, które są następujące:

- o w zakresie wykonania cięć w drzewostanach należy zwrócić uwagę na:
  - przystąpienie do cięć rębnych w blokach pasów zrębowych w odpowiednim terminie, co stanowi warunek zachowania ustalonego układu przestrzennego,
  - właściwe i terminowe wykonanie cięć rębniami złożonymi tak, aby zapewnić młodemu pokoleniu optymalne warunki rozwoju,
  - intensywność i charakter cięć niezależnie od planu, musi odpowiadać potrzebom hodowlanym i sanitarnym, a w chwili wykonywania zabiegów, o przydziale drzewostanów do cięć pielęgnacyjnych na poszczególne lata winny decydować ich potrzeby hodowlane,
  - w pierwszych latach bieżącego okresu gospodarczego należy wykonać zabiegi pielęgnacyjne w drzewostanach, gdzie w opisach taksacyjnych zabieg ten określany jest jako pilny lub w 2 nawrotach;
- o w zakresie hodowli lasu należy:
  - w pierwszej kolejności odnowić halizny i zręby zaległe,
  - przy odnowieniach stosować skład gatunkowy upraw właściwy dla danego siedliska wg przyjętego gospodarczego typu drzewostanu,
  - na siedliskach słabych wykorzystywać fragmenty mikrosiedlisk żyzniejszych w celu urozmaicenia składów gatunkowych upraw,
  - w ramach poprawek i uzupełnień upraw o nieprawidłowym składzie gatunkowym wprowadzać gatunki występujące w niedoborze w stosunku do właściwego składu uprawy,

- skutecznie pielęgnować uprawy zachwaszczające się, w tym bardziej intensywnie na siedliskach wilgotnych,
- szczególnie sumiennie i terminowo wykonywać wszystkie zabiegi hodowlane i odnowieniowe przy rębni częściowej,
- wykonywać zaplanowane podsadzenia produkcyjne, dolesienia luk preferując gatunki domieszkowe, poprawiające walory biocenotyczne lasu,
- czyszczenia wczesne i późne wykonywać we właściwym czasie, regulując skład gatunkowy oraz sukcesywnie redukując ilość drzewek głównie chorych, słabych i z wadami.

Wszystkie czynności z zakresu użytkowania i hodowli lasu muszą uwzględniać aspekty ochrony lasu i przyczyniać się do podniesienia odporności biologicznej środowiska leśnego. Należy kierować się zasadą ekologicznego podejścia do wszystkich zagadnień związanych z lasem, a w szczególności:

- zachowania biologicznej różnorodności lasów,
- utrzymania zdrowia i żywotności ekosystemów leśnych,
- ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach,
- utrzymania i wzbogacenia długofalowych i wielostronnych korzyści społeczno-ekonomicznych płynących z lasów.

Do szczególnych zadań związanych z ekologizacją lasu powinno należeć:

- wzbogacanie składu gatunkowego, form zmieszania i struktury drzewostanów w dostosowaniu do naturalnej mozaikowości siedlisk,
- preferowanie punktowego przygotowania gleby na słabszych siedliskach,
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach,
- ograniczenie lub eliminowanie środków chemicznych stosowanych w ochronie lasu na rzecz metod biologicznych,
- pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesień trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł, drzew, remiz śródpolnych itp.,
- pozostawienie na zrębach pojedynczych drzew oraz grup i kęp drzew domieszkowych i biocenotycznych, zakładanie ognisk biocenotycznych w uprawach w postaci remiz.

3. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

3.1. Zaopatrzenie w gaz

Dalszy rozwój gazyfikacji gminy winien następować poprzez :

- rozbudowę sieci gazu średnioprężnego z istniejącej stacji redukcyjno - pomiarowej I stopnia w m. Wysoka, do wsi: Tłukomy, Kijaszkowo, Gmurowo,
- podłączenie wsi Wysoka Mała do istniejącej stacji redukcyjno - pomiarowej I stopnia w Grabównie,
- budowę stacji redukcyjno - pomiarowej w Rudnej o $Q = 650 \text{ Nm}^3/\text{h}$ z odboczką wysokiego ciśnienia Dn 80 mm ($L = 100,0 \text{ m}$). Po redukcji ciśnienia z 5,5 MPa na 0,4 MPa należy ułożyć sieci gazu średnioprężnego do wsi: Rudna, Nowa Rudna, Stare, Mościska i Kostrzynek.

W porozumieniu z W.O.Z.G. w Poznaniu należy rozważyć rozwiązanie wariantowe polegające na rezygnacji z budowy stacji I stopnia w Rudnej i zasilanie w. w. wsi ze stacji w Wysokiej.

3.2. Zaopatrzenie w wodę

Poprawę stanu zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę należy osiągnąć poprzez:

- stworzenie pierścieniowego układu wodociągowego łączącego stacje wodociągowe w Wysokiej, Sędzińcu, Bądeczu, Kijaszkowie, Młotkowie, Czajczem, Jeziorkach Kosztowskich z włączeniem do eksploatacji 3 studni głębinowych odwierconych w Wysokiej.
- podłączenie do wodociągu grupowego Grabionna - Okaliniec - Wysoka, wsi Mościska i Kostrzynek.
- rozbudowę wodociągu Nowa Rudna - Rudna w celu zasilania wsi Mościska i Kostrzynek (alternatywa).
- modernizację stacji wodociągowej w Starem w celu podłączenia Gmurowa.

3.3. Zaopatrzenie w ciepło

Nie przewiduje się budowy układów ciepłowniczych zasilanych z lokalnych kotłowni węglowych. W miarę postępu gazyfikacji gminy, należy wykorzystywać do celów grzewczych gaz ziemny.

3.4. Zasilanie w energię elektryczną

Poprawę pewności zasilania odbiorców na terenie gminy będzie można uzyskać poprzez:

- wybudowanie linii wysokiego napięcia 110 kV łączącej GPZ w Krzewinie z GPZ w Miasteczku Krajeńskim. Wystąpi wówczas możliwość drugostronnego zasilania w przypadku braku dostawy energii elektrycznej z kierunku Wyrzyska.
- budowę linii SN 15 kV z GPZ Złotów.

3.5. Telekomunikacja

Centrala telefoniczna w mieście posiada obecnie rezerwę ok. 200 NN. W miarę przyrostu potrzeb wystąpi konieczność jej rozbudowy. Należy również rozwijać nowe metody komunikacji, jak: telefonię komórkową, radiokomunikację, telefonię przywoławczą POLPAGER, pocztę elektroniczną POLKOM, publiczną sieć teleinformatyczną POLPAK, łączność satelitarną VSAT, infolinię 800, sieć cyfrową z integracją usług ISDN. W celu poprawy jakości oraz dla obniżenia cen usług telekomunikacyjnych należy wprowadzić na rynek konkurencyjnego operatora.

3.6. Odprowadzenie ścieków sanitarnych

Porządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy winno być realizowane sukcesywnie, w ramach zbiorczego systemu kanalizacyjnego grawitacyjno - pompowego, sprowadzającego ścieki sanitarne do oczyszczalni w m. Wysoka. Projektuje się następujące układy kanalizacyjne:

- UKŁAD I - obejmujący wsie WYSOKA MAŁA i WYSOKA WIELKA.
- UKŁAD II - dla wsi BADECZ i SĘDZINTEC.
- UKŁAD III - dla wsi CZAJCZE, MŁOTKOWO z podłączeniem KIJASZKOWA, TŁUKOM, JEZIOREK KOSZTOWSKICH.
- UKŁAD IV - skanalizowanie WYSOCZKI.
- UKŁAD V - obejmujący wsie: NOWA RUDNA, RUDNA, STARE, KOSTRZYNEK, MOŚCISKA i GMUROWO.

Poza wymienionymi systemami kanalizacyjnymi unieszkodliwianie ścieków sanitarnych winno następować przez:

- budowę lokalnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- gromadzenie w szczelnych zbiornikach bezodpływowych i wywóz do punktu zlewnego oczyszczalni.

3.7. Odprowadzenie ścieków deszczowych

W m. Wysoka funkcjonują odcinki kanalizacji deszczowej zbierającej wody opadowe w 3 zlewniach: do piaskownika przy ul. Św. Walentego oraz do 2 piaskowników przy ul. Kościelnej.

W Bądeczu czynny jest kanał deszczowy odprowadzający ścieki z osiedla domów jednorodzinnych do rowu melioracyjnego.

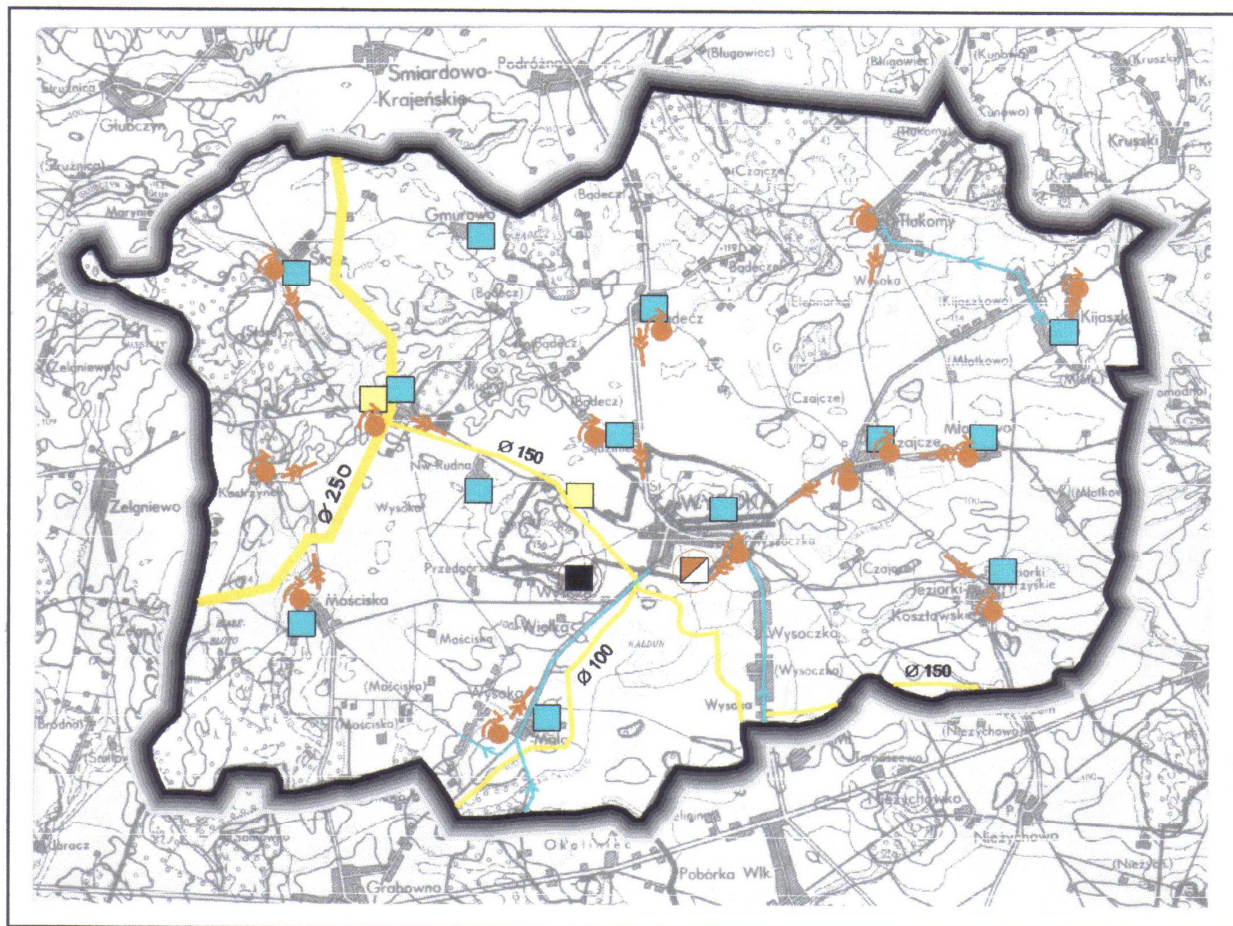
W m. Wysoka planowana jest budowa osadników piasku i błota dla osiedla PGR oraz osiedla Batorego. Wyloty ścieków deszczowych - do rowu melioracyjnego dopływu Kanału Okaliniec.

3.8. Gospodarka odpadami stałymi

Istnieje możliwość budowy nowych kwater przy czynnym składowisku, co jest wskazane ze względu na korzystne warunki hydrogeologiczne, dotychczasową akceptację przez społeczność gminy oraz centralne położenie w układzie miejscowości. Zmiana lokalizacji będzie możliwa pod warunkiem poniesienia przez gminę znacznych kosztów w celu spełnienia szczegółowych wymagań dla składowisk odpadów stałych, jak badania hydrogeologiczne, zapewnienie strefy ochrony sanitarnej, budowa drogi dojazdowej i.t.p.

GMINA WYSOKA

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

	OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW ZE STREFĄ OCHRONY SANITARNEJ		PRZEBIEG GAZOCIĄGU WYSOKIEGO CIŚNIENIA Dn250mm
	WYSYPISKO ODPADÓW ZE STREFĄ OCHRONY SANITARNEJ		PRZEBIEG GAZOCIĄGU WYSOKIEGO CIŚNIENIA Dn150mm i Dn100mm
	UJĘCIE WODY		
	STACJA REDUKCYJNO- POMPOWA GAZU		
	PRZEPOMPOWNI ŚCIEKÓW		
	KIERUNEK TŁOCZENIA ŚCIEKÓW		

4. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

4.1. Komunikacja drogowa

Utrzymanie i rozwój jakościowy istniejącego układu komunikacyjnego warunkuje gminie utrwalenie ważnych powiązań zewnętrznych i sprawną obsługę wewnętrzną.

W komunikacji wewnętrznej ważne są przede wszystkim powiązania gospodarczo - społeczne z siedzibą gminy, jako ośrodkiem obsługi rolniczej i administracyjnej.

Korzystne położenie siedziby gminy w jej obszarze sprawia, że średni promień dostępu do Wysokiej z jednostek osadniczych wynosi 5 km.

Niezbędna jest poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych, szczególnie tych, które umożliwiają obsługę jednostek osadniczych.

W komunikacji zewnętrznej, dla poprawy powiązań gminy z miastem i gminą Łobzenica, wskazana jest modernizacja drogi powiatowej nr 29362 między Kijaszkowem a Kruszkami.

Dodatkowe powiązanie Wysokiej oraz Łobzenicy z siedzibą powiatu w Pile, możliwe będzie po modernizacji drogi z Rudnej do Zelgniewa. W uchwalonej zmianie miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy, drogę tą zapisano do przeklasyfikowania do kategorii drogi powiatowej. W studium do przeklasyfikowania z kategorii drogi gminnej do kategorii drogi powiatowej, wyznacza się drogę prowadzącą z Jeziorek Kosztowskich do Kosztowa. Droga ta wypełnia się znacznym ruchem pojazdów samochodowych, gdyż stanowi od strony Wyrzyska pierwsze połączenie gminy z drogą krajową Nr 10.

Realizacja obwodnicy drogowej dla Wysokiej ma swoje uzasadnienie dla poprawienia warunków przejazdu przez miasto drogą wojewódzką nr 190, a także z uwagi na możliwość wykorzystania, głównie zachodniego odcinka obwodnicy, jako elementu sieci ulicznej dla rozwojowych obszarów miasta. Zachodnio - południowy przebieg obwodnicy wiąże ze sobą drogi powiatowe zbiegające się w Wysokiej oraz ułatwia powiązanie północno - zachodnich obszarów powiatu z jego siedzibą w Pile.

4.2. Zagadnienia komunikacyjne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Opracowanie na podstawie studium gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego odnoszącego się do któregośkolwiek obszaru w granicach gminy, powinno uwzględnić następujące zasady zabudowy, połączeń komunikacyjnych i obciążeń nawierzchni drogowej oraz ustalone klasy dróg.

A. Zasady zabudowy

Obiekty budowlane powinny być wznoszone poza zasięgiem uciążliwości drogi (hałas, wibracja, zanieczyszczenie powietrza), określonym w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska , lub w jego zasięgu, pod warunkiem zastosowania środków technicznych zmniejszających uciążliwości do poziomu określonego w tych przepisach oraz w Polskich Normach (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie -Dziennik Ustaw nr 15 z 1999 roku, poz. 140).

Minimalną odległość obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni reguluje Ustawa o drogach publicznych (Dz. U. nr 14 z 1985 roku z późniejszymi zmianami). Odległość tą określa poniższa tabela:

Rodzaj drogi	Na terenie zabudowy miast i wsi	Poza terenem zabudowy
droga ekspresowa (droga nr 10)	20 m	40 m
droga wojewódzka i droga powiatowa	8m	20 m
droga gminna	6 m	15 m

Odległość ta nie dotyczy ogrodzeń oraz obiektów wodnych melioracji i budownictwa komunikacyjnego.

B. Zasady połączeń komunikacyjnych

W celu zapewnienia wymaganego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, należy zastosować warunki połączeń dróg i odstępy pomiędzy skrzyżowaniami oraz warunki stosowania zjazdów, zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2.03.1999 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dziennik Ustaw nr 43 z 1999 roku, poz. 430).

Włączenie do drogi wojewódzkiej terenów aktywizacji gospodarczej należy wyposażyć w pasy włączenia i wyłączenia oraz pasy dla pojazdów skręcających w lewo.

C. Obciążenie nawierzchni drogowej

Droga wojewódzka i drogi powiatowe na terenie gminy nie są dostosowane do przenoszenia obciążeń 100 kN/oś. W przypadku wystąpienia ruchu ciężkiego, należy zobowiązać inwestora terenów objętych zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do remontu nawierzchni drogowych w ramach realizowanych inwestycji.

D. Klasy dróg określone w układzie komunikacyjnym gminy

UKŁAD DROGOWY	KLASA DROGI I JEJ SYMBOL	KATEGORIA DROGI	NUMER DROGI LUB RELACJA	REALIZOWANE POŁĄCZENIA DROGI
PODSTAWOWY	DROGA GŁÓWNA „G”	DROGA WOJEWÓDZKA	190	REGIONALNE I MIĘDZYGMINNE Z OBSŁUGĄ SIEDZIBY GMINY
	DROGA ZBIORCZA „Z”	DROGA POWIATOWA	29350, 29362 oraz jej przedłużenie do obwodnicy Wysokiej, 29361, 29363, 29346, 29349, 29347 a także droga gminna na odcinku Rudna -Zelgniewo oraz Jeziorki Koszt. -Kosztowo, odcinek drogi wojew. nr 190 przebiegający przez Wysoką, zastąpiony obwodnicą.	MIĘDZYGMINNE
OBSŁUGUJĄCY	DROGA LOKALNA „L”	DROGA POWIATOWA	29346 - dojazd do Gmurowa 29361 - obsługa Kijaszkowa	LOKALNE W OBSZARZE GMINY
		DROGA GMINNA	Mościska - Wysoka Wielka, Rudna - Bądecz - Tłukomy, Bądecz - Czajcze	
	DROGA DOJAZDOWA „D”	DROGA GMINNA	Pozostałe drogi gminne	DOJAZD W OBSZARZE GMINY DO ZESPOŁU BUDYNKÓW LUB OBIEKTÓW

4.3. Komunikacja rowerowa

Wychodząc naprzeciw potrzebie wprowadzenia roweru jako alternatywnego środka komunikacji dla celów turystycznych oraz celów bytowych w jednostkach osadniczych gminy, proponuje się następujący rodzaj połączeń rowerowych:

- międzygminną trasę rowerową północ - południe,
- układ gminnych dróg rowerowych.

Przebieg międzygminnej trasy rowerowej ustalono w pasie drogi wojewódzkiej nr 190 z Krajenki przez Wysoką do Szamocina. Trasa ta w Białośliwiu krzyżuje się z europejską trasą rowerową R - 1, która łączy Polskę z krajami Europy Zachodniej, a w przyszłości przez Kaliningrad i Sankt Petersburg ma dotrzeć do Moskwy.

Układ gminnych dróg rowerowych należy zbudować w oparciu o istniejący układ dróg powiatowych, uzupełniony drogami gminnymi o połączeniach: Rudna - Bądecz - Czajcze - Jeziorki Kosztowskie i Mościska - Wysoka.

Drogi rowerowe można wyznaczyć w skrajnych pasach jezdni dróg powiatowych i bezpośrednio śladem dróg gminnych.

Komunikacyjna obsługa Wysokiej przy pomocy roweru, możliwa będzie poprzez przeznaczenie na drogę rowerową skrajnego pasa ulicy lub ciągów pieszych z organizacją niezbędnych stanowisk i parkingów rowerowych.

Propozycję wydzielonej, rowerowej ścieżki rekreacyjno - turystycznej może stanowić powiązanie Wysokiej z terenami wypoczynkowymi nad jeziorem Stare i ośrodkami turystyczno - rehabilitacyjnymi w Mościskach i Wysokiej Wielkiej (przebieg: Wysoka - Rudna - nasyp po torze kolejki wąskotorowej do Starego oraz Rudna - Mościska - Wysoka Wielka - Wysoka).

4.4. Inne możliwości rozwoju transportu

Aktywizację gospodarczą i turystyczną gminy wzmocnić może:

- Uruchomienie atrakcyjnych turystycznie przewozów „wąskotorową kolejką białośliwską”, co uzależnione jest od pozyskania odpowiedniego inwestora.
- Modernizacja drogi krajowej nr 10 do parametrów drogi ekspresowej - droga ta przebiega w obszarze graniczącym z południową granicą gminy,

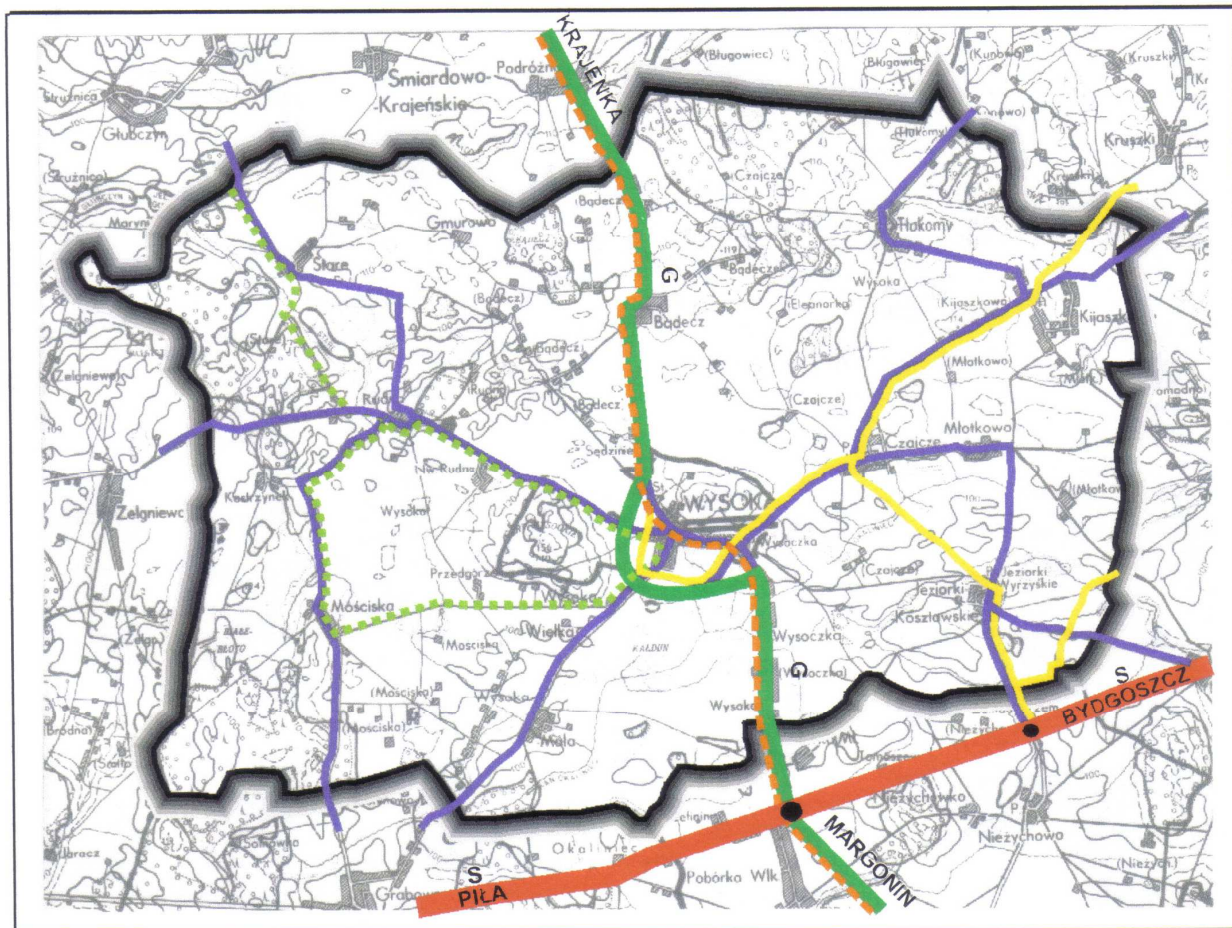
Przywrócenie na Noteci gospodarczej i turystycznej żeglugi śródlądowej - dostęp do Noteci umożliwi gminie droga wojewódzka nr 190, łącząca Wysoką z Białośliwiem.

Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych oraz przebieg drogi wojewódzkiej przez centrum miasta powodują konieczność usprawnienia ruchu tranzytowego w kierunku północ – południe poprzez budowę obwodnicy.

Położenie gminy Wysoka przy trasie krajowej nr 10 jest czynnikiem sprzyjającym pozyskiwaniu inwestorów spoza gminy, jednocześnie peryferyjne położenie w stosunku do głównych centrów życia społeczno - gospodarczego kraju wymaga zwiększonej aktywności lokalnej i usprawnienia połączeń komunikacyjnych gminy.

GMINA WYSOKA

PODSTAWOWY UKŁAD KOMUNIKACYJNY

S	DROGA EKSPRESOWA	KOLEJKA WĄSKOTOROWA
G	DROGA GŁÓWNA	MIĘDZYGMINNA TRASA ROWEROWA
—	DROGI ZBIORCZE	REKREACYJNA ŚCIEŻKA ROWEROWA

5. KIERUNKI ROZWOJU SIECI OSADNICZEJ

Nadrzędnym kierunkiem rozwoju terenów osadniczych gminy jest podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy, przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska.

Kierunki działań w zakresie zagospodarowania stref osadniczych gminy Wysoka dotyczą określenia gminnego zasobu gruntów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oraz podanie ustaleń dotyczących form i zasad zagospodarowania.

5.1. W studium gminy Wysoka określono tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, są to:

- 1) obszary predysponowane pod zabudowę mieszkaniową w Wysokiej - rejon ul. Dworcowej, rejon drogi do wsi Czajcze, rejon ul. Kościelnej, rejon ul. Św. Walentego,
- 2) obszary predysponowane pod zabudowę mieszkaniowo - usługową we wsiach: Bądecz, Czajcze, Tłukomy, Kijaszkowo, Młotkowo, Jezioraki Kosztowskie, Wysoczka, Wysoka Mała, Mościska, Kostrzynek, Rudna, Stare, Nowa Rudna,
- 3) obszary predysponowane pod zabudowę usługową w tym usług sportu i usług związanych z obsługą komunikacji (stacja paliw, parking) we wsi Wysoczka - rejon przy Urzędzie Miasta i Gminy Wysoka,
- 4) obszary predysponowane pod zabudowę przemysłowo - usługową we wsiach: Bądecz i Czajcze,
- 5) wyznaczone tereny mieszkaniowe w Wysokiej - rejon ul. Strzeleckiej, rejon ulic Strzeleckiej i Św. Walentego,
- 6) wyznaczone tereny usługowe w Wysokiej - rejon szkoły,
- 7) wyznaczone tereny przemysłowo - usługowe w Wysokiej i Sędzińcu (rejon drogi do Rudnej) we wsi Wysoka Wielka (rejon drogi z Wysokiej do Wysokiej Małej),
- 8) wyznaczone tereny turystyki we wsiach Wysoka Wielka, Mościska, Stare (rejon Jeziora Stare i rejon Jeziora Głębczyn Wielki).

Przestrzeń inwestycyjną gminy Wysoka stanowią określone w studium tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oraz:

- 1) obszary znajdujące się w potencjalnych zlewniach ścieków sanitarnych,
- 2) zurbanizowane tereny wsi: Gmurowo, Nowa Rudna.

5.2. Ustalenia dotyczące zasad i form zagospodarowania:

- 1) zachowanie i ochrona historycznych układów przestrzennych i obiektów zabytkowych,
- 2) adaptacja i porządkowanie istniejącej zabudowy z dopuszczeniem plombowych uzupełnień,

- 3) ograniczenie rozwoju funkcji osadniczych na terenach poza określoną przestrzenią inwestycyjną,
- 4) zachowanie regionalnego charakteru architektury,
- 5) obszary przeznaczone pod zabudowę powinny uzyskać pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

6. KIERUNKI ROZWOJU I PRZEKSZTAŁCENIA W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ NA TERENIE OBJĘTYM ZMIANĄ STUDIUM

6.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów

Zachowuje się dotychczasową strukturę przestrzenną obszaru gminy Wysoka objętego zmianą studium oraz wytyczne dotyczące przeznaczenia terenów. Dopuszcza się lokalizację maksymalnie 60 sztuk elektrowni wiatrowych oraz związaną z nimi infrastrukturę techniczną i drogi. Do krajobrazu rolniczego dopuszcza się ponadto wprowadzenie zgrupowania obiektów wysokich – wież elektrowni wiatrowych.

6.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy

Na terenie objętym zmianą studium wyznacza się następujące obszary funkcjonalne:

ZL - obszary leśne, nie zmieniają dotychczasowego sposobu użytkowania (lasy, grunty rolne, i nieużytki), w ich obszarze wyklucza się możliwość lokalizacji farmy wiatrowej oraz zabudowy kubaturowej, z wyłączeniem zabudowy służącej produkcji leśnej. Tereny ZL nie mogą znajdować się w strefie oddziaływania wiatraków.

ZD – sady. Nie zmieniają dotychczasowego sposobu użytkowania. W ich obszarze wyklucza się możliwość lokalizacji farmy wiatrowej oraz zabudowy kubaturowej z wyłączeniem zabudowy i budowli niezbędnych do prowadzenia w/w działalności.

PG – teren górniczy z prawem do realizacji obiektów zakładu górniczego, część terenu sąsiadującego przewidziana do włączenia w zasięg terenu górniczego. Pozostały obszar przeznaczony na tereny zieleni izolacyjnej lub włączony do sąsiednich terenów funkcjonalnych. Kierunek rekultywacji wodny i leśny.

R/EW1, R/EW2, R/EW3 – obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz lokalizacji farmy wiatrowej, dopuszcza się wyłączenie części gruntów z produkcji rolnej – niezbędne tereny do lokalizacji siłowni wiatrowych oraz niezbędnej infrastruktury technicznej. Wyłącza się spod lokalizacji siłowni wiatrowych tereny, na których może wystąpić negatywne oddziaływanie na istniejącą i potencjalną zabudowę mieszkaniową; wyłączenie to nie dotyczy realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej oraz dróg dojazdowych do poszczególnych siłowni. Szczegółowe warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych zostaną wskazane w planach miejscowych.

Ustala się konieczność zgłaszania do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Powietrznych RP wszelkich obiektów o wysokości równej i większej jak 50,0 m npm – przed wydaniem pozwolenia na budowę, planując lokalizację turbin

wiatrowych lub modernizując systemy telekomunikacyjne czy elektroenergetyczne (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25.06.2003 r. w sprawie sposobu zgłaszania oraz oznakowania przeszkód lotniczych, Dz.U. z 2003 r. Nr 130, poz. 1193 ze zmianami – zwłaszcza §2, ust. 2).

WS – tereny wód powierzchniowych i ekosystemy łąk; nie zmieniają dotychczasowego sposobu użytkowania, w ich obszarze wyklucza się możliwość lokalizacji farmy wiatrowej oraz zabudowy kubaturowej, z wyłączeniem urządzeń służących gospodarce wodnej i rekreacji.

KD – tereny dróg publicznych. W odległości mniejszej niż 100 m od dróg publicznych wyklucza się możliwość usytuowania siłowni wiatrowych. Wyłączenie to nie dotyczy realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej oraz dróg dojazdowych do poszczególnych siłowni. Ustala się konieczność przestrzegania postanowień Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 04.02.2008 r. w sprawie wdrożenia wymagań techniczno – obronnych w zakresie przygotowania infrastruktury drogowej na potrzeby obronne państwa (Dz. Urz. MI z dnia 7.02.2008 r.) w przypadku drogi wojewódzkiej nr 190. Ponadto w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić stanowisko Wielkopolskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Poznaniu oraz zapisaną w projekcie zmiany planu województwa docelową klasę drogi wojewódzkiej nr 190, w tym obwodnicy m. Wysoka w ciągu tej drogi, jako główna ruchu przyspieszonego (GP).

KK – teren wąskotorowej kolejki. Ustala się możliwość funkcjonowania kolejki oraz zakaz lokalizacji siłowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 100 m od torów.

G – teren infrastruktury technicznej, stacje redukcyjno – pomiarowe gazownictwa. Nie zmieniają dotychczasowego sposobu użytkowania. W odległości mniejszej niż 100 m wyklucza się możliwość lokalizacji farmy wiatrowej oraz zabudowy kubaturowej, z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej.

WZ – teren infrastruktury technicznej, ujęcie wody. Nie zmienia dotychczasowego sposobu użytkowania. Wyklucza się możliwość lokalizacji siłowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 100 m, z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej.

6.3. Kierunki dotyczące obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Lokalizacja elektrowni wiatrowych na obszarze objętym zmianą studium nie wpłynie negatywnie na krajobraz, pod warunkiem zachowania zasad minimalizacji zajmowanej powierzchni i poprawnego, geometrycznego rozmieszczenia siłowni. Ze względu na lokalną strukturę krajobrazu proponuje się zastosowanie dodatkowo następujących zasad:

- lokalizacji siłowni wiatrowych minimum 200 m od granicy lasu,

- zachowanie dystansu 50-100 m od istniejących zadrzewień liniowych i śródpolnych w celu zachowania ich indywidualnych wartości krajobrazowych.

W związku z występującymi oddziaływaniami akustycznymi ustala się wymóg zachowania odległości 500 m od terenów zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi. Szczegółowe odległości siłowni wiatrowych od poszczególnych form zagospodarowania terenu zostaną określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rozmieszczenie elektrowni wiatrowych powinno być zgodne z warunkami fizjograficznymi. Najkorzystniejszym obszarem jest obszar płaskiej wierzchołki wysoczyzny, niezalesiony, cechujący się dobrą konfiguracją morfometryczną. Przed realizacją inwestycji warunki geologiczno-gruntowe w odniesieniu do lokalizacji każdej turbiny powinny zostać zweryfikowane przez geotechnika.

W zakresie ochrony litosfery i gleb wskazana jest lokalizacja elektrowni na gruntach VI i V klasy bonitacyjnej oraz nieużytkach, a w dalszej kolejności na gruntach wyższej jakości oraz na możliwie małej powierzchni.

W sąsiedztwie obszaru opracowania występują pomniki przyrody (drzewa i grupy drzew) wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. Są nimi: dwa dęby szypułkowe - Leśnictwo Czajcze; grupa drzew - 2 dęby bezszypułkowe - Leśnictwo Czajcze oddz. 5b i 5c; grupa drzew - 2 dęby szypułkowe, świerk pospolity, modrzew europejski - wieś Młotkowo II, park; grupa drzew - 2 dęby szypułkowe - wieś Tłukomy, park przy kościele; dąb czerwony - wieś Kijaszkowo, park przy Domu Dziecka oraz dąb szypułkowy - wieś Bądecz, park RSP. Podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić występowanie w/w elementów środowiska.

6.4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W sąsiedztwie obszarów, na których planuje się lokalizację elektrowni wiatrowych znajdują się zabytki architektoniczne wpisane do rejestru zabytków lub objęte ochroną konserwatorską. Planowany jest także wpis do rejestru Wyrzyskiej Kolei Dojazdowej. Szczegółowy wykaz powyższych znajduje się w rozdziale 6.2. i 6.3. studium. W związku z powyższym istnieje obowiązek uzgadniania wszelkich prac z odpowiednimi służbami ochrony zabytków.

Ponadto na terenie gminy Wysoka znajduje się około 570 rozpoznanych i zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, objętych ochroną konserwatorską. W bezpośrednim sąsiedztwie przewidzianych do budowy siłowni wiatrowych obszarów występują stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską. Są one skoncentrowane w rejonie następujących miejscowości: Czajcze, Bądecz, Wysoka oraz Tłukomy. Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek uzgadniania z właściwymi służbami ochrony zabytków, przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę wszelkich prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu w celu wprowadzenia funkcji elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i drogami

dojazdowymi oraz pod zabudowę zagrodową, w celu ustalenia obowiązującego zakresu badań archeologicznych. W związku z powyższym podczas opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy przy lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą uwzględnić odległości od w/w stanowisk, które nie będą stanowić dla nich zagrożenia.

6.5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Realizacja inwestycji polegającej na budowie farmy wiatrowej wymaga zapewnienia swobodnego dojazdu do poszczególnych turbin wiatrowych, poprzez wyznaczoną sieć dróg wewnętrznych. Ponadto ustala się zachowanie istniejącej sieci dróg publicznych. Dodatkowo ustala się konieczność przestrzegania postanowień Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 04.02.2008 r. w sprawie wdrożenia wymagań techniczno – obronnych w zakresie przygotowania infrastruktury drogowej na potrzeby obronne państwa (Dz. Urz. MI z dnia 7.02.2008 r.) w przypadku drogi wojewódzkiej nr 190.

W związku z brakiem na terenie objętym zmianą studium linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz ograniczoną dostępnością i przepustowością linii średniego napięcia przystosowanych do przesyłu energii z projektowanej farmy wiatrowej, należy zapewnić przesył energii elektrycznej pochodzącej z planowanych farm do GPZ Wyrzysk.

Ustala się konieczność zgłoszenia do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Powietrznych RP wszelkich obiektów o wysokości równej i większej niż 50,0 m npt – przed wydaniem pozwolenia na budowę, planując lokalizację turbin wiatrowych lub modernizując systemy telekomunikacyjne czy elektroenergetyczne.

6.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Na obszarze objętym przedmiotową zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka planowane są następujące zadania służące realizacji celów publicznych o znaczeniu lokalnym:

- budowa drogi powiatowej nr 29362 Kruszki – Kijaszkowo (3,389 km) – obecnie droga powiatowa nr 1197P,
- ochrona i rewitalizacja Wyrzyjskiej Kolejki Powiatowej.

6.7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Na terenie objętym zmianą Studium, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przewiduje realizację obwodnicy miasta Wysoka. Dokładny przebieg oraz lokalizacja ww. inwestycji wymagać będzie sporządzenia szczegółowych analiz i opracowań. Przedmiotowy teren nie jest objęty programami rządowymi, o których mowa w art. 48 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

6.8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz obszary przestrzeni publicznej

Teren objęty zmianą studium nie wymaga obowiązkowego opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ze względu na wymogi przepisów odrębnych, poza tym nie wymaga scalenia i podziału nieruchomości. Nie wyznacza się w jego obszarze terenów pod lokalizację wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz przestrzeni publicznych.

6.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Na obszarze objętym zmianą studium wyznaczono obszary oznaczone na rysunku studium symbolami R/EW1 i R/EW2, R/EW3, dla których w celu przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (zgodnie z ustaleniami niniejszego studium) konieczne jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dla obszarów tych dopuszcza się częściowe zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w miejscach uzasadnionych posadowieniem wież elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i drogami dojazdowymi.

6.10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na obszarze objętym zmianą studium obowiązuje wyłączenie terenów bezpośrednio znajdujących się pod wieżami elektrowni wiatrowych wraz

z niezbędną infrastrukturą techniczną i drogami dojazdowymi, natomiast tereny rolnicze pozostają w dotychczasowym użytkowaniu. Na terenach tych należy dążyć do minimalizacji zajmowania gruntów wysokiej jakości (I, II, III i IV klasy bonitacyjnej), w tym w zakresie rozplanowania poszczególnych elementów farmy wiatrowej (tereny przeznaczone pod fundamenty siłowni wiatrowych oraz niezbędne drogi dojazdowe) w celu zapewnienia ochrony obszarów o najwyższej wartości dla produkcji rolnej. Postuluje się zachowanie istniejących pasów zadrzewień śródpolnych, a także ograniczenie zarastania i zabagniania użytków zielonych.

W zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej zachowuje się dotychczasowe tereny leśne oraz dotychczasowe kierunki ich zagospodarowania.

6.11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

Na terenie objętym zmianą Studium, w rejonie Wzgórz Wysokich oraz eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych (okolice Wysokiej i Czajcza) występują zagrożenia geologiczne, związane z osuwaniem mas ziemnych. Należy zagospodarować te obszary zielenią wysoką i niską.

Przedmiotowy obszar nie stanowi terenu narażonego na występowanie powodzi.

6.12. Obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na terenie objętym zmianą studium, poza wyznaczonymi w studium z 2000 roku obszarami, nie występują inne udokumentowane złoża kopalin. Planowana farma wiatrowa nie obejmuje swoim zasięgiem w/w obszarów toteż nie wyznacza się filarów ochronnych.

6.13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 roku o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 ze zmianami)

Na terenie objętym zmianą studium nie występują pomniki zagłady, toteż nie wyznacza się w/w obszarów.

6.14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Na terenie objętym zmianą studium obszarem wymagającym przekształceń są Wzgórze Wysokie, na których zaleca się zalesienie,

zadrzewienie i uprawę roślin wieloletnich.

Dla obszarów górniczych ustala się kierunek rekultywacji wodny i leśny.

6.15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na obszarze objętym zmianą Studium występują tereny zamknięte. Są nimi: niewielki teren na południowy-wschód od miejscowości Gmurowo oraz teren na południowy-wschód od miejscowości Młotkowo. Granice oraz strefy ochronne przedmiotowych terenów zostaną określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

6.16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

Nie wyznacza się takich obszarów.

7. STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

7.1 Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wyznaczają strefy polityki przestrzennej.

Strefy polityki przestrzennej określono biorąc pod uwagę cele rozwoju, funkcje oraz uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy.

W studium gminy Wysoka wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej:

- 1) strefa osadnicza miasta Wysoka,
- 2) strefa ochronna zlewni Kanału Okaliniec,
- 3) strefa przyrodnicza potencjalnego rozwoju usług turystycznych.

7.2. Strefa osadnicza miasta Wysoka obejmuje teren miasta i wsi Wysoka Wielka, Sędziniec i Wysoczka. Dla lokalnego ośrodka obsługi gminy jako główne zasady i kierunki działań w zakresie zagospodarowania przyjęto:

- 1) wskazanie przestrzeni inwestycyjnej, obejmującej:
  - obszary zainwestowane miasta Wysoka,
  - obszary predysponowane pod zabudowę mieszkaniową,
  - obszary predysponowane pod zabudowę usługową,
  - wyznaczone tereny aktywizacji gospodarczej gminy,
  - wyznaczone tereny mieszkaniowe.
- 2) porządkowanie i uzupełnianie istniejącej zabudowy,
- 3) zachowanie ładu przestrzennego w lokalizacji elementów zagospodarowania,
- 4) wyznaczenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe,
- 5) uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- 6) ochronę obiektów i krajobrazu kulturowego,
- 7) ochronę terenów zielonych i cieków wodnych.

7.3. Strefa ochronna zlewni Kanału Okaliniec obejmuje południową część gminy Wysoka. Wyznaczenie tej strefy wynika z faktu, że zlewnia Kanału Okaliniec jest obszarem bezodpływowym Jeziora Kopcze (gmina Kaczory). Dla wyznaczonej strefy, jako główne zasady i kierunki zagospodarowania przyjęto:

1) w zakresie ochrony środowiska:

- zachowanie istniejących biotonów, szczególnie tych, które związane są z występowaniem gleb organicznych,
- zwiększenie lesistości przez zalesienie gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa,
- przeciwdziałanie szkodliwym wpływom na obszarach występowania i zasilania wód podziemnych, tym bardziej, że jej wschodnia część leży w obrębie GZWP Młotkowo,
- doprowadzenie do poprawy czystości wód powierzchniowych poprzez:
  - uporządkowanie gospodarki ściekowej polegającej na właściwym oczyszczeniu ścieków komunalnych i przemysłowych,
  - oczyszczanie wód deszczowych przez budowę kanalizacji deszczowej zakończonej urządzeniami oczyszczającymi,
  - ochronę wód przed ściekami pochodzącymi z rolnictwa,
  - właściwe stosowanie nawozów i środków ochrony roślin,
- powiększenie zasobów wód powierzchniowych wymaga realizacji planowanych zbiorników retencyjnych wg zadań ujętych w programie małej retencji do 2015 r., co pozwoli zwiększyć przepływy wody w Kanale Okaliniec w okresach niżówkowych.
- oszczędne gospodarowanie zasobami wód podziemnych,
- ograniczenie zagrożeń wynikających z eksploatacji złóż surowców mineralnych,

2) w zakresie rozwoju osadnictwa:

- uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków sanitarnych,
- wykluczenie lokalizacji obiektów uciążliwych dla środowiska,
- ograniczenie zabudowy projektowanej do terenów wyznaczonych w „studium”.

7.4. Strefa przyrodnicza potencjalnego rozwoju usług turystycznych obejmuje zachodnią część gminy Wysoka. W obszarze strefy znajdują się tereny lasów, w tym lasów ochronnych, teren chronionego krajobrazu, Jezioro Stare oraz fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - Subzbiornik Złotów - Piła - Strzelce Krajeńskie. Dla wyznaczonej strefy jako główne zasady i

kierunki zagospodarowania przyjęto:

1) w zakresie ochrony środowiska :

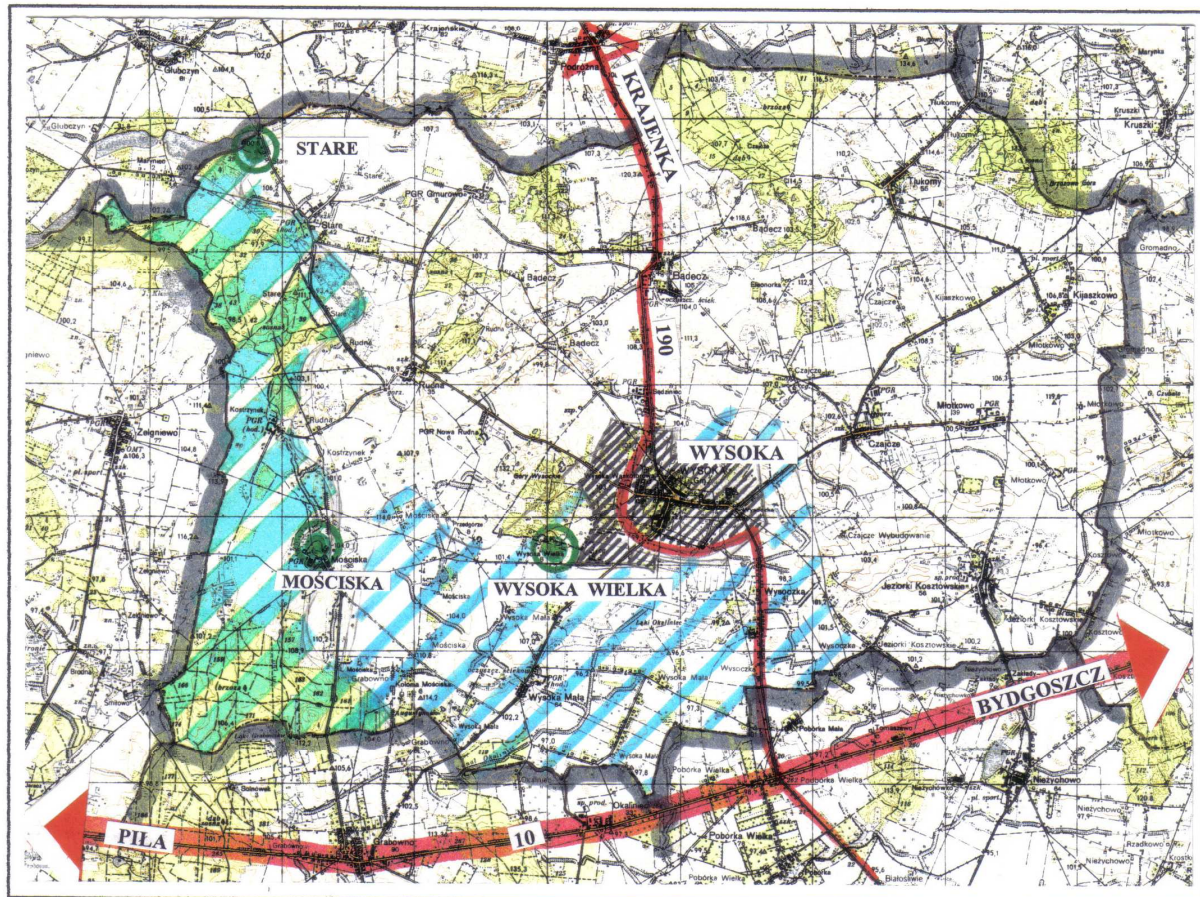
- zachowanie istniejących warunków w środowisku przyrodniczym oraz poprawę stanu środowiska na terenach zdegradowanych,
- na obszarach chronionego krajobrazu i lasów ochronnych ograniczenie rozwoju do gospodarki leśnej i rolnej,
- przeciwdziałanie szkodliwym wpływom na obszarach występowania i zasilania wód podziemnych,
- ochronę terenów zielonych i cieków wodnych.

2) w zakresie rozwoju osadnictwa:

- uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków sanitarnych,
- wykluczenie lokalizacji obiektów uciążliwych dla środowiska przyrodniczego,
- wskazanie miejsc koncentracji usług turystycznych:
  - nad Jeziorem Stare,
  - nad Jeziorem Głubczyn Wielki (gmina Krajenka),
  - w Mościskach,
- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej,
- ochronę obiektów i krajobrazu kulturowego, stworzenie dogodnych warunków do rozwoju agroturystyki.

GMINA WYSOKA

STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- STREFA OSADNICZA MIASTA WYSOKA
- STREFA OCHRONNA ZLEWNI KANAŁU OKALINIEC
- STREFA PRZYRODNICZA POTENCJALNEGO ROZWOJU USŁUG TURYSTYCZNYCH
- MIEJSCA KONCENTRACJI USŁUG TURYSTYCZNYCH

V OBOWIĄZKOWE SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Podstawowym instrumentem realizacji celów i zadań gminnej polityki przestrzennej jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Dzięki normatywno-regulacyjnym funkcjom planu miejscowego gmina ustala przeznaczenie terenów oraz warunki ich zabudowy i zagospodarowania, zgodnie z celami i zadaniami lokalnej polityki przestrzennej oraz przepisami ustaw szczególnych.

W studium gminy Wysoka wyznaczono tereny objęte obowiązkiem sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art. 6 ust. 5 pkt 5, 5a, 7 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym).

Obszary objęte obowiązkiem sporządzenia planu obejmują:

- 1) teren mieszkaniowy - Wysoka, rejon ulic Strzeleckiej i Św. Walentego,
- 2) teren przemysłowo - usługowy - Wysoka - wieś Sędziniec,
- 3) teren przemysłowo - usługowy - wieś Wysoka Wielka.

Szczegółowe określenie granicy każdego obszaru objętego planem nastąpi na etapie sporządzenia uchwały Rady Gminy, w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu miejscowego.

Ponadto przeznaczenie terenów określonych w studium jako obszary predysponowane pod zabudowę na cele inne niż rolne, w rozumieniu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art. 7.1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r.) wymaga również sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o ile nastąpi zmiana przeznaczenia terenu na cele nierolnicze.

VI UZASADNIENIE Z SYNTEZĄ USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

Teren objęty zmianą studium obejmuje w przybliżeniu 5 350 ha gminy Wysoka. Jest on oznaczony na rysunku, będącym integralną częścią studium.

Na przedmiotowym terenie dopuszcza się lokalizację maksymalnie 60 sztuk elektrowni wiatrowych. Szacuje się, że powierzchnia gruntów rolnych zajęta pod jedną sztukę elektrowni wiatrowych zajmuje powierzchnię do 2000 m² plus droga dojazdowa. Drogi dojazdowe do poszczególnych siłowni wiatrowych muszą być zlokalizowane w pierwszej kolejności na istniejących drogach. W przypadku braku takiej możliwości dopuszcza się wykonanie dróg wewnętrznych oraz wszelkiej infrastruktury technicznej na gruntach rolnych. Zaleca się, aby powierzchnia gruntów rolnych, zajęta pod wykonanie infrastruktury komunikacyjnej, była możliwie najmniejsza.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wysoka z 2000 roku nie zawierało wszystkich elementów wymaganych przepisami art. 10 obowiązującej obecnie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami), poza tym nie dopuszczało możliwości lokalizacji farmy wiatrowej na terenie gminy. Przeprowadzone analizy, wykazały możliwość realizacji w/w przedsięwzięć w rejonie wyznaczonym do opracowania aktualizacji – zmiany studium. Ustawodawca dopuszcza dokonanie fragmentarycznej zmiany studium, przy czym należy uzupełnić ten dokument zgodnie z obecnymi wymaganiami ustawowymi. Lokalizacja farmy wiatrowej jest inwestycją, która zapewni w przyszłości optymalny i szybki rozwój oraz pełne wykorzystanie własnego potencjału rozwojowego gminy, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi przyrodniczej, środowiskowej i społecznej, zgodnie z zasadami ekorozwoju. Zmiana studium wprowadzona została w formie jednolitego tekstu studium, uwzględniającego naniesione zmiany. Dla odróżnienia od tekstu pierwotnego tekst zmiany został wprowadzony kursywą.

W wyniku dokonanej zmiany studium możliwa jest lokalizacja farmy wiatrowej na terenach rolnych oznaczonych symbolem R/EW1, R/EW2 oraz R/EW3. Poza tym zachowuje się istniejącą strukturę funkcjonalną, dopuszczając na jej terenie również inne funkcje, poza wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi, których lokalizacji na terenie objętym zmianą studium nie dopuszcza się w ogóle. Dodatkowo wyznaczono tereny lasów oraz tereny górnicze, jako tereny o odrębnych zasadach zagospodarowania. Przyjęte rozwiązania są wystarczające do dalszego doprecyzowania wszelkich wymaganych kwestii w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, których sporządzenie nie jest obligatoryjne, natomiast wskazane przynajmniej dla wyznaczonych obszarów farm wiatrowych. Na tym etapie oraz na etapie postępowania środowiskowego konieczne będzie dokonanie dokładnej oceny planowanych przedsięwzięć na środowisko, w tym na obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”.

VI UWAGI KOŃCOWE

Wyniki „studium” stanowią deklarację władz samorządowych odnośnie działań w sferze gospodarki przestrzennej i niezbędną podbudowę projektów. Uchwalone przez Radę Gminy cele i kierunki polityki przestrzennej, określone w „studium”, zazębiają się z określonymi w ustawach zadaniami publicznymi gminy. Działając w celu wykonywania zadań ustawowych gmina urzeczywistnia równocześnie własne cele i kierunki polityki przestrzennej.

„Studium”, to materiał uwzględniany przy sporządzaniu planów miejscowych i decyzji administracyjnych, ale również przy opracowywaniu programów gospodarczych, budżetu gminy i podejmowaniu innych działań, stanowiących zadania gminy.

Podstawowym instrumentem realizacji celów i zadań gminnej polityki przestrzennej jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Dzięki normatywno – regulacyjnym funkcjom planu miejscowego gmina ustala przeznaczenie terenów i warunki ich zabudowy i zagospodarowania, zgodnie z celami i zadaniami lokalnej polityki przestrzennej oraz przepisami ustaw szczególnych. Uwarunkowania stanowią materiał pomocniczy przy opracowywaniu planu miejscowego.

Bibliografia:

1. Przybycin J., Margraf K., Klein J. *Opracowanie ekofizjograficzne dla północnej części gminy Wysoka, Poznań, 2009;*
2. Kowalski P., Żebrowski M. *Analiza urbanistyczna możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych w gminie Wysoka województwo wielkopolskie, 2009;*
3. Pułyk M. (red.) 2008. *Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007. Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ w Poznaniu, Poznań.*